

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI VI.

A woman with dark hair and a black mark on her right cheek is looking directly at the camera. She is wearing a white tulle dress and has her hands raised, palms facing forward. The background is dark with white speckles, resembling snow or stars.

A Barnum- rejtély

finep
selection

BÖSZÖRMÉNYI GYULA

Böszörményi Gyula

AMBRÓZY BÁRÓ ESETEI VI.

A BARNUM- REJTÉLY

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2020

Írta: Böszörményi Gyula

A szöveget gondozta: Cséplő Noémi

© Böszörményi Gyula, 2020

A szerző a mű megírásakor az NKA alkotói támogatásában részesült.

A borítót tervezte: Magocsa-Horváth Éva

ISSN 2060-4769

ISBN EPUB 978-963-561-493-6

ISBN MOBI 978-963-561-494-3

© Kiadta a Könyvmolyképző Kiadó, 2020-ban

Cím: 6701 Szeged, Pf. 784

Tel.: (62)551-132, Fax: (62)551-139

E-mail: info@konyvmolykepzo.hu

www.konyvmolykepzo.hu

Felelős kiadó: Katona Ildikó

Műszaki szerkesztők: Szegedi Marinka, Zsibrita László,

Gerencsér Gábor

Korrektor: Gera Zsuzsa, Schmidt Zsuzsanna

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli engedélye nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmilyen formában – akár elektronikusan vagy mechanikusan, beleértve a fénymásolást és bármilyen adattárolást – nem sokszorosítható.

Idus néni emlékére

01

A kétes hírű nőszemély

Marosvásárhely, 1901. március 30.

A szürke kartondobozban százával heverték a legkülönbözőbb formájú és színű gombok. A finom borjúbőr kesztyűbe bújtatott, kecses női ujjak tétován matattak közöttük, olykor kiemelve, majd visszaejtve egyet-egyet a többi közé. A leány előrehajtott fejjel keresgélt a pulton álló dobozban, ám ha kalapja karimája nem takarja, az arcáról bárki azonnal leolvashatta volna, hogy gondolatai egészen máshol járnak.

– Sikerült választania, kisasszony? – kérdezte alázatoskodva, hangjában mégis szemernyi türelmetlenséggel a nyurga, fecskebajszos bolti segéd. – Amennyiben egyik sem felel meg az ízlésének, a raktárban akad még...

– Nem, köszönöm – emelte fel fejét a fiatal hölgy. – Azt hiszem, ez éppen jó lesz. Keresne hozzá még hat ugyanilyet?

A bőrkesztyűs tenyéren nagy, barna csontgomb hevert, amit néhol haloványsárga vonalkák szeltek át.

– Ahogy kívánni tetszik. – A segéd ügyes mozdulattal csippentette ujjai közé a férfikabáttra való apró holmit, majd kék köpenyét suhogtatva a raktárba ment.

A Dudutz-féle¹ vegyeskereskedés szárított fűszerek, fényes papírba csomagolt szappanok, különleges dohánykeverékek édeskés párájától volt sűrű. A leányon kívül, aki indigókék ruhájában, könnyű kis kabátkájában, tollakkal és két szerény masnival díszített kalapjában, karjára akasztott esernyőjével a világ nagyvárosaiban aligha keltett volna feltűnést, ám itt, a csendes, jórészt még falunak számító Marosvásárhelyen nagyon is szembeötlő jelenség volt... no, tehát rajta kívül csupán két másik vásárló tartózkodott a boltban. Egyikük a cukorkás pult előtt meregette a szemét, tekintetével majd' felfalva a bőséges kínálatot, miközben apró markában a nagyapjától kapott kétkrajcárost szorongatta. A másik vásárló – fekete főkötős, idős polgárasszony – halkan mormogva matatott a cipőpertlik között, száraz ujjaival próbálván kiókumlálni, vajon melyik lesz tartós, és melyik szakad majd szét az első rántásra.

Ők ketten ügyet sem vetettek a leányra, ám a hosszú pult mögött álló, harmincas éveit taposó tulaj fekete zsakett öltönyében, mint a mohó kíváncsiság eleven kőszobra meredt rá. A leányt zavarta ez a leplezetlenül molesztáló tekintet, aminek rátarti pimaszságát még a csiptetős szemüveg sem volt képes tompítani. Kisgyerekkora óta ismerte *Dudutz Istvánt*², aki Marosvásárhely tán leggazdagabb kereskedőcsaládjának tagja volt. Emlékezett rá égő szemű, mindig készséges tanonc korából, mikor még az apja üzletében koptatta gyakorlóéveit, és felderengtek előtte azok az Erzsébet-kerti szép mulatságok is, ahol a fiatalember, mint a város egyik legjobb partija, eladósorban lévő kisasszonyok folyvást csicsergő gyűrűjét vonta maga

¹ A marosvásárhelyi Fő (korábban: Széchenyi, ma Trandafirilor) tér 54. sz. alatt álló ún. Lábasház aljában egykor az örmény származású Dudutz család két boltja üzemelt. István a Nagypiac felőli oldalon fűszer-csemege, míg a Kossuth (ma Călărașilor) utcai részen Antal bőr- és posztóboltja állt. A helyiek ma is Dudutz-sarokként emlegetik a helyet.

² Dudutz István kereskedő (1868-1928), felesége Izmael Erzsébet (1876-1915)

köré. Végül Izmael Erzsébet lett a szerencsés, aki a nagy és dúsgazdag kereskedőcsalád tagjává válhatott, sok irigyet szerezve ezáltal a város szoknyát viselő, férjre vadászó lakosai között.

István jó kereskedő volt, szerette a vásárlóit, most mégis úgy vizslatta a leányt, mint akit mihamarább kívül szeretne látni az ajtón. Vikszolt bajsza minden alkalommal idegesen rándult, mikor nyílni hallotta az üvegezett bejáratot, mert a csengettyű hangja egy-egy újabb betérőt jelentett, aki hírét vihette, hogy a Dudutz vegyeskereskedésben járt „az a kétes hírű nőszemély”. A pletyka Marosvásárhelyt mindig is gyorsan terjedt, az efféle szóbeszéd pedig nagyon is árthatott az üzletnek. „Hol késlekedik már az a kétbalkezes kölyök?” – morfondírozott magában Dudutz István. – „Mégis meddig tart rátalálni hat barna kabátgombra?” A szalmával bélelt, egymásra halmozott faládákban halkán csörrentek össze a *borvizes*³ palackok, midőn a bolti inas túl nagy lendülettel nyitva a raktárajtót, nekikoccantotta azt az ingatag építménynek.

– Nem tudsz vigyázni, te kajla! – ripakodott rá Dudutz István a fiúra, aki mindjárt holtra sápadt.

– Bocsánat, főnök úr, csak épp a vásárló... Nem akarom megvárakoztatni.

– Hát akkor ne tedd! – intett a bolt tulajja. – Az a dolgod, hogy a vevő mihamarább ki legyen szolgálva!

A leány szótlanul nézte végig a kellemetlen jelenetet, majd a pultra sorakoztatott gombokra pillantva bólintott. Az inas barna papírzacskót vett elő, belesöpörte a portékát, majd átadta azt az ifjú hölgynek.

– Parancsoljon, Hangay kisasszony! Fizetni a kasszánál méltóztatik. Legyen máskor is szerencsénk!

Emma meg mert volna rá esküdni, hogy miközben átlépte a bolt küszöbét, Dudutz István megkönnyebbült sóhaja még taszajtott is rajta egyet.

„Úgy tetszik – gondolta keserűen –, hogy a vásárhelyi asszonyok villás nyelvéből freccsenő méreg immár a jó kereskedőket is elérte!”

³ A szénsavat tartalmazó gyógy- vagy ásványvíz erdélyi neve, amit borkútból termelnek ki.

A Széchenyi teret lustán csepergő, hideg eső áztatta, mégis sokan jártak az utcán. Emma megállt a bolt kihajtott ajtóspalettája előtt, ami egyben reklamírozó táblaként is szolgált, és szétnyitotta sötétkék esernyőjét. Mögötte a karcsú nőalak, amit kétszeres életnagyságban festettek a fára, hatalmas virágcsokrot emelt bal válla fölé, így közölve a nagyérdeművel, hogy a vegyeskereskedésben az illat- és tisztítószereken kívül kiváló minőségű virág- és növényvetőmag is kapható. A sáros kövezeten épp ekkor araszolt tovább a *Szent György utca*⁴ irányába egy kétkerekű kordé, amit nyűtt arcú parasztember húzott, önmagát fogva a hámba. A keservesen nyikorgó kocsin egyetlen hatalmas faláda és jó néhány hosszú deszka kapott helyet, s mert semmivel le nem kötözték azokat, egy bordó ruhás, fehér fejkendő asszony lépkedett a kordé mellett, két kézzel tartva a szállítmányt, miközben arra is vigyáznia kellett, hogy a szoknyáját be ne kapja a kerék. Mivel keresztették az útját, egy bőrkötényes sintér, aki soványka szamarat vezetett kötél a végzete felé, megállt, hogy elengedje őket. A kordét húzó férfi, bár ez még nehezebbé tette a dolgát, egyik kezével puhára ázott kalapjához nyúlt, és megemelve azt köszönte szépen a sintér türelmét.

Emma a bolt esővető eresze alól kilépve épp azon töprengett, hogy benézzen-e a szemközti sarkon lévő *Falkenstein-féle* ékszerüzletbe⁵ – papuskának ugyanis előző nap elszakadt az óralánca –, mikor az éles fütty felharsant. A számár ezt hallva hátracsapta két fülét és bánatos, a fuldoklók hörgésére emlékeztető hangot hallatott, a bordó ruhás asszony pedig a válla fölött pillantott hátra, megkockáztatván, hogy elkalandozó figyelme miatt a kordé rakománya mind a földre hullik.

– Nédd már, Perec, mit tanátam! – rikkantott a Kossuth utca közepén állva egy veres képű, nyurga legény, aki a *főgymnasium*⁶

⁴ 1990 óta Revoluțieiel, azaz Forradalom utca.

⁵ Falkenstein Ödön arany-, ezüst-, ékszer- és óraüzlete a Szent György és a Kossuth utca sarkán állt.

⁶ A marosvásárhelyi Róm. Kat. Főgimnázium 1903-ig a Lábasház emeletén működött. Az elemi iskolát 1702-ben alapították a jezsuiták, és csak később vált nyolcosztályos főgimnáziummá.

egyensapkáját viselte. Szempillantásba sem telt, a Lábasház mögül mindjárt négyen is csatlakoztak hozzá, ő pedig egyenest a messzi Korzó kávéház irányába mutatott.

Emma nem sokat törődött a hangoskodó diákokkal. Úgy döntött, ha már egyszer rászánta magát, hogy kilépjen az utcára, hát megveszi azt a fránya óraláncot, hadd örüljön a drága papuska. Elvégre a gombvásárlást is sikerült többé-kevésbé sértetlenül megúsznia, nem számítva a rosszálló tekintetek okozta könnyű karcolásokat, amik a lelkét érték. Persze még ennyinek is bolond lett volna kitenni magát, ha a cseléd, akit nagy nehezen sikerült felvenniük, két hét után ki nem lép. Szegény lány. Úgy sírt, mint a záporosó, és sehogy sem akarta elárulni, miért hagyja el őket, de Emma sejtette az okát. Más házak cselédjei, akikkel vásárlás közben találkozott, kezdhették el gúnyolni őt, amiért a „rossz hírű Hangayékhoz” szegődött. Erős lélek kell ahhoz, hogy ilyesmit az ember kibírjon, és ez a csíki lányka bizony ilyesmivel nem bírt.

– Ez az?

– Leteszem rá a nagyesküt, koma!

– Tán láttad már máskor is?

– Azt nem, de mégis felismerem.

– Honnét, te ló?!

– Onnét, hogy más nem lehet, mivel én ebben a városban minden nőt ismerek!

A sebesen pergő vitát Emma már aközben hallotta, hogy a Dudutz-sarokról Falkenstein üzlete felé indult. Láta, hogy a falra szerelt „Tilos köpködni!” feliratú tábla alatt egy férfi dohánylétől barna tócsát sercint a földre, és az sem kerülte el a figyelmét, hogy többen is visszafogták lépteiket, mert a diákok vitája felkeltette az érdeklődésüket.

– Kapaszkodjunk össze! – javasolta az imént Perecnek szólított gimnazista. – Verselni jól csak úgy lehet!

Újabb vad kamaszröhögés harsant, majd a sárban csusszanó cipők szabályos, bármely nemzeti ünnepre megfelelő sorfalat alkottak.

Emma óvatosan kerülgette a tócsákat, és próbált kizárólag az esernyőjén kopogó vízcseppekre figyelni. A Kossuth utca egyik üzlete

elöl társzekér indult el zörögve, miközben a *Budapesti Ruharaktár*⁷ épületéből két komor arcú férfi lépett ki, és a kislány, aki imént még Dudutz István cukorkás pultja előtt ácsorgott, most nyalókát cuppogtatva meresztette szemét a sebesen kialakuló utcai vircsafta.

– *Töri Emma a lencsét...*

A rigmus első sora úgy érte az úttesten áthaladó leányt, mintha pofon vágták volna.

– *Várja a jó szerencsét...*

Állát felvetve gyors pillantást vetett a négy diákra, akik ettől vérszemet kapva, egyetlen szuszra süvöltötték el a csúfolódó következő két sorát:

– *Báró viszi a padra.*

*Recseg a pad alatta!*⁸

A járókelők tetszését nyomban elnyerte a rögtönzött előadás, bár a legtöbbjüknek akkor még fogalma sem volt róla, hogy ki a gúnyvers célpontja. A szamaras ember felnevetett, a köpködő elégedetten harákkolt, két arra járó asszony pedig összesúgva az ékszerbolt felé igyekvő leányra szegezte átható tekintetét.

Emma tökéletesen tisztában volt vele, hogy ezzel hibát követ el, a Kossuth utca közepére érve mégis megtorpan. A diákok széles vigyorral a képükön várták, mond-e valamit, ám ő egyszerűen csak sarkon fordult és hazafelé indult.

– *Töri Emma a diót,*

készíti az ágyikót...

A környül csoportosuló bámészkokból immár bátran, a rigmust variálókát biztatva tört ki a nevetés. A nyalókás kislány továbbra sem értette, mire megy ki a játék, mégis velük kacagott, cseppet sem törődve azzal, hogy a csepergő eső eláztatja csinos kis kalapját, amit pedig úgy szeretett.

– *Bárót vár a dunyhába,*

nyiszog az ágy alatta.

⁷ Valójában Budapestről hozott használt ruhák boltja, afféle korabeli turkáló.

⁸ Pusztafalun, Abaúj megyében gyűjtött korabeli csúfolódó.

Emma egyre sebesebb léptekkel, lehajtott fejjel sietett hazafelé. Már *Hary úr*⁹ boltja előtt járt, mikor a rigmus ismét felharsant, még hozzá közvetlenül a háta mögött.

– *Töri Emma a lencsét...*

A négy diák továbbra is egymásba kapaszkodva táncolt utána, és kipirosodott arccal süvöltötte a csúfolódót. Nyomukban immár egész kis népsereglet keletkezett. Cselédlányok a kosaraikkal, fejkendőss asszonyok, málé gyerekek, nyalka hivatalnokok éppúgy akadtak közöttük, mint kimenőjüket töltő bakák, spárgával átkötött csomagokat cipelő küldöncök, sőt két idős úr, akik rosszalló tekintettel követték az eseményeket.

A rigmus első versszakát a gymnazisták oly közel merészkedve adták elő, hogy Emma már-már attól tartott, a szoknyája szegélyére lépnek. A Hangay-ház még messze volt, a járda is rettentő mód csúszott a parasztsizmák által felhordott sártól, és az esőcseppek, mint a csúfolódó szavak, egyre csak hulltak rá.

– *Töri Emma a diót...*

A leány belátta, hogy nem menekülhet tovább, hisz a négy ostoba kölyök elől való szégyenteljes megfutamodás csak egyre borzalmasabb helyzetbe sodorja. Rögvest az elején szembe kellett volna fordulni velük, a hangadónak lekeverní két gyors poffot, és aztán emelt fővel menni tovább. Igen, ezt kellett volna tennie, de talán még nem késő...

– Megállni!

Emma először fel sem fogta a mennydörgő kiáltás értelmét. A háta mögött konfliskerek csikordult a járdaszegélyhez, vasalt talpú cipők csattantak a kövezeten, majd a férfi ismét elbődült.

– Csécsi! Horváth! Fabulás! Pereszleghy!

A diákokban benn rekedt a rigmus. Emma lépett még néhányat, majd a divatáruda vászon esővetője alá húzódva fordult hátra.

Fekete öltönyös, arany óraláncos, hegyes bajszerű férfi volt, aki a konflist megállítva, sétatálcáját magasba emelve sorolta a neveket. Prémgalléros kabátját kigombolta, így annak két szárnya úgy lobogott

⁹ Hary Géza divatáruüzlete 1901-ben a Széchenyi tér 23. alatt, a Bányai-házban találtatott.

termetes alakja körül, mintha ő maga volna a Sátán setét szárnyú angyala, aki épp az imént ereszkedett le az esőfelhők közül. Egyenest a diákokhoz lépett, akik már nem kapaszkodtak egymásba, bár elfutni sem mertek.

– Pimaszok! Elvetemültek! Senkiházi himpellérek! Hát ekként viselkedik egy főgymnáziumi deák? Erre nevelte magukat az a drága, vérző szívű édesanyjuk? Efféle utcai viselkedésre okította szorgos munkában elgyötört édesatyjuk? Gúnyversgajdolás? Hölgyek molesztálása? Hát ezt tanítjuk mi maguknak, fiatalurak, kérdem én?! Ezt? Ezt? Ezt? Ezt?

Ahogy négyszer is elismételte a végső szót, úgy legyintett négyszer füрге tenyerével és verte le sorra a diákok csálé egyensapkáját.

– Kotródás! – üvöltötte eztán, sétapálcájával a Lábasház irányába mutatva. – A kicsapásukat pedig még ma átgondolom.

A diákok felkapkodták sapkáikat, és futásnak eredtek. A bámészkodók jó része azonban, bár a komédiának vége szakadt, továbbra is a bolt előtt ácsorgó leányt fixírozta, azt remélve, hogy a botránynak ezzel még nincs egészen vége. A férfi dühösen fűjt, a fejét csóválta, majd három hosszú lépéssel Emma előtt termett, és kalapját emelve meghajolt.

– Rettegi – mutatkozott be. – *Rettegi Géza*¹⁰ igazgató. Kérem, bocsásson meg nekem az inzultusért, ami kegyedet érte.

– Önnek? – csodálkozott a leány. – Hisz épp maga volt az, aki megmentett.

– Azok ott négyen – intett Rettegi a távolodó diákok után – az én tanítványaim, ám a viselkedésüket látva úgy vélem, a munkám fabatkát sem ér.

– Túl szigorú magához, igazgató úr.

– Meglehet. Majd még ezt is átgondolom. Most viszont arra kérem, fogadja el a konflisomat, és azzal térjen haza a kisasszony.

– Hangay Emma.

¹⁰ **Rettegi Géza** (1859-1925) pap, tanár, 1890 és 1922 között a marosvásárhelyi főgymnázium igazgatója.

– Tudom, kicsoda kegyed, és azt is, hogy nem ajánlatos egyedül sétálnia Vásárhely utcáin. A zavargások óta a népek rendkívül nyugtalanok. Elég egyetlen apró szikra... provokáció... ok arra, hogy a saját fájdalmukat másba oltsák...

– Értem – biccentett a leány. – És szívből köszönöm ezt a... hasznos leckét.

A konflis Rettegi intésére közelebb gördült, a férfi pedig karját nyújtva segített Emmának felszállni. A bámészkodók elégedetlenül oszlottak szét, ám néhányan máris arról kezdtek pusmogni, hogy „lám, lám, az a rosszéletű Hangay lány már a paptanárt is megbabonázta”.

Emma jobb kezének kisujja a leheletnyi flastrom alatt izzón lüktetett, pedig az imént még vajat is kent rá. Alig tíz perce, miközben a szűk konyhában a levest melegítette, véletlen hozzáért a tűzhely rostélyához, így égetve meg magát. Bosszantó kis malőr volt ez csupán, ő mégis úgy érezte, hogy sírni volna kedve.

– Íztelen – mordult Hangay Árpád az asztal túlfelén, felragadva a havasi pásztorlánykát formázó sőtartót, melynek feje búbján apró likacskák adtak utat a benne tárolt fehér kristályoknak. – Én mondom, ez a séf fabatkát sem ér.

Emma nem válaszolt. A könyvkereskedés fölött vacsoráltak, mint mindig, ám a hangulat most a szokottnál is nyomottabb volt. A leány gondolatai folyvást elkalandoztak, papuskát pedig szemmel láthatóan bántotta valami, de ahelyett, hogy előállt volna a farbával, inkább az ételt szidta.

– A tésztát is túlfőzte az a kókler – turkált kanálával a tyúklevesben Hangay Árpád. – A zöldség meg szálkás.

Emma, bár még maga sem végzett saját adagjával, felállt és a középen kerekedő porcelántálért nyúlt.

– Hozom inkább a sültet – mondta. – Az szokott ízleni.

– Eh! – legyintett papuska, letéve kanálát. – Bolond vénember vagyok, ne is törődj velem!

Emma óvatosan lépkedett lefelé a keskeny lépcsőkön, majd a konyha felé indult. A könyvkereskedés földszinti traktusa némán, sötétben ásitott körötte, amitől ismét rossz érzése támadt. Amíg volt cselédjük, a ház elevennek, élettel telinek tűnt, ám amióta kettesben maradtak, a könyvek máskor oly barátságos nyomdaillata penészes kriptaszaggá, a mestergerenda halk roppanása félelmetes recsegéssé, a kályhában duruzsoló tűz mormogása fenyegető hörgéssé változott.

– Báránysült – tette Emma az asztal közepére a második fogást. – Igazán ínycsiklandónak tetszik.

Hangay Árpád megint csak mordult valamit, vizsla szemmel figyelve, amint a leánya leheletnyi köretet és hozzá csipetnyi húst szed magának.

– Aztán történt-e valami idehaza? – kérdezte, miután kiszedte a saját adagját, jó adag csalamádét púpozva a bárány mellé.

– Hirsch úr átrendezte a német nyelvű könyvek polcát – felelte Emma. – Azt mondja, így a gót betűs címek jobban olvashatók.

– Na! – hagyta jóvá a hírt Hangay úr.

– Én magam pedig a kirakati könyvek közül vettem be néhányat, mert kiszívta őket a nap, de nem mindegyikből találtam friss példányt.

– Azokból aligha érdemes újat rendelni – legyintett most a villájával papuska. – Ha volt ideje a napfénynek megfakítani őket, az annyit tesz, hogy a kutya se vesz belőlük.

A következő néhány percben némán zörgették evőeszközeiket, bár ez inkább tétova matatás volt, mivel étel alig fogyott a tányérjukról.

– Az építkezés hogy halad? – szólalt meg végül Emma.

– Halad – biccentett Hangay Árpád, úgy téve, mintha a báránysült egy különösen inas darabkáját próbálná elvágni, pedig a hús tökéletesen porhanyós volt. – Ez az új pallér igazán érti a dolgát. Ha így haladunk, ősszel tán már ki is nyithatunk és... A kirelejumát neki, ebből elég!

Papuska kése, villája hangos csörömpöléssel esett a tányérra.

– Ez sem ízlik? – kérdezte Emma. – Készíthetek valami egyszerűt, ha...

– A báránynak semmi baja – tolt el magától az ételt Hangay Árpád. – Velem... – bökött a mellkasára, és mivel uja beakadt a gallér mögé gyűrűt, ruháját óvó damasztkendőbe, mindjárt letépte azt, hogy az

asztalra dobja. – Velem van baj, édes kislányom, csakis velem! Mert én biz' semmi több nem vagyok, mint egy önző vénember, aki annyira belepistult a maga mániájába, hogy észre sem veszi szerettei boldogtalanságát.

Emma fürkészőn nézte papuskát. Vajon mi lelte az öreget? Tán csak nem jutott fülébe a Dudutz-bolt előtti affér azokkal az ostoba gymnazistákkal? A leány már túltette magát a dolgon, legalábbis erről győzködte önmagát, és inkább azon törte a fejét, hogy miként szerezhetne új, megbízható, jó személyzetet, mely a kisvárosi pletykák viharában is kitart mellettük, míg aztán el nem csitul ez az egész kicsinyes fergeteg.

– Ma odaát jártam – szólalt meg ismét Hangay Árpád, szivarjával, amit időközben gyújtott, bal kézre intve.

– A Lázár-házban? – vonta össze a szemöldökét Emma. – Nóra grófnőnél?

– Nála bizony. Nagyon kedvesen fogadott, bár az inasa, az a Zebulon...

– Nepomuki – helyesbített Emma, aki rendszeres vendég, afféle házi barátné volt Nóra számára, így a személyzetét is névről ismerte.

– Egykuty! – pattant fel Hangay Árpád oly lendülettel, mint aki épp kiszaladni készül a világból. – Nem az inas itt a tényező!

– Akkor hát ki?

– Te vagy az, kislányom! Csakis te!

Emmát rossz érzés fogta el. Papuska általában csendes, megfontolt, óvatos és visszahúzódo férfiú volt, ám ha valamit különösen fontosnak, sürgetőnek érzett, úgy elkapta a hév, hogy a maga feje után kezdett intézkedni. Az efféle nekibuzdulásból aztán gyakorta kerekedett olyan ribillió, amit annak idején folyvást Milinek és Emmának kellett elsimítani.

– Miféle dolga lehetett papuskának a grófnővel, ami engemet érint, mégse kérdezett meg felőle? – sóhajtotta a leány lassú, szigorú szóval.

– Annyi, hogy én nem értem a nőket – felelte Hangay Árpád bűnbánóan. – Sose nem is értettem őket! Drága édesanyádon könnyű volt kiigazodnom, mert ő szokimondó asszony volt, éppúgy, miként a húgod. A női lélek azonban a legtöbb esetben oly furmányos teremtménye

Istennek, amit tán még ő maga sem ért. Így tehát egy olyan szakértőhöz kellett fordulnom, aki női mivolta által eme témában csakis okosabb lehet nálam, és a helyes útra igazíthatja az én ostoba fejemet.

Mindezt a könyvkereskedő oly bumfordi, kisfiúsan szégyenkező tónusban adta elő, hogy Emma képtelen volt megállni nevetés nélkül. Mindjárt talpra is szökkent, és átölelve a hökkent Hangay urat, heves csókot nyomott a „vénenber” kipirult orcájára.

– Még hogy a papus nem ért a nőkhöz – mondta. – Hisz látja, máris felderítette a napomat! Most már csak azt bökje ki végre, mit tört és zúzott odaát, a Lázár-házban, amit majd holnap nekem kell öszvecsirizelnem?!

– Van mit – ismerte el Hangay Árpád. – Méghozzá tenmagadat!

– Engemet?

– Úgy bizony! Te ugyanis, miként azt sejtettem, boldogtalan vagy itt, Vásárhelyen!

Emma tiltakozni akart, papuska azonban a tőle telhető legnagyobb szigorral – vagyis kissé rémült, de azért elszánt tekintettel – elébe vágott.

– Nóra grófnőtől tudom, mert én magam süket vagyok rá, hogy az egész város a lányaimon élesíti kígyónyelvét. Ezért nem jársz te a Lázár-házon kívül sehová, ezért nincs cselédségünk, és ezért kell a vacsorát egy pocsék séf keze alól, a Transylvániából hozatnunk.

– Főzhetek én is! – kapott a szón Emma, de Hangay úr megint leintette, jókora hamukukacot pottyantva a vastag szőnyegre.

– Főzhetnél, ha más dolgod nem volna! – jelentette ki eztán. – Csakhogy van! Össze kell csomagolnod és fel kell utaznod a székesfővárosba, hogy rátalálj a saját boldogságodra!

– Nem hagyhatom megint egyedül a papust!

– Pedig az sokkal kevésbé fájna nekem, mint napról napra nézni, ahogy a bánatba, magányba, unalomba belesorvadsz – mondta a könyvkereskedő csendes, meleg hangon. – Egyébként is szeretted volna megtekinteni annak az amerikai cirkusznak a műsorát, ami hamarost az országba érkezik. Ha jól tudom, kedves barátnéd, Madame Orlócy, aki Pozsonyban megmentette az életedet, szintén a truppal utazik.

– Így igaz – sötötte le hirtelen a tekintetét Emma, mintha valami szégyellnivalója volna. Hangay Árpád nem sejthette, de Madame Orlócy említése a leánynak rögvest azt a levelet juttatta eszébe, amit néhány napja kapott kézhez, s ami oly végtelenül elkeserítette, hogy a tartalmát még gondolatban sem szerette felidézni. – Én mégis maradnék...

– Fittyfenét maradnál, no! – súgta szelíden, csendesen, picinykét szomorkás, ám annál bölcsebb mosollyal papuska. – Csomagolsz és mész, ahogyan kell. A madárfészeknek se azért nyitott a teteje, hogy az eső kedve szerint kopogtasson a fiókák kobakján, hanem mert engednie kell kirepülni azt, amelyik már megérett rá. Így mondta ezt nekem Nóra grófnő, mikor kikértem a véleményét, és igaza van! Neked, kislányom, máshol vetett ágyat a boldogság. Keresd meg okosan, feküdjél bele, és ezzel szerezz örömet a te papuskádnak. Amúgy pedig – derült fel hirtelen a könyvkereskedő, széttárva karját, s ezáltal újabb hamuférget szórva a szőnyegre – engem se kell ám féltened, jól megleszek. Az épülő szállodával ezer a dolog, cselédek is kerítek majd a házhoz, addig meg átjárok vacsorálni a Transylvániába, és ha megint túlfőzi a tésztát, hát magam teszem helyre azt a mihaszna séfet, de úgy, hogy megemlegeti!

Emma ismét átölelte papuska nyakát, oly szorosan, mintha soha többé nem akarná elengedni őt, s miután könnyei eláztatták az öregúr házikabátjának vállát, csak annyit súgott a fülébe:

– Köszönöm!

Pest, 1901, április 1.

A Keleti indóház éppoly zsúfolt, zajos és füstös volt este kilenc órakor, mint a nap más szakában. A másodosztályú kupékból gyűrt arcú utazóügynökök, messzi városokból, falvakból érkező bor-, gabona- és fűszeralkuszok, családlátogatóba jött, ámuló tekintetű leányaikat terelgető asszonyszemélyek, reményekkel teli, állást, sikert, szerelmet

kereső fiatalemberek szálltak le sorra. A hordárok éles hangú kurjantásokkal hívták fel magukra a figyelmet, és egymást félrelökve, nyikorgó taligáikat tolva már rohantak is oda, ahol hívó kezét láttak emelkedni a tömeg fölé.

Hangay Emma türelmesen várt, míg a kocsi, amiben az utóbbi órákat töltötte, egészen kiürül. Mikor a kalauz sorra járta a fülkét, ellenőrizvén, nem maradt-e bennük olyan utas, akit elnyomott a buzgóság, vagy tán a monoton rázkódás ellenszereként fogyasztott papramorgó, a Marosvásárhelyről érkezett leány is felállt, és elhagyta a vonatot. Karján csupán egy egyszerű vászon útitáska függött, benne poggyászejeggyel, melyre majd kiadják a csomagját. Amint a kalauz erős kezébe kapaszkodva leóvakodott a vaslépcsőn, máris mellette termett a hordárok egyike, és kissé unott főhajtással ajánlotta szolgálatait.

Miközben Emma az útiládájára várt, tétován sétálgatott a peronon. Oly sokféle ember zajongott, lökdösődött, nyüzsgött a Keleti indóház hatalmas csarnokában, hogy rá senki ügyet sem vetett. Reménykedve lesett a bejáratok felé, hátha máris meglátja Milit, akinek előző nap sürgönyözött várható érkezéséről, ám csalódnia kellett. Csupa ismeretlen, idegen arc, a Monarchia teljes repertoárja mutogatta ott magát nyalka katonatisztekől a pajeszos zsidókon át egészen a fekete ruhájukban, fehér fityulájukban tovasiető, mindig párosával közlekedő apácákig. Emma hirtelen rettentő árvának és elveszettnek érezte magát, így legszívesebben azonnal felszállt volna az ellenvonatra. Tán meg is tette volna, ha nem jutnak eszébe a Dudutz-sarkon óbégató gymnazisták, a Széchenyi téren átvágó polgárásszonyok megvető pillantásai, és az a vaskos, durva röhögés, ami a csúfolódót hallgató férfiak torkából tört elő.

– Budapest az én jótékony rejtekhelyem – súgta maga elé, s ettől egy csapásra megnyugodott.

A hordár kiváltotta a bőröndjét, majd visszatérve kérdően nézett rá.

– Kövessen, kérem – szólta Emma, és határozott léptekkel a kijárat felé indult.

A névtelen tér¹¹, melynek közepén Baross szobra magasodott, gázlámpák méla fényében fürdött. A hordár, sapkáját a tarkójára tolva, óvatosan döcögtette le kétkerekű pakk-kocsiját az állomás lépcsőin, majd nagyot szippantva a hús levegőből a Kerepesi és Csömöri út találkozásánál lévő bérkocsiállás felé pillantott.

– Kívánja a kisasszony, hogy fogjak egy konflist? – kérdezte, és már indult is volna, de Emma megállította.

– Köszönöm, nem szükséges. Jönnek értem.

– Ahogy parancsolni tetszik – vont vállat a hordár, gyorsan éledő türelmetlenséggel hordozva körbe a tekintetét. A tér fáai, bokrai közt kanyargó sétányokon sietős léptű nők és férfiak haladtak a *barna villamos*¹² megállója felé, vagy épp ellenkező irányba, a köztemető, a *József Főherczeg Szálloda*¹³ és a Szent Rókus Kórház felé. A Baross-szobor körül vidékről érkezett, kicsinyke batyujukat karjukon, netán hátukon hordozó fiatal parasztlányok ácsorogtak, s mivel épp egyetlen cselédszerző sem mutatkozott, aki munkát kínálhatott volna nekik, egymás közt fecsegetve töltötték az időt.

Mikor a barna tuja menetrend szerinti következő járata elcsörgött a Belváros felé, a hordár torkát köszörülve így szólt:

– Látjuk-e már azt, akire várunk, kisasszony?

Emma a táskájába nyúlt, pénzt vett elő és a kérges tenyérbe nyomta.

– Tegye csak le ide azt a csomagot – mutatott a kövezetre. – Várni egyedül is tudok, magának pedig az indóházban biztos sok a dolga.

– Hát bizony ilyentájt, mikor több szerelvény is befut... – hajolt meg a hordár, ám aztán mégis tétovázni kezdett. – Már ne tessék haragudni, de jó *écesz*¹⁴ ez?

¹¹ A Baross tér csak 1902-től viselte nevét.

¹² A Budapesti Közúti Vaspálya Társaság (BKVT) sötétbarnára festett villamosai 1897-től indultak a Baross-tér mellől.

¹³ Sziklay Sándor szállodája, mely 1899-ben már biztosan állt, de semmi más adatot nem találtunk róla. Az épület ma is áll, aljában – a kávéház helyén – bank, zálogház stb., fölöttük lakások találhatók.

¹⁴ „ötlet, tanács” – a jiddis *eze* (tanács) és a héber *ecáh* (tanács) szóból ered.

– Parancsol?

– Nincs nekem ehhez semmi közöm, kérem – vonogatta vállát a vasúti pakkos, mint aki máris megbánta, hogy szóra nyitotta a száját. – Ez a környék azonban setétedés után nem való olyan kisasszonynak, mint kegyed. Különösen, ha egyedül van.

A leány elmosolyodott.

– Nincs mitől féltetnie, bácsi – mondta csendesen. – Éltem én már a Tabánban is, és ott sem vigyázott rám senki.

– Ja, hát úgy egészen más a csízió, kez'csókolom! – derült fel a hordár borostás arca, és már a lépcsőkön húzkodva felfelé a kocsiját kiáltott vissza. – Aki a Tabánban megél, az a jég hátán sincs elveszve, ugyebár!

„Úgy, úgy – gondolta Emma –, de azért jöhetne már ez a Mili!”

Csakhogy az ifjabb Hangay lány a következő húsz percben sem mutatkozott sehol, a bőröndje mellett ácsorgó kisasszony viszont egyre többeknek szúrt szemet. Először két, talán a közeli Százházból elcsavargott utcagyerek ajánlkozott, hogy kocsit fognak és a bőröndöt néhány fillérért mindjárt el is cipelik a drosztig, majd egy görbe hátú, talpig feketébe öltözött matróna vicsorgott rá Emmára, bajszos orra alatt mormogva, hogy: „Szégyentelen perszóna, az isten majd megbüntet tégedet!”

„Már el is kezdte, néni! – merengett utána a leány anélkül, hogy cseppnyi haragot érzett volna. – Mili tán meg sem kapta a sürgönyt, nálam pedig nincs elég pénz, hogy átkocsizzak Budára. A végén még kénytelen leszek szobát venni odaát, abban a főhercegi szállóban, és holnap betérni a bankba, hogy...”

– *Ein wunderbar Prinzessin!*¹⁵ – A túlfűtött kiáltás Emma háta mögött csattant fel. – Már meg ne haragudjék, édes kismacska, de ha angyalt látok a földre szállni, nekem azt muszáj mindjárt a fél világnak hírül adni!

Hangay Emma a férfi felé fordult, és alaposan végigmérte őt. Mivel az illető három lépcsőfokkal feljebb állt, előbb a méregdrága borjúbőr cipőt vette szemügyre, majd az élére vasalt, hófehér nadrág,

¹⁵ Egy gyönyörű hercegnő! (német)

atlaszselyem mellény, rózsaszín ing, keményített gallér és a bohém mód lazára kötött csokornyakkendő következett. A férfiú lapos hasán arany óralánc ívelt keresztül, jobb kezében, melynek kisujján brilles gyűrű csillant, karcsú sétatálcá billegett, szintén rózsaszín puhakalapját pedig kissé félrecsapva hordta.

– Csodáljon csak, kismacska, ameddig tetszik, hisz van mit – harsant fel ismét az iménti, kávéházak füstös levegőjétől kissé már karcos hang. A fiatalember, aki tán még a harmincat sem töltötte be, bal kezét nadrágja zsebébe dugva oly mozdulatot tett, mintha az orfeum fényeiben sütkérezve, tollbokrétás táncos lányok gyűrűjében fogadná a tapsvihart. Simára borotvált állával, kackiás bajuszkájával, brillantinozott hajával valóban impozáns látványt nyújthatott volna, csakhogy...

Csakhogy Emmának a borjúbőr cipő rég félretaposott sarka, az óraláncról itt-ott lepatogzott aranyozás rút foltjai, a brillgyűrű festett üvegre hajazó, tompa fénye és a mellény kirojtosodott széle sem kerülte el a figyelmét.

– Most már elég lesz, kedves – nevetett a férfiú, könnyed léptekkel ereszkedve le a lépcsőn, hogy aztán baljába átvéve sétatálcáját, a leány kezéért nyúljon. – Kisztihand, ha szabad!

– Nem, uram, nem szabad! – lépett hátrébb Emma. – Sajnálom, de én nem ismerem magát, és úgy vélem, ezen nincs is kedvem változtatni.

– Óvatosak vagyunk – biccentett a férfiú magabiztos vigyorral. – Nagyon helyes! A kegyed ruhája két évvel korábbi divat szerint szabott, a kalapját sem Pesten készítették, ez a vászontáska pedig... Már megbocsásson az őszintéért, de magácskáról szinte ordít, hogy vidékről jött.

– Aligha gondolnám, hogy ehhez, avagy a toailettemhez bármi köze volna.

– Még nincs, de percekben belül lehet. – A férfi Emmára kacsintott, majd megpörgette a sétatálcáját. – Ha tilos a kézcsók, hát anélkül mutatom be magamat. Nevem Krajcár Ödön, aki a te jó szerencsédnek Kovácsa!

A pimaszul magabiztos vigyor, és az, hogy hirtelen letegezte őt, még óvatosabbá tette a leányt. Útiládája mellé lépett, bal tenyerét ráfektette

annak tetejére, és gyors pillantást vetett a környékre. Néhány rossz arcú, kopott ruhás, alkalmi munkák és züllések egymást váltó viharában edződött fickó már korábban is sündörgött a közelben, most azonban közelebb húzódtak, kíváncsian lesve, mi fog történni.

– Vessünk véget ennek a kutyakomédiának, drága – szólt Krajcár, mint aki máris unja a beszélgetést, amit pedig ő maga kezdeményezett.
– Tudom én jól, ki vagy, hiszen rád van írva. Vidéki lány, túl a fruska koron, aki most szerencsét próbálni ruccant fel a székesfővárosba, mert azt hiszi, hogy itt még az utcakövek is cukorból vannak. Az apád tanító, kishivatalnok, esetleg szolgabíró lehet. Szigorú és felettébb maradi ember, aki hozzá akar kényszeríteni valami vén pojácához, ezáltal remélve előléptetést vagy zsíros üzletet. Szólj, ha tévedek!

– Téved.

– Sebjaj. A történeted itt úgysem érdekel senkit. A lényeg csak annyi, hogy akadnak-e álmaid? Nem! Ne is válaszolj, majd én kitalálom! Otthon, a félhomályos szalonban tanulgattál kicsit klimpírozni és énekelni, igaz?! Persze vendégségek idején rendre előadtad silány kis tudományodat, mire az operában, orfeumban sosem járt rokonságod mindjárt az egekig magasztalta aligha létező tehetségedet. Bizony, így szokott ez lenni! Most meg itt állsz a nagyváros közepén, mert elszöktél otthonról, ám senkit nem ismersz, aki segítene elindulni az énekesi pályán. Vagyishogy eddig nem ismertél senkit, de a jó szerencse most eléd kormányozta a Döncit, aki az összes színházi emberrel brúderben van! Akarod-e, hogy beprotezsáljalak a Nemzetibe?

– Sem oda, sem máshova – felelte Emma oly éles, kimért hangon, hogy azzal akár szalámit is lehetett volna szeletelni. – Inkább arra kérném, hogy hagyjon engem békén, és távozzék a közelemből, különben megkeserüli!

– Nohát, karmolni is tud a kicsike – nevetett fel ismét Krajcár, majd közelebb lépve botjával az útiláda tetejére csapott. Ha Emma el nem rántja a kezét, az ujjai bánták volna e váratlan tettet, így viszont a csomagja került közvetlen veszélybe.

– Maga egészen bolond, uram! – mondta Emma.

– Ebben végre egyetértünk – biccentett Krajcár. – Bolond vagyok, amiért egy vidéki libának, aki épp csak leesett a vonatról, segítő kezét

próbálok nyújtani, pedig látható, hogy nem érdemli meg. Mit lehet azonban tenni, ha egyszer ilyen az én áldott, jó szívem?! Dönci szeme észreveszi a porban heverő gyémántot, és bár nincs rá szüksége, mégis lehajol érte, hogy aztán segítsen neki fennен ragyogni. Te, liba, én beviszlek tégedet a Somossyhoz! Mit szólsz? Ha van némi hangod, mehetsz a kórusba, ahonnan aztán már a te dolgod lesz kivakarózni, vagy... Lássuk csak! Az alakod sem megvetendő, szóval még valami totyakos mágnást is felcsíphetsz magadnak, aki...

– Ebben a minutumban hagyja ezt abba, különben rendőrért kiáltok – nézett a férfiú szemébe Emma.

– Arra itt nem lesz semmi szükség – szólalt meg ekkor egy vidáman gyöngyöző, üde hang. – Igaz-e, Döncike?

Krajcár úr vonásai egyetlen szempillantás alatt változtak meg. Orra vékonyra nyúlt, álla leesett, ajka remegni kezdett, és bár jócskán kent magára pirosítót, ami az éjszakai életet élő piperkőcök megszokott kelléke, orcája most a gázlámpák fényében mégis holtsápadtnak tűnt.

– Mi... Mi... – habogta. – Mili méltósága, kegyed meg hogy a csudába kerül ide?

– Éppoly sebesen, ahogy te most eltűnsz – felelte Ambrózy báróné a nővérébe karolva. – Gáspár bácsi, kérem, segítsen neki!

A semmirekellő kis vigéc tarkóját ekkor hatalmas marok ragadta meg, ő pedig rongybabaként lendült a bokrok felé. Emma boldogan ölelte magához kishúgát, bár a keze még mindig remegett, és már nem is nagyon figyelt Vén Bódis Gáspár dörmögő hangjára, mely Krajcár Ödön fülébe duruzsolt.

– No, gyöjjön csak, fiatalúr, oszt lássuk, milyen törekeny ez a pálca, amivel maga bőrdöket csapkod?!

02

Fekete úr fekete hintón

Pest, 1901. április 1.

Amint kinyílt előttünk az Andrássy úti lakás ajtaja, Márika azonnal kezébe vette az irányítást. Először is falhoz taszajtva szegény Boskót, aki az útjában állt, nővérem nyakába ugrott és...

– Szer'usz, te gyönyörű! – kiáltással addig ölelgette, míg Emma kalapja félrecsúszott, hajának néhány laza tincse pedig szabaddá bomolva hullott a vállára.

Miután az előszobában sikerült végre megszabadulnunk a kabátjainktól, Boskó pedig lement, hogy Gáspár bácsi segítségével felhozza nővérem útiládáját, a nappaliba léptünk. A lakás kellemes meleggel és a konyha irányából lopózkodó ínycsiklandó illatokkal fogadott.

– Mi már mindent szépen elrendeztünk – jelentette kis komornám boldogságtól lángra gyúlt arccal. – Horákné aszongya, hogy fél óra teltével lehet tálni, úgyhogy addig tessenek leüledni, mint cukor a limonádban.

– Amúgy is át kell öltöznünk a vacsorához – mondtam, és karon ragadva Emmát a hálószooba felé tereltem őt. – A holmid mindjárt érkezik. Biztos jólesik majd megszabadulnod ettől a szénfüstös útiruhától.

Amint kettesben maradtunk, újfent bocsánatát kértem, amiért késve értem ki a vasútállomásra.

– Valahogy ma minden összekutyulódott – magyaráztam. – Délelőtt szokás szerint a Rókusban voltam Richárdnál, mikor is váratlanul beállított Haberern. Tudod, ő az orvosa! Szóval betoppant az a morc Haberern, és csak úgy félvállról odavetette, hogy ha akar, a báró úr akár még ma haza is jöhet, hogy itthon lábadozzon tovább.

– Akkor hát ő is itt van valahol?

– Oh, nem! Haberern elengedte ugyan a kórházból, de szigorúan meghagyta, hogy teljes nyugalomban kell gyógyulnia, amit a közelemben aligha tudna betartani, épp ezért a svábhegyi villába vitette magát.

Emma nagy szemeket meresztve nevetett fel.

– Hirtelen el sem tudom döntení – mondta –, hogy ez rád nézve hízeltető avagy inkább sértő feltételezés.

– Ki honnan nézi, azt hiszem – vontam vállat. – Jómagam inkább dicséretként fogom fel.

– Helyes! Elvégre teljesen normális, ha a fiatalasszony közelsége izgalomba hozza az urát. No nézd már, sehogy se bírok ezzel a gombbal! Segítség, kérek!

Emma keze még mindig remegett.

– Csak nem Krajcár Dönci zaklatott fel ennyire? – csodálkoztam. – Régtől fogva ismerjük őt Richárddal, mint a pesti éjszaka jellegzetes csúszómászóját. Igazi *májer*¹⁶, aki olykor a vasútállomások környékén próbál új áldozatokat szedni.

– Áldozatokat?

– Hiszékeny lányokat, akiket a székesfővárosba hoznak naiv álmaik színpadról, rivaldafényről, esetleg egy jó és persze tehetős férjéről.

¹⁶ Selyemfiú, akit a nők tartanak ki (korabeli szleng).

Döncikének olykor sikerül egyet-egyet behálóznia, és amíg bíznak benne, alaposan ki is használja őket.

– Miért nem tartóztatják le?

– Nincs rá törvényes indok, hiszen a lányok önként mennek el vele és teszik, amit mond – feleltem. – Előfordul persze, hogy némelyiket veréssel bír rá a munkára... Gondolhatod, milyenre! ...ám a lányok végül mégsem tesznek feljelentést, sőt, tíz körömmel esnek a rendőrnek, ha bilincset akar tenni a bántalmazójukra. De hagyjuk is már Döncit, inkább papuskáról mesélj! Hogy van a drága, öreg könyvmoly?

– Ő sehogy, mivel a bőrébe jó ideje egy fiatal, tetterős hotelépítő költözött – felelte Emma lágy, kissé szomorkás mosollyal. – Azért is mertem magára hagyni, mert ha nem velem kell bajmolódnia, a szállodaépítéstől szinte kivirul.

– Veled bajmolódni? Mégis miféle gondja lehetett éppen veled?

Emma röviden elmondta, miként kezelte őt a valóságról semmit nem tudó, épp ezért saját fertelmes kitalációjában dagonyázó vásárhelyi népség. Papuska alig valamit hallott a pletykákból, de annyi is elég volt hozzá, hogy lássa: nagyobbik leánya sosem lehet már boldog ott, ahol felnőtt.

– Így aztán rábeszélte, hogy jöjjenek fel hozzád, és próbáljak itt boldogulni – zárta le rövidke beszámolóját a nővérem.

– Nagyon helyesen! – tettem kezem a kezére biztatón. – És mondd csak, az én börtönben töltött napjaim híre nagyon megviselte?

– Szikrányit sem – mosolyodott el ismét Emma, szemében ravasz csillanással. – A lapok ugyan írtak róla, hogy az ifjú Ambrózy bárónét gyilkosság gyanújával rács mögé dugták, ám én meggyőztem őt, hogy ez csupán valami titkos nyomozástok miatt történt, tehát humbug az egész.

– És ő elhitte? – kérdeztem kétkedően.

– El akarta hinni – bólintott a nővérem. – Ha láttad volna, milyen remekül játszott a titokzatoskodót, mikor némelyik ismerőse részvétét nyilvánította, amiért a kisebbik lánya börtönbe került. „Várja csak ki a

végét, kedves *Staibl!*¹⁷ – mondta a festékboltban, mikor Antal bácsi sajnálkozni kezdett. – Meglássá, hogy jelenleg az igazi bűnös a rácson kívül, aki pediglen leleplezi őt, az bévül van, ám amikor ez napvilágra kerül, mindjárt fordulni fog a kocka!” – Papuska bizalma és derűlátása, ha rólunk van szó, elnyűhetetlen.

– Hát igen – sóhajtott Emma csendesen. – Ő az egyetlen biztos pont az életünkben, nekem most mégis magára kellett hagynom őt.

– Azért errefelé is akad olyan, akire bizton támaszkodhatunk!

– Persze, hisz a húgocskámnak ott van az ő titokzatos bárója – ragyogtatta rám szép szemét a nővérem. – Nekem viszont csak afféle Krajcár Döncik kerülnek az utamba.

Három ágyúdörrenésre emlékeztető kopogás után Márka feje jelent meg a résnyire nyíló ajtóban.

– Horákné kérdezteti, hogy készen vagyunk-e már a piperével – mondta. – A forró levesnek ugyanis olyan a természetje, hogy hamar kihűl!

Alig ültünk le azonban az ebédlőasztalhoz, odakinn máris megszólalt a csengő.

– Kézcsókom e csodás hölgykoszorúnak! – toppant be Tarján Vili, egyik karján hatalmas virágcsokorral, a másikon kissé törődött kinézetű barátnémmal, Erdős Renée-vel.

– Azonnal vakarja le rólam valaki ezt a piócat! – kérte a költőnő túljátszott keserűséggel. – Ezer dolgom volna, két tárcát is várnak tőlem holnapra, erre ez a mihaszna firkász elrabol a kávéházi asztal mellől.

– Szavát se higgyék ennek a hazug nőszemélynek – kedélyeskedett a bűnügyi riporter, kabátját, kalapját, sálját, kesztyűjét és sétatálcáját mind az ajtóban várakozó Boskó két karjára halmozva. – Ült csak ott az Abbáziában, tekintete a semmibe révedt, a csészéjébe és tollszárába pedig már rég beleszáradt a kávé és a tinta. Alkotói válság! Ez látszott rajta. Csúf írói betegség, s mivel az illet magam is jól ismerem, az ellenszerét is tudom: víg társaság, ez kell Renée-nek, hát magammal hoztam ide!

¹⁷ Staibl Antal és Ferenc festéküzlete a Széchenyi tér 22. alatt állt. Antal a Marosvásárhelyi Takarékpénztár alapító választmányi tagja és így a város tekintélyes polgára volt.

– Hozott?! – kapta fel a fejét immár sokkal élénkebben az én kótyagos lelkű barátném. – Inkább cibált, vonszolt, rángatott, maga barbár!

– Vállalom! – nevetett Vili, átnyújtva a virágot, melyről kiderült, hogy valójában nem egy, de két csokor, így Emmának és nekem is jutott az illatos tiszteletből. – Ha az kell a női lélek boldogságához, hát barbár vagyok. Még hozzá éhes barbár, aki lesz oly pimasz, és két további terítéket kér erre az asztalra, melynél reméli, hogy szívesen látják.

A vidámság Tarján úr és Erdős kisasszony társaságában ettől fogva garantálva volt. Horákné ugyan morgott kicsit, mivel nem számított vendégekre, de szépen megosztottunk azon, ami volt, így senki nem maradt éhen.

– Jut eszembe! – nyúlt öltönye belső zsebébe Vili, színes kartonlapokat csapva az asztalra, melyen a tányérok helyét immár kávéscsészék és hamutartók foglalták el. – Két önként jelentkező kerestetik!

– Ugyan mire? – csodálkoztam.

– Ez itt, kérem, egy sajtójegy a *Barnum és Bailey trupptól*¹⁸. Hivatalból kaptam a teljes sátorváros szabad bejárására, még hozzá eme hét csütörtöki napján!

– Csütörtök? – vettem kézbe a színes nyomatot, amin a világhírű utazócirkusz legígéretesebb számaint sorolták fel, apró rajzokkal is szemléltetve azokat. – Én úgy olvastam a lapokban, hogy az első előadást vasárnap tartják.

– Stimmt! – biccentett Tarján Vili. – Csakhogy amint mondtam, ezek itt sajtójegyek! Az újságírók már csütörtökön bemehetnek, hogy szakavatott kísérekkel körbejárják az egész csudás kóklergyárat.

¹⁸ A Barnum és Bailey amerikai utazócirkusz, mely, „A Föld legnagyobb látványossága” jelmonddal reklamírozta magát, 1898 és 1902 között turnézott Európában, mindenhol óriási érdeklődést keltve. Az első két évben Nagy-Britanniát járták be, majd 1900-ban áthajóztak az öreg kontinensre, és sorra vették Európa majd' minden országát. Magyarországra 1901 áprilisában érkeztek.

Előadás ugyan nem lesz, de láthatjuk az egzotikus állatokat, sőt, a side show tagjait is.

– Side show, azaz „mellékes előadás”? – szoltam tétován, mert úgy éreztem, hogy a fordításom meglehetősen bicegőre sikeredett.

– Nocsak, csibe, te tudsz angolul? – ámult Renée.

– A német és a francia mellett ezt a nyelvet is sokat gyakoroltuk otthon – felelt helyettem Emma. – Papuska tartott a boltban néhány Londonban kiadott Dickenst, minket pedig nagyon izgatott, mi lehet bennük.

– És amit egy Hangay lány egyszer megtanul, azt sosem felejt el – adtam neki igazat. – Azt azonban továbbra sem értem, mi lehet az a „side show”.

– Az amerikai és angol mutatványosok világában közismert kifejezés, ám nálunk a „mellék előadás” sosem jött divatba, így nincs is rá jó szó – mondta Emma, aki a Donnertékkal töltött idő alatt sokat tanult e különös, zárt világról. – Minden cirkusznak megvan a maga fő előadása állatokkal, bohócokkal, artistákkal, meg ami kell. Az amerikai truppok azonban a szokványos műsorszámokon kívül gyakorta mutatnak be úgynevezett különlegességeket: kardnyelőt, fejszámoló művészt, összenőtt ikreket, halfarkú leányt, apró termetű pigmeust, vagy olyan nőket, akik tetőtől talpig teletetováltatták magukat.

– Itt azt írja – böktém Vili jegyének hátlapjára –, hogy a *Barnum*¹⁹ freak, azaz szörnyshow-jában látható szakállas nő, élő csontváz és törpe leány is, akit apró termete miatt Mab királynénak titulálnak.

¹⁹ Phineas Taylor Barnum (1810-1891) amerikai üzletember, lapkiadó, porondmester, cirkuszigazgató és politikus, az agresszív reklám „feltalálója”. Fiatal korában volt szatócs, könyvkereskedő, pénzügyi és ingatlanspekuláns és lottóhálózat-alapító, ám mindenbe belebukott. 1835-ben kezdte mutatványosi karrierjét egy Joice Heth nevű vak és szinte teljesen béna rabszolganővel, akiről azt állította, hogy egykor George Washington ápolónője volt, és kereken 161 éves. Miután Barnum New York-i „szörnykiállításának” épülete leégett, társulatát vándorcirkusszá alakította, majd egyesült Bailey-vel, létrehozva a világ legnagyobb cirkuszi vállalkozását, a Ringling Bros. Barnum & Bailey Circus-t. Sokszoros milliommósként agyvérzés vitte el 1891-ben, tehát az európai turnékor már nem élt.

– Úgy tűnik – tanulmányozta tovább a műsorkínálatot Emma –, hogy a Barnum valóban óriási cirkusz lehet, mivel külön van side és freak show-ja is, bár a fellépőket látva nem igazán értem a különbséget, hiszen mindkettőben akadnak artisták és különleges testi tulajdonságokkal bíró emberek is.

– Nahát, Emma, nézd, itt van *Miss Zolino*²⁰, a „magnetikus csoda”! – mutattam az egyik kicsi, mégis részletes ábrára. – Ha jól emlékszem, ő a te barátnéd, akivel a Donnertnél voltatok, és aki annyi szép levelet írt neked!

– Eggyel több ok, hogy még az előadások előtt meglátogassuk a cirkuszt – lelkesedett a hírlapíró, akit képtelen voltam lebeszélni a cvikkerhordásról, pedig szörnyen, azaz freak-mód nézett ki vele. – Sajnos a szabadjegyem csupán két vendég meghívására jogosít, pedig szívem szerint vinném az egész háznépet.

– Van nekünk tisztességes keresményünk, szerkesztő úr – szólalt meg ekkor durcás hangon Márka a sarokban álló fotelból, ahová vacsora után húzódott. – Ne tessék minket féltetni, mert kasszanyitáskor a Boskó, a Horákné meg én bizton az elsők között leszünk, és úgy megvesszük a saját jegyünket, hogy csak úgy füstöl!

– Vaaagy... – nyúlt retiküljébe Erdős Renée, ugyanolyan kartonlapokat húzva elő, mint Vilié – velem jöttök be a sajtóvizitre, mivel nekem úgyszincs más kísérőm.

Márka úgy pattant fel ültő helyéből, mint aki rugóra jár, és miután jól megölelgette a barátnémat, katonásan kihúzva magát így szólt:

– Nacsságos költőkisasszony, maga egy igazi úrinő, nem úgy, mint bizonyos cvikkeresek, akiket mostan nem kívánok megnevezni!

– Na de Mári édes! – háborodott fel Tarján Vili, aki nagyon is találva érezte magát. – Én igazán nem tehetek róla, hogy a Barnum minden újságírónak fejenként csak egy sajtójegyet, ahhoz pedig csupán két vendégjogot ad!

²⁰ Miss Zolino Martinetti, a „magnetikus csoda” fotográfiája látható Harvey L. Watkins A Barnum és Bailey az óvilágban c. könyvében. Az ő valós karakterét oroztuk el Madame Orlócy számára.

– Emmán igaz – bólintott Márka békülékenyen, majd hirtelen ismét megszigorodott. – Arról viszont igenis maga tehet, hogy bűnügyi riportőr és híresen nagy zsugás létére még csak eszébe sem jutott valamely léhűtő skribler barátjától elcsórni vagy épp kártyán elnyerni egyet, hogy aztán nekünk is jusson a jóból!

Ezután a beszélgetés másfelé kanyarodott, ám az én figyelmemet nem kerülte el, hogy Emma egész este Vili jegyének sarkát piszkálta, végül egészen számárfülessé téve szegény kartonpapírost. Miután két barátunk éjfél tájt Boskóval kocsit hivatott és távozott, mi pedig Márikával leszedtük az asztalt, s a ház népe nyugovóra tért, nővéremmel kettesben maradván nem bírtam tovább magamban tartani a kérdést.

– Vallomást akarok hallani! Áruld el nekem, mi bánt!

Emma épp az ágy szélén ülve gördítette le karcsú lábáról a harisnyát, és anélkül, hogy felpillantott volna, halk, keserű nevetést hallatott.

– Rövid volna rá az éjszaka, hogy minden buta szorongásomat felsoroljam.

– Pedig szép lassan sorra fogjuk venni az összeset – ültem le mellé. – Most viszont csak az az egy érdekel, ami a Barnummal kapcsolatos!

– A Barnummal? – nézett rám meglepetten a nővérem. – Én nem értem, miről...

– Emma! – vontam össze a szemöldökömet. – Elfelejtetted, hogy együtt nőttünk ki a rövid szoknyából? Kérlek, ne akarj az orromnál fogva vezetni! Észrevettem, hogy cseppet sem örültél Vili meghívásának, pedig korábban azt mondtad: minden vágyad újra látni Madame Orlócyt. Halljam hát, miért nem vet szét a boldogság, hogy néhány nap múlva a vágyad végre beteljesülhet?!

– Hát jó, legyen – sóhajtott a nővérem, majd harisnyáját az ágyra dobva mezítláb a táskájához ment, sokáig kotorászott benne, s végül egy borítékot nyújtott felém. – Tessék, olvasd, és ha valóban olyan kiváló detektív vált belőled a báró mellett, ahogy hírlik, hát deríts fényt erre a felfoghatatlan rejtélyre!

A borítékról leolvasható volt egész története: február 6-án adták postára Bécsből Hangay Emma nagyságos kisasszonynak, a budai Philadelphia kávéház címére, ahonnan aztán a gondos Fuith Lajos

azonnal továbbította azt Marosvásárhelyre. A könnyű, rózsaszín, akácmintás víznyomattal és a *Sacher Hotel*²¹ cikornyás fejlécével ellátott levélpapírra csupán néhány sort vetettek. Az üzenet így szólt:

Emma,

én magát többé látni nem akarom, levelét, ha írna, ~~olvashatatlan~~ olvasatlan vetem a tűzre, ezért nagyon kérem, sőt, kérem követelem, hogy ne okozzon több bánt fájdalmat egyikünknek sem, és örökre feje feledjen el.

Ne írjon, ne keresen, és ha lehet mindenképp kerülje el a Barnum és Bailey előadásait, bárhol is ~~valahol~~ lépünk fel, mert ha meglátom magát a cirkuszban, ~~kérdőjelekkel~~ nélkül könnyörtelenül kidobatom!

Fogadjon szót, Gili Emma és béke fogja kísérni!

az egykori Madame Orlócy Gizella
aki egyetlen „fellépés erejéig” Karlóczy Ödönné
nagyságos asszonyként szerepelt,
s jelenleg

Miss Zolina Martinettiként él, mint magnetikus csoda

²¹ Ma is működő luxushotel Bécsben, amit ekkoriban egy nő vezetett. Anna Sacher (leánykori nevén Anna Maria Fuchs) (1859-1930) 21 évesen ment feleségül Franz Sacher (a Sacher torta feltalálója!) fiához, ám hamar megözvegyült. Mindenki azt várta, hogy eladja a szállodát, ám ő átvette a vállalkozást és bullterrierjei társaságában, szájsarkában Regalia media szivarkával naponta ellenőrizte, hogy szállodájában minden rendben megy-e.

– El kell menniük! – jelentette ki Ambrózy báró ellentmondást nem tűrő hangon.

Ketten álltunk az emeleti hálósobában, szemben az ágygal, amiben az én hites uram párnákkal felpolcolva, takaróját a mellkasáig húzva ült. Kék selyempizsamájának gallérja gyűrötten kandikált elő török mintás házikabátja alól, a haja pedig a feje búbján egyszerre több rakoncátlan tincset is vetett. Eme két aprócska malőr számomra azt mutatta, hogy Richárdot jelen pillanatban Suha Isti „gondozza”, persze a maga „mindenes” módján. Az összhatást tovább rontotta, hogy a takarót valójában alig lehetett látni, mivel az egész ágyat szertedobált, kinyitott, egymásra hajigált újságok, rendőrségi akták, levelek és más irományok terítették be.

Emmával és az Andrássy úti lakás teljes személyzetével már kora délelőtt átkocsiztunk Budára. Ehhez két fiákért kellett bérelnünk, ám a pluszköltség most elkerülhetetlen volt, mivel Agáta mama előző nap szigorúan meghagyta, hogy senkit nem hagyhatok otthon.

– Fontos bejelentést kell tennem, ami a villa és a maga háztartásának személyzetét egyaránt érinti – mondta előző nap, miután a kórházból szabadlára helyezett Richárdot a hálósobájában kényelembe tettük. – Kérem, Mili, senkit ne felejtsem otthon, és ha kérdik, mi okból akarom látni őket, mondja azt, hogy maga sem tudja.

– Aligha mondhatnék mást, ha egyszer valóban így van, kedves mama – csodálkoztam rá a nagy titkolózásra.

– A maga fantáziája olykor megzabolázhatatlan, kedvesem – mosolygott rám a grófnő. – Biztos megkísérli majd kitalálni, mire készülök, de a személyzetét inkább ne engedje szédült pletykákba bonyolódni.

Amikor végre megérkeztünk a villa elé, kezdetnek Bogi boldog csaholása, majd a kapuhoz siető Suha Isti félszeg vigyora fogadott minket.

– Tessenek csak beljebb kecmeregni! – tüsténkedett körülöttünk, segítve leszállni a zárt fedeles fiákerekről. – Micsoda öröm, hogy ennyi vidámsággal telik meg a ház!

Népes csapatunk kisebbik része – Emma és jómagam – valóban boldog mosollyal indultunk a bejárat felé, ahol Terka néni tárt karokkal várt ránk, ám a többiek – Márika, Horákné és Boskó – aggodalmasan pislogtak a jövőbe. Tudtam, hogy mióta átadtam nekik Erdődy grófnő üzenetét, máson sem jár az eszük, mint a várható és felettébb titokzatos „bejelentés”.

A házba lépve Emma és én az emeleti szalonba mentünk, hogy üdvözljük Agáta mamát, míg a személyzet tagjai a konyhában dugták össze a fejüket, bár nem sok sikerrel, mert Terka néni és Isti éppoly keveset tudtak a grófnő szándékairól, mint jómagam. A lenti zsúfoltságot csak növelte, mikor Gáspár bácsi is csatlakozott hozzájuk, ám vele sem mentek sokra.

– A méltóságos asszony mindig tudja, mikor kell a lovak közé csapni – mondta a halk szavú öreg. – Ámbátor alig hinném, hogy most épp ustort akarna suhogtatni.

– Hát akkor mifene vár ránk? – kérdezte a sámlin billegve Márika.

– Azt majd szépen kiforogja az idő – csapott törlőruhájával a lisztes asztalra Terka néni. – Most viszont kapjuk össze magunkat sebesen, mert én úgy láttam, ti még csak nem is reggeliztetek abban a híres Pestben!

Való igaz, egyetlen falatot sem ettünk korábban, így igen jólesett, mikor az Ambrózy-villa széles derekú és az Andrássy úti lakás mindig mogorva szakácsnéja bőséges tízórait szervírozott a szalonba.

– Egyenek csak, két szép lipinkamadárkák! – parancsolta tyúkanyós szigorral Terka néni. – Az ebéd még messze, éppég csak alágyútottunk a levesnek, szóval ne kéressék magukat, falatozzanak!

Agáta mama jó egy órán át faggatta Emmát papuskáról, a vásárhelyi könyvesbolt és az épülő hotel dolgairól. Lázár grófnőről és nővérem jövőendő terveiről. Én az első perctől fogva tükön ültem, hisz a könnyed társalgás helyett inkább Richárdhoz futottam volna, ám az én drága anyósom ragaszkodott a jelenlétemhez.

– A fiam – mondta, miközben a kandalló fölötti órára pillantott – ilyenkor még pihen. Haberern professzor úr meghagyta, hogy sokat aludjon, és az ágyat még legalább egy hétig ne hagyja el.

Így aztán, ha nem is türelmesen, de kénytelen voltam kivárni, míg Agáta mama kérdései elfogytak, s végre utunkra engedett.

– Kifejezetten ragaszkodom hozzá, hogy elmenjenek! – ismételte meg korábbi kijelentését az ágyban fekvő Ambrózy báró. Keményen pattogó szavai feszültségtől teltek, és ez mindjárt kipenderített a korábbi merengésből.

– Hogy mondja, báró úr? – kérdezte Emma, mint aki nem hisz a fülének. – Valóban azt akarja, hogy...

– Valóban! – vágott a szavába kissé ingerülten Richárd, majd mindjárt hozzátette: – A sógornőmtől tán joggal várhatnék valamivel gyorsabb felfogást!

– Na jó, ebből elég! – léptem az ágy mellé, és mivel halálosan bosszantott férjem kócosága, lesimítottam a haját. Túl későn jutott eszembe, hogy a jelen helyzetben ez némileg úgy tűnhet, mintha egy makrancos kisfiú buksiját simogatnám meg, ám késő volt bármit is megbánni. – Azt ajánlom, mindannyian fűjjük ki a gőzt, és kezdjük előlről a beszélgetést. Richárd, maga valóban azt akarja, sőt, szinte követeli, hogy részt vegyünk a Barnum sajtóbejárásán?

– Hiszen már kétszer is mondtam: el kell menniük! – A kezében tartott rózsaszín papirost az ölébe ejtette, majd ráfektette a tenyerét. – Ezt a levelet, amit voltak szívesek megmutatni, egy kétségbeesett, mi több, halálos rémületben élő nő írta. Nézzék a remegő, meg-megbicsakló betűket! A sok túlkanyarítást, elvétett és áthúzott szót! A körülményeskedő aláírást, mely teljességgel fölösleges, hiszen ha csupán annyit írt volna: „Madame Orlócy”, ön már annyiból is pontosan tudná, kitől kapta az üzenetet.

– Csakhogy a mondanivaló... – mutatott tétován a levélre Emma. – Ezek a szavak számomra inkább csalódottságot, haragot, sőt gyűlöletet sugároznak.

– Ez csupán illúzió, amit maga, mint felszínes megfigyelő lát! – legyintett Ambrózy báró. – A szavak elferdíthetik az igazságot, a megfogalmazás könnyedén közvetíthet hazugságot, ám a kézírás sosem vezet félre! Amint már mondtam, az ön barátnője fél, sőt, halálosan retteg valamitől, és ezzel a levéllel azt akarja elérni, hogy legalább maga ne kerüljön a veszély közelébe.

– A Barnumtól akar távol tartani... – szólt Emma, de Richárd félbeszakította.

– Ergo ott, a Barnum és Bailey-ben található a halálos veszedelem legfőbb forrása!

– Maga pedig egyenest oda küldene engem, a sógornőjét, és a nejét?

– Szent egek, hát másként hogy a mennykőbe tudhatnánk meg, mi rejtőzik a titokzatos levél mögött?! – csapott tenyerével a papirosra Richárd, mire én sebesen lehajoltam hozzá, átöleltem és arcon csókoltam őt, majd ragyogó mosolyt küldtem a meglepett Emma felé.

– Látod ezt? – mondtam boldogan. – Ő itt életem párja, aki immár tényleg sokkal jobban van!

– Ezt talán abból következtetted ki, hogy felettébb ingerült, pimasz mód türelmetlen és hölgytársaságban kifejezetten udvariatlanul viselkedik? – kérdezte Emma két órával később, mikor az ebédől felállva a parkba mentünk, hogy a lugasban álló asztalka mellett fogyasszuk el a feketénket.

– Richárd ilyen, ha önmaga – bólintottam. – Nyers, lényegre törő, az úri finomkodást messze kerülő, procc alak, de én így...

– Szereted – koppantott a nővérem tökéletes pontot a mondatom végére. – Milikém, te mindig is furcsa ízléssel bírtál! Emlékszel, mikor nyolcévesen magad választhattál ajándékot a születésnapodra? A boltban szebbnél szebb babák, apró konyhai felszerelések és bájos tüllruhácskák kínálták magukat, téged azonban csakis a huszárkard és a bokrétás csákó érdekelt!

Az időjárás kegyes volt hozzánk, a nap hétágra sütött, és bár meleget még alig adott, a lugas szélről védett öblében nagyon jól éreztük magunkat. Hamarost Agáta mama is csatlakozott hozzánk, és miután elkortyolta gyógyteáját, a lugas bejáratánál várakozó komornám felé fordult.

– Mück kisasszony, ha kérhetem!

– Most, nagyságos grófnőmama?

– Most! – biccentett az anyósom, mire Márka elsietett, nekem pedig hirtelen nyugalanság költözött a szívembe.

– Aminek meg kell lennie, azt nem érdemes sokáig halogatni – mondta eztán Agáta mama, és botjára támaszkodva felállt. – Jöjjenek, gyermekeim, itt nem férünk el mindannyian.

Mire a földszinti nagyszalonba léptünk, a két ház teljes személyzete felsorakozott.

A jelenlévők arcán látszott, mennyire gyötri őket a kíváncsiság, sőt, jó néhányukat a félelem attól, amit most hallani fognak. Terka néni a kötenyét gyűrögette, Isti az ingét húzkodva vakarózott, Boskóról szakadt a verejték, Gáspár bácsi merőn nézte a csizmája előtt kacskaringózó szőnyegmintákat, Márika arcából szinte minden szín kifutott, és csupán Horákné volt az, aki teljes közönnyel szemlélte bevonuló hármasunkat.

– Köszönöm a türelmüket – szólt Erdődy grófnő, aki most kivételesen nem ült le az őt megillető helyre, sőt, kihúzta magát, és állát felvetve nézett végig a személyzeten. Emma és én tőle kissé hátrébb, jobb kézre álltunk meg. A nővérem érezhette, milyen feszült vagyok, mert belém karolt és kezét szorosan az enyémbé fűzte. Agáta mama várt néhány ólomsúlyú pillanatig, majd beszélni kezdett. – Immár mindannyian tudják, hogy fontos, a jelenlévőket kivétel nélkül érintő bejelentést kívánok tenni. A dolgot eddig egyedül a fiammal beszéltem meg, és bár ő hevesen tiltakozott, a világ nem úgy lett kitalálva, hogy mindig minden az ő kívánsága szerint történjék.

Senki nem mosolygott, pedig anyósom célja bizonyára az volt, hogy oldja kissé a feszültséget.

– Hát jó, akkor essünk túl rajta – mondta szigorú, már-már elszánt hangon, mintha neki is nehezebbre esne mindaz, amire készül. – Úgy döntöttem, hogy itt az ideje végleg elhagynom az Ambrózy-villát, és visszaköltöznöm tanai birtokunkra.

Terka néni torkából elhaló sikkantás, Gáspár bácsiéből halk mordulás, míg Istiéből olyasféle hang tört elő, mint a kismacsokból, ha valaki a farkára lép.

– Richárd dal már átbeszéltünk mindent – folytatta Agáta mama, mire bennem a mellőzöttség sértett lángja lobbant. – A fiatal párnak élettér kell, méghozzá olyan, amit szeretnek, megszoktak és kényelmes nekik. Ezt az Andrássy úti lakás nem nyújthatja, bármilyen modern luxussal is

van felszerelve, ezért úgy döntöttünk, hogy a bérleményt felmondjuk, Richárd fiam és a menyem pedig, amint én eltávoztam, ide költözik.

Emma kérdően pillantott rám. Láthatta, hogy a fülem paprikavörös, a tekintetem lángcsóvát vet, alsó ajkamat pedig kénytelen voltam beharapni, nehogy hangos tiltakozásra fakadjak.

Hát persze, hogy én is jobb szerettem a villában, semmint a zajos, szénfüstös Andrassy úton lakni!

Az sem titok, hogy a Svábhegy sokkal meghittebb, szívemhez közelebb álló hely, mint Pest ékszerdobozként csillogó, ám túlzsúfolt, felszínes, zavaros világa!

Ám hogy a költözésről engem meg sem kérdeztek, az mindennek a teteje!

Agáta mama épp arról kezdett beszélni, hogy a személyzet tagjai maguk kell eldöntsék, ki marad a villában és ki tart vele Tanára, mikor bennem az a bizonyos cérna, melyen a jó modor keserves súlya szokott himbálózni, elszakadt, s én a hökkent társaságot magára hagyva egyenest az emeletre robogtam, hogy ott párnái közé fojtsam az én drága férjüramat.

Pest, 1901. április 3.

BARNUM & BAILEY

**A világ legnagyobb látványossága,
nagyszerű nemzetközi mulatóhely.
Alapítottatott Amerikában.**

Jelenleg a Continensen körutazást tesz, saját, külön e célra épült 67 óriási vasúti kocsijában, mely 4 teljes vonatot képez. A teljes

„Ensemble” 12 hatalmas sátor-pavilonban lesz elhelyezve, melyeknek legnagyobbika körülbelül 12,000 kényelmes ülőhelyet foglal magába.

70 ló egy „Manége”-ban elővezetve,
3 elefántcsorda 3 „Manége”-ban elővezetve,
75 akrobata 2 színpadon,
50 jockey és műlovas,
12 bajnoklovas,
20 állat mint bohóc,
20 a világnak legélceesebb bohóca.
100 számból álló válogatott műsor.
300 gyakorlott művész. 2 állatsereglet.²²

Az óriási, színes plakátok immár három hete, hogy elborították Budapestet, bár én eddig nem sok figyelmet fordítottam rájuk. Falragaszokként virítottak a körutak reklamírozásra szolgáló bádoghengerein, kitakarva minden más hirdetményt, de jutottak bőven az épületekre, kerítésekre és számos nagy üvegportállal bíró bolt kirakatába is. A székesfőváros teljességgel és visszavonhatatlanul Barnum és Bailey lázban égett. A lapok legtöbbje rajongott a vándorcirkuszért, mások fanyalogva, csípős megjegyzéseket téve várták a „humbugkirály” truppjának érkezését.

– Örültség! – dohogott mellettem Erdős Renée fogvacogva. – Hajnalok hajnalán kiállni erre a szeles töltésre, millió idegen ember közé, és velük együtt lesni, hogy mikor fut be végre a vonat, ami sátorcölöpöket, ponyvákat meg néhány tucat állatot hoz a hátán. Én mondom, ez nem normális!

– Ha akarja, átöllelhetem, hogy ne fázzék annyira – készségeskedett kaján mosollyal Tatján Vili. – Különben meg nincs is oly nagyon hideg! Éjjel még csak nem is fagyott, és bár alig múlt reggel hat óra, már a lehelet sem látszik.

– Maga bolond! – szögezte le barátném a tényt, majd kesztyűs kezével megdörzsölte Emma hátát. – Ugye, te is fázol, drágám? Látom, hogy remegsz.

²² A Barnum és Bailey eredeti hirdetményének szövege 1901-ből.

A nővérem valóban remegett kissé, ám én biztosra vettem, hogy ennek semmi köze a kora reggeli hűvös időjáráshoz. Előző nap – Agáta mama megdöbbenő bejelentése után – hamar visszatértünk az Andrassy úti lakásba, ahol órákon át beszélgettünk Madame Orlócy leveléről, és arról, amit Richárd kiolvasni vélt belőle.

– Nála bátrabb nőt sosem ismertem – mondta Emma. – Pozsonyban ő mentett ki a tűzből, és helyezett el a kórházban álnév alatt, vállalva minden kockázatot. Évekkel később aztán újra felbukkant összeverve, megkínózva, a halál torkából menekülve, hogy figyelmeztessen a rám leselkedő veszélyre. Ezek után nehéz elképzelnem, hogy a levelét halálos rettegés szülte. Nem! Madame Orlócy egyetlen kalaptűvel a kezében is képes volna szembeszállni akár az egész búr hadsereggel. A félelem számára idegen érzés.

– Valóban! – csúszott ki a számon férjürem kedvelt kiáltása, amit akkor hallat, ha valamit egyértelműnek gondol. – Ahogy lefestetted, abból számomra is úgy tűnik, hogy a barátnéd rettenthetetlen hölgy. Mások féltése és bármi áron való megóvása viszont nagyon is illik a jelleméhez!

– Mire gondolsz?

– Madame Orlócy valamiféle bajba, sőt, szörnyű veszedelembe keveredhetett, ami arra is fenyegetést jelenthet, aki a közelébe kerül. Annak érdekében pedig, hogy eme véstől téged, akit... nekem úgy tűnik! ...a lányaként szeret, megóvjon, azt se ítéli túl nagy árnak, hogy egy durva, haragosnak tetsző levéllel a saját közeléből elriasszon.

A cinkotai vasútállomás²³ magas töltésén állva Emma tehát valóban remegett, ám úgy véltem, ez sokkal inkább rég nem látott barátnéja közeledtének, semmint a hidegnek volt betudható. Előző este Vili és Renée újfent meglátogatott minket az Andrassy úton. A bűnügyi riporter ekkor állt elő azzal a hagymázás ötlettel, hogy e korai órán a saját szemünkkel tekintsük meg a Barnum és Bailey érkezését. Én tiltakozni akartam, és láttam, hogy Renée sem túl boldog, amiért hajnalban kell kelnie, ám ekkor Emma váratlan lelkesedéssel

²³ A Budapest-Czinkotai helyiérdekű vasút Keleti pályaudvarnál lévő megállóját jelölték így a korabeli térképeken.

csatlakozott Vilihez, s végül ők ketten sikerrel győzték le minden ellenállásunkat.

A Külső-Kerepesi úttól északra a Keleti indóház számtalan sín párja, míg délre a *Tattersall*²⁴ hatalmas, kies mezeje terült el. Már hat óra előtt óriási tömeg gyűlt össze a vasúti töltésen, ahonnan remek kilátás nyílt mindkét irányba. Rendőrök vigyázták az izgatottan nyüzsgő emberek biztonságát és azt, hogy senki ne bókálsszon oda, ahová nem való. Ahogy körbenéztem, egyértelművé vált, hogy a bámészkodók közt az arisztokrácia csupán kis létszámban képviselteti magát. Akadt ugyan néhány feltűnően drága kalapköltemény és fényesre kefélt úri cylinder, ám a kíváncsiskodók javát polgárasszonyok, hentesnék, kofák, fejkendőcselédek, bakák, inasok, joviális iparosok, kávéházi vigécek, karikás szemű utcai nők, szürke kis masamódok, fényes arcú szakácsnék és csavargók tették ki. A leveleiket épp csak hajtani kezdő fákra jócskán jutott a vásott kölykökből, akik lázas tekintettel lestek a távolba, látszik-e már az első mozdony füstje. Mikor aztán megpillantották végre a szerelvényt, hangos hujjogással, ordibálással, füttyel jelezték annak közeledtét.

– Jönnék! – szakadt ki Tarján Viliből is a kiáltás, oly lelkesen, mintha ismét gyermek volna. – Milike! Emma drága, látja-e! Ott a vonat, mindjárt ideér!

Renée megvető fintort vágott, és ahelyett, hogy megpróbált volna a tolongó emberek között kilesni, inkább szigaretltre gyújtott.

– Olyan vonat ez is, mint a többi – mondta közben, ám ebben nem volt igaza.

A Barnum és Bailey kocsijait ugyanis mind a cirkusz színeire, azaz piros-fehérre mázolták, oldalukon pedig messziről is jól olvasható,

²⁴ **Tattersall** – Richard Tattersall a 19. sz. eleji Angliában élt lókereskedő volt, kinek neve fogalommá vált, mivel ő hozta létre a világ első versenylópiacát, s ettől kezdve minden hasonló piacot róla neveztek el. Nálunk 1877-ben alapították meg a Lótenyésztés Emelésére Alakult Részvénytársaságot, mely vásárokat, kiállításokat és versenyeket szervezett. A Külső-Kerepesi út mentén fekvő területet 1878-ban vették bérbe a székesfővárostól és nevezték el Tattersallnak. Ma az Aréna Pláza és a Nemzeti Lovarda van a helyén.

kacsaringós, arany betűk adták hírül, hogy a „humbugkirály” világtornén járó truppjának részei.

– Ez még csak az előőrs – közölte a jól értesült Vili. – Csupa hálókocsinak kialakított marhavagon.

Emma és én a töltés széléig merészkedve jól láthattuk, amint a szerelvény megáll, és abban a minutumban a félregördülő ajtókon át munkások tömege zúdul ki. A megtermett férfiak között számos fekete bőrű izomkolosszus akadt, ám a bámész tömeg elismerő moraja nem csak nekik, de a katonás fegyelemnek is szólt. A férfiak szó és tétovázás nélkül álltak külön-külön csoportokba, vezetőiknek egyetlen utasítást sem kellett kiadniuk.

– Három éve turnéznak az öreg kontinensen – magyarázta a bennfentesek kissé fennhéjázó modorában Tarján Vili. – Az első két évben kizárólag Angliát szerencséltették a mutatványaikkal, 711 előadást tartva. Tavaly aztán átrándultak a csatornán, és keresztül-kasul járták Németországot és Ausztriát, 380-szor örvendeztetve meg a közönséget, méghozzá folyvást telt házzal.

– Barátom, maga egészen úgy viselkedik, mintha beleszeretett volna ebbe a truppba, pedig még nem is látta működés közben – jegyezte meg Emma kissé epésen.

– Igaza van, kisasszony, én most szerelmes vagyok – lelkesedett a hírlapíró. – Szeretem ezt a csodás szervezettséget, a vállalkozás grandiózus mivoltát, és azt, hogy ezek az amerikaiak semmitől sem riadnak vissza, ha a publikum szórakoztatása a tét.

– Az igazi tét – mondtam – sokkal inkább a busás bevétel lehet!

– Bizonyára az sem elhanyagolható, de... – Vili ekkor látta meg, hogy az első szerelvény helyére, mely már elpöfögött, egy még annál is sokkal hosszabb és érdekesebb kocsikból álló tehervonat gördül be, és ez rögvest kivet a fejéből minden más gondolatot. – Inkább figyeljenek, mert most jön a java!

A tizenkét egyedi gyártású, tehát a megszokottnál sokkal nagyobb vagon fele zárt istállókocsi, míg a többi *lowry*²⁵ volt. Az utóbbiakon színesre mázolt szerkocsik sorakoztak, tele a cirkusz ezernyi

²⁵ Nyitott vasúti teherkocsi (angol).

felszerelésével, szorosan összehengerített ponyvakkal, sátorrudakkal és minden mással, ami a fellépésekhez és a népes tábor mindennapi életéhez kell. A munkások ismét csak vezényszó nélkül indultak el, támasztottak rövid rámpákat a vagonokhoz és nyitották meg a zárt kocsikat, melyekből természetes igavonó lovak – mindösszesen nyolcvanegy állat – ösztökélés nélkül vonult le és állt a számára kijelölt helyre.

– Ez egyszerűen elképesztő! – meresztette kerekre mindkét szemét Tarján Vili, mire a cvikkere, amit egyébként is csak hóbortból viselt, kiesett, és a láncán fityegett tovább. – A Barnumnak nemcsak a két-, de a négylábú tagjai sem várnak parancsra: mind tudja a dolgát!

Valóban így volt. A szerelvény legutolsó kocsijához illesztett rámpa alá két ló állt, amikhez hosszú szíjakkal csatolták hozzá a kioldozott szerkocsit, ők pedig húzni kezdték azt. Amint a színpompás szekér a lejtőn már magától is gurult, a munkások villámgyorsan kikapcsolták a vontató lovak istrángját és félreállították őket, a szerkocsi pedig a saját súlyánál fogva, méltóságos lassúsággal gördült le a talajra. Ott másik két ígást kötöttek elébe, hogy azok húzzák át az állomás kapuján, ahol ismét elkövetkezett a lócsere, mivel a két ígás helyére négy, sőt, volt olyan szekér, mely elé nyolc lovat kötöttek, hogy aztán a terhet ők vontassák át végső helyére, a Tattersall mezejére. Így ürült ki percek alatt a hat lowry, a rakodás vezetője pedig jelzett a masinisztának, hogy most már mehet a mellékvágányra, ahol majd' három hétig fog vesztegelni.

A székesfőváros jelenlévő közönsége hangos „oh!”, „nahát!” és „ah” kiáltások lelkes morájával figyelte eme óraműpontossággal végrehajtott műveletet, ám szinte felocsúdni sem volt idejük, hisz máris begördült a harmadik szerelvény. Ezek a személyvagonok, lowry-k és istállókocsik aztán úgy kezdték el ontani magukból a látványosságokat, hogy a bámészkodnak már kiáltozni is alig maradt érkezésük. A rámpákon oroszlánsörényű pónilovak, bájos malacok, parádés paripák, tevék és dromedárok, majmok, agarak és végül egy medve cammogott le, mely lánc és kötőfék nélkül, szelíd engedelmességgel követte gazdáját. A lowry-król eközben a római kort idéző harci szekereket, valamint a trupp vezetőségének, személyzetének és művészeinek otthont adó

cirkuszi lakókocsikat gördítették le sorra. A pompás járművek ablakain liliputi emberek, artisták, műlovarnők, bohócok kandikáltak ki, s bár némelyik integetett az őket bámuló tömeg felé, a legtöbben unott arccal néztek körül, majd látván, hogy számukra itt semmi érdekesség nincs, máris visszahúzódtak utazó otthonaikba.

Jómagam épp a mackót lestem őszinte áhítattal, mikor Emma megragadta a karom.

– Ott! – súgta a fülembe, és bár ez fiatal hölgyek részéről felettébb nagy illetlenségnek számít, jobbát kinyújtva mutatott a vonat felé. – Az első hálókocsi harmadik ablakában! Ő az!

Színházi látcsövemet szememhez emelve fordultam a jelzett irányba. A lakókocsi még a lowry-n várakozott, hogy a munkások felszabadítsák kötelékeiből, és azután utasaival együtt leeresszék a rámpán. A gördülő ház minden ablakában legalább ketten könyököltek. Láttam egy különös, tömött csigákba rendezett hajú leányt, egy nőt, akinek állát dús szakáll keretezte, továbbá egy vidám ábrázatú szerecsenyt, aki messze szálló, öblös nevetéssel magyarázott valamit a mellette álló, rémisztően vékony – sőt, szó szerint csontsovány! – úriembernek.

A harmadik ablakban csupán egyetlen asszony állt. Szép, kerekded arca, komoly tekintete, mosolytalan ajka jelezte, hogy egészen elmerült saját gondolataiban, úgy szemlélve a mi drága székesfővárosunkat, mint aki rég nem látott otthonát méri fel.

– Ő lenne Madame Orlócy? – kérdeztem a nővéremet, bár biztosra vettem az igenlő választ.

– Ezek szerint bármi is fenyegeti őt, még nem esett baja – nyugodott meg kissé Emma. – Talán időben érkezünk.

– Ma azonban semmiképp nem férhetünk a közelébe – mondta Tarján Vili, aki szintén mindent tudott a durva levélről és Ambrózy báró következtetéséről. – A cirkusz érkezését, sőt, az építését is meg lehet bámulni a távolból, de a rendészeik senkit nem engednek a kerítésen belülre.

– Holnap – biccentettem. – A sajtóbejáráskor talán lesz alkalmunk találkozni vele.

– És mit mondunk neki? – akadékoskodott Renée, aki fázott, unatkozott, és épp ezért rettentő nyűgös volt. – Elébe toppanunk és

ráparancsolunk, hogy ha nem is akar, akkor is álljon szóba azzal, akit a levelében elutasított?

– Pontosan ezt fogjuk tenni – hepciáskodtam, bár magam sem voltam biztos a dologban. – És ha makacsodik magyarázatot adni bántó soraira, majd én kiszedem belőle, hogy mit rejteget!

– A „magnetikus csodából”? – nevetett fel a bűnügyi újságíró. – Hát nem tudta, Milike, hogy Madame Orlócy, vagy ahogy a Barnumnál hívják, Miss Zolino egyik legismertebb csodaszáma épp a vasrúd, amit két markos férfi sem képes kicsavarni a kezéből? A maga helyében én egy ilyen erős hölggyel aligha mernék ujjat húzni.

– Én nem is az ujját, hanem a titkát akarom kihúzkodni belőle! – kacintottam Vilire, aki ettől végre elhallgatott.

Fél órával később a harmadik szerelvényt követte a negyedik, melyhez a szokásos személyvagonokon, istálló- és szerkocsikon kívül számos lowry-t is csatoltak, amik harmincöt fehér ponyvával takart, acélrácsos szekeret utaztattak a hátukon. Amint a vonat megállt, éktelen rikácsolás, vinnyogás, tülkölés adta hírül, hogy a ketrecek a Barnum és Bailey egzotikus állatseregletének további példányait őrzik, melyek nem feltétlenül oly szelídek, mint az általam megcsodált medve. A bámészkodók érdeklődését mégsem ezek a titokzatos kocsik, sokkal inkább az istállóvagonok kötötték le, melyekből kereken húsz, Budapesten ilyen számban és méretben még sosem látott elefántot vezettek elő. A böhmö nagy állatokon, melyek már oly ősi időkben is éltek, mikor mi, emberek, még a fákon tétlenkedtünk (legalábbis Darwin úr szerint), vastag láncok csörögtek, nehogy futni, rombolni támadjon kedvük. Gondozóik kegyetlennek látszó, horgas végű botokkal noszogatták őket a Tattersall felé, ahol már várt rájuk az óriás sátor, mely az előadásig elrejtje e lomha, mégis gyönyörű és titokzatos jószágokat.

– Mehetünk végre? – szólalt meg kilenc óra tájt Erdős Renée, mikor az utolsó vagon is kiürült. – Több humbugszerelvény tudtommal nem érkezik, én viszont már egészen idefagytam!

– Szerzek kocsit! – készségeskedett Vili, aki nagyon hálás volt, amiért nem kezdtünk már sokkal korábban szedelőzködni, így a sátorváros mesteri felállítását is megnézhete.

Mivel a tömeg is oszlani kezdett, mi hárman egymásba karolva ballagtunk a József Főherceg Szálloda felé, ahol a konflisok és fiákerek sora, valamint az omnibusz rendkívüli járatai (ezeket a főváros kizárólag a Barnum cirkusz látogatásának idejére indította el) vártak utasaikra. Túl nagy lett közöttünk a csend, amit én ki nem állhatok, hát megkérdeztem:

– Szabadna tudnom, mire gondolnak a hölgyek?

– Az én fejemben szegény Kugler Tóni jár – felelte Emma szomorkás mosollyal. – Milyen boldog lenne, ha mindezt láthatná!

– Ő volt az a kis zsonglőr fiú, akit Pozsonyban megöltek? – fordult felénk Renée.

– A kuzinunk ölte meg, miközben Tóni engem védelmezett – pontosított a nővérem, hangjában felszikkasztó haraggal és keserőséggel. – Úgy tűnik, bármerre járok, mindenkre csak bajt hozok.

– Badarság! – csattant fel a barátném. – Lásd, én immár három órája vacogok veletek, némi könnyű náthán kívül azonban aligha lesz több bajom, pedig el sem mozdultam mellőled.

– No és a te fejedben mi jár? – fordultam felé, azt remélve, hogy vidámabb utakra terel minket.

– Én, csibe, semmi másra, mint egy hatalmas bögre forralt borra gondolok – jelentette ki Erdős Renée.

– Akkor hát kövessenek, hölgyeim – adtam ki az ukázt, észrevéve az út szélén közeledő fiákert, melyről Tarján Vili integetett felénk. – Irány a Városliget, ahol beülünk a *Kolegerszkybe*²⁶!

Húsz perc sem telt bele, a hatalmas kupolát cipelő kioszk kerthelyiségében ültünk, élvezve a ragyogó és valamelyest már melengető tavaszi napfényt, a forralt bor fűszeres illatát és a Stefánián tovaördülő úri hintók változatos látványát.

– Így szép az élet – sóhajtott Erdős Renée ábrándos tekintettel. – A csontjaimról kezd lepattogni a jég, a kalapomról elpárállik a zúzmara,

²⁶ A Városligetet átszelő Olof Palme sétányt 1901-ben még Stefánia sétánynak hívták, ahogyan a folytatásaként ma is létező, azonos nevű utat. A mellette található, Királydombként emlegetett mezőn állt egykor a divatos Kolegerszky (korábban Gruber) kioszk.

és végre elég fürgén tudom járatni a szám ahhoz, hogy megkérdezzek, csibe: hogy van a te drágalátos férjed?

– Annyit mondhatok: megtörtént! – feleltem a bögrém mögé rejtve arcomat.

– Nocsak! – töltődött fel a kíváncsiság villanyos áramával Renée. – Habár férfi is van a körünkben, aki előtt női dolgokról nem ildomos beszélni, de... Ah, hiszen ő itt csak a Vili, úgyszólván aligha számít!

– Na, köszönöm szépen! – adta a sértettet az immár újfent monokliját villogtató hírlapíró. – Ezek szerint Erdős kisasszony engem nem is vesz férfiszámba? Sebaj, ezt túlélem. Az viszont engem is érdekelne, hogy mi az, ami megtörtént!

– Jaj, Vili, hát az első... – sisteregte türelmetlenül Renée, ám mielőtt befejezhette volna, a szavába vágtam.

– Veszekedés!

Emma felnevetett, a hírlapíró fanyar mosollyal dőlt hátra a székén, barátném pedig csalódottan legyintett.

– Ne tégy minket bolonddá, csibe! A báróddal ti folyton marjátok egymást, így ez a civódástok sem lehetett az első!

– Pedig a maga nemében igenis az volt! – bólintottam határozottan, letéve a bögrét. – Az első házastársi veszekedés!

– Ha csak úgy nem – sóhajtott Renée. – Én meg már azt hittem, hogy a báró úr elegendő erőt gyűjtött...

– Még lábadozik – vágtam ismét a szavába, nehogy a szabad szája miatt kidobjanak minket a Városliget legnépszerűbb kioskjából, ahol máris majd' minden asztal foglalt volt. – A veszekedés viszont remekül megy neki. Tegnap, miután megtudtam, hogy nélkülem döntött arról, hol fogunk élni, felmentem a szobájába, és meg akartam fojtani.

– Ez, csibém, ilyen helyzetben a minimum!

– Tíz év házasság után talán – ütötte le illatos egyiptomi szigarettilje hamuját Vili –, de ily kicsiny idővel az esküvő után...

– Mit ért maga ehhez, barátom?! – legyintett Renée. – A civakodás remek találománya a szerelmi életnek, mert utána mindig sokkal édesebb a turbékolás.

– Hát turbékolás, az nem volt – ábrándítottam ki költői lelkű barátnémat. – Megmondtam annak az önfejtő nadrágos főúrnak, hogy én

csakis egyenlő félként vagyok hajlandó ebben a házasságban megmaradni.

– Erre ő?

– Csodálkozott a pimasz. Nem értette, mi bajom, hisz én magam is többször mondtam neki, hogy jobb szerettem a villában, semmint az Andrassy úton élni.

– Mire te?

– Elismertem, hogy a költözés kedvemre való, viszont a mód, ahogy Agáta mama és ő a fejem fölött döntöttek, cseppet sem tetszik.

– Mire ő?

– Hepciáskodott, mondván, hogy a családot érintő fontos dolgokban mindig a családfőnek, vagyis a férfinak kell döntést hoznia.

– Mire te?

– Történelmi példákat soroltam, melyek mind azt bizonyították, hogy a fontos családokat valójában mindig a háttérben tevékenykedő asszonyok irányították. Ezen jó darabig elvitatkoztunk, miközben valahogy összetört egy váza és széjjelrepült néhány tucat papiros, de végül sikerült megállapodnunk.

– Miszerint?

– Ha még egyszer a megkérdezésem nélkül dönt olyan ügyben, ami mindkettőnket érint, kitekerem a nyakát.

– És ebbe a te báród belenyugodott?

– Azt nem tudom, mert miután ezt közöltem vele, rácsaptam az ajtót, hadd gondolkodjék magányos békességben.

Mire Renée-vel párbeszédünk végére értünk, Emma és Vili már a könnyeiket törölgették neveltükben, bár fel nem foghatom, miért. Megkérdezni őket azonban nem maradt érkezésem, mivel ekkor egy idegen pasasér lépett az asztalunkhoz, karján hatalmas csokor vörös rózsával.

– Pardon – hajolt meg a sápadt, pengebajszos férfi, aki fekete Bocskai-ruhájában, katonacsákójába tűzött varjútollával és fényesre suvickolt csizmájával leginkább gyászhuszárnak nézett ki, bár valójában úri szolgaféle lehetett. – Ezt a virágot a kisasszonynak küldik! – mondta, majd merev háttal, mélyen előredőlve Emmának nyújtotta a csokrot.

Mielőtt bármit mondhattunk volna, a pasasér összecsatintotta csizmája sarkát, majd katonás hátraarcot véve kivonult a Kolegerszky kerthelyiségéből. Láttam, hogy a vendégek közül sokan utánafordulnak, majd a nővéremet kezdik fixírozni. Emma még mindig az ölében heverő csokrot nézte értetlenül, ám Erdős Renée gyorsan ocsúdott, és benyúlva a virágok közé, aranysegélyes vizitkártyát húzott elő.

– Lássuk csak, ki ez a merész?! – szólt barátném, ám Tarján Vili megelőzte őt, komor arccal a Stefánia út felé bökve.

– Attól tartok, én már tudom, ki az illető – mondta. – És úgy vélem, jobb lett volna át sem venni ezt a csokrot.

A városligeti kocsikorzó széles útján, közvetlenül a Kolegerszky alacsony kerítése mellett négylovas, feketére mázolt, nyitott hintó állt, leeresztett bőrfedéllel. A párnázott üléseken nem foglalt helyet senki, ám a bakról egy férfi nézett minket várakozón, s midőn látta, hogy felé fordulunk, felállt, majd különös formájú, szögletes kalapját a mellkasához szorítva meghajolt.

– Oh, be csúf! – szakadt ki a kétségbeesett sóhaj Erdős Renée-ből. – És ezt nem csak azért mondom, mert másnak küldte a csokrot!

A nyurga férfiú, aki tán úgy ötven körül járhatott, valóban visszataszító ábrázattal bírt. Orra alatt vaskos, tömött, tühegyesre pödört bajusz díszelgett, mely méretében a Pesten elfogadott divathoz képest valahogy idegennek, külhonnak és épp ezért fennhéjázónak tetszett. Ám ez önmagában csak különösnek mutatta volna őt, ha nem öltözik úgy, mint az inasa – aki közben visszatért hozzá, és a hintó hátulján lévő szolgálépcsőre állt –, vagyis talpig feketébe! A férfiún az egyetlen fehér folt a bokájáig érő zsinóros kaftánja hajtókájába tűzött szegfű volt, mely úgy virított a mellkasán, mintha maga az ördög ejtette volna fogságba a szűzies ártatlanságot.

Mielőtt bármelyikünk megszólalhatott volna, a titokzatos alak visszaült a bakra, és kalapját fejébe nyomva, gyeplőt ragadva, ostorával négy nemes paripája közé cserdített. A hintó meglódult, s ettől végre Tarján Vili nyelve is mozogni kezdett:

– *Freistädter lovag*²⁷ virágot küldött önnek, kedves Emma – mondta kissé rekedt hangon –, és ez biz' semmi jót nem jelent!

²⁷ Kövesgyüri Freistädter Jenő lovag, budapesti perzsa császári tiszteletbeli főkonzul, dúsgazdag tótvázsonyi és szigligeti földbirtokos, aki izraelita hitről előbb római katolikus, később pedig mohamedán hitre tért (okát l. később). Erdős Renée naplójából tudjuk, hogy a hírhedten kicsapongó életet élő, rút férfiú 1898 táján rendszeresen kikocsizott a Stefániára, ahol feketébe öltözött inasa kíséretében maga hajtotta fekete hintója fekete lovait, talpig fekete kaftánban, amit egyetlen hófehér szegfű díszített.

03

Vircsaft és hajcíhő

Pest, 1901. április 3.

Ez aztán az ajvé cőresz²⁸, ahogy Tarján Víli mondaná!
Mivel előző nap nem vártam ki Agáta mama bejelentésének végét, és Richárdval való összezőrdülésünk után Emmával és a személyzetemmel együtt viharos gyorsasággal távoztam a villából, így csupán utólag értesültem róla, hogy a grófnő mindenkinek saját belátására bízta, a jövőben hol szeretne – ha egyáltalán – szolgálni. Ennek eldöntésére csupán 24 órát adott, mert a költözés is számos bajjal, hercehurcával fog járni, így nem volt idő a hosszas mélézásra.

– Különben se jó az ilyesmit halogatni – sóhajtott nehéz szívvel Márka. – A végén még úgy járunk, mint a Zadranecek pallér, akinek rozsdás ácsszeg ment a kezibe, de félt azt onnét kihúzni, és végül addig-addig tologatta a dógot, míg a megmérgekedett vére sírba nem vitte.

Így aztán a Kolegerszkyból hazatérve és a Horákné által gyorsan rittentett ebédet elfogyasztva újra mind bérkocsikra ültünk, s aztán irány a Svábhegy! Útközben Emmával hol Madame Orlócyról, hol az

²⁸ Nagy baj, jaj-baj (jiddis).

éjfekete fizimiskájú Freistädter lovagról beszélgettünk. Utóbbiról sajnos Tarján Vilinek, nem maradt érkezése szinte semmit elárulni, mert amint épp belekezdett volna, egy kiveresedett képű, lihegő küldönc rontott ránk, aki már órák óta égen-földön kereste őt.

– Tessék azonnal a Zrínyi utcai főkapitányságra menni – mondta a piros sipkás kölkök. – Széll Kálmán miniszterelnök úr őfőméltósága személyesen tart inspekciót²⁹, így mindenkinek, aki közös bögréből iszik a rendőrséggel, ott a helye!

– Micsodás bögréről beszélsz te itt? – hökkent meg Vili, miközben szedelőzködött.

– A főszerkesztő úr mondta így, nagyságos úr! – tárta szét karját a küldönc védekezőn. – Őfőméltósága sorra megtekinti a főkapitányság minden helyiségét, mert túl sok a panasz, hogy a rendőr uraknak nincs elég helyük a rendes munkához.

– Ez tény! – bólintott Tarján Vili. – A referensek ketten-hárman nyomorognak egy akkorka szobában, ami még zárdacellának sem felelne meg, miközben az ügyfelek a huzatos folyosón kénytelenek toporogni, mert váróterem sincs. A sajtóirodáról meg, na arról jobb nem is beszélni! Ott oly szűken vagyunk, hogy egyik fülemmel folyvást a falat rágeszáló penész csámcsogását, a másikkal meg a kollégám zakója alatt motozó bolha szürcsölését hallgatom.

– Magával megyek! – állt fel székéről Erdős Renée is. – Hátha kanyaríthatok ebből a miniszterelnöki inspekcióból egy jóféle esszét Eötvös lapjába!

Ezek után Emmával mi sem akartunk a Kolegerszkyben maradni, és miként már mondtam, előbb az Andrássy útra, majd személyzetemet összetrombitálva a Svábhegyre hajtottunk. A kapuban Isti fogadta csendes társaságunkat.

– A grófnő kéri, hogy várjanak kicsinyt – mondta a villa mindenese –, mert éppen két *seggen ülő tolvaj*³⁰ van nála.

²⁹ Széll Kálmán miniszterelnök váratlan inspekciójáról a főkapitányságon a Budapesti Hírlap 1901. április 3-i száma számolt be részletesen.

³⁰ Az ügyvédek, prókátorok, azaz fiskálisok régies népi gúnyneve.

– Miket beszél maga a kisasszonyaim előtt, hallja-e?! – paprikázódott fel Márika.

– Mondhatom úgy is, csók'lom a ványadt kis kacsóját ökomornaságának, hogy ügyvédekkel tárgyal, de az kevésbé vón igaz, merhogy ennek a két ipszének odabe' tényleg tolvaj képe van – vonogatta vállát Isti, mire kis komornám tovább nyelvelt volna, de szerencsére Emma fürgén közbelépett.

– Hagyd el, Márika! A mi fülünk hallott már különb szokat is, Suha úrfi őszintesége pedig ritka kincs.

– Lássá, kend? – mordult Istire a komornám úgy, miként a gőzt pöfögő lábas fedője. – A kincse miatt maga most meg lett védve, de aztán jól vigyázzon a szájára, mert figyelni fogom a nyelve járását!

Isti válaszul csupán halovány mosolyt küldött, ez pedig híven jelezte, hogy nemrégiben elveszített testvérbátyja bús emléke miatt nincs kedve replikázni.

A villába lépve Terka néni köszöntött minket. Szegény szakácsnőnk sápadt volt, mint a tejföl, és szavát nem, csupán folyamatos sóhajtozását lehetett hallani. Mögötte Gáspár bácsi állt, egyrészt mint sziklaszilárd támaszték, másrészt mint visszhangot vető orom, mivelhogy Terka néni minden sóhajtása után így mordult: „No! No!”, majd esetlenül meglapogatta szakácsnőnk hátát.

Kabátunkat, kalapunkat levéve épp beljebb akartunk jutni a házba, mikor kinyílt a szalon ajtaja.

– Ahogy parancsolja, méltóságos asszonyom, minden úgy lesz – fuvolázta alázatos hangon a helyiségből kitolató fiskális, ülepével nekiütközve Boskónak. – Oh, pardon, nem figyeltem! Hölgyeim, ajánlom magamat!

A második ügyvéd, aki a szalonból már nagyobb óvatossággal, de szintén arccal befelé hajbókolva jelent meg, már-már rémülten pillantott ránk. Vele kapcsolatban Istinek egyáltalán nem volt igaza, hiszen a „prókátor bőrébe bújt tolvaj” helyett én inkább egy igen jóképű, körszakállas, középkorú férfit láttam, aki a zsebébe nyúlva vizitkártyát nyújtott felénk.

– *Dr. Eranosz István*³¹, tisztelettel – mondta alázatosan, remegő kézzel adva át a kicsiny lapocskát. – Kérem, mondják meg a grófnőnek, mennyire hálás vagyok, hogy a költözése kapcsán felmerült jogi ügyletekkel engem... Azaz hogy minket bízott meg. Igen, én nagyon... Tiszta szívből...

A zavarba ejtő jelenetet a társa szakította félbe, durván megragadva a férfi karját, hogy aztán átrángassa őt a Boskó által kitárt bejárati ajtó küszöbén.

– Jöjjön már, maga szerencsétlen! – sziszegte közben kollégája fülébe. – Örülhet, ha eztán nem árulják be a grófnőnél, hogy milyen lehetetlen alak!

A kellemetlen közjátékból még fel sem ocsúdtunk, mikor a szalon ajtaja ismét kinyílt.

– Jöjjenek be, kérem! – biztatott minket Agáta mama, lornyonjával intve, hogy szabad az út. – Hamarosan újabb vendégeket várok, de azért nem kell sietnünk.

Fél órával később régóta egybefont háznépünk végleg ketté lett szakítva. Sok könny (Terka néni), zavart mormogás (Gáspár bácsi), habogós reménykedés (Boskó), szomorkás mosoly (Isti), morc beleegyezés (Horákné), valamint némi tabáni tanmesével fűszerezett szócsavarás (Márka) után már mindenki tudta, merre visz az útja.

– Isten látja lelkemet, én biz' megfáradtam – mondta Gáspár bácsi. – Nekem már túl hebrencs és ricsajos ez a székesfőváros. Ha vénségemre mégis megtűrnek a háznál, akkor én az életem végét inkább Tanán tölténém.

– Örömmel látjuk a kastélyban, Gáspár – bólintott a grófnő.

– Én viszont ide vagyok növe – szólta Suha Isti. – A báró úr mentett ki a pöcéből, úgyhogy őt én el nem hagyhatom!

– Ezt reméltem is – mosolygott rá Agáta mama.

– Ah... ah... azt szeretném tu... tu... tudni, méltóságos asszonyom, h... h... hogy az én szolgálataimra igényt t... t... tart-e a báró úr? – dadogta rettentő izgalmában Boskó.

³¹ **Dr. Eranosz István** ügyvéd 1901-ben a VII. ker. Kerepesi út 10. sz. alatt lakott. Hat évvel későbbi titokzatos halála, melyben egy olasz vívómester és a spiritizmus ereje játszották a főszerepet, hatalmas port vert fel.

– A fiam oda nyilatkozott, hogy inasként magával nagyon is meg van elégedve – felelte a grófnő. – Különösen az úrnője letartóztatása idején tanúsított magatartása nyerte el a tetszését, így tehát ha akar...

– Mah... mah... maradok! – lelkesedett kigyúlt arccal kávéházi pincérből lett inasunk oly boldogan, hogy épp csak táncra nem perdült.

– Miként én is a komornai állapotban – bólított Mück Mária katonásan, majd észbe kapva rám sandított. – Már ha a Mili méltósága is úgy akarja.

Épp mondtam volna, hogy ez csak természetes, ám az én kis komornámból tovább ömlött a szó.

– Mer' teccik tudni, én nem szeretnék úgy járni, mint a Fehérsas utcai Sáfárné tyúkja, amelliknek a kisbaltával akkurátusan, ahogy kell, lecsapták a fejét, mivelhogy a többi része vasárnapi ebédnek volt szánva... csakhogy ő... mármint az oktondi tyúkocska... ezt belátni sehogy sem akarta, hát fej nélkül is tovább szaladózott, míg végül, nem látván, hova lép, az udvari kútba esett, ott lelve végső, csúf halálát, aminek így még húslevesben megmutatkozó haszna sem lett. No, hát csak oda akarok kilyukadni, hogy nekem muszáj a Milike méltósága mellett komornáskodnom, mert amillen kelekótya vagyok, az ő okos terelgetése nélkül belőlem se kerekedne vasárnapi ebéd!

Meglehet, hogy a húsleves említése okozta, de amint Mück Mária elhallgatott, minden jelenlévő Terka néni felé fordult. Drága szakácsnőnk kezét tördelve, könnyeit nyelve hol rám, hol Agáta mamára nézett, míg végül zokogásban tört ki. Márka és én egyszerre siettünk hozzá, öleltük át, miközben a grófnő intett Boskónak, hogy toljon széket szegény asszony alá.

– Nem bírja ezt az én öreg szívem – temetkezett kötényébe Terka néni. – Úgy érzem, mindjárt kettészakadok. Mondjam, hogy Tanára mennék, hiszen már tizennyolc esztendeje szolgálom a grófnőt? Vagy inkább maradjak itt, ahol Milikének igencsak nagy szüksége volna rám a háztartásban? Nem tudom, jaj, könnyörüljenek rajtam! Képtelen vagyok kettészakítani magamat!

– Akkor majd én megteszem! – lépett kissé előrébb Horákné harciasan, hideg kék szemét a zokogó Terka néniire villantva. – Magának, aranyom, Tanán a helye, hiszen a grófnőt régóta szolgálja, a

kis bárónét pedig... Nos, őt és a férjét sem kell féltetnie, mert én, ha úgy kívánják, szívesen átveszem a ház főzőkanalát!

– Akkor hát – szipogta Terka néni –, így legyen!

Már épp a továbbiakat akartuk megbeszélni, mikor a franciaablakon túlról Bogi vakkantása harsant. Villánk boglyas őrzője várakozón ült odakinn, fejét úgy billentve felfelé, mint akinek kérdése van.

– Igaz is – mordult Horákné, aki nemigen szívelte négylábú családtagunkat. – Hát a bolhafészekkel mi legyen?

– Döntsön ő, hisz van hozzá elég esze – mondta Gáspár bácsi, majd a zsebébe nyúlt, és száraz serclit véve elő (mindig hordott magával néhányat, hogy a villa négylábúinak kedveskedhessen), kettétörte azt. A kenyér egyik felét Isti kezébe nyomta, majd a fiú mellé állva megkérte Boskót, hogy engedje be a kutyát.

Bogi megilletődve poroszkált át a szalonon, és megint csak kérdően nézett ránk.

– Figyelj! – szólt rá Gáspár bácsi, mire a kutya minden porcikája megfeszült. – Mi mostan széjjelmegyünk, mutasd hát meg, hogy te maradnál-e, vagy inkább elköltöznél!

Azzal fogta magát és Istivel egy időben a padlóra tette a kenyérvéget.

– Tiéd! – mondták ki az engedélyt mindketten, szinte egy levegővel.

Bogi közelebb lépett, farkát csóválta, s a két sercli felé szimatolt, majd lassan, megfontoltan a Gáspár bácsi előtt heverő darabkához ment. Hogy aztán hirtelen elfordulva Istiét kapja fel, kiszaladva véle az udvarra.

– A választ megkaptuk – bólintott Gáspár bácsi, hangjában leheletnyi borúval. – A kutya maradni akar.

Ezután már csak annyit kellett meghánynunk-vetnünk, hogy Agáta mamáék távozása után ki hol fog aludni. Isti és Boskó a park végi házikóban, Horákné Terka néni kuckójában, Márka pedig a földszinti titkos áristombban – melyre ablakot üttetünk – kap majd szállást, hangzott el épp akkor a döntés, mikor az ajtócsengő vad rángatózásba kezdett.

– Nyitok! – húzta ki magát Boskó, rettentőmód élvezve, hogy máris szolgálatba állhat. Két perccel később hatalmas, rózsaszín

selyemszalaggal átkötött dobozt cipelve tért vissza. – A Holtzerből érkezett – jelentette. – A kártya szerint Hangay Emma kisasszonynak címezték.

– Ez valami tévedés lesz – mondta a nővérem. – Én semmit nem rendeltem a Holtzertől, sem más áruházból.

– A kifutófiú azt mondta, minden fizetve lett – közölte Boskó, két karján tartva a dobozt. – Sőt, szerinte hamarost újabb...

Megint csöngettek. Mivel Boskó mindkét keze foglalt volt, most Márika szaladt ki, hogy aztán egy akkora csokor virággal térjen vissza, ami őt magát is egészen eltakarta.

– Hangay Emma nagyságos úrkisasszony kezeihez – zengte kis komornám izgatottan a bolgár kertészek üvegházában termett tulipánok mögül, melyek az év eme szakában már önmagukban is kisebb vagyont értek. – Valaki segítsen, különben nekem mindjárt szer'usz világ!

Miután Márikát sikeresen megszabadítottuk szép terhétől, Agáta mama lornyonján keresztül a dobozt kezdte vizsgálni.

– Azt hiszem, mindjárt okosabbak lennénk, ha kinyitná, gyermekem – szólt végül, bár a hangjába némi bizonytalanság vegyült. – Lássuk, mivel állunk szemben!

A könnyű selyempapír alól, ami a dobozt bélelte, azúrkék selyemköntös került elő, melynek arabus mintái oly szemkápráztatóan ölelték egymást, mintha a mesés Kelet minden bűvös történetét beléjük szőtték volna.

– Levél is van! – hajolt le Márika, észrevéve a szőnyegre hullott, csinos kis borítékot. – Ahogy a virág, ez is Hangay Emma úrkisasszony kezeinek lett címezve.

A nővérem átvette, kibontotta és elolvasta az üzenetet, mely csupán négy szóból állt:

Látni akarom! Freistädter lovag

Kétszer koppintottam az ajtóra, majd benyitottam. Richárd most is az ágyban ült, állán sötét borosta ütközött ki, körötte hatalmas rendetlenség, a padlón teáscsésze cserepei heverték szeszínű tócsában. Boskónak mihamarább szolgálatba kell állnia – ez volt az első gondolatom, következőre azonban már nem maradt időm.

– Képtelenség, hogy ő vágta volna el az anyósa torkát – közölte velem a báró, dühösen a többi közé dobva az aktát, amit addig olvasott. – A jobb karja két nappal korábban tört el. Lovasbaleset. A nyomozást vezető detektív szerint ez nem jelent semmit, mert a gyanúsított bal kézzel ölt, csakhogy az áldozat torkán látható vágásnyom egyértelműen jobbkezes gyilkosra utal!

Megálltam az ágy végénél, és a takarón szerteszét heverő papírokat, újságkivágásokat, fotográfiákat néztem. Richárd, mint aki csak most veszi észre, hogy a szobába léptem, iménti indulatából mit sem veszítve mordult rám.

– Megbántottam!

– Úgy valahogy – értettem egyet.

– Haragszik!

– Inkább csak szomorú vagyok.

– Érthető – bólintott elcsendesedve. – A dolog azonban nem egészen az én hibám. Anyám...

– Ne akarja rákenni a felelősséget! Túl kényelmes volna.

– Ismerhetne annyira, hogy tudja, a kényelem engem nem *affiniál*³². Tény, hogy anyám és én maga nélkül beszéltük meg a jövődöt, ami kegyed szempontjából tapintatlanságnak tűnhet, ám a mi köreinkben...

– Úgy! – markoltam meg az ágy faragott lábrészét. – Ezek szerint hiába házasodtunk össze, még mindig külön körökben mozgunk!

– Nem így értettem. – Richárd arcán bosszús fintor suhant át. – Az arisztokratikus létforma azonban számos idejétmúlt, kellemetlen, sőt, olykor kifejezetten kínos szabállyal jár. Ezek közül az egyik, hogy a fiatal pár lakhelyéről minden esetben a férj és annak szülei döntenek. Eszünkbe sem jutott megkérdezni magát, mert...

– A véleményem úgysem számítana?!

³² Hat, hatással van, befolyásol (latinból).

– Mert még nekünk is szokni kell, hogy a hagyományok áthághatóak.

– Richárd, maga nekem ne legyen ennyire... Ennyire báró! – néztem egyenest a szemébe. – Maga legyen csak nekem egyszerűen a férjem és passz!

– Igyekszem beletanulni – mosolyodott el, s még mondott volna valamit, ám ekkor három határozott koppanás hallatszott az ajtón, amit rögvest kinyitottam. A küszöbön túl Vén Bódis Gáspár és Mück Mári állt.

– Tessenek már nekünk elnézni a zavarkodást – hadarta kis komornám –, de ebben a házban most minden úgy sereg, mint cselédjány a ringlispílen.

– A lovak – szólalt meg Gáspár bácsi. – Meg a kocsi. Dönteni kellene, hogy mi lesz velük. Isti ugyan ügyes gyerek, de hajtónak még körömnvi.

– Meg hát hogyan is nézne ki a bakon az a málé – vetette közbe rosszmájúan Márka. – Szóval kéne egy ügyes kezű, megbízható glaccsos, már ha meg tetszenek tartani a hintót, amiért különben igen nagy kár volna, mert fájntos darab.

Ambrózy báró, akit a döntéséről, miszerint a grófnővel tart Tanára, Gáspár bácsi már korábban értesített, néhány pillanatig maga elé meredt, majd így szólt:

– Ebben én jelenleg illetékes nem lehetek, mivel még hetekig ágyhoz leszek kötve. Kérdezzék inkább a ház úrnőjét!

– A grófnő oda nyilatkozott... – kezdte Gáspár bácsi, de Márka a könyökével mindjárt oldalba bökte.

– A báró úr nem a mamaméltóságáról beszél, tata! A villát és benne mindeneket mostantól Mili ifiasszony egzecíroztatja.

– Így igaz – biccentett Richárd, újfent kezébe véve a régi aktákat, mintha azokkal volna sürgős dolga. – Engem jelenleg csupán egy friss csésze tea érdekelne, mert az előzőt sajnos sikerült a padlóra ütnöm.

Elhagyva az emeletet előbb Boskót szalajtottam, hogy igyekezzék valamicske rendet tenni Richárd körül, majd a lovak és címeres hintónk ügyét vettem elő. Hamarost kiderült, hogy olyan urasági kocsist, aki állandó szolgálatot vállalna, szinte lehetetlen a székesfővárosban találni.

Hajtók persze szép számmal akadnának, ám olyan, aki az Ambrózy névhez méltó tudással, kiállással és becsülettel rendelkezne, aligha.

– Urasági kocsisnak lenni, az kérem, külön szakma – világosított fel Gáspár bácsi.

– Én azért tudnék egy alkalmas illetőt – jegyezte meg Márka. – A Tabánban lakik, és amikor legutóbb a Milike ifiasszony ügyében arra kóricáltam, úgy mondták, éppeg hely nélkül van.

– Akkor hát nézzünk utána! – javasoltam. – Addig se kell szegény Terka nénénk hüppögését hallgatni.

Maci és Foltos, két szép paripánk boldogan vette magára a hámat, Emma, Márka és én pedig a párnázott ülésen ringva vitettük magunkat az öreg Tabánba. Szerencsénk azonban nem lett, mivel a *Dísz térre*³³ érve hamar kiderült, hogy Hunyadi úr bizony már nem lakik ott.

– Elment az, kérem tisztelettel, egész pereputtyával együtt *Eszterházára*³⁴ – mondta az utcaseprő, akinél érdeklődtünk –, merthogy az ottani urasági kocsis jobblétre szenderült.

– Pech! – csettintett nyelvével Márka.

– Hunyadi úrnak nem annyira – vont vállat a nagybajszú bácsika, hálásan köszönve a húszfillérest, amit a markába nyomtam.

– Most aztán mifénét csináljunk? – kiáltotta nagy indulattal kis komornám.

– Elsőként is – hangzott a felelet a *Barcza-ház*³⁵ kapujának árnyékából –, ugorjon nyakába annak, aki erre már oly régóta vár!

³³ Főként egy- és kétemeletes régi lakóházak által határolt, észak-déli irányban elnyújtott terület az I. kerületben, a Vám negyed központjában. A középkorban Szent György, a törökök kiűzése után Haupt Platz (Fő tér), a 18. század közepétől Parade Platz (Parádé tér), majd 1848-49-ben rövid ideig István (talán István nádor után) tér volt a neve. A Dísz tér elnevezés ma védett.

³⁴ A mai Fertőd egyik városrésze, mely az Esterházy-kastély köré épült házakból alakult faluvá 1766-ban.

³⁵ A Dísz tér 13. alatt álló egyemeletes lakóház falán emléktábla hirdeti: „Épült a XVIII. században a helyén állott középkori lakóház boltozatainak megtartásával. Mai alakját az 1815. évi átépítéskor nyerte.” A ház a 17. század

Csodálkozva fordultunk a zsebre vágott kézzel, villogó bogárszemmel közeledő cigánylegény felé, kinek széles vigyora majd körbeszaladt a fején.

– Elkezdődött a tíz csapás – morogta az orra alatt Márka –, és ez itt a második!

– Hát meg sem ismer, Mück kisasszony! – hajtotta meg derekát a fiú, ám a két kezét továbbra is a nadrágzsebében nyugtatta.

– Bár úgy lenne – felelt Márka, majd felénk fordulva mondta: – Ezt itten úgy híjják, Kispitykó, és a legpimaszabb himpellér a föld kerekén.

– Nem úgy van az, kezcsokolom! – kacagott a legény, aki végre hajlandó volt kócos fejéről lekapni a sapkát. – Ez a kisasszony csak azért mond rám ilyen csúfakat, mert egyszer-kétszer megbiberéztem a szoknyája szegélyét.

– Biberézte kend ám a hóhér kötelét, de azt se úgy, miként kellene, mert még mindig nem függ a hurkon – replikázott Márka, kinek orcája egészen vörösbe borult. – Ha nem nézném, hogy az úrnőm és a nővére finom lelkű teremtés, itt helyben macskakőbe tunkolnám azt a takonyos orrát!

– Elég már ebből a harciaskodásból, aranyvirág – legyintett továbbra is víg derűvel Kispitykó. – Inkább fogadják tőlem a jó hírt, miszerint a tegnapi napon az én drága sógornőm kisleánynak adott életet.

A sebes szóváltást hallgatva darabig elképzelni sem tudtam, hová tegyem a cigánylegényt, ám most hirtelen megértettem mindent.

– Maga a Csurár Fecska sógora!

– Tetőtől talpig, tisztelettel – tárta szét a karját Kispitykó. – Magácskáék pediglen a Hangay jányok! Na, most hogy ily szerencsésen felismertük egymást, adjanak már szegény flótásnak, aki én volnék személyesen, kicsiny borraivalót, amiért a szaporulat hírével örömet szereztem!

– Adunk szívesen, de nem magának, inkább Fecskának – mondta Emma, aki tabáni napjai alatt jól kiismerte a helyi ravaszkodást. – Itt a

végétől a Salgari család, a 20. század elejétől pedig Barcza György (a két világháború alatt diplomata, vatikáni és londoni magyar nagykövet) tulajdona volt.

kocsi, időnk meg mint a tenger, szóval akár meg is látogathatnánk a kismamát!

– Az lehetetlen – toppantott a lábával Kispitykó. – Tudhatnák, hogy nálunk az újszülöttet a családján kívül egy hétig senki nem láthatja, nehogy szemmel verjék.

– Majd verlek én úgy szájon...! – süvöltötte Márika, megfélekedzván komornai mivoltáról, és ha nem tartom vissza, bizony neki is rontott volna a legénynek.

– Adjátok át üdvözlőnk – mosolyogtam Kispitykóra –, és amint érkezésünk lesz rá, tiszteletünket tesszük a Kovács családnál.

A fiú most először szomorodott el kissé, hisz lemaradt a könnyű keresetről, de azért segített fellépni a kocsira, és végül még a sapkáját is addig lengette, míg el nem nyelt minket a váraljai házak rengetege. Gáspár bácsi, bár egyetlen mukkot sem mondtunk arról, merre szeretnénk menni, mégis ügetésre fogta a lovakat. Hamarost az igazi Tabán – hisz a Dísz tér, ha hozzá is tartozott, a maga palotáival inkább csak rátartó süveg volt annak fején – legbelsejében találtuk magunkat.

– Gondoltam – kiáltott le a bakról kocsisunk –, ha már erre járunk, szívesen megnéznék, milyen sora van Mück kisasszony bácsikájának.

Az idea azonnal elnyerte tetszésünket, így a Virág Benedek utcai ház elé érve mindjárt kiszálltunk, és bezörgettünk az ócska kapun. Addigra a címeres hintó már vagy tucatnyi tabáni kölköt „húzott” maga után, akik kerekre nyílt szemmel lesték, hogy tán maga a király ereszkedik-e le közéjük a várból. Szoknyás népségünket látva kissé csalódottak lettek, de Márika szétosztogatott fillérei felderítették maszatos képüket.

– Ilyen voltam egykoron én is – súgta komornám szomorkásan – és ha Cilike... Akarom mondani Emmácska nem pottyán közibénk, még mindig ezeket az utcákat koptatnám.

Amennyire Kispitykó és a tabáni utcakölkök örültek nekünk, Herrdoktor épp olyan morcan fogadott minket.

– Csak nem takarítani jöttek? – kérdezte óvatosan, mikor a szűk konyhában felsorakoztunk. – Mert amint láthatják, már nemigen van mit az ablakon kihajítani!

A koszos, penészszagú kis lakás valóban megüresedett. A bútoroknak csak hűlt helyük maradt, a belső szobában ágy helyett egyetlen gödrös szalmazsák szolgált, az ablakokról eltűntek az Emma és Márika által varrt függönyök, és lábost is csupán egyet láttam, az is arra szolgált, hogy eső idején felfogja a likas tető könnyeit.

– Magával már megint mi a nyavalyakórság történt? – csapta össze a két tenyerét Márika.

– Jó útra tértem – felelte Herrdoktor, aki rongyosabb volt, mint a tavalytól odakinn strázsáló mezei madárijesztő –, a becsületes életből pedig többre nem telik.

– Akkor most jöjjön velem – intett a tárt ajtóban állva Gáspár bácsi, aki maga is felkísért minket az emeletre. – Járunk egyet, amíg a hölgyek kishajtozzák magukat a kend romlásán.

– Járunk? – kérdezte még több gyanakvással Herrdoktor. – Aztán mégis merre?

– Csak amerre a jó sorsunk visz. Ne féljen, senki nem akarja leharapni az orrát!

Emma és én összenéztünk. Amikor kiderült, hogy vén kocsisunk kérdés nélkül a Virág Benedek utcába visz minket, már akkor felderengett bennünk a gyanú, hogy itt valami suskus zajlik. Suskus, amiről sem mi, sem Márika, de még Herrdoktor sem bírt tudomással, kérdezni azonban nem maradt érkezésünk, mert Gáspár bácsi igen kemény kézzel irányította az eseményeket.

– Majd jövünk! – intett búcsút, mi pedig mindjárt az ablakhoz szaladtunk, hogy lássuk, merre mennek.

Odalenn Vén Bódis Gáspár felült a bakra, majd oldalra húzódva tenyerével megpaskolta az ülést maga mellett. Herrdoktor továbbra is gyanakvón nézett rá, miközben ujjaival piszkos szakállát markolászta...

– Ilyenkor fenemód gyűri az eszt! – súgta Márika.

...majd vállat vonva felmászott a magasságba, és várta, mi lesz.

Az lett, hogy a mi címeres hintónk csak bő másfél óra múlva került elő, még hozzá felfeccsent sárral tetőig borítva. A két ló csatakos volt, testük fehér párákat eregetett, ahogyan Herrdoktor csapzott kobakja is.

– Na tessék – csapott Mück Izidor hátára Gáspár bácsi akkorát, hogy a remegő térdű, egészen kifáradt ember majd' összerogyott –, itten van

alapost levizsgáztatva és kiokosítva az Ambrózy-villa új urasági kocsisa! Tessenek használni, ha tetszik!

Mire késő délután visszaértünk a Svábhegyre, az Ambrózy-villára rá sem lehetett ismerni. Isti csak futtában tudott köszönteni minket, miközben üres ládákat vonszolt be a házba.

– Kezcsókolom, kisasszonyok – kiáltotta lihegve, majd rám pillantva némi zavarral hozzátette: – Bocsánat, de még nem áll rá a szám a méltóságos bárónéra.

– Maradjak én csak Milike – nevettem rá, hogy aztán oldalra lépve látni engedjem neki a váratlan vendéget. – Nézd csak, kit hoztunk magunkkal!

– Nohát, a Herrdoktor! – ragyogott fel Isti szeme. – Jó is, hogy gyön, mert ebben az őrülházban most minden segítség elkél!

Új kocsisunk nem is kérette magát, szó nélkül ment, hogy a szekérrel hozatott, óriás faládákat besegítse a villába.

– A grófnőnek sok holmija van – magyarázta Isti –, nekünk meg csak egyetlen hetünk, hogy mindet óvatosan szalmába tegyük és vonatra adjuk.

Beljebb lépve Terka nénivel találtuk szemközt magunkat, aki épp a konyhából jött felfelé nagy indulattal.

– *Bangó*³⁶ ez teljesen, ha azt hiszi, hogy a *bigyirkótörőmet*³⁷ reá hagyom! Jaj, édes Milikém, hát ne hagyja már, hogy ez a megveszekedett némbér mindenemből kiforgasson!

Persze Horáknéről beszélt, aki a maga katonás svungjával inspekción tartott a konyhai berendezés fölött, és mint jó szállásmester, egyből mindent le akart foglalni.

³⁶ Bolond, süket – székely tájszó.

³⁷ Krumplitörő – Udvarhelyszéken és Erdővidéken használt székely tájszó.

– Mivel süssek-főzzek, ha a ténsasszony – és ekkor a már megkaparintott fakanállal Terka nénire bökött harciasan –, még a kamrában lakó egeret is magával akarja vinni?

– Az én kamrámban nincsen féreg! – sipákolta leköszönő szakácsnőnk, és közben szívét markolászva jelezte, hogy ekkora sértést ő tán túl sem él.

– Miért is lenne? – morogta vitriolos fintorral Horákné csak úgy, az orra alá. – Üres élestárba még az egér se bolond beköltözni.

Láttam, hogy a háborúskodásnak előbb-utóbb rossz vége lesz, hát gyorsan közéjük állva emeltem fel a hangom.

– Legyen békesség, különben megharagszom! – mondtam. – Horákné, maga tegye le szépen azt a fakanalat, Terka néni pedig ne féltse annyira a bigyirkótörőjét, mert azt elorozni senki nem akarja. Ez itt a grófnő konyhája, tehát ami mozdítható, azt mind be kell csomagolni.

– Mi meg majd a markunkból eszünk? – kérdezte Horákné mérgesen. – Mert az Andrássy útról ugyan áthozathatom a holmikat, de ami ott van, nem sokra jó!

– Amint lélegzethez jutunk, minden szükséges dolgot bevásárolunk – ígértem neki. – Addig viszont legyenek türelemmel, főleg egymás iránt, és ne tetézzék a vircsaftot! – Éppen csak végeztem rövidke szózatommal, mikor a földszinti szalon irányából idegen férfihang ütötte meg a fületem.

– Szerencsés fal ez, méltóságos asszonyom, mivelhogy nincs benne tartógerenda. Ha volna, nem mernék bele ablakot ütni, így viszont szép kilátás lesz innét a kertre.

Az ebédlőbe lépve, ahol a bútorokat fehér ponyva fedte, Agáta mama társaságában egy kék cájgruhája fölött nyűtt öltönyt viselő, micisapkás embert pillantottam meg.

A borostás toka, kecskebajusz és kerek okuláré még nem árulta volna el az illető foglalkozását, ám a kezében tartott colstok, a zsebében sorakozó tintaceruzák és főleg a széles övéről lógó kőműveskalapács leleplezte őt.

– Jó, hogy jön, kedvesem – nézett rám Agáta mama. – Itt az úr, akit megbízhatna a komorna szobájának kialakításával.

– Grigoli Sándor³⁸, szolgálatjára! – mutatkozott be sapkáját levéve, derekát hajtva a mester.

– Volna itt még nagyobb munka is – mondtam. – A személyzetünk férfi tagjai nagyon szűkösen lesznek a telek végén álló házikóban, ha nem bővítjük ki. Jelenleg az épület csupán két helyiségből áll, amiből egyet Gáspár bácsi konyhának és melegedőnek használt. Mostantól azonban hárman fognak ott lakni.

– Hárman? – csodálkozott Agáta mama.

– Sikerült uradalmi kocsist szerezni – húztam ki magam büszkén, ám Emma könnyed köhintése nyomban visszaterelt az őszinteség útjára. – Akarom mondani Gáspár bácsi szerezte, mivel eszébe jutott, hogy Herrdoktor nem csak a mackókhoz, de a lovakhoz is ért.

– Akkor hát kész állatidomár – mosolyodott el a grófnő, majd Grigolihoz fordult. – Tudnia kell, hogy én hamarosan elköltözőm, a fiam pedig még lábadozik, így ön és az emberei a menyem, Ambrózy báróné felügyelete alatt fognak dolgozni. Ebben az esetben is vállalja a munkát?

A mester habozott, és emiatt én már-már megsértődtem, de aztán kiderült, hogy nem velem van baja.

– A komorna szobájának kialakítását mindenképp – mondta –, de a birtok végén álló épületet... Nos, méltóságos asszonyom, azt előbb muszáj lesz szemrevételezni, hisz ha jól értettem, ahhoz két szobát kéne hozzátoldani, ami nem csekélység.

– Ezt már a menyemre bízom – bólintott Agáta mama, és botjára támaszkodva a lépcső felé indult. – Amint végeztek, jöjjenek fel mindketten a dolgozóba, ott majd írást is készítünk a megállapodásról.

Szaladt tehát az egész ház, hisz rengeteg volt a teendő. Mialatt én Grigoli úrral a birtok Melinda úti végében a személyzeti lakást jártam körbe, Gáspár bácsi az istállóban okította Herrdoktor eljövendő kötelezettségeire. Isti puha szalmával bélelte az útiladákat, Emma és Márka a grófnő hálószobájában tüsténkedett, két szakácsnőnk pedig egymásra fújva, mint a dühös macskák, próbálták elcsomagolni

³⁸ **Grigoli Sándor** kőművesmester az 1900-1901-es Budapesti Czim- és Lakásjegyzék szerint a II. ker. Csapláros u. 7. sz. alatt lakott.

mindazt, amit a nagy bevásárlásig már biztos nélkülözhetünk. Épp végeztünk a kőművessel, mikor a villa felől Boskót láttam közeledni. Az inas merev háttal, égre vetett tekintettel vonult felénk, oly kiművelt rátartiséggel, hogy attól féltem, menten orra bukik.

– A báró úr kéreti asszonyomat, méghozzá tüh... tüh... tüstént – mondta lágyan zengő, elnyújtott szavakkal.

– Az rendben is van – néztem fel rá –, de miért kell ehhez így affektálni, Boskó?

– Immár állásában véh... véh... véglegesített főúri inas vagyok, asszonyom – felelte ő, kissé lejjebb eresztve az orrát. – Eme rang pedig megköveteli az emelkedett toh... toh... tónust.

– Csak nehogy végül a talajról felszállva libériás felhővé váljék Buda egén – nevettem rá. – Különben mi olyan sürgős, hogy a báró úr értem küldetett?

– Bizonyos értelemben váh... váh... válsághelyzet van kialakulóban – közölte Boskó. – A küldeményektől ugyanis lassacskán kiszorulunk a háh... háh... házból.

– Miféle küldeményekről beszél?

– Azokról, amik reggel óta egyre sűrűbben követik egymást. Elsősorban virágcsokrok, méghozzá a legkülönbözőbb méh... méh... méretben, színben és formátumban, de akad jó néhány egyéb holmi is, úgymint csokoládébonbonok, cukrozott gyümölcsök, sózott mandula díszdobozban, továbbá bőrkötésű könyvek, ruhák, aranyhímzéses kendők, bájos nih... nih... nippek...

– Jó, jó, értem már! – vágtam a szavába. – Gondolom, mindezt Emma kapta.

– Ahogy mondani méltóztatik – biccentett az inas, miközben a villa felé tartottunk. – Mikor a délután folyamán hangos ugatás verte fel a ház csendjét, mert két ütődött küldönc három értékes versenyagárral akart beh... beh... bejönni, s ezt a villa pulija rossz néven vette, már az ágyában lách... lách... lábadozó báró úr sem hagyta figyelmen kívül az inváziót.

– Freistädter lovag! – sóhajtottam.

– Minden küldeményhez járt egy vizitkártya, és mindegyiken ez a néh... néh... név állt – bölintott ismét Boskó, kinyitva előttem az ebédlő ajtaját.

Mire Richárd szobájába értem, Emma már ott volt. Ambrózy báró frissen borotválva, megfésült hajjal, tökéletesen elrendezett hálóköntösben ült az ágyán. Takarójáról a szertedobált papirosokat inasa az éjjeliszekrényen csinos tornyokba rendezte, a kerekeken gördülő tálalókocsin pedig forró tea és sütemény várt ránk.

– Tetszetős darab – mondta épp Richárd, bársonybélésű dobozából magasra emelve a négysoros nyakláncot, melynek brilljei szemkápráztatóan szórták szét a gyorsan fogyó nappali fényt. – Mili, kérem, felcsavarná a lámpákat?! Köszönöm! Nos, kedves sógornóm, újra felteszem a kérdést: mi a szándéka az önnek küldött csecsebecsékkel?

– Most is csak azt felelhetem, amit az előbb: mindet visszaküldöm a feladónak.

– Nagyon helyes! – dobta dobozába a lélegzetelállítóan gyönyörű ékszer Richárd, oly undorral, mintha döglött állat bomló teteme volna.

– Ádám és Éva óta tudjuk, hogy még a legigézőbb gyümölcs is lehet rontás hordozója.

– Maga tehát ismeri ezt az alakot? – kérdeztem.

Richárd lecsapta az ékszeres doboz fedelét, mely maga is külön műremek volt, majd lassú, óvatos mozdulattal, nehogy hegedő sebe fájdalmat okozzon neki, az akták tetejére helyezett ezüst levéltálca felé nyúlt. Segítettem neki elérni azt, mire ő egy vizitkártyát vett le róla, melyből legalább kéttucatnyi hevert egymáson.

– Freistädtler lovag – olvasta fel, hogy aztán fejből sorolja tovább, amit még tudni érdemes. – Teljes nevén Kövesgyüri Freistädtler Jenő tótvázsonyi és szigligeti nagybirtokos, aki sokmilliós vagyon fölött rendelkezik, s emellett tiszteletbeli perzsa császári főkonzul, párbaj- és botrányhős, világutazó, a kurtizánok istápolója, többszörös vallásváltó és hírhedt különc.

Nekem csak úgy zúgott a fejem a sok titulustól, Emmát viszont mind közül egy ragadta meg.

– Azt mondja, perzsa konzul? – kérdezte csodálkozva a nővérem. – Pedig cseppet sem látszottak rajta keleti vonások.

– Merthogy nem is perzsa – mosolyodott el Richárd. – Eredetileg izraelita családból származik, amint azt a neve is sejteti, ám 1893-ban áttért a római katolikus hitre, hogy aztán néhány évvel később muzulmánna legyen.

– Akkor mégis hogy lehet perzsa követ?

– Ez a mi monarchikus Magyarországunk különös találmánya – magyarázta a báró. – Nálunk a konzulátusokon csak a főkonzul származik az adott országból, rajta kívül minden beosztott magyar. Amikor a perzsa sah nálunk járt, ez a Freistädter valahogy beudvarolta magát nála, és így öfelsége kinevezte őt tiszteletbeli konzullá. Dolgoznia persze nem kell, de ha esetleg úgy hozza a történelem, akkor majd segít a perzsák érdekeit idehaza is érvényesíteni.

– Mindazonáltal nagyon elkötelezett ember lehet, ha még a muzulmán hitre is áttért – vélte Emma, akkora nevetést csalva ki ezzel az én férjuramból, hogy orcáján fájdalmas rángás futott végig.

– A maga vehemens udvarlójának ennél sokkal egyszerűbb indoka volt az áttérésre, amit ő nem is tagad, sőt, úton-útfélen büszkén hirdet – mondta Ambrózy báró, miután sajtó vidámsága kissé csillapodott. – Freistädter lovag ugyanis csak azért lett muzulmán, mert így a törvény által is megengedve egyszerre több feleséget tarthat. Jelenleg három asszonya van, és attól tartok, kegyedet szemelte ki negyediknek!

04

Szörnyszülöttek és világcsodák

Pest, 1901. április 4.

– *Hölgyeim és uraim – zengte eget rengető hangján az alacsony pulpítuson álló férfi, kövérkés ujjával a pocakján keresztbehúzó óraláncot sodorgatva –, fogadják szeretettel Mr. Harvey Watkinst³⁹, a Barnum és Bailey sajtóügynökét!*

A fényűzően berendezett reprezentációs sátor színpadának hátsó részét takaró függöny mögül karcsú, jó kiállítású, sátorbajszos, megnyerő arcvonásokkal bíró úr lépett elő. Öltönye makulátlan angol szövetből készült, hajtókáján két apró kitűző – a csillagos-sávós lobogó és a cirkusz igazgatótanácsának emblémája – csillogott. Keményített inggallérját sötétké alapra fehér pettyes csokornyakkendő díszítette,

³⁹ **Harvey Lennox Watkins** (1869-1949) az amerikai baseball liga neves menedzsere, az 1895-ös szezonban a New York Giants igazgatója, a cirkusz európai turnéja alatt pedig Bailey magántitkára és sajtóügynöke volt, aki utólag könyvet is írt *Barnum és Bailey az óvilágban* címmel. Idős korában feleségével Angliába költöztek, és mindketten szén-monoxid-mérgezésben haltak meg, mikor a kazánjuk meghibásodott.

baloldalt elválasztott, sárarany színű hajában pedig gondosan beszárított hullám ült.

– Welcome to the Hungarian press at the Barnum and Bailey Greatest Show on Earth! ⁴⁰

Emmával kérdőn pillantottunk össze, és látva egymás elégedett mosolyát, már tudtuk, hogy nem volt hiába az a sok gyakorlás, ugyanis mindketten értettük, amit a férfi mondott. Mellettünk Tarján Vili a homlokát ráncolva koncentrált, miközben tolla sebesen rótt a jegyzetömbje lapjait.

Mr. Watkins három-négy mondatonként megállt, és türelmesen kivárta, míg az érces hangú tolmács – egykori operaénekes! – lefordítja azokat a magyar sajtó angolul nem értő tagjainak. A hosszú reprezentációs sátorban, ahol fehér abrosszal terített, apró szendvicsekkel, süteményekkel és hűsítő italokkal megpakolt asztalok sorakoztak, úgy nyolcvanan gyűltünk össze. Persze nem mindenki volt újságíró, hisz ahogyan Vili minket, más is behozhatott magával két-két vendéget. Ahogy láttam, a legtöbben ezt nem használták ki, de azért akadt közöttünk néhány gyermek, vagy épp feleségnek, barátnőnek tűnő hölgy is, nem beszélve a fotográfusokról.

A cirkusz sajtőügynöke elmondott néhány tény az immár negyedik éve tartó európai turnéről, hosszan sorolva az egyszerre lenyűgöző és unalmas adatokat.

– Egyedi gyártású vasúti kocsiból 67 darabra, azaz négy teljes szerelvényre van szükség, hogy társulatunkat az öreg kontinensen körbevihezzük – magyarázta Mr. Watkins, szavait széles mozdulatokkal kísérve, így próbálván érzékeltetni a vállalkozás lélegzetelállító méreteit. – Velünk utazik 1250 alkalmazott, akik között 32 irodasegéd, 14 könyvelő és pénztáros, 50 szolgál, 120 jegyszedő, 15 biztonsági ügynök, 65 vasutas, 50 kocsis, 200 sátorállító, 75 lovászegény, 60 állatgondozó, továbbá seregnyi szakács és pincér találatik. Ám ők csupán a trupp kétlábú tagjai! Rajtuk kívül velünk utazik még 1100... Igen, hölgyeim és uraim, nem tévedés! Kereken 1100 példány a

⁴⁰ Üdvözljük a magyar sajtó képviselőit a Barnum és Bailey-ben, a Föld legnagyobb cirkuszi látványosságában!

legkülönbözőbb egzotikus állatokból, melyek között számos kiválóan idomított majom, disznó, madár, medve, póni, dromedár és 135 tökéletesen dresszírozott ló, valamint 25... Megismétlem! Nem kevesebb, mint 25 elefánt, melyek így együtt a világ legnagyobb cirkuszban fellépő csordáját alkotják.

Nekem már zsongott a fejem Watkins úr számaitól, ám ő még mindig nem hagyta abba a dicsekvést.

– Midőn ma a Tattersall területére léptek, láthatták, hogy egy egész sátorvárost állítottunk fel. Segédem körbe fogja vezetni önöket, de jobb, ha előre felkészülnek, hogy fáradtságos és hosszú, bár lenyűgöző út lesz.

A közönség könnyed nevetéssel jutalmazta ezt a játékos fenyegetést, én azonban úgy sejtettem, hogy Watkins úr kissé gúnyos mosolya mögött semmi túlzás nincs. A fiákerről – amivel Tarján Vili reggel értünk jött – leszállva valóban lélegzetelállító látványt nyújtott a Tattersall egész hatalmas mezejét betöltő hófehér sátrak rengetege, amit mellmagasságig érő fakerítéssel vettek körbe. A feszítő köteleken mindenhol az Államok és Európa országainak zászlajait lebegtette a szél, míg a vászonpaloták oldalát gigászi méretű, rikító színekben pompázó molinók takarták, melyek a cirkusz műsorszámait reklamírozták.

– Legnagyobb építményünk a cirkuszpavilon – harsogta önnön hangjától megrészegülve a tolmács –, melyben a körös-körül lépcsőzetesen elhelyezett, kényelmes ülésekről egyszerre 12 ezer ember csodálhatja fellépőinket, de ha igény van az állóhelyekre is... És eddig, kérem, még mindig igény volt rájuk! ...akkor akár 15 ezren is elférnek benne. Látni fogják, hogy ebben a vászonból emelt csodapalotában két négyzet alakú porondon, három kerek manézsban, valamint a köröttük teljesen körbefutó versenypályán, sőt, még a fentről lelógó trapézokon is EGY-SZER-RE... igen, kérem, nem tévedés: teljesen egy időben folynak majd a legkülönbözőbb produkciók!

– Nem okoz ez zavart a nézőben? – tette fel a nap első újságírói kérdését valaki a tömegből. – Elvégre képtelen lesz eldönteni, hová is nézzen, ha minden érdekes.

A tolmács sietős suttogással fordította a felvetést, Watkins úr pedig megfontolt bólintással nyugtázta azt, majd rövid töprengés után – így éreztetve, mennyire komolyan veszi a kérdést – felelt:

– Panasz amiatt, hogy a jegy áráért cserébe túl sok látványossággal szolgálnánk, még nem érkezett. Ám arról tudomásunk van, hogy a nagyvárosokban, ahol huzamosabb ideig turnéztunk, sok néző több előadásra is belépőt vett, mert így volt alkalma mindent alaposan megtekinteni. S mivel a maguk szép fővárosában két hétig maradunk, ugyanerre biztatnám a bukaresti közönséget is!

Alig néhányan vették észre a tévedést, ám a tolmács kerek arca hirtelen vörvörösre vált, s némi késéssel kezdett bele a fordításba, melyben természetesen kijavította a városnevet.

– Hiába no, ha valaki Amerikából érkezett világutazó, könnyen elcseréli Budapestet Bukaresttel – vont vállat Tarján Vili fanyar mosollyal.

Az öt fő- és számtalan kisebb sátor felsorolása még vagy fél órán át tartott, majd Watkins úr bokros teendőire hivatkozva elbúcsúzott tőlünk. A tolmács, akinek még mindig nem tudtuk a nevét, elvegyült közöttünk, miközben valahonnét pincérek tódultak elő, és alaposan megtízóraiztattak minket. A legtöbben azon asztalokhoz mentek, ahol a felszolgálók fekete bőrűek voltak, akiknek vakítóan fehér inge, színes mellénye és villogó tekintete leginkább a nőket bűvölte el.

– Ki gondolta volna, hogy a vademberek ilyen kényes munkát is el tudnak végezni – nyafogta mellettem egy testes asszony, mire a férje rámordult.

– Bárcsak te is képes volnál rá, Gizám, és akkor végre nem a cseléddel kenetnéd meg a saját zsömlédet!

A papírtálcákon – melyek igen szellemes amerikai ötletnek tunk – felszolgált süteményeket majszolva egyszer csak Tarján Vili félrenyelte a falatot. Láttam rajta, hogy miközben levegőért küzd, jobb kezével a nyüzsgő tömegbe mutat.

– Ott... jaj, nekem... Ott van...! – köhögte. – Végre, hogy... Végre láthatom!

A keserves fuldoklás hangjait az is meghallotta, akire Vili célzott, és barátunk mellett teremve hatalmas tenyerével többször egymás után alaposan hátba verte őt.

– Hát magát meg mi lelte, édes brúderem? – nevetett harsányan. – Tán farkast látott az együgyű bárányok közé keveredve?

– Vala... khm, pardon! Valahogy úgy – bólintott a köhögéstől könnyes szemmel Vili. – Amint észrevettem önt, drága *Fröhlich*⁴¹ úr, belőlem a lélek máris távozni akart.

– A rémülettől?

– Inkább az örömtől, hogy újra láthatom.

– Először is ne beszéljen badarságokat, kedves barátom, különben menten faképnél hagyom, és akkor oda az öröme. Másodszor pedig hagyja ezt az átokverte Fröhlich urazást, elvégre kollégák vagyunk. Mivel én volnék az idősebb, és pezsgő is akad... – a kerek arcú, megtermett férfi a legközelebbi asztalról két poharat kapott fel, és az egyiket máris Tarján kezébe nyomta. – Szervusz, kérlek!

Emmával csodálkozva néztük, ahogy a *mi* Vilink – a pesti éjszaka rettenthetetlen bűnügyi riportere! – a meghatottságtól rogyadozó térddel pertut iszik az ismeretlennel.

– János bátyám – sóhajtott végül üdvözülten, mire Fröhlich ismét felcsattant.

– Most már tényleg megharagszom, hallod-e?! Még hogy bátyám! Mit öregítesz itt engemet, mikor tudtommal csak fránya nyolc esztendő választ el minket egymástól? Ráadásul két ilyen gyönyörű hölgy előtt, akiknek még mindig nem mutattál be!

– Való igaz, milyen udvariatlan vagyok! – kapott észbe szertelen barátunk. – Ez a bájos tünemény itt Ambrózy báróné, társnője és egyben nőtestvére pedig Hangay Emma kisasszony.

– Mili – nyújtottam csókra a kezem. – És az úrban kit tisztelhetünk?

⁴¹ **Fröhlich János** (1873-1926) újságíró, rendőri tudósító, filmhíradós, filmrendező, forgatókönyvíró. 1914-ben Fodor Aladárral ő alapította az első magyar filmhíradó-vállalkozást, a *Kinoriportot*. Számos detektívregényt is írt. Ő honosította meg itthon a nagy terjedelmű bűnügyi riportokat.

– Fröhlich János hírlapíró a *Nemzettől* – csapta össze cipősarkait a harmincon még innen járó, simára borotvált arcú férfi.

– Jókai lapjának dolgozik? – csodálkoztam. – És miket ír?

– Bűnügyi tudósító vagyok magam is, mint Vilmos.

– De micsoda tudósító! – lelkendezett barátunk, cvikkerét igazgatva, amitől megint rettentő mulatságos figurává vált, pedig épp az ellenkező cél vezérelte. – Fröhlich úr... Akarom mondani, János teremtette meg itthon a bűnügyi riport fogalmát! Korábban a rendőrségi hírek csupán néhány unalmas sorból álltak, de aztán jött ő...

– És bő lére eresztettem azt, amit rövidebben is el lehetne mondani – vágott közbe a *Nemzet* riportere, akit Vili rajongása láthatóan kezdett feszélyezni. – Találmányom igen egyszerű: rájöttem, hogy az átlag olvasó imádja a szaftos részleteket, én pedig kiszolgáltam alantas vágyaikat.

Különös, de mindezt nem fennhéjázva, büszkén, inkább némi malíciával mondta, és örült, amikor ifjabb kollégája másra terelte a szót.

– Tán csak nem megint valami cirkuszi attrakcióra készülsz, János?

– Megint?! – kapta fel a fejét Emma. – Hát ön is tagja volt valamely truppnak?

– Tohonya fickó vagyok én ahhoz, kéz'csókolom – hessegette el magától a gondolatot Fröhlich, bár megtermett alakja inkább izmosnak, semmint puhány mód kövérnek látszott. – Vilmos egy poros, négy évvel korábbi históriára utalt.

– Akkor is járt itt egy cirkusz – ragadta magához a szót Tarján, lassúnak ítélve bálványá meséjét. – Többek közt náluk lépett fel de Vetins márki elvált felesége, kegyed druszája, Emma grófnő, aki négy oroszlán bátor idomárja volt.⁴² A veszélyes bestiákat látva az én János kollégám kijelentette, hogy száz koronáért bármikor hajlandó a rácsok mögé lépni, hogy szembenézzen a fenevadakkal. A grófnőnek fülébe jutott ez a hengegésnek tűnő ajánlat, és magához hívatta Jánost, felajánlva neki, hogy másnap este ő is a ketrecbe léphet.

⁴² Lásd a *Világ* 1911. május 7-i számának *Egy öreg riporterről* c. cikkét.

– Hiába bántam már akkor, mint a kutya, hogy járt a szám – mondta Fröhlich úr –, szégyenben mégsem maradhattam. Csupán azt kötöttem ki, hogy a nevem ne kerüljön napvilágra, mert féltettem az állásomat.

– Na, és mit hoztak le elsőként a reggeli lapok?! – nevetett Vili. – „Ma este fellép a cirkuszban Fröhlich János híres újságíró! A vakmerő fiatalember belép a fenevadak közé!”

– Te erre még szó szerint emlékszel? – csóválta fejét a férfi. – Persze a bolondság mindig ragadósabb, mint az értelmes cselekedet. Különbözően tényleg így volt! Amint Rudnay hírére vette a dolognak, nyomban felajánlotta, hogy karhatalmilag betiltatja az előadást, nehogy a végén ott pusztuljak, de én megkértem őt szépen, hogy ne tegye, mert a lapok másnap már az én gyávaságomat zengenék, amiért az oroszának elől a főkapitány mögé bújtam.

– Mivel minden testrésze épnek látszik – mértem végig Fröhlichet –, úgy vélem, hogy az oroszának végül is kedvelték magát.

– A látszat olykor csal, báróné kedves – felelte a hírlapíró, és az arcán megint átsuhant az a titokzatos szomorúság. – Igazság szerint addig csetlettem-botlottam a fűrészpörben, amíg idegességemben majdnem ráestem az egyik nőstényre, mely a Zizi névre hallgatott, mire ő dühében rám vicsorgott. A grófnő jobbnak látta véget vetni a vállalkozásomnak, és sietve kituszkolt a ketrecből, ám közben a felbőszült macska utánam csapott, épp csak szét nem roncsolva a koponyámat. Ráadásul a históriának ez a szebbik fele, hisz én itt vagyok, ám ugyanannak az évnek novemberében az a bestia Zizi Brüsszelben, a Wolf cirkusz porondján rátámadt a grófnőre és szétépte őt.

– Oh, ne! – szólt Emma, aki közülünk a leginkább tudhatta, milyen a manézshalál. – Bocsásson meg Vilinek, hogy ilyen fájdalmas emlékeket idéz.

– Szóra sem érdemes – veregette meg a fiatal hírlapíró vállát a „nagy öreg”. – Rég volt, tán igaz se volt, de tény, hogy azóta nem szívelem a cirkuszokat.

– Akkor most mi szél hozta erre? – néztem rá fürkészőn.

– Le sem tagadhatná, asszonyom – viszonzta átható tekintettel az én kutató pillantásomat –, hogy ön a szebbik fele a Monarchia-szerte híres

Ambrózy-féle nyomozópárosnak. Apropos, hogy van bátor férjura? Úgy hallottam, lövés érte.

– Nyugtalanul – feleltem. – Nehezen tűri a betegágygal járó tétlenséget.

– Ez remek hír, hiszen azt sugallja, hogy már sokkal jobban érzí magát – mosolygott Fröhlich. – Egyébként a kötelesség cibált ide, a kollégám előtt azonban nem beszélhetek a részletekről, mert a végén még elhappolná előlem a témát...

– Soha, János, hiszen ismersz! – háborodott fel Tarján Vili.

– Akkor eddig rosszul ismertelek – vont vállat az „öreg”. – Én úgy tudtam, kiváló nyomozó riportőr vagy, aki, ha szimatot fog, bárkin áthág, hogy kiderítse az igazságot.

– Nos, én... – jött zavarba Vili, én pedig úgy döntöttem, kimentem szegényt.

– Maradjunk annyiban, hogy a Barnum körül valami nagyon nem stimmolhat, ha már a Fröhlich úr is hajlandó azt belülről megnézni – mondtam, letéve papírtálcámat. – Különben is mennünk kell. Úgy tűnik, a vezetők végre megmutatja nekünk ezt az óriás ponyvavárost.

Látnivaló valóban akadt bőven. Watkins úr tolmácsa végtelen türelemmel kalauzolt minket a hatalmas cirkusztelepen, megmutatva és elmagyarázva mindent, amire a sajtó képviselői kíváncsiak voltak. A tömegből hamarosan Erdős Renée is előkerült, méghozzá Mück Mári és Suha Isti társaságában.

– Ugye nem haragszol, csibe? – kérdezte barátném. – Ha már saját jegyet kaptam, hát elhoztam őket is. Nézd, milyen boldogok!

Eszem ágában sem volt neheztelni, hiszen engem is furdalt a lelkiismeret, hogy kis komornámat otthon kellett hagynom, holott tudtam, mennyire szeretne velem tartani. Most aztán Isti úrfival együtt alig győzték tátani a szájukat, látván a sok amerikai furcsaságot. Elsőként a hatalmas fősátrat, a cirkuszpavilont csodáltuk meg, mely gigászi méretével a legnagyobb zárt tér volt, amit valaha is láttam, majd sorra jártuk a különböző melléksátrakat. A szintén óriási étkezdében végtelen sok asztal állt, a szakácsok fortyogó üstökben főzték a kávé, teát és a regiment cirkuszi dolgozó ebédjét. A tolmáctól megtudtuk, hogy a számozott asztaloknál mindenkinek kijelölt helye van. A

pincérek a nap bármely szakában képesek bármit felszolgálni, és a cirkusz vezetősége, sőt, még maga a vörös lakókocsijában utazó Mr. Bailey is itt szokott étkezni, együtt a lovászlegényekkel, sátmesterekkel és a többi cirkuszi dolgozóval.

A nemes- és igáslovak, a zebrák, pónik, dromedárok, elefántok és más egzotikus állatok istállói, a kovácsműhely, a generátorház – a cirkusz ugyanis teljességgel villanyos világítással bír, és az áramot maguknak termelik! –, az öltözők, a fodrászat, a préselt szalmabálák tárolója, a szerelőműhely, a római dízkocsik színje, a jegykiadó helyiségek mind-mind vízhatlan vásznak, erős oszlopok és megfeszített kötelek építménye volt. Közöttük valóságos labirintusok alakultak ki, ahol eltévedni sem volt lehetetlen, ezért csoportunkat négy francia légionáriusnak öltöztött, morc fickó terelgette, nehogy valaki rossz felé bókálsszon.

– A Barnum és Bailey-nek saját rendőrsége van – mondta a tolmács.
– Mintegy hatvan igen tapasztalt fegyveres emberünk gondoskodik a biztonságról. Közülük nem egy részt vett az óceán túloldalán a vad indiánusok elleni háborúban is, tehát igazán nem érdemes velük ujjat húzni!

A sajtó képviselői – különösen a hölgyek – azonnal más szemmel néztek a légionáriusokra, akik vállukra vetett puskával viszonozták kíváncsi pillantásaikat.

– Rajtuk kívül – súgta fülünkbe Fröhlich – akad még itt valahol tíz álrúhá detektív is a híres vagy inkább hírhedt *Pinkertoné*tól⁴³!

⁴³ A ma is létező **Pinkerton Nemzeti Detektív Ügynökséget** 1850-ben alapította az USA-ban a skót származású Allan Pinkerton. Hírnevüket az Abraham Lincoln elleni merénylet megghiúsítása, valamint a Jesse James, Butch Cassidy és a Sundance Kölyök utáni véres hajszájuk alapozta meg. Az ügynökség nőket és színesbőrűeket is alkalmazott. Legsikeresebb ügynökük Kate Warne (1833-1868), az USA első női detektívje volt. Az ügynökség hírnevének sokat ártott, hogy erőszakosan léptek fel a sztrájkoló munkásokkal szemben, és sokszor a gyilkosságtól sem riadtak vissza. Jelszavuk: „Sohasem alszunk!”

– Hogy maga milyen jól értesült, János! – incselkedtem a hírlapíróval. – Az ember még azt hihetné, hogy egyenest Barnumék után nyomoz!

– Még az is megeshet, drága báróné – mosolyodott el sokat sejtetőn. – Ez itt, kérem alássan, maga a humbug nagytemploma, és ahol ennyi a szemfényvesztés, ott a bűn sem szokatlan.

Elhagyva a lovardát újabb hatalmas sátrat kerültünk meg, mely alig volt kisebb a főpavilonnál. Ennek külső oldalán sorakoztak a közönség számára fenntartott illemhelyek, melyek a sátor hátsó bejáratától jobbra (urak) és balra (hölgyek) kínáltak megkönnyebbülést. A csinos kis fülkék a főpavilonra néztek, mely olyan közel volt, hogy az ember valójában egy feszítőkötelek által szabdaltsíkátorban érezhette magát.

– Kérem, hölgyeim és uraim, kövessenek! – kiabálta valahonnan a csoport elejéről a tolmács, segítségül a magasban lengetve olasz mód széles karimájú kalapját. – A túlsó oldalon találjuk a különlegességek sátrának főbejáratát, ahol ízelítőt kaphatnak mindabból a fenomenális csodából, amit a Barnum és Bailey cirkusz a magyar honnak elhozott! Erre, csak erre, kérem, ne maradjanak le!

– Pedig nekem épp ez a szándékom – súgtam Emma fülébe, kérdő tekintetet vetve a női illemhelyek felé. Ő bólintott, majd rögvest le is lassította lépteit. Az újságírók és vendégeik népes csoportja gyorsan távolodott, észre sem véve, hogy két társuk lemaradt. Az egyik légionárius ugyan megállt, s visszanézett ránk, ám amikor ráébredt, hogy mire készülünk, arcán enyhe zavarral sietett tovább.

– Még hogy indiánus háborúk veteránja – kuncogtam el magam. – Szerintem a puskája sincs megtöltve.

– Arra azért nem vennék mérget – szólt át Emma a maga deszkafalú fülkéjéből. – Ezek az amerikai legények már gyerekként megtanulnak a fegyverrel bánni.

Dolgunk végeztével egészen egyedül találtuk magunkat, bár a szűk síkátoron kívülről, a vastag sátorponyvákön túlról jól hallatszott a cirkusz nyüzsgése. Munkások kiáltoztak, paták dobogtak, lovak nyerítettek, és valahol messze a trupp katonazenekara épp próbálni kezdett.

– Siessünk utánuk? – kérdezte Emma, bár az újságírók csapata már rég befordult a sarkon.

– Vagy talán kóborolhatnánk kicsit anélkül, hogy minden lépésünket figyelnék – kacintottam hátra. – Ha szerencsénk van, akár Madame Orlócyval is összefuthatunk!

Nővérem arcán halovány mosoly jelent meg, mely egyszerre volt cinkos és aggodalommal teli.

– Merre hát? – kérdezte.

– Úgy sejtem, a lakókocsik arra lesznek! – mutattam az irányt, s már emeltem is a szoknyám szegélyét, hogy lépjek, mikor a sikátor végét sötét árny zárta el.

Azonnal felismertem őt, pedig korábban csak egyszer, a Kolegerszky kerítésén túl, fekete hintója bakján láttam.

– Hölgyem! – szólt Freistädter lovag, szavát kizárólag Emmához intézve, miközben sétatotját úgy dőfte a kemény talajba, mintha azzal akarna áthághatatlan akadályt képezni előttünk. – Örül a szívem, hogy újra láthatom.

Nyurga alak nyakig gombolt, fekete kabátban – melyről csak most állapíthattam meg, hogy valójában kaftán –, fején szögletes kalappal, kezén hasítottbőr kesztyűvel, gomblyukában fehér szegfűvel, rút orcáján magabiztos mosollyal... Ez a bizarr látvány, baljós kiállítás, pökhendi viselkedés tetőtől talpig undorral és némi félelemmel töltött el.

– Mi még nem lettünk egymásnak bemutatva – léptem Emma elé.

– És amennyiben rajtam múlik, nem is leszünk – szólt a lovag ridegen, továbbra is Emmát fixírozva, mintha én ott se lennék. – Engem kizárólag a nővére érdekel, és persze az, hogy miért küldte vissza az ajándékaimat.

Emma ekkor mellém lépett, jobbjaival belém karolt, majd egyenesen a férfi véreres, átlumpolt éjszakáktól vizenyős szemébe nézett.

– Önnel nekem semmi dolgom, uram! – mondta még dermesztőbb megvetéssel, mint ahogy az imént Freistädter hozzám szólt. – Azt ajánlom, keressen magának jobb szórakozást, mert ha a Hangay lányokat inzultálja, könnyen rajtaveszthet!

– Hangay lányok! – nevetett fel száraz falevelek zörgésére emlékeztető hangon a perzsa konzul. – Olvastam és hallottam már magukról eleget. Végtelenül szemtelenek, akaratosak, öntörvényűek, röviden, betörni való kancák! A hagyományokat, miszerint a nőnek a férfi mindenkor teljhatalmú ura, nem tisztelik, s ráadásként még ostobák is, hisz tudhatnák, hogy én amit akarok, azt előbb-utóbb úgymint megszerzem. Magácskát pedig, Emma, mióta a kioszkban megláttam, rendkívüli mód akarom!

– Ebből elég! – kiáltottam, esernyőmet fegyverként markolva meg, hogy Freistädtert móresre tanítsam, ám ekkor a semmiből újabb szereplő bukkant elő.

– Valami gond van, hölgyeim?

A jövevény magas, széles vállú, igen jó kiállítású, mindenféle arcszörzettől mentes, meghökkentően intelligens tekintetű és nagyon amerikai fickó volt. Sötétkék öltönyéhez ugyan kissé furcsán illett a makkos cowboykalap, ahogy óraláncához is a csipőjéről fityegő pisztolytáska, de a lénye valahogy mégis bizalmat gerjesztett, amint fürkészőn végigmérte zaklatónkat.

– A nevem Harry Forster – mondta, bár nem kérdezte senki, és zakója hajtókája mögül bádogjelvényt villantott elő. – A Barnum és Bailey biztonsági szolgálatának dolgozom.

– Ez felettébb kellemetlen – szolt Freistädter lovag, leplezetlen undorral mérve végig a fiatalembert, aki csupán eme gesztust érthette, hisz aligha tudott magyarul. – Maga, fiam, épp egy romantikus leánykérés kellős közepébe trappolt bele, de se baj.

A konzul sétatálcája gombját kalapja karimájához érintve biccentett Emma felé.

– Készüljön, kisasszony, mert kicsiny hárememnek hamarosan maga lesz az új ékköve! – mondta, majd sarkon fordult, és hangosan nevetve távozott.

Harry Forster egészen a kuriózumok sátrának főbejáratáig kísért minket. Eközben a tengerzöld szempár alaposan végigmért mindkettőnket,

ruhánk, kalapunk, szoknyánk alól elővillanó cipőnk egyetlen fodrát, masniját, csatját sem hagyva ki. Érdeklődése akár pimasz is lehetett volna, ám mindezt oly komoly szakmai, mondhatni „biztonságmechanikai” nyíltsággal tette, hogy cseppet sem éreztem tolakodónak.

– Ki volt az a férfi, aki az útjukat állta? – kérdezte ő. – Persze, ha nem akarnak, nem kell válaszolniuk.

– Ön detektív? – fordultam felé, mire különös, kisfiúsan szégyenlős mosolyt kaptam válaszul.

– A Pinkerton Nyomozóiroda ügynöke vagyok. Nem tudom, hogy errefelé hallottak-e már rólunk.

– Természetesen – csatlakozott a társalgáshoz Emma. – Pinkertonékról az egész világ hallott.

– Azért nem kell mindent elhinni, amit az újságok írnak – mosolyodott el újra Mr. Forster, mint aki már megszokta, hogy munkaadójának inkább rossz, mint jó a híre. – Engem és még néhány társamat Mr. Bailey alkalmazott, hogy a turné során segítsük a saját biztonsági szolgálatát.

– Ki gondolná – adtam a naivát –, hogy egy cirkuszban detektívekre is szükség lehet.

– A Barnum nem közönséges cirkusz. Ez itt, amint láthatják a hölgyek, egy egész ponyvaváros, ahol éppúgy előfordulhat bármi, ahogy a téglából, kőből rakott falak között.

– Meséljen, kérem! – fontam össze a két kezem könyörgőn, ám rögvest éreztem, hogy Mr. Forster átlát kislányos lelkesedésem hamis mivoltán. Néhány pillanatig az arcomat fürkészte, mint aki azon töpreng, „ki lehet ez a nő valójában”, majd Emmához fordult.

– Tekintsem talán magánügynek az iménti úr kilétét? – szólt. – Feltűnt ugyanis, hogy nem válaszoltak a korábbi kérdéseimre.

– Ő csupán egy öntelt, kellemetlen magyar földesúr, aki úgy hiszi, hogy negyedik feleségként bevásárolhat a háremébe.

A fiatal amerikai arcán most először látszott meglepetés.

– Ebben az országban törvényes a bigámia?

– Jaj, dehogy! – nevetett Emma. – Freistädter lovag muzulmán, csakis ezért nőülhet többször.

– Akkor hát mégsem magyar? – rázta a fejét Mr. Forster. – Bocsánat, de tartok tőle, hogy nem értem a dolgot.

Mire elmagyaráztuk neki a német nevű perzsa konzul helyzetét, aki izraelitából előbb katolikus, majd muzulmán lett, s ettől függetlenül továbbra is ízig-vérig magyar, meg is érkeztünk a hatalmas sátor főbejáratához. A Pinkerton-detektív kézcsókkal búcsúzott el tőlünk, ami megint csak különösen hatott, tekintve, hogy ő az olvasmányainkból ismerni vélte „barbár Vadnyugat” fia.

– Úgy tűnik, a préri manapság már úriembereket is terem – mondtam Emmának.

– Kár, hogy mifelénk inkább a Freistädter-félék gyakoriak – biggyesztette le ajkát a nővérem, akit bosszantott ugyan a lovag pimaszsága, de korábbi sorsát tekintve ennyi zaklatás kevés volt hozzá, hogy megijedjen tőle.

A különlegességek sátrának méretei alig maradtak el a korábban látott fő cirkuszpavilonétól. Mi a nyugati főkapun léptünk be, miután két szerecseny szolga széthúzta előttünk a súlyos függönyt, ám hiába meresztgettük a szemünket, a túlsó végét alig láttuk. A hatalmas, hófehér ponyvatetőt három sor égbe szökő oszlopsor tartotta kifeszítve, kétoldalt lépcsőzetesen elrendezett padsorok futottak tova, míg középen magas emelvény állt, vörös brokáttal takarva, mintha az óriások birodalmából származó ebédlőasztal volna. Az építményt aranyszínű kötélkordon vette körül, hogy a látogatók ne léphessenek hozzá túl közel, míg a pulpitushoz rövid létrákat támasztottak, bizonyára a fellépők számára.

A sajtócsoport áhítatos csendben hallgatta a pódiumon álló tolmács előadását, aki épp a mellette várakozó frakkos úr korábbi szavait ültette át magyarra.

– ...miként azt *Mr. Kluijtmans*⁴⁴ az imént kifejtette, a Barnum és Bailey egyedülálló gyűjteménnyel rendelkezik kuriózumokból, legyenek azok állatok vagy emberek. Tessék csak bátran megtekinteni

⁴⁴ **Jean M. Kluijtmans** – a „különlegességek” intendánsa, kikiáltója.

az itt álló *hínárhajú leányt*⁴⁵! Láttak már hasonlót is valaha? No és mit szólnak *Jo-jo-hoz*⁴⁶, az uszkárfejű emberhez? Ne tessenek félni, mert csak igen ritkán harap!

Az emelvényről, amin a tolmácson és a frakkos úron kívül még sokan álltak, vad morgás hallatszott, mire az újságírók nevetésben törtek ki.

– Csakhogy végre megkerültek! – ugrott hozzánk Tarján Vili, kinek arcán elfojtott harag és végtelen keserűség látszott. – Bár könnyen lehet, hogy jobban jártak volna, ha ezt a förtelmes komédiát egészen kihagyják!

– Mégis mi a baj, barátom? – kérdezte Emma, mire a hírlapíró dühösen a pulpitus felé intett.

– Talán nem látják?! Itt a természet által megcsúfolt, kisemmizett, rúttá tett embertársainkat éppen úgy mutogatják, miként az egzotikus állatokat. Sőt, még csak nem is titkolják, hogy mindkettőt egy kalap alá veszik, hiszen ott, a sátor végi karámban találhatóak a dromedárok, zebrák és elefántok, míg itt, az emelvényen kéz és láb nélküli, kutyafejű, vagy épp összenőtt testű embereket mutogatnak. Ez egyszerűen... Nem is tudom... Egyszerűen förtelmes és gyalázatos!

A sajtócsoport leghátul álló tagjai közül többen is Vilire pisszegtek, mire ő fojtott káromkodást hallatva kirohant a sátorból. Követni akartam, de Renée megállított.

– Majd én megkeresem – mondta, és Suha Istivel együtt Vili után sietett.

⁴⁵ **Miss Marie**, a moszat- avagy hínárhajú (valójában raszta volt, de ezt a frizurát Európában nem ismerték) lány Budapesten Mariska néven lépett fel, és az újságírók szerint „földről intelligens, 19 éves kisasszony” volt.

⁴⁶ Valódi neve **Fedor Jeticsejev** (1869-1904). Apját, Adriant, aki szintén hipertrichózisban (a szőrzet túlnövekedése) szenvedett, 1873-ban ismerte meg Európa, mikor is „egy parasztasszony és egy medve frigyének gyümölcseként” mutogatták. Az ekkor 55 éves Adriant az alkoholizmus vitte sirba, fia pedig, akivel együtt lépett fel, évekre eltűnt, majd Theodor Petroff „orosz nemesként” lépett fel ismét. 1884-ben szerződtette le Barnum, és ő 1904-ig, egészen a haláláig (tüdőgyulladás) hű maradt a cirkuszhoz.

Érteni véltem barátunk felháborodását, ám a pavilon közepén magasló emelvényen én biz' egyetlen arcot sem láttam, melyen megalázottság, kisemmizettség vagy szégyen tükröződött volna. Sőt! A székeken ülő vagy saját lábukon álló „kiállítási tárgyak” büszkén, jó kedéllyel néztek vissza ránk, élénk tárva mindazt, amitől ők a Barnum és Bailey társulatának tagjai lehetnek.

– Íme *Mab királynő*⁴⁷ egyenest Tündérországból! – harsogta a tolmács, mire a többiek közül egy aprócska, igen szép leány lépett elő. Flitterektől csillogó, gyönyörű ruhácskájában kecsesen lépkedett, s elfogadva Mr. Kluijtmans mélyen lenyújtott kezét, bájos mosollyal körbefordult, majd pukedlizett.

A közönség tapsolt, a tolmács pedig a karok nélkül született *Mr. Tripphez*⁴⁸ lépett, aki egy széken ülve máris lábujjai közé kapta a kicsiny asztalkán álló porcelánkancsót, ördögi ügyességgel teát öntött magának, majd szintén a lábával ajkához emelte a csészét, meghozzá oly kecsesen, hogy azt a legkényesebb neveltetésben részesült ficsúr is elirigyelhette volna.

– Vigyék hírét a lapjukban *Alfonsónak*⁴⁹, az emberi struccmadárnak, aki bármit képes megenni! – lépett tovább a tolmács, mire az ébenfekete bőrű férfi fogott egy lámpabúrárt, kendőbe csavarva szilánkokra törte azt, majd az így kapott, borotvaéles törmeléket jóízű ropogtatással elfogyasztotta.

Az egymás után következő különlegességek látványába belefeledkezve végül már azon kaptam magam, hogy egy-egy bemutató után én is lelkesen tapsolok. Nagyon tetszett a kifejezetten bájos Mademoiselle Clifford, aki oly hosszú kardot dugott le a torkán, hogy

⁴⁷ Csáth Géza író, aki Szabadkán kisfiúként maga is megtekintette az előadást, a naplójában ezt jegyezte le: A kis Mab királyné a legszebb törpe kisasszony, 22 hüvelyk (55,8 cm) magas.”

⁴⁸ **Charles Broton Tripp** (1855-1930) kanadai, kéz nélkül született mutatványos „világcsoda”.

⁴⁹ **Alfonsóról**, a fekete bőrű „mindenevő művészről” így írtak a korabeli lapok: „[Ő az] ki evett vattát, tüt és végre petróleumot töltvén a szájába így lámpát gyújtott.”

annak feltétlenül át kellett volna döfnie a gyomrát, neki mégsem lett semmi bántódása. *John Coffey*⁵⁰, a csontváz gigerli felnőtt létére alig nyomott 30 kilót, és piperkőc öltözkéiben, karcsú sétatálcájával, aranyláncos monoklijával valóban úgy festett, mintha az orvosi egyetem Samu névre hallgató csontvázára húztak volna csíkos öltönyt. Annie és Frank Howard minden szemérmesség nélkül tárta elének egész testét, épp csak a legszigorúbb illemszabályok által megkövetelt, intim részeket takarva el, hogy jól láthassuk; a bőrük valóban mindenhol tetovált, méghozzá a legcikornyásabb mintákkal, amiket valaha megcsodálhattam.

Bevallom, hogy John MacDonald, a világ – állítólag – legkövérebb, két métermázsát nyomó embere, Miss Milton, kinek dús, fekete haja a földig ért, pedig a hölgy sem volt épp apró termetű, Young Herman „kiterjeszkedő művész”, aki mellkasát megfeszítve képes volt a testére tekert vasláncot szétpattintani, valamint Rob Roy, az albinó és Mr. Sole gyorsszámoló mester már sokkal kevésbé nyűgözött le.

A többiek viszont, akiket legvégül mutattak be, miközben három, különös népviseletbe öltözött férfi idegnyugtató zenét játszott mirambán, inkább elborzasztottak.

*Annie Jones*⁵¹ volt közöttük az első. Megtermett, dús keblű, csinos asszony, kinek orcáját setétveres szakáll keretezte, mely méretében akár

⁵⁰ **John W. Coffey** (1852-?), a „csontváz gigerli” Ohióban született, méghozzá egészségesen. Fodrászként dolgozott, majd 1881-ben elvett egy Mary nevű tanítónőt, aki hét gyermeket szült neki. Az esküvő évében Coffey hirtelen fogyni kezdett, és végül alig kevesebb, mint 30 kg-ot nyomott. Ettől kezdve cirkuszokban, „side show”-kban lépett fel, és feleségével együtt bejárta a világot. Élete végére nagy vagyonra tett szert, ám egy tűz szinte mindenét elpusztította, sőt, Mary is elhagyta őt. Halála helye és ideje ismeretlen.

⁵¹ **Annie Jones** (1865-1902), művésznevén „az Ézsau nő”, a kor leghíresebb szakállas nője Virginiában született, és hatalmas karriert futott be. Egyéves volt, amikor Barnum először bemutatta a közönségnek, és három, amikor leszerződött a szüleivel. Élete nagyon kalandos volt, kislánként pl. elrabolta egy frenológus, hogy kísérletezzon rajta, de kiszabadították. Kétszer ment

a legelvetemültebb kalózkapitánynak is díszére lehetett volna. Őt követte Laloo, a kéttestű hindu férfi, akin első pillantásra semmi különös nem látszott, ám amikor szétnyitotta bő kabátját, a hölgyek közül többen is felsikoltottak, és még a sokat látott újságírók némelyike is holtra sápadt. A látvány valóban fertelmesen groteszk volt, hiszen Laloo mellcsontja alól egy eleven kislány felöltöztetett teste kandikált elő, kinek feje – ha volt egyáltalán! – bátyja mellkasának belsejében kellett, hogy legyen. Ezek után *James Morris*⁵², a „gumibőrű ember”, *Tomaso*⁵³, az „eleven tűpárna”, és Billy Wells, kinek koponyáján a csoportunkból önként jelentkező Schröder⁵⁴ hírlapíró vaskalapáccsal egy hatalmas járdakövet zúzott szét, már nem is keltett oly nagy feltűnést.

– Most pedig, hölgyeim és uraim, fáradjanak velem a sátor végébe, ahol egzotikus állataink, a sivatag hajóiként is emlegetett dromedárok, a csíkos zebralovak és cirkuszunk büszkeségei, az elefántok...

– Elnézést kérek – emelte fel ekkor a kezét Emma, félbeszakítva tolmácsunkat –, de úgy vélem, hogy valakit kifelejtettek!

A hosszú pódium oldalát takaró vörös brokáton minden „különlegesség” nevét tábla hirdette, ám az egyik fölött csupán három férfi állt körbe egyetlen üres széket, róluk pedig a tolmács eddig valóban nem szólt semmit.

– Pardon, hölgyem, mi tetszik? – kérdezte idegenvezetőnk, és széles álla jól láthatóan megfeszült.

– A tábla, amin Miss Zolino neve áll – lépett előre Emma, mire az újságírók utat engedtek neki. – A „mágnetikus csodáról” még nem hallottunk semmit, sőt, nem is látom őt sehol!

férjhez, először 16 évesen. Csupán 37 éves volt, mikor tüdőgyulladást kapott és meghalt.

⁵² **James Morris**ról, a „nyújtható, avagy gumibőrű emberről” az újságírók kiderítették, hogy néhány évvel korábban a milleniumi ünnepségek során Ős-Budavárában Spanner Péter néven egyszer már láthatta a budapesti közönség.

⁵³ **Sig(mund?) Tomaso** fakír.

⁵⁴ **Schröder Béla** (1876-1916) újságíró „vállalkozásáról” lásd a Magyarország 1901. április 5-i cikkét.

A tolmács előbb Mr. Kluijtmansre, majd a szék mellett strázsáló három férfira pillantott, ám ők tanácstalanul toporogtak és a vállukat vonogatták.

– Sajnálom, de azt hiszem, a művésznő jelen pillanatban... – fordult Emma felé a vezetőnk bocsánatkérő gesztussal, ám ekkor a pódium hátsó részén mozgolódás támadt, és a csontváz gigerli pálcájával teátrális mozdulatot téve felkiáltott.

– Voilà, Mesdames et Messieurs, Miss Zolino!

Az emelvény hátuljához támasztott létrán sötétbarna kosztümben, szoros kontyba tűzött hajjal nővérem régi barátnéja, Madame Orlócy mászott fel. Mr. Kluijtmans és Rob Roy, az albinó egyszerre léptek hozzá és nyújtották a kezüket, hogy megkapaszkodhasson, miközben a pódiumra lép. Magam is átfurakodtam az újságírók között, és Emma mellett, immár közvetlenül a kötélkordonnál állva figyeltem, amint a hölgy lassú, megfontolt léptekkel az üres székhez megy.

– Hölgyeim és uraim, nagy örömmel mutatom be önöknek Miss Zolinót, a „mágnetikus csodát”! – harsogta Watkins úr tolmácsa, egészen megfélelkezve iménti zavaráról. – Íme, a nő, aki bármely férfinél erősebb! Titokzatos képességének köszönhetően Miss Zolino kezéből, ha ő nem akarja, senki nem képes kicsavarni a vascsovet! Sőt, amint azt mindjárt látni fogják, eme széket is könnyedén megemeli, annak ellenére, hogy egyszerre három súlyos férfi ül rajta!

Emma egyre inkább nekifeszült a kötélkordonnak, talán azért, hogy felhívja magára a figyelmet, ám Madame Orlócy egyszer sem nézett a közönségre. Három segédje közül az első leült a székre, a második annak ölében helyezkedett el, míg a harmadik velük szembefordulva, nyakukat átölelve ereszkedett társai térdére.

– Teljes csendet kérek! – kiáltott Mr. Kluijtmans, elhallgattatva a mirambásokat.

– Miss Zolinónak ehhez a mutatóványhoz erősen koncentrálnia kell, hogy a mágnetikus éteri fluidumot átáramoltathassa a testén – tódította tolmácsunk is, én pedig majdnem felnevettem, hiszen az éternek, a fluidumnak és a magnetizmusnak az égvilágon semmi köze nincs egymáshoz, bár tény, hogy így, egyetlen mondatba gyömöszölve őket szörnyen titokzatosan hangoztak.

Madame Orlócy lassan a szék mögé állt, s mivel azt a segédei korábban oldalra fordították, így jól láthattuk, amint két kezével megragadta annak támláját. A sátorban tisztán lehetett hallani az újságírók izgatott lélegzetvételét, a távolabb várakozó, vászonkarámmal elkerített dromedárok méla csámcsogását, a zebrák patáinak halk dobbanásait, és az egymáshoz zsúfolt elefántok durva bőrének hersegését.

Miss Zolino ujjai ráfeszültek a szék támlájára. A száraz fa halkan reccsent. A hölgy lehunyta szénnel kifestett szemhéját és pengevékonyra préselte rúzsos ajkait. Márika, akit csak most vettem észre, kissé távolabb, de szintén a kordon mellett állva, halkan felsikkantott. A szék még hangosabban recsegett, majd két elülső lába lassan, mint az őszi köd, midőn gyöngé napsugár éri, emelkedni kezdett. Jómagam kétkedően ráncoltam a homlokom, hisz tisztán látszott, hogy az a férfi, aki közvetlenül a széken ül, cipőjének orrával alaposan rásegít erre az „emelkedésre”.

„Ám ha végül mind a négy láb a levegőbe kerül – gondoltam magamban –, akkor én leszek az első, aki a kalapját ujjongva az égbe dobja.” Miss Zolino immár két kézzel markolta a szék támláját, ujjai egészen elfehéredtek a fán, magas homlokát pedig gyöngyöző verejték borította el. A széken ülő három férfi közül kettő is nyugtalan pillantást vetett rá, bár ezt rajtam kívül tán senki más nem vette észre. A hölgy teste megfeszült, torkából halk, nyüszítésszerű hang tört elő, miközben a szék két elülső lába tovább emelkedett. És ekkor a magnetikus varázs egyetlen szempillantás alatt darabjaira hullt.

Miss Zolino eltűnt, s helyette Madame Orlócyt láttuk csak, amint fájdalmas sikolyt hallatva a derekához kap. A szék hangos csattanással borult fel, a három férfi egymásba gabalyodva vergődött a pódiumon, miközben az imént még őket megemelni igyekvő hölgy tántorogni kezdett, majd hanyatt zuhant.

Emma és én egyszerre rántottuk fel az aranyszínű kötélkordont, hogy átbújva alatta a legközelebbi létrához siessünk.

– Ne, kérem, hölgyeim, ide nem jöhetnek fel! – rázogatta mindkét tenyerét a tolmács, mintha azokból akarna falat emelni elénk.

– A művésznő barátai vagyunk – kiáltotta Emma a létra utolsó fokán állva, rémült kalauzunk azonban egészen addig nem tágitott, míg letről sűrű kiáltás kíséretében...

– Engedd fel, te ló, különben a képedbe mászkok, oszt akkor neked szer'usz világ!

...homlokon nem találta egy titokzatos „komornai felszereléseket” tartalmazó, gyöngyös retikül.

Madame Orlócy az emelvény deszkapadlóján hevert, és bal kezével továbbra is a derekát markolta. A körülötte állók egyike sem lépett hozzá közel, mintha attól tartanának, hogy a művésznő „mágnetikus görcse” netán ragályos lehet. Emma térdelt le egyedül a barátnéja mellé, és fölé hajolva igyekezett a szemébe nézni.

– Gerlice?! – sóhajtott Madame Orlócy előbb csodálkozva, majd gyorsan növekvő haraggal, mely még a gyorsan közelgő eszméletvesztés sűrű páráját is áttörte. – Mit keresel te itt? Takarodj! Hallod? Takarodj innen...

Döngő léptek közeledtek a deszkapadlón. Izmos, magas férfi rontott a környül állók közé és nézett le Madame Orlócyra.

– Mit bámészkodnak itt?! – kiáltotta dühösen, méghozzá erős akcentussal, amit abban a pillanatban nem tudtam hová tenni. – Hívják a cirkusz orvosát! – adta ki a parancsot, majd zakóját a kezembe nyomva letérdelt Emma mellé.

– Mutatvány közben esett össze – mondta a nővérem.

– Értem – biccentett a pengebajszú, brillantinozott hajú férfi. – Ezt majd az orvosnak is mondják el, kérem, én ugyanis csak pincér vagyok.

Madame Orlócy ekkor ismét felnyögött, Emma pedig egyik kezével barátnéja vállát, a másikkal a csípejét megragadva szólt:

– Segítsen átfordítani – mondta a férfinak. – Én valaha ápolónő voltam, tudom, mit csinálok.

A pincér csupán néhány pillanatig tétovázott, majd híven utánozva nővérem mozdulatait, jobb oldalára gördítette a testes hölgyet. Ekkor már mindannyian láttuk, hogy Madame Orlócy ujjai közül, melyek úgy vesetájon még mindig a derekát markolták, élénkvörös vérpatakat csorog.

– Megszúrták – szólt Emma, ám mielőtt bárki más is szólhatott volna, barátnéja utolsó erejével visszafordult, és egyenesen a nővérem szemébe nézett.

– Takarodj innen, te ostoba! Megírtam, hogy látni sem akarlak! Hát nem... Nem megírtam? Takarodj! – sziszegte mami készülő vipera módján, azután elájult.

05

Házasság- és állásközvetítők

Pest, 1901. április 4.

*- Maga innen nem dobhat ki minket, miszter...
Miszter akárki!*

Hangay Emma ámulva figyelte, amint Mili körül felizzik a levegő, és hirtelen ráébredt, hogy immár örökre elveszítette a kishúgát, helyette azonban egy felnőtt, céltudatos és rendkívül elszánt testvért kapott. Mr. Kluijtmans, a „szörny show” (micsoda borzalmas kifejezés a cirkusz „különleges” fellépőire!) intendánsa most szintén új élménnyel gazdagodott. Megtapasztalhatta, milyen az, amikor Ambrózy báróné utat tör magának, apró lábaival bárkin átgyalogolva, aki csak elébe áll.

A Tattersall délnyugati sarkában, az étkezősátor mögötti téren vágtak épp keresztül, egyenesen a színes lakókocsik irányába. Őket megelőzve, úgy húsz lépésre négy markos férfi cipelte hordágyon Madame Orlócyt (vagy ahogy ők ismerték, Miss Zolinót), kinek ernyedte teste továbbra is apró vérpettyeket hagyott maga után.

– Értsék meg, hölgyeim, hogy azonnal el kell hagyniuk a cirkusz területét – próbálkozott ismét Mr. Kluijtmans, aki a különlegességek sátra óta folyamatos hátramenetben igyekezett megfékezni a három

magyar nő. – Ami történt, az a Barnum és Bailey belügye, és mint ilyen...

Aki rákként közlekedik, annak kevés esélye van arra, hogy huzamosabb ideig talpon maradjon. Mr. Kluijtmans lába is megakadt a sátorfeszítő kötelek egyikében, ő pedig úgy hanyatt vágódott, hogy a lópiac pora magasra szállt körötte.

– Én szótam! – kiáltott rá Mück Mária tovarobogva. – Aki a Hangay jányok útjába áll, annak szer'usz világ!

Igaz, hogy a komorna magyar szavaiból az intendáns egyetlen mukkot sem értett, a hiábavaló harcot mégis feladta. Lassan feltápáskodott, és miközben a frakkját porolgatta, szomorúan nézett a három szoknya után, melyek forgószelét többé el nem feledhette.

Az egyedi tervezésű, óriási lakókocsik közvetlenül a cirkusz déli kerítése mentén sorakoztak. Bár kerekeken gurultak, mégsem arra találták ki őket, hogy az országutakon közlekedjenek, hisz négy erős ló is csak lépésben volt képes a vasútállomásra idáig vontatni őket. Mindegyikről messze virított a *Barnum & Bailey* felirat, ám ezenkívül egyedi, legtöbbször igen vidám és művészi festéssel bírtak. Az egyiken vigyorgó bohócfej adta hírül, hogy benne *Spader Johnson*⁵⁵ és hasonszórú társai laknak, míg a többin műlovarnők, légtornászok, liliputi emberek, zsonglőrök, vagy épp a *Ceballos testvérek*⁵⁶ és a japán *Nanakusa csoport*⁵⁷ tagjai produkálták magukat.

A kocsik valóságos kisvárost alkottak, mely négy utcácskával, sőt, főtérrrel is rendelkezett, melynek közepén magas zászlórúd állt, rajta az amerikai lobogóval.

⁵⁵ **Spader Johnson** világhírű bohóc volt, aki nemcsak cirkuszokban, de a New York-i Broadway-n is fellépett. Felesége, Minnie Johnson műlovarnőként lett híres. Az európai turné során mindketten a Barnumhoz szerződtek. Minnie 1953-ban, 82 éves korában adott ki könyvet férje életéről

⁵⁶ A **Ceballos** testvérek (Zarah, Rosalie, Hilarion, Nicolas, Teodulo) családi akrobata, kötél tánccs és légtornász csoportként léptek fel.

⁵⁷ A 9 tagú japán **Nanakusa** csoport akrobataszámokkal (bambuszrúdon és létrán való egyensúlyozás, tányérpörgetés stb.) léptek fel.

A hordágyvivők egyenest ahhoz a lakókocsihoz siettek, melynek oldalán a „szörny show” tagjainak kissé ügyetlen kézzel megpingált képmásai sorakoztak.

A cirkusz orvosa, aki a betegszállítókat irányította, ügyet sem vetett a három magyar nőre, így azok háborítatlanul követhették őt. Odabenn előbb egy nappalihoz hasonlatos helyiségen haladtak át, melynek barátságos berendezésén, puha kanapéin, ernyős lámpáin, függönyös ablakain jól látszott, hogy használói valódi otthonként tekintenek rá. Ezután egy hosszú folyosóra értek, melyről mindkét oldalra négy-négy ajtó nyílt. Emmát máskor minden bizannyal lenyűgözte volna ez a meglepően tágas tér, mely a legkényesebb igényeket is kiszolgáló Orient Expressz-hálókocsik színvonalát idézte, ám most a figyelme egyedül Madame Orlócyra irányult.

– Szükségem lesz egy fürgé női kézre! – kiáltott hátra az idős orvos, aki öszülő feje búbján himzett kipát hordott, csiptető szemüvege pedig úgy szikráztatta a fényt, mint kovácpöröly a forró kardacélt. – Én sosem bírok eligazodni a női toaletten!

Mili Emmára pillantott, s látva, hogy a nővére egész testében remeg, rögvést magára vállalta a feladatot. A hordágyvivők terhüket előbb a folyosó padlójára tették, hisz az ajtón befordulni úgysem tudtak volna vele, majd a sebesültet karjukra véve bevitték őt a bal kézre nyíló harmadik fülkébe.

– Üljek már le kicsinyt, mielőtt még összeesik itt nekem, mint az Ív utcai Swajda Kázmér, aki az első tanálkozásakor értesült csak róla, hogy a menyasszonyának, akit hosszas távlevelezés útján hódított meg, ádámcsutkája van.

Emma engedelmeskedett Márikának, hisz a térdei valóban remegtek, ám amikor a nappali ablakán át meglátta, hogy a kocsi körül egyre többen gyűlnek össze, ismét felállt.

– Az orvos már itt van – mondta a kocsi peronjára lépve. – Jelenleg mást nem tehetünk, mint hogy türelmesen várunk.

A trupp tagjai csodálkozva néztek össze, nem értve, ki ez a különös akcentussal beszélő nő, majd szinte mind egyszerre kezdtek kiabálni, kérdések záporával árasztva el Emmát. A különlegességek sátrától

immár a többi fellépő is visszatért, így a válaszok javát – mi és hogyan történt Miss Zolinóval – végül ők adták meg.

A hírre, hogy társnőjüket valószínűleg leszúrták, ő mégis megpróbálta véghez vinni a mutatványát, örült ricsaj kerekedett, mely végül az angol szavak oly katyvaszává vált, amiből Emma már egyetlen mondatot sem értett.

A zűrzavar csupán akkor csendesedett el, mikor a tér túlsó oldalán álló, bíborvörösre festett lakókocsi ajtaja kivágódott, és abból három férfi indult el felénk. Az első közülük őszülő szakállat, kockás felöltőt, magas cilindert viselő, markáns arcú idősebb úr volt, aki sétabotját lengetve, energikus léptekkel közeledett. Mögötte két ismerős, Mr. Watkins, a sajtóügynök és Harry Forster, a cowboykalapos Pinkerton-detektív haladt. A cirkuszi népség azonnal utat engedett nekik, őszinte tisztelettel tekintve a kicsiny csapat vezetőjére, aki – bár egyetlen pillanatra sem torpant meg vagy szólt hozzájuk – a pusztá jelenlétével mégis megnyugtatta őket. Ő volt az is, aki elsőként hágott fel a meredek lépcsőn és tekintett a peronon álló idegen nő szemébe.

– Ön kicsoda? – kérdezte szivarfüst marta, mégis kellemes hangon. Emma bemutatkozott, közölve, hogy Miss Zolino magyar barátnője, ám amikor a férfi el akart mellette lépni, megállította őt.

– És önben kit tisztelhetek? – kérdezte a leány kissé feddően.

– Az úr *Mr. Bailey*⁵⁸ – hajolt ki főnöke könyöke mögül a lépcsőn toporgó Mr. Watkins. – Társulatunk impresszáriója.

– Sajnálom, hogy ilyen körülmények között kell megismerkednünk – emelte meg cilinderét épp csak leheletnyit a férfi, megvillantva előrehaladott kopaszodását. – Gondolom, máris lesújtó véleménye van

⁵⁸ **James Anthony Bailey** (1847-1906), született James Anthony McGinnis, amerikai cirkuszi porondmester és impresszárió. Árva gyerekként nőtt fel, és még csak tizenéves volt, mikor Frederic Harrison Bailey cirkuszos felfedezte szervezői tehetségét és asszisztensként alkalmazta, majd a nevére is vette őt. 25 évesen már egyedül vezette a Cooper és Bailey cirkuszt, majd 1880-ban Barnummal megalapították és a „humbugkirály” haláláig közösen vezették a Ringling Bros. Barnum & Bailey cirkuszt. Bailey imádta az állatokat, gyakorta simogatta őket, és valószínűleg így kapta el az Erysipelas nevű fertőző betegséget, mely (penicillin híján) gyorsan végzett vele.

az amerikai udvariasságról, hisz nekem kellett volna elsőként bemutatkoznom, de talán megérti...

– Tökéletesen! – vágott a szavába Emma. – Most a legfontosabb Madame Or... akarom mondani, Miss Zolino egészsége. Az orvos és a húgom, Ambrózy báróné jelenleg is benn van nála. Vizsgálják, de még nem közöltek semmit az állapotáról.

Mr. Bailey röpké pillantást vetett a kocsi körül ácsorgó tömegre, majd botjával az ajtó felé intett.

– Azt hiszem, jobb lesz, ha odabenn várakozunk – mondta, és mivel Emma készséggel félrehúzódott az útjából, rögvest el is fordította az ajtógombot. A lakókocsi szalonjában Márka csodálkozott rá a jövevényekre, de mivel nem bírta az „ámerikások” nyelvét, csupán apró pukedlivel köszöntötte őket. A Pinkerton-detektív tekintete kíváncsian villant, mikor megtudta, hogy a kapafogú komornában újabb magyar „betolakodót” tisztelhet. Nem csoda hát, hogy miután mindenki elhelyezkedett, Forster ügynök valóságos kihallgatásnak vetette alá Emmát. Honnan és mióta ismeri Miss Zolinót, aki csak a cirkuszhoz való csatlakozása után vette fel ezt a művésznevet (még hozzá épp Mr. Bailey javaslatára, mivel az impresszárió az Orlócyt nehezen kiejthetőnek és megjegyezhetőnek érezte)? Milyen volt közöttük a viszony? Miért hagyták el mindketten a Donnert cirkuszt? Mikor találkoztak ismét? Hány levelet váltottak azóta, hogy Madame Orlócy a Barnum és Bailey truppjának tagja lett?

A kérdések jó részére Emma kitérő vagy hiányos, ám mégis tökéletesen rendjén való, tehát hihető válaszokat adott. Saját sorsának csavaros fordulatait, Motta elől való, évekig tartó menekülését, és mindebben Madame Orlócy szerepét azonban nem kötötte Forster detektív orrára.

– A Donnernél ismerkedtünk meg és lettünk jó barátnék – mondta. – A pozsonyi tüzesetben én súlyosan megsérültem, és ha akkor nincs velem Madame Orlócy, túl sem éltem volna. Mindkettőnk annyira megrázott a baleset, amiben egy szintén nagyon kedves barátunk az életét vesztette, hogy évekig eszünkbe sem jutott visszatérni a porondra. Én ezt továbbra is tartom, ő azonban ízig-vérig cirkuszos, így amikor

megírta, hogy Hamburgban csatlakozott a Barnumhoz, még csak nem is csodálkoztam.

A pinkerton elgondolkodva fürkészte Emma arcát, mire Mück Mária halkán megjegyezte:

– Nédd már, hogy ennek is milyen röggényes az a zöld szeme sugara!

A detektív kíváncsian pillantott a magyarul sutyorgó kislányra, Emma pedig kéretlen is válaszolt a ki nem mondott kérdésre:

– A húgom komornája úgy véli, hogy magának a szeme sem áll jól.

– Sajnálom, ha gyanúsnak tart, pedig csak alapos vagyok – mosolyodott el Forster. – Tudja, kisasszony, még nálunk, az Újvilágban sem mindennapos dolog, hogy leszúrnak valakit.

– Pedig számomra úgy tűnik, mintha egyikük sem volna igazán meglepve – nézett végig a három férfin Emma.

– *Well*⁵⁹ – bólintott Mr. Bailey. – Az ön fülének bizonyára különösen hangzik, ám mi hosszú évek óta visszük városról városra ezt a show-t, és ezalatt oly sok különös dolog történt, hogy már szinte semmin nem lepődünk meg.

– Veszítettek már el társulati tagot?

– Sajnos többet is.

– Netán gyilkosság útján?

– Ez azért nem jellemző – szólalt meg végre Mr. Watkins is. – Az Angliában töltött első évünkben egyetlen szívszélhűdés, a másodikban két tüdőgyulladás ritkította a sorainkat. A németországi turnénk ilyen szempontból még szerencsésebbnek volt mondható, mivel ott csupán egy alkalmazottat veszítettünk, igaz, hogy őt valóban meggyilkolták, még hozzá itt, a cirkusz területén.

Emma figyelmét nem kerülte el a Harry Forster szemében felvillanó harag, amiért a sajtóügynök szája eljárt.

– Hol történt az eset? – kérdezte meg gyorsan, mielőtt Watkins is észbe kaphatott volna.

⁵⁹ Jó, helyes, valóban (angol).

– Ha jól emlékszem, *Landshutban*⁶⁰. Igen, abban a bajor kisvárosban, ahol csak egyetlen előadást tartottunk. Szerencsétlen Pinkerton-ügynök...

– Ne ijesztgessük felkavaró részletekkel a kisasszonyt! – vágott közbe a detektív, mire Emma rögtön lecsapott rá.

– Az áldozat tehát a maga kollégája volt?!

Harry Forster lesújtó pillantást vetett Watkinsra, majd segélykérően Bailey felé fordult, aki egy darabig fürkészően nézte Emmát, hogy aztán elmosolyodva biccentsen.

– A kisasszony, ha gusztusa támadna rá, akár pusztá kézzel is kiszedné a parázs alól a gesztenyét – mondta. – Válaszoljon csak neki nyugodtan, fiam, hisz jobb, ha tőlünk tudja meg az igazságot, mintha ostoba pletykákból igyekezne összerakni azt.

– Ed Stock Pinkerton-ügynököt valóban Landshutban ölték meg, méghozzá egyetlen pisztolylövessel, tavaly november 9-én – közölte Forster a száraz tényeket, bár látszott rajta, hogy ez cseppet sincs az ínyére.

– Ki volt a gyilkos?

– Feltételezhetően egy ottani prostituált kitarója.

– Feltételezhetően? – ismételte meg Emma. – Tehát a nyomozás eredménytelenül zárult?

– Nem volt semmiféle nyomozás – vette vissza a szót Mr. Bailey. – Legalábbis a német rendőrséget nem kevertük bele a dologba. Nézze, Miss...

– Hangay.

– *Well*. Maga is volt már cirkusz tagja, így tudnia kell, milyen zárt világ ez. Ha a társulat körül botrány tör ki, azt az előadások sínylek meg, és mivel a Barnum százszor nagyobb vállalkozás, mint bármely más cirkusz a világon, ez ránk százszorosán igaz. Ed Stock a halála éjszakáján jobban el volt ázva, mint a Mississippi feneke. Mr. Forsternek sikerült kiderítenie, hogy a kollégája felszedett valami nőcskét, akit rossz szokása szerint becsempészhettek a cirkusz területére, ám valami nézeteltérés támadhatott közöttük, mire a nő...

⁶⁰ Német kisváros Alsó-Bajorországban.

– Vagy annak stricije! – vetette közbe a pinkerton.

– Vagy az, igen – bólintott Bailey. – Tehát a kettő közül valamelyik lelőtte az ügynökünket. Ha mindezt a német rendőrség elé táljuk, akkor a sajtó is tudomást szerez róla, mi pedig a nyomozás miatt biztosan nem folytathatjuk a turnét, ami az egész vállalkozás csődjét jelentené. Nekünk mindenáron tartanunk kell a menetrendet! *The show must go on!*⁶¹ Így mondják a mi hazánkban, és nem véletlenül! A német hatóságok úgy tudják, hogy az egyik biztonsági emberünk részegen takarította a fegyverét, és közben halálos baleset érte.

– Hiszen ez hazugság! Maguk félrevezették a hatóságokat!

– Csupán célravezető megoldást találtunk egy problémára, és ez Miss Zolino esetében sem lesz másként, különben Barnum álmának vége.

– Na de...! – háborodott fel Emma, ám a szava elakadt, mivel közelgő lépteket hallottak. A következő pillanatban véres kezét törölgetve jelent meg az ingujjra vetkezett orvos, mögötte pedig Mili, aki töprengően meredt maga elé.

– Túléli? – kérdezte Mr. Bailey.

– Feltétlenül – nyögte a cirkusz felcsere, fáradtan rogyva le a pamlag párnázott karfájára. – A szúrás nem ért létfontosságú szervet, a vérzést pedig jelentősen gátolta a szoros fűző. Néhány nap és kutya baja sem lesz.

– Well! – állt fel nagy lendülettel az impresszárió, majd miközben kifelé tartott a kocsiból, mintegy mellékesen odaszólt Harry Forsternek: – Kérem, gondoskodjék róla, hogy a magyar hölgyek mihamarább elhagyják a cirkusz területét!

A három nő körül, akik immár egy órája az Andrássy és Hajós utca sarkán ácsorogtak, népes kompánia verődött össze. Eleinte csak néhány rikkancs, matrózruhas kisdíák, ravasz képű utcakölyök figyelt fel rájuk,

⁶¹ Az előadásnak folytatódnia kell! (angol)

ám később az arra járó inasok, házicselédek, unatkozó fiatalemberek, sőt, idősebb urak is megtorpantak, hogy alaposan szemrevételezzék eme különös jelenséget. A csődületet tovább növelte a Budapest kávéházból elősomfordáló vendégek kíváncsi csapata, akiket hamarost maga a tulaj is követett, attól tartva, hogy az üzletét fenyegeti valami veszedelem.

Mire az Emmáékat szállító fiáker két óra körül a Tattersallból az Andrassy út 27. elé ért, már legalább húszan alkottak félkört a három nő körül. A legtöbb ember értetlen, vagy épp ostoba vigyorral pikírt megjegyzéseket tett rájuk, mások okoskodva adták elő légből kapott elméleteiket arról, miért is állnak ott és kik ők. Egy különösen szemtelen kölyök a körből kiugorva megrángatta az egyik nő szokatlan ruháját, mintha azt akarná ellenőrizni, hogy nem szobor-e.

– Mi ez a tumultus itt, kérem! Tessék félreállni! Adjanak utat!

A helyszínre érkező posztos kardját csörgetve, nagy vehemenciával tört át az emberek gyűrűjén. Nyugtalanságát csak fokozta, hogy ez idáig a Hajós utca egy kicsi, de felettebb barátságos italmérésében „inspekciózta” a szerb uszályon frissiben érkezett köménypálinkát. Ha kiderül, hogy ebből kifolyólag lemaradt a körzetében történt váratlan eseményről, a felettesei esetleg a körmére koppinthatnak. Ez a félelem tovább növelte benne az elszánt akaratot, hogy mihamarább hathatósan intézkedjék, mikor azonban meglátta a három nőt, hirtelen elbizonytalanodott.

„Micsoda fura madarak! – gondolta. – Biztos abból az amerikás cigánytáborból jöttek, ami a Tattersallban vert tanyát.”

A nők valóban elég különösen festettek, legalábbis pesti szemmel nézve. Bal szélről az első rendkívül alacsony, dundi, sőt, szinte már gömböc alkatú teremtes volt, akit feje búbjától a járda kövéig teljesen zárt, kék ruha – valójában *burka*⁶² – takart, méghozzá oly tökéletesen, hogy abból csupán egy finom hálóval fedett keskeny résen át láthatott ki. Társnői ennél sokkal szolidabb öltözetet viseltek. A középen álló, magas és karcsú nő egészen átlagos, bécsi divat szerint varrt, barna kosztümben, míg a harmadik, aki szintén rendkívül kellemes vonalakkal

⁶² Egész testet elfedő, könnyű anyagból készült muszlim női viselet, amit a hétköznapi ruhák fölött, kizárólag az utcán hordanak.

bírt, sötétlila, önmagában mintás ruhában nézett szembe az őket bámulókkal. Kettejükön csupán annyi volt különös, hogy kalap helyett a ruháikhoz illő színű kendőt viseltek, mely a hajukat egészen eltakarta, elöl pedig lágy redőkben omlott a keblükre.

– Mi folyik itt? – kérdezte a rend őre attól az állami hivatalnoknak látszó úrtól, akit a bábésművészek közül a legszavahihetőbbnek gondolt (nem is sejtve, hogy az illető valójában már régóta váltóhamisításból él, ám mivel ez később sem derült ki, tekintsük a dolgot lényegtelennek).

– Provokáció – felelte a férfi fojtott, csakis a törvény emberének szánt hangon. – Szerintem ezek afféle bolond fehérszemélyek, akik szavazati jogot követelnek a nőknek. Hogyan is hívják az ilyeneket?

– Szüfraszettek – segítette ki egy izgága jurátus, aki természetesen hallgatózott. – Ők azonban kalapot hordanak, nem úgy, mint ezek!

– Mióta vannak itt? – faggatózott tovább a rendőr, immár hangosabban.

– Én húsz perce figyeltem fel rájuk – felelte a kávéház főpincére.

– Jómagam már egy órája is láttam őket onnét szemből, ahol a drosztom van – mutatott az Opera felé a bérkocsis, aki gyalog kelt át az Andrassy úton, hogy közelebről szemlélhesse az eseményeket.

– Mondtak valamit? – fordult ismét körbe a posztos, ám válaszul csupán tétova vállvonogatást, fejrázást és méla ajakbiggyesztést kapott. Belátva, hogy a bábésművészekből több érdemleges információt képtelen lesz kifacsarni, bal kezét kardmarkolatára téve a kávéház üvegportálja előtt álló nőkhöz lépett, és hanyagul tisztelegve, minden szót túlzottan tagolva köszönt.

– Jó napot kívánok!

Az, hogy eleddig úgy beszélt a három hölgyről, mintha azok ott sem lennének, abból a feltételezésből eredt, hogy bizonyára külföldiek, akik úgysem értik a szép magyar nyelvet. Épp ezért a középen álló nő tisztán csengő, bár némi zalai tájszólást hordozó válasza a rendőrt jobban meglepte, mint egy arcucsapás.

– Önnek is szép napot, biztos úr! Segíthetünk valamiben?

A posztos zavartan körbenézett, és biz' nem tetszett neki az a néhány kárörvendően vigyorgó arc, amit látott.

– Nos, csupán érdeklődnék – fogott bele mondandójába, némi felsőbbrendű krakogással enyhítve a kellemetlen pillanatot –, hogy mit csinálnak itt kegyedék immár egy egész órája?

– A társnőnkre várunk – felelte a karcsú hölgy, kinek arcán sugárzóan szép, bár kissé csodálkozó mosoly ült.

– És muszáj ezt éppen itt, az utcasarkon tenniük? – vallatta tovább a rend szigorú őre. – Mondjuk akár be is ülhetnének a kávéházba, ami ugyebár kevésbé szeles és... krhm... feltűnő.

– Sajnos az nekünk tilos – mondta a nő. – A vallásunk nem engedi, hogy efféle helyekre betegyük a lábunkat. Ám ha zavarunk valakit... Oh, már itt is van!

A váratlan kiáltás annak a két fiákernek szólt, ami épp akkor állt meg az Andrassy út 27-es szám előtt. A kocsikról mit sem sejtve szállt le a fiatal Ambrózy báróné, Mück kisasszony, a komornája, Tarján Vilmos bűnügyi riporter, Erdős Renée költőnő, Suha István minden es cseléd, valamint Hangay Emma úrhölgy, Ambrózy báró sógornője.

A három furcsán öltözött nő tétovázás nélkül lépett ki a báméskodók meglepett gyűrűjéből, faképnél hagyva a rendőrt és sorakozott fel a ház kapujában.

– Mifene! – hökkent meg Tarján Vili. – Tán jelmezbál van?

– Attól tartok, itt egész másról van szó – sóhajtott Mili, figyelmeztetőn érintve meg nővére könyökét. – Szerintem ezek a hölgyek téged keresnek!

Emma enyhe homlokráncolással konstátálta a látványt, miközben Mück Mária lábujjhegyre állva úrnője fülébe sugdosott.

– Szétcsapjunk közöttük, kismacska? Itt ez a málé Suha, és bár nem sokra jó, de azért ketten csak elbírunk ezzel a három nappali kísértettel!

– Más se kéne, mint egy sugárúti vircsaft! – rázta a fejét Mili. – Bízdz ezt a nővéremre, ő majd megoldja valahogy!

Hangay Emma esernyőjét a karjára akasztva előbb a tátott szájjal őket bámuló embereket, majd ismét a három nőt vette szemügyre, hogy aztán egyenest az utóbbiak elé lépjen.

– Légy üdvözölve, drága hűgunk a mennyei boldogságban – szólt a középen álló hölgy, szép arcán ragyogó mosollyal. – Az én nevem

Jasmin, a társnőim pedig – kecses mozdulattal előbb jobbra, majd balra mutatott – Shirin és Azura.

– Bocsánat, hölgyeim, de én ezt nem értem – szólt Emma tartózkodón.

– Azért jöttünk – vette át a szót Shirin –, hogy elmondjuk neked, mennyire örülünk, amiért hamarosan csatlakozol hozzánk.

– Csatlakozom?! Mégis hová? Mihez?

– Azon asszonyok köréhez, akiknek abban a végtelen szerencsében van részük, hogy Freistädter konzul hitvesei lehetnek – mondta Jasmin.

– Biztosíthatlak róla, hogy Azura is éppen így érez, ám őt a perzsa sah a saját háreméből ajándékozta a lovagnak, így sajnos nem beszéli a nyelvünket, viszont a szíve irányodban szeretetteli.

– Láthatod, hogy nem kell aggódnod – szólt ismét Shirin, kezét Emma karjára téve. – Ha netán attól tartottál, hogy nem fogadunk boldog örömmel, mint negyedik feleséget, mert a lelkünkben féltékenység honol, hát nagyon tévedsz. Jasmin és én, bár magyarnak születünk... ő főnemesi, én pedig gazdag polgári családból származom ...boldogan téptük le magunkról korábbi kötelekeinket, hogy muzulmán hitre térve nőül mehessünk a mi csodás urunkhoz, Freistädter lovaghoz.

Emma elgondolkodva nézte a három asszonyt. Kettő, kiknek arcát szabadon hagyta a *hidzsab*⁶³, őszinte rajongással pillantott rá, és ugyanez parázslott burkában rejtőző társnőjük tekintetében is. A leány értőn bólintott, majd oly hangosan, hogy mindenki hallhassa, aki köréjük gyűlt, így felelt:

– Nagyon köszönöm ezt a szívhez szóló kedvességet, hölgyeim, de arra kérném önöket, közöljék Freistädter lovaggal, hogy én, Hangay Emma soha, semmilyen körülmények között nem válok muzulmánná és nem megyek hozzá feleségül. Ajánlom magamat!

⁶³ A **hidzsáb** arab szó, melynek konkrét fordítása „takaró”, de az iszlámban „szerénységet, titoktartást, erkölcsösséget” is jelent. Így hívják a muszlim nők és lányok nyilvános helyen, kamaszkortól hordott kendőjét, mely elsősorban a haját, de olykor a felsőtestet is takarja.

Ennek a két világos mondatnak frenetikus hatása lett. A három asszony szemébe valódi gyász költözött, a körben álló bámészkodók pedig hirtelen dörgő tapsban, hujjogásban, éljenzésben törtek ki.

– Így beszél egy igaz szívű, bátor magyar leány! – harsogta a váltóhamisító.

– Jól megadta a török kurafinak! – csatlakozott hozzá a bérkocsis, akinek fejében a keleti népek mind az oszmán szultán turbánja alá tartoztak.

Emma ezután kecses mozdulattal kikerülte a három Freistädtné, és hűgával, valamint barátaival együtt eltűnt az Andrássy úti ház kapuja mögött.

– Kezdem úgy érezni, hogy egészen megőrült a világ – mondta Tarján Vili, midőn átlépték az Ambrózy-lakás küszöbét. – A Tattersallban fényes nappal ledöfik Miss Zolinót, a „mágnetikus csodát”. Pest kellős közepén pedig Emma kisasszonyt akarja háremtársnőnek invitálni néhány muzulmán *sadchen*⁶⁴. Azt hiszem, erre innom kell valami erőset, de gyorsan!

Mivel Boskó és Horákné a svábhegyi villában segédkezett csomagolni, így Márka varázsolt konyakot a szalon kecskelábú zsúrasztalára, míg Isti begyűjtötte a kandallót, Mili és Emma teát főzött, Renée pedig a hírlapíró sajtó halántékát masszírozta.

– Azonnal el kell mennünk Rudnayhoz! – jelentette ki Tarján Vili, miután a második stampedit is bedöntötte. – A Barnumban gyilkossági kísérlet történt, az impresszárió viszont el akarja tussolni a dolgot. Ezt nem hagyhatjuk annyiban!

– Pedig aligha van más választásunk – mondta Mili csendesen, ám annál határozottabban.

– Most kivételesen ezzel a monoklis firkással értek egyet, csibe – intett poharával Vili felé Erdős Renée. – Mégiscsak Emma megmentőjéről van szó!

– Madame Orlócy nem akarja, hogy közbelépjunk – dőlt hátra úriasszonyhoz cseppet sem illőn az ifjú báróné. – Sajnálom, de ez az

⁶⁴ Házasságközvetítő (a héber sidduch „házasság” szóból képződött német *en* képzővel).

igazság. A sebe valóban könnyű, néhány nap múlva csupán rossz emlék lesz. Csakhogy a fülkéjében, miután bekötözte őt az orvos, egyértelműen közölte velem, hogy ha közülünk bárki újfent a cirkusz területére mer lépni, azt ő a Barnumból örökre kitiltatja.

– Lárifári! – legyintett Tarján Vili. – A fájdalomtól sokkot kaphatott, nem kell komolyan venni!

– Én pedig úgy gondolom, hisz ott voltam és egyenesen nekem címezte a szavait, hogy nagyon is komolyan beszélt. Azt mondta, tartsam távol Emmát tőle, különben nekem kell viselnem a borzalmas következményeket.

– A naccsága valamitől igencsak be lehet gyufázva – vélekedett Mück Mári, aki úrnője lábánál, a vastag perzsaszőnyegen foglalt helyet.

– Tán még az agya veleje is meghabarodott, hogy nem szereti már a mi Emmácskákat!

– Madame Orlócy valóban retteg, de nem bolond – szögezte le Mili.

– Még egy ok, hogy Rudnaytól kérjünk segítséget – érvelt Tarján.

– Újra mondom: ez jelen pillanatban lehetetlen! Mr. Bailey-nek igaza van. A rendőrségi vizsgálatból botrány kerekedne, az újságok még a cirkusz megnyitása előtt ízekre szednék a világjáró társulatot, ami persze lehetne akár jó hírverés is.

– Csak úgy özönlenének a pestiek, hogy a saját szemükkel lássák Miss Zolinót, aki túlélte a merényletet – bólogatott Erdős Renée.

– Vagy épp a visszájára fordulna minden, a hatóságok betiltanák a műsort, és akkor a Barnum azonnal továbbállna – nyúlt ismét a konyakos üvegért Vili.

– Egyértelmű – szólt Mili –, hogyha Rudnayhoz fordulunk, a következmények kiszámíthatatlanok. Nekünk pedig az kell, hogy a Barnum itt maradjon, mi pedig szabadon járhadunk-kelhadunk annak egész területén.

– Vagyis akarata ellenére próbálunk meg segíteni Madame Orlócynt? – kérdezte Emma.

– Valóban! – csúszott ki ismét Mili száján a bárótól eltanult replika, ám most eszébe sem jutott bosszankodni rajta, mivel a gondolatait egészen más foglalta le. – Be kell jutnunk a cirkuszba, de nem a közönség, sokkal inkább a trupp tagjaként.

– No, és azt hogy a fittyfenébe akarja kihóhemkodni, Milike? – kérdezte Tarján Vili kétkedőn.

– Még magam sem tudom – vallotta be Ambrózy báróné. – Viszont ismerek valakit, akinek az efféle képtelen feladványokra mindig akad valami jó megoldása!

Pest, 1901. április 5.

– Ott foglaljanak helyet, kérem! – mutatott kövérekés ujjai közt tartott cvikkerével a fal mellett sorakozó székekre az apró termetű, fürgén mozgó, pocakos emberke, miközben úgy vigyorgott, mint aki a világ legszórakoztatóbb tréfáját készül elsűtni.

– Tegyéek csak le, hehe, a... Nos, üljenek le szépen és várjanak!

A Barnum főbejáratától egy zord képű, francia idegenlégiósnek öltözött őr kísérte őket az igazgatói irodaként szolgáló, tekintélyes méretű sátorhoz. Félrehajtva az ajtóként szolgáló ponyvát a három nő úgy érezte, hogy valamiféle csalafinta bűbáj áldozatává váltak, ami a kívülről semmitmondónak tetsző fehér építményt belülről sokkal nagyobbnak láttatja. A sátrat odabenn vászonfalakkal számos rekeszre, folyosóra osztották, melyek mögött irodasegédnek nyüzsögtek, írógépek csattogtak, és mindezt az érthetlenségig összemosódó anglo-amerikai szavak moraja festette alá.

– Türelmesnek kell lenniük – szólt az egyetlen íróasztallal és tucatszámú székekkel felszerelt rekesz hátsó falához lépve a kis ember, aki végül szóba állt velük, még hozzá tökéletes magyarsággal. – *Mr. Bernard*⁶⁵ igen elfoglalt ember. Különben engem szólítsanak csak nyugodtan *Aladár bácsinak*⁶⁶, hehe! Igen, az jó lesz: Aladár bácsi, hehe!

⁶⁵ **Charles W. Bernard** a Barnum & Bailey fő kikiáltója.

⁶⁶ **Molnár Aladár** a Barnum & Bailey kikiáltója.

Emma halovány mosollyal nézett a fura kis emberke után, aki a ponyvafalon nyitott résen keresztül már át is slisszant a szomszédos helyiségbe.

– Na, ennek sincs ki mind a négy kereke, az hót ziher! – súgta Márka.

– De legalább magyar – mondta Mili.

– Tán éppen azért! – bólintott lefittyedő ajakkal a kis komorna.

Emma elgondolkodva pillantott végig társnőin és önmagán, de egyikük öltözkéiben sem talált hibát. Mück Mária kopottas szoknyája és színes fejkendője, Mili kissé molyrágta kalapja és szigorú erkölcsösségről árulkodó, olcsó kosztümje, valamint az ő kissé ósdi divatot idéző, mintáktól és csipkéktől mentes, szürke ruhája pontosan annak mutatta őket, aminek látszani akartak: nem túl sikeres pesztonka, állástalan tanítónő és pillanatnyi pénzzavarral küzdő francia kisasszony.

Ez így tökéletes! – gondolta Emma, pedig előző nap, mikor Pestről kikocsiztak a Svábhegyre, hogy ott tanácsot kérjenek Ambrózy bárótól, még egyáltalán nem hitt a sikerben.

– Felettébb érdekes história – mondta az ágyban fekvő magánzó detektív, miután végighallgatta felesége és sógornője beszámolóját. – Ha felkelhetnék...

– Csakhogy nem kelhet fel! – vágott közbe Mili, és mintha ezzel akarná biztosítani, hogy lábadozó párja a helyén maradjon, körbejárta az ágyat, s mindenhol szorosan a matrac alá gyűrte a takarót. – Haberern professzor határozottan megtiltotta, hogy elcsavarogjon.

– Így azonban aligha segíthetek, pedig nagyon úgy tűnik, hogy a maga – itt Emmára nézett – barátnőjét valaki meg akarja ölni!

– Ebben mi sem kételkedünk – közölte Mili. – Amint Orlócy asszonyt az oldalára fordítottuk, rögvest látszott, hogy megszúrták.

– Bár nem láttam a helyszínt, úgy vélem, a támadás bizonyára akkor következhetett be, mikor a sátrak közti keskeny síkátorokban a fellépés helyére igyekezett. Csupán azt nem értem, miért nem kért azonnal segítséget?

– Ez talán a cirkuszművészek különleges habitusával magyarázható – szólt Emma. – Tudom, egy kívülállónak talán nehéz megérteni, de mi a porondra lépés előtt rendszerint egészen... Hogy is fejezzem ki

magam? Furesán kezdünk viselkedni. Amit estéről estére be kell mutatnunk a közönségnek, az általában veszélyes, kockázatos, vagy legalábbis különleges lelkiállapotot igényel. A Donnertnél még a bohócok is... Komolyan beszélek, Mili, ne nézz rám ilyen csodálkozva! Szóval nálunk a fellépés előtti percekben még a bohócok is egyfajta hypnotikus transzba lovalják magukat, mely teljességgel lehetetlenné teszi, hogy az előadáson kívül bármi másra gondoljanak.

– Úgy véli tehát – nézett a leányra fürkészőn Ambrózy báró –, hogy Madame Orlócy, habár tisztában volt a támadás tényével, mégsem érzett fájdalmat, rémületet vagy bármi más, ilyenkor természetes dolgot, mert a tudata már csakis a fellépésre koncentrált?

– Valahogy így – értett egyet Emma, bár bujkált benne némi bizonytalanság. – Persze *én* nem *ő* vagyok, de nála is számtalanszor láttam ezt, szóval...

– Értem! – intette le a báró türelmetlenül. – Ezek után a hölgyet a lakókocsijába vitték, ahol az orvos ellátta. Hogy viselkedett közben?

Az utóbbi kérdés természetesen Milinek szólt, aki előbb jól megfontolta a választ, és ezért némi késéssel felelt.

– Határozottan ellenségesen. Nekem kellett őt kibontanom a ruhájából és a fűzőjéből, mert a doktornak ehhez nem volt sem elég türelme, sem ügyessége. Madame Orlócy azonban, miután magához tért, bár nagyon gyengének tűnt, folyvást azt követelte, hogy távozzam a cirkusz területéről, és Emmát is vigyem magammal.

– Azt mondja, kedves, hogy a cirkusz területéről? Tehát nem elégedett volna meg annyival, ha kegyed elhagyja a fülkét, esetleg a lakókocsit?

– Határozottan és mindvégig a cirkusz egész területéről beszélt – jelentette ki tétovázás nélkül Mili.

– Csodálatos! – élénkült fel Ambrózy báró. – Akkor tehát maguknak mihamarább vissza kell térniük oda!

– Épp ezért zárandokoltunk el magához, Richárd – emlékeztette férjét az ifjú báróné. – Csak úgy deríthetjük ki, hogy mi lappang a háttérben, ha sikerül a Barnum truppjához csatlakoznunk, de fogalmunk sincs, miként tehetnénk meg ezt.

– Pedig ennél mi sem egyszerűbb – kiáltott Ambrózy báró, majd az ágy mellett álló éjjeliszekrényre halmozott újságok közé túrt, s miközben leverte az egész rettentő papírtornyot, a *Budapesti Hírlap* egy régebbi számát rángatta ki közülük. – Itt is van, tessék! Olvassa fel azt az aprócska cikket ott középtájról!

Mili kissé csodálkozva fürkészte a sorokat, majd rálelve a férje által kívánt írásra, belefogott.

– „Barnum és Bailey jön! Mindenütt a városban plakátok hirdetik Barnum és Bailey, a világ legnagyobb látványossága jöttét. Minden hirdetőoszlopon és más helyen hatalmas színes plakát a néző szeme elé varázsolja ennek az óriás látványosságnak csodáit.” – Az ifjú báróné, félbehagyva a felolvasást, értetlenül nézett a magánzó detektívre. – Ebből legfeljebb annyit tudhatunk meg, hogy az újságírónak, aki ezt körmölte, borzalmas a stílusa.

– Ugyan már, kedvesem, inkább adja ide! – vette vissza a lapot Ambrózy báró, hogy aztán némely sorokat csak magában mormolva végre a lényegre térjen. – „Megérkezve, hatalmas sátorbort állítanak föl, a mely tizenkét sátorból áll; a legnagyobbik 12.000 személynek biztosít kényelmes ülőhelyet s ebben tartják az előadásokat.”⁶⁷ – Tessék, hát ez az!

A két nő továbbra is értetlenül meredt a férjira, amitől az még türelmetlenebbé vált.

– Üsse kő, segíték! – mondta bosszúsan. – Látták maguk a plakátokat, amik már hetek óta mindenfelé virítanak?

– Láttuk, hisz majd kiverik a szemet.

– És el is tudták olvasni azokat? Úgy értem, hogy magyar nyelven lettek írva?

– Igen, hát persze – kerekítette el a szemét Mili. – Elvégre Magyarhonban vagyunk, és a Barnum már hetekkel korábban előreküldte a plakátírózó vonatát, rajta egész sereg nyomdással, kalligráfussal és plakátragasztó munkással. Nekünk tegnap, a sajtóbejárásakor meg is mutatták a vagont, amin nemcsak utaznak,

⁶⁷ A cikk a *Budapesti Hírlap* 1901. Március 24-i számában jelent meg.

alszanak és dolgoznak, de egyes nyomdagépeket is működtetnek, sőt, a csirizt is maguk főzik, amivel a plakátokat felpacsmagolják.

– Látom, drágám, hogy magát egészen lenyűgözte az amerikai leleményesség – mosolygott a feleségére Ambrózy báró, majd hirtelen elkomolyodva újabb kérdést tett fel. – Ezek szerint a Barnum jó előre gondoskodott arról, hogy az a magyar is elolvashassa a reklámjait, aki semmilyen más nyelven nem beszél.

– Nos, igen – vont a vállát Mili. – Azt hiszem, így van.

– És vajon mi lesz a cirkuszba tóduló nézőkkel? – harsogta párnái közül a magánzó detektív, mintha ügyészként a bíróság előtt állva épp a perdöntő kérdést tenné fel. – A Barnum és Bailey köztudottan kikiáltókat alkalmaz arra a célra, hogy a sátrak közé betóduló tömeget a kellő irányba tereljék. Ezenkívül a mellékelőadásoknál is magyarázó embereik vannak, méghozzá nem kis számban, akik feltárják a különböző látványosságok érdekességeit, történetét, tovább növelve az érdeklődést és az izgalmat.

– Értem már, mire gondol! – szólt Mili. – A Barnumnak Angliában ez nem okozhatott gondot, hiszen közös nyelvet használnak, Németországban pedig bőséggel akadhatott német ajkú önként jelentkező, aki akár az egész turnéra leszerződött hozzájuk, ám nálunk...

– Nálunk bizony, ezt előre megjósolhatom, Bailey úr csúszós jégre fog futni – jelentette ki felettébb magabiztosan a báró. – Volt alkalmam informálódni egy olyan illetőtől, aki a város minden fontos eseményén rajta tartja a szemét. Tőle tudom, hogy a Barnum igazgatója úgy véli, Magyarországon mindenki németül beszél!

– Ebben van is ráció, hiszen a Monarchia tagjai vagyunk, ahol a kereskedelem, az ipar és a katonaság hivatalos nyelve a német – vetette közbe az ifjú báróné.

– Csakhogy a mi anyanyelvünk a magyar – csapott tenyerével Richárd –, amire ráadásul igen kényesek vagyunk! Tudtommal erre fel is hívták Mr. Bailey figyelmét, ám ő mégsem alkalmazott magyarul tudó kikiáltókat, ami ordas hiba! A magyar ugyanis büszke nép, és ha jelenleg szimbiózisban is kénytelen élni az osztrákokkal, azt azért sosem feleli el, hogy a német nyelv egyben a szabadságharcát leverő császár nyelve is!

– Az lesz tehát a legokosabb – kockáztatta meg a végkövetkeztetést Mili –, ha kikiáltónak jelentkezőnk a Barnumnál.

– Valóban! – értett egyet Ambrózy báró, kinek tekintetén látszott, hogy most épp rendkívül büszke a tanítványára, aki egyben a felesége is. – Az informátorom szerint Mr. Bailey-nek van egy magyar kikiáltója, bizonyos Molnár Aladár, akinek, ha kissé késve is, de végre sikerült meggyőznie az impresszáriót, hogy muszáj felvennie néhány helyi segéderőt.

– Bárónéként azonban aligha állhatok elébe – morfondírozott Mili. – A legjobb lesz, ha Emma és én álruhát öltünk!

– Tegyenek úgy – helyeselt a magánzó detektív, miközben a két nő már kifelé tartott a szobából. – És vigyék magukkal Mück kisasszonyt is! Hárman nagyobb biztonságban lesznek, ami cseppet sem elhanyagolható tényező, tekintve, hogy úgy tűnik, a Barnumban valódi, véres freak show készülődik!

– Várjunk csak! – torpant meg hirtelen a küszöbön Mili. – Honnét tud maga minderről, drága barátom, ha ki sem kelt az ágyból?

– Hiszen már említettem – felelte a báró. – Ma délután felkeresett egy régi ismerősöm, én pedig alaposan kifaggattam őt.

– Kifaggatta?! És épp a Barnumról?!

– Mivel ő maga is a cirkusz körüli titokzatos homályban kutakodik, az érdeklődési körünk egybevá.

– Fröhlich az?! – szegezte férjének a kérdést Ambrózy báróné. – Nem is kell válaszolnia, tudom, hogy ő volt!

– Elismerem – bólintott a magánzó detektív újfent elégedetten. – Kegyed elméje ma igazán remek formában van!

– Azért olykor az alakomat vagy a toalettemet is megdicsérhetné, maga hólyag – jegyezte meg kissé epésen Mili. – Nos, elárulná végre, hogy mit keresett itt a Magyarország bűnügyi riportere?

– Tanácsot kért, és megígértette velem, hogy az ügyéről senkivel nem beszélek.

– Még velem sem?!

– Különösen magával nem! Fröhlich attól tart, hogy kifecsegné azt Tarjának, aki pedig elhappolná előle a témát.

– Akkor tudja mit?! – húzta fel az orrát a fiatal báróné. – Pukkadjanak meg mind a ketten!

Valahol fellebbent egy ponyva, mire az irodasátor zezugos belsejét hűvös légvonal járta át. Emma borzongva fűzte össze ölében heverő ujjait, ám mindjárt szét is kellett azokat választania, mivel a helyiségbe két úr rontott be.

– Ők volnának azok? – harsogta szükségtelen arroganciával a magasabbik, miközben a székekről felálló nők helyett a cipőjére tapadt sárdarabkát vizsgálgatta aggodalmasan.

– Igenis, Mr. Bernard – felelte Aladár bácsi, aki koponyája közepén a brillantinozott haját oly pontosan választotta ketté, mintha ehhez a kényes művelethez reggelente a fésű mellé vonalzót is használna. – Ez a három hölgy jelentkezett az állásra.

– Nők! – mordult a kikiáltók főnöke. – Félre ne értsen, Molnár, amúgy semmi bajom velük, de azért... Női kikiáltók?! Hát mégis meddig züllik a mi nemes szakmánk? A végén még azt is megéljük, hogy majmok, ölebek, sőt, tyúkok makogják, csaholják és káricsálják szét a látnivalók hírét!

Aladár bácsi lopva a három leányra pillantott, abban reménykedve, hogy egyikük sem ért angolul. Ebben aztán meg is nyugodhatott, mivel Márka arcáról továbbra sem tűnt el a holdvilágmosoly, Emma és Mili pedig képes volt magán uralkodni.

– Aztán mondja, Molnár – bökött mellényzsebéből előkapott szivarjával a három álláskereső felé Mr. Bernard –, elég értelmesek ezek a nők ahhoz, hogy a közönséget tájékoztassák?

– Annak kell lenniük, uram, hiszen az egyik tanító-, a másik nevelőnő.

– No és a harmadik? Az a kis nyúlfogú vigyori?

– Ő pesztonkának mondja magát.

– Jó – döntött Mr. Bernard, és miután a cipője sarkán fellobbantott gyufa lángját szivarja végéhez érintette, kéklő füstpamacsokkal kísért szavakat pöffentett ki a száján. – A két nagyobbikat vegye fel, és ha lehet, tanítsa be. A kicsi nem kell. Ő túl csúf.

– Már elnézést, uram, de maga sem épp az a férfiideál! – szólalt meg ekkor Emma sokkal kiműveltebb angolsággal, mint ahogy az amerikai beszélt.

– Hogy mondta, Miss?! – dobta a földre még égő gyufáját Bernard. A „tanítónő” eltaposta a tüzet, majd egészen közel állva a férfihoz, aki egyébként semmivel sem volt magasabb nála, halkán, de pengeéles hangon válaszolt: – Mi hárman együtt jelentkezünk a Barnum és Bailey-hez kikiáltónak. A nevelőnő és én kiválóan bírjuk a magyar, német, francia, és tűrhetően az angol nyelvet, ám a pesztonka nélkül mi sem kérjük az állást.

– Értem – lépett hátrébb Mr. Bernard, kinek pofaszakállas ábrázatán őszinte kíváncsiság és tökéletes magabiztosság ült. – Csakhogy a maguk barátnője teljességgel alkalmatlan a feladatra.

– Hiszen még ki sem próbálta őt!

– Nincs is rá szükség. A tízezres, egymás lábán taposó, féktelenül tolongó közönséget csupán három dologgal lehet megfékezni és irányítani. Erő, ércesen zengő hang, vagy lebilincselő szépség. Most akkor mondja meg, kedves, a maguk pesztonkája melyikkel bír?

Emma a továbbra is szélesen mosolygó Márikára pillantott, és be kellett látnia, hogy Mr. Bernardnak igaza van.

– Mi mégis azt szeretnénk, ha ő velünk... – próbált Mili a nővére segítségére sietni, ám ekkor az amerikai harsányan felnevetett, mint akinek rettentő mód tetszik, hogy sikerült kétségbe ejtenie őket, majd Aladár bácsihoz fordulva így szólt: – Vegye fel mindhármat, Molnár, de azt a csúnyácskát csak fél fizetéssel. Ő lesz ennek a két szépségnek a cselédje, hogy mindig tiszta, ropogósra vasalt ruhában lépjenek fel. Értve vagyok?

– Igenis, uram – hajolt meg a kisöreg, majd miután a főnöke távozott, rákacsintott a trupp új tagjaira. – Legyenek üdvözölve a Barnum és Bailey-nél, hölgyeim, hehe!

06

Indul a show

Pest, 1901. április 6.

– *Kinn is vagyunk, benn is vagyunk, mégis nagyon buták vagyunk!* – kántáltam az ágyamon ülve, mire Emma, aki a könyökére támaszkodva hevert a szemközti fekvőhelyen, halványan elmosolyodott, míg Márka a padlóra terített pokrócokon elnyújtózva csupán halk nyögést hallatott.

A hálókocsi falai csendesen meg-megroppantak, amint a felfűtött mozdonyból a forró gőz végigszágulott a csöveken. A Keleti pályaudvar mellékvágányaira állított Barnum vasúti kocsi közül tizenkettő volt klasszikus *sleeping car*⁶⁸, és még így is sok munkásnak csak az állatok tiszta szalmával felszórt, jelenleg kiürített istállóvagonjaiban jutott hely.

– Csalódottnak tűnnek, hölgyeim – villantotta ránk huncut szemét Aladár bácsi előző nap, mikor megmutatta a szállásunkat.

⁶⁸ Vasúti hálókocsi (angol).

– Szó sincs róla – mondtam sietve. – A fülke nagyon lakályos, és ha összehúzzuk magunkat, hárman is elférünk benne, csak épp azt hittük, hogy a cirkuszon belül leszünk elhelyezve.

Mint kiderült, a Tattersall keleti végében felállított kis „faluban”, amit a lowry-król legördített cirkuszi lakókocsik alkottak, csak a fellépő művészeknek és a vezetőségnek jutott hely. A sátorállítók, pincérek, szakácsok, lovászlegények, kikiáltók, örök és jegyárúsítók, tehát a kiszolgáló személyzet tagjai mind a vasúti kocsikon, zárt vagonokban, szalmazsákokon aludtak. Így tehát mi még szerencsésnek tudhattuk magunkat, amiért az 56-os hálókocsi hármaskamrájának lakói lehettünk.

A Barnumnál szigorú rend és fegyelem uralkodott. A társulat tagjainak ugyan nem volt tilos elhagyni a cirkusz területét, így esténként sokan szét is széledtek a városban, ám Mr. Bailey nem tűrte, hogy a dolgozói részegeskedjenek. Éjjel-nappal fegyveres őrk járták a cirkuszt, akik közül néhány a mellékvágányokon veszteglő szerelvények közé is jutott. Ha a városból valaki mégis ittasan tért vissza, azt éjszakára a vadállatok üres ketreckocsijába zárták, és ha kiderült, hogy ráadásul még vitába, netán verekezésbe is bonyolódott a helyiekkel, Mr. Bailey azonnal megvált tőle.

– Ollan fáradt vagyok, mint az ecceri uccájány, miután kimenő volt a kadétiskolán – nyöszörögte kis komornám.

– Na, de Mária, vigyázz a szádra! – szólt rá Emma.

– Kicsinyt most vigyázzék arra más, mert nekem szikrányi erőm se maradt – felelte félálomban a komornából lett cirkuszi mindenés. – Egész álló nap a *Töröcsik*⁶⁹ úr mellett vasaltam, hajtogattam, varrtam a kosztümöket.

– Milyen sok magyar van ebben a truppban – élénkült fel kissé a nővérem.

– Akad egynéhány – ismertem el –, bár a teljes létszámhoz képest a számuk szinte semmi. Téged hová osztottak be?

Emma, akivel egész nap nem láttuk egymást, hanyatt dőlt a párnáján, úgy válaszolt.

⁶⁹ **Töröcsik Mihály** kellékes, a Barnum és Bailey névjegyzékében Főröcsik néven szerepel, ami valószínűleg elírás.

– Mr. Bernard a csodabogarakhoz rendelt. Azt mondta, a sok hátborzongató látványt nem árt némi szépséggel ellensúlyozni.

Felkuncogtam.

– Ezek szerint te amerikai szemmel, „némileg szép” vagy.

– A side show valóban elég hátborzongató – sóhajtott a nővérem. – *White kapitány*⁷⁰, a sátor főnöke közölte velem, hogy nekem kell bemutatnom *Eli Bowent*⁷¹, a „lábatlan csodát”, *Soont és Tangot*⁷², az összenőve született kínai ikreket, és *Old Zipe*⁷³, a „tüfejú embert”.

– Tüfejú? Ezt meg hogy képzeljem?

– Valójában semmi rendkívüli, csupán a fejének van kissé különös, felfelé nyújtott alakja, és az átlagnál nagyobb, hegyesebb az álla. Ha már megszokod, alig valamivel érdekesebb, mint Loretta, a kígyóbűvölő nő, a bármilyen bilincsből kiszabaduló *Shelby ezredes*⁷⁴, aki a fia segédletével lép fel, vagy Maxey, a fakír. Az egész társaságban *Waino és Plutanor*⁷⁵, a két kis borneói vadember a legizgalmasabb. Ők

⁷⁰ **O. K. White kapitány** az ún. side show szuperintendánsa, azaz főellenőre volt.

⁷¹ **Eli Bowen**, „a lábatlan csoda” (1844-1924) pályáját 1876-ban a Pullman testvérek side show-jában kezdte és 79 éves koráig dolgozott. 1897-ben szerződött a Barnum & Bailey-hez, és ott Charles Tripp-pel, a „kar nélküli csodával” együtt léptek fel (pl. tandembicikliztek). Bowen 26 éves korában vette el az akkor 16 éves Martha N. Haines-t (más forrás szerint Mattie Haight-ot), aki négy egészséges fiút szült neki.

⁷² **Liu Soon San és Liu Tang San**, kínai sziámi ikrek.

⁷³ **William Henry Johnson** (kb. 1857-1926), művésznevén Old Zip, a „tüfejú” (Csáth naplójában „kakasfejú”) ember hosszúkás koponyaformájáról kapta a nevét. Mikor Barnum meglátta, így kiáltott fel: „What is it?” („Ez meg mi?”). Bill Griffith, a neves képregényrajzoló róla mintázta Zippy nevű hősét.

⁷⁴ **C. C. Shelby ezredes**, a „bilincs-király” feltételezhetően szabadulóművész volt. Fia, Charles G. Shelby asszisztensként működött mellette.

⁷⁵ **Waino és Plutanor**, a „borneói vadak” valójában a **Hiram W. Davis** (1825-1905) és **Barney Davis** (1827-1912) névre hallgattak, és míg egyikük Angliában, a másikuk már Amerikában született. A súlyosan értelmi

úgy festenek, mintha valami mesekönyvből léptek volna elő. Az embernek a könyökéig is alig érnek, kezük-lábuk vékony, mint a cukorpálca, az arcuk mégis öreg, és mindketten hosszú haját, szakállat viselnek. Különben nagyon szelídek, kedvesek, bár nem túl okosak. Róluk majd azt kell kiabálnom a nagyérdemű közönségnek, hogy „Tessék, csak tessék, itt látható a két borneói vad, akiket tucatnyi állig felfegyverzett tengerésznek is csupán számos törött csont és zúzódás árán sikerült elfognia!”

– Nem asztat mondtad az előbb, hogy akkorkák, mint egy sámli?! – kérdezte álmosan Mária.

– Csakhogy rettentő erő lakozik bennük – tódította Emma. – Az előadásuk is javarészt birkózásból áll. Előbb egymást gyúrják-gyömöszölik és súlyt emelnek, majd a vállalkozó szellemű nézők egyikét teperik a földre.

– Te elhiszed ezt? – vontam össze a szemöldökömet.

– El, mert White kapitány megsúgta a trükköt – felelte Emma. – A nézők közül csak a beépített embert engedik fel a színpadra, aki persze hagyja magát a két ördögfióka által legyőzni.

– Hiszen ez csalás!

– Édes Milikém, ez az egész cirkusz nem más, mint humbug, hamisság és szemfényvesztés! – fordult felém a nővérem bölcs mosollyal, s én ettől egy pillanatra úgy éreztem, mintha megint a vásárhelyi könyvesbolt fölött meghúzódó leányszobánkban lennénk, ahol ő oly sok éjen át okított a világ furcsaságaira. – Na és mondd, te hová kerültél?

– Az üdvözlőkártya-árudába.

– Abba a főbejárathoz közeli, színes kis sátorba?

fogyatékos testvérek csupán 100 cm magasak és 20 kg-osak, ám állítólag félelmetesen erősek voltak. 1852-ben léptek először színpadra, ám igazi hírnévre csak Barnum cirkuszában tettek szert, ahová akkori menedzserei, Hanford és fia 1882-ben szerződtette le őket. A testvérek rengeteg pénzt kerestek a Hanford családnak, akik cserébe halálukig gondoskodtak róluk.

– Egyenesen *Mr. Proctor*⁷⁶ izzadós, pimaszul fürge kezei alá – bólintottam. – A vénember csupán a második durranós poff után értette meg, hogy az én szoknyámba nem dörgölheti akárki a mancsát, pedig szerintem már elsőre is igazán nemzetközi mód fejeztem ki magamat.

– Úgy, szóval szemtelenkedik?! Nem lesz ebből bajod, Mili?

– Most már aligha, mivel igencsak félti az állását. Közöltem vele, hogy ha továbbra sem bír magával, kikaparom a szemét, anélkül pedig aligha tud majd fotografálni.

– Hát nem csak üdvözlőkártyákat árultok?

– Van ott minden, mint a jó szatócsnál – mondtam. – Különben Proctor ügyes fickó, az előadásokról és a fellépő művészekről is mind van fotója. Az utóbbit, ha megveszed, aláírást ad azzal, aki rajta van.

– Minek?

– Azt nem tudom – vontam vállat. – Ez valami hóbortos amerikai szokás lehet. Én kaptam a nyakamba egy olyan hordozható asztalkát, amiről az orfeumban szigaretlit, gyufát, virágot szoktak árulni a kézilányok, csak épp nálam képeslapokból áll a készlet.

– Hiszen ez nem is kikiáltói munka!

– Meglehet, hogy engem *Mr. Bernard* nem tart olyan szépnek, mint téged – kacsintottam a nővéremre, mire ő (ez még a falon függő lámpácska fényénél is jól látszott!) elpirult. – Különben még jó is lehet, hogy Proctor mellé kerültem, mert így az egész cirkusz területét bejárhatom. Van még mellettem két suhanc, akik szintén asztalkákkal kóborolnak, meg egy bohócfotográfus.

– Az meg miféle szerzet?

– Olyan, akit szerintem itt Pesten hamar meg fognak verni, mert gonosz a humora. Az a dolga, hogy a háromlábú masinájával, ami valójában semmire sem jó, csupán üres doboz, kiszemeljen egy-egy bambább nézőt, majd pózba állítsa őt. Ezután addig vacakol, tüsténkedik, míg egész kis tömeg gyűlik össze, és végül rászól az

⁷⁶ **Frank Proctor** a *Barnum & Bailey paint shop*-jában, vagyis képeslap árudájában dolgozott, ahol a cirkuszról és sztárjairól készült fotográfiákat, üdvözlőlapokat lehetett vásárolni.

áldozatra, hogy most már ne moccanjon, különben elmosódott lesz a kép.

– Pontosan így szokták ezt az igazi fotográfusok is – csodálkozott Emma.

– Csakhogy ők nem hagyják ott örökre a delikvenseket – mondtam. – A bohócfotográfus viszont szépen elsétál, otthagya üres dobozát, a pórul járt kliens pedig csak akkor eszmél rá, hogy bolonddá tették, mikor már az egész bámész közönség rajta röhög.

– Ez valóban durva tréfa. Persze mit is várhatnánk azoktól, akik testükben csonka emberek mutogatásával keresnek pénzt.

– A pénz, igen, a Barnum és Bailey-nél valóban az az isten – dőltem le a párnámra.

– Ahogy azt Mr. Proctor mondta: ebben a cirkuszban még a lélegzetvétel is pénzt fial.

– A mai nap sokat láttunk, de Madame Orlócyhoz mégsem sikerült közel kerülnünk – szólalt meg Emma néhány perc csend után, mialatt mindketten az éjszakai meleget adó mozdony távoli gőzsiisszenéseit hallgattuk. – Ő a freak show tagja, ami egészen más sátorban lép fel, mint a side show, ahová engem beosztottak.

– Én valahogy nem értem a különbséget – méláztam immár magam is félálomban. – Vajon mi dönti el, hogy valaki fellépőként a különlegességek közé, vagy a mellékeloadásba kerül? Hiszen a side show-ban ott van Eli Bowen, a „lábatlan csoda”, a freak-ben pedig Mr. Tripp, akinek viszont a kezei hiányoznak, ráadásul közös számuk is van. Vajon mi indokolja, hogy más-más sátorban léptessék fel őket? Na és a tündéri kis Mab királynő miért a különlegességek között van, miközben éppoly kisművészi és mesészerű teremtés, mint Waino és Plutanor, a borneói vademberkék?

– Talán az eltérő szellemi képességeik miatt – vélte Emma, aki a mellékeloadás sátrában máris sokkal többet tanult, mint én a polipmancsú Proctor mellett. – White kapitány diszkréten felhívta rá a figyelmemet, hogy a mi sátrunkban az összes fellépő kissé...

– Ütődött?

– Ez szörnyen pontatlan kifejezés, de azt hiszem, érted a lényegét. Waino és Plutanor szakállat növesztett ugyan, ám egyikük sem okosabb

egy nyolcéves gyermeknél, a többiek pedig... Nos, a legértelmesebb közülük talán a kígyóbűvölő lány, hisz még Shelby ezredes, a bilincstörő is azért szorul a fia segítségére, mert szegény feje már jó ideje rettentő szenilis.

A folyosóról nemeztalpú cipők surranása hallatszott be. Tudtam, hogy *Mr. Canfield*⁷⁷ járja éjszakai körútját, ellenőrizvén, hogy sehová sem tartó utasaival minden rendben van-e. Még meg akartam kérdezni Emmát, nem futott-e össze Harry Forsterrel, az igencsak fess és folyvást gyanakvó Pinkerton-ügynökkel, ám a következő pillanatban Mária szuszogását hallgatva már én magam is aludtam.

Pest, 1901. április 7.

A nap első, „déli” előadása az óriási cirkuszpavilonban mindig két órakor vette kezdetét, de a piros-fehér-kék csíkosra festett jegypénztárakat már fél egykor megnyitották. A tömeg, ami betódult a kapun... Az a tömeg egyszerűen félelmetes volt! Istenkém – gondoltam –, hát Pest egész lakossága egyszerre akarja megtekinteni Barnum és Bailey urak csodáit?

Szórakozásra kiéhezett, mohó áradatként hömpölygött felénk az emberek irdatlan serege. Akadt közöttük mindenféle: keménykalapos úr, sápatag hölgy, kihívó tekintetű uracs, vihogó leányka, ragyogó szemű kisfiú, puccos dáma, legjobb felöltőjében is szegényes kinézetű gyári munkás, fejkendő cseléd, padból szökött diák, tétova baka, szabadnapos pesztonka, snájdig huszártiszt, komor arcú tanár, karján *éberlasztig*⁷⁸ cipős feleségével – és még ezer meg ezer egyéb színes

⁷⁷ **Rich. F. Canfield** a Barnum & Bailey 56-os hálókocsijának felügyelője volt.

⁷⁸ Tartós gyapjúszövetből készült, magas szárú női cipő (az angol „everlasting” – „örökké tartó” kifejezésből magyarítva), mely később pl. a takarítónők kedvelt viselete lett.

alak. Mi pedig, akik arra szerződünk, hogy őket szolgáljuk, egy-egy magányos sziklasztróként álltunk a helyünkön, és csak remélni mertük, hogy nem taposnak le, nem sodornak magukkal, mint valami elszáradt falevelet.

A kikiáltók már a kapuban megkezdtek harsány munkájukat. Bernard úr az első vonalba a legerősebb hangú és legmagasabb embereit küldte, akik németül bömbölték a légbe, hogy jegyvásárlás után merre haladjon tovább és mire számítsen a tömeg.

– *Meine Damen und Herren!*⁷⁹ Tessék, csak tessék! Itt a Barnum és Bailey, a világ legnagyobb látványossága! Belépő és ülőhely már 1 korona 20 fillérért kapható. A jobb helyek 4, 5 és 6 koronaért válthatóak. Tíz éven aluli gyermekek számára, a legolcsóbb kivételével, minden más jegy félárú! Tessék csak beljebb, tessék csak előre! Itt minden csoda meg lesz mutatva! A világnak legféltettebb titkai, legkülönösebb lényei, leghátborzongatóbb csodabogarak lesznek most önök elé tárva! Sehol másutt nem látható állatsereglet! A párját ritkító négerzerge, szemölcsös disznó, lámai hód, rinocérosz, törpezebu, valamint számos más vad és idomított állattal teli ketrec várja önöket! A menázséria fő attrakciója a három csorda elefánt! Tessék, csak tessék! Tekintsék meg az oroszlánsörényű pónilovacskákat, a kacagtató jeleneteket előadó liliputi embereket és a táncoló medve bácsit! A Barnum és Bailey-ben a disznó, mely gyermekeink szemében mindeddig a tisztátalanság és butaság példaképeként szerepelt, most mint tiszta és jól nevelt művész fog megjelenni! Jól hallották, és látni is fogják! Csak itt, csak nálunk a világ legnagyobb bohócsereglete, mely mulattató és tanulságos jelenetekkel vidítja a gyermekeket! Haladjanak a piros korlátok között! Hamarost láthatják azt, amit semmilyen más cirkusz még be nem mutatott: a Barnum és Bailey-ben lépnek porondra a világ első női bohócai, akik minden tekintetben megegyeznek a többi bohóccal, újdonságuk főleg és csakis abban áll, hogy nők! A főműsor két órakor veszi kezdetét, ám önök addig sem maradnak mulatság nélkül! A látványosság-tárlat fél egy órakor nyitja meg sátrát! Ott láthatják a csontváz-gigerlit, a láncrepesztőt, a delejes hölgyet, az

⁷⁹ Hölgyeim és uraim! (német)

albínót, a műgyanta- és a kaucsukbőrű embert, a törfaló asszonyt, a törpe nőt, a moszathajú leányt, Laloot és Lalát, az egybenőtt hindu testvérpárt, valamint sok más élő abnormitást, ritkaságot és meglepő előadást. Tessék csak tovább, tessék csak beljebb, folyvást, folyvást! A Barnum és Bailey világcsodái mind önökre várnak!

A jegyirodáktól távozó emberek kissé elbizonytalanodva tömörültek össze, bosszantó akadályt képezve a mögöttük érkezőknek, ám máris jött a segítség. Fürge nyelvű cirkuszi vigécek rohanták meg a tétovázókat, és széles mozdulatokkal terelték őket a vörösre festett korlátok közé.

– Erre, édes hölgy! Jöjjön bátran, fiatalúr! Nagyságos asszonyom, ha megengedi, mutatnám az utat!

A különlegességek sátrának bejárati ponyváját felemelték, hisz odabenn a miramba zenekar már javában játszott. Tőlem eleinte senki nem akart vásárolni, hiszen még nem is látták a Barnum azon csodáit, amikről aztán képeslapon számolhatnának be irigykedő, ám távol maradt ismerőseiknek. Én mégis közelebb húzódtam a türelmesen araszoló emberfolyamhoz, és bizony az első, amit a morajló beszédből kihallottam, egy pénzügyi tanácsnoknak kinéző, harcsabajszos úr dühös morgolódása volt.

– Miért németül karattyolnak itt nekünk, fiam?! – szólt karjába kapaszkodó, riadt feleségéhez. – Azt mondja meg nekem, miért pont németül?! Tán csak nem azt gondolják ezek a bolond amerikusok, hogy mi osztrák gyarmat vagyunk?!

– Jaj, hagyja már ezt, Géza – könyörgött tollakkal ékített, vadonás új kalapja alól a nő. – Engem most nem a politika, inkább az uszkarfejű ember érdekel. Gondolja, hogy veszélyes? Tán harap is?

– Harapni én fogok, ha nem kapok magyar nyelvű műsorfüzetet! – vicsorgott a férj, ám több szavát már nem hallhattam, mivel a tömeg lassan tovasodorta őket.

Úgy tetszett tehát, hogy Aladár bácsi tanácsa, miszerint a Barnumnak Pesten magyarul tudó kikiáltókat kéne alkalmaznia, nagyon is helyénvaló volt. Így már én is bátrabban ajánlgattam a nyakamban függő asztalkán stószokba rendezett képeslapokat meg az „emberi csodalényeket”, fenséges elefántokat, kecses műlovarnöket és huncut

bohócokat ábrázoló fotográfiákat. Különösen a szegényebb sorsú, németül mukkot sem beszélő cseléd lányok, munkás emberek arca derült fel, mikor meghallották számból a magyar szót, s rögvest úgy néztek rám, mintha magam is valami „csodalény” volnék, aki velük hasonszórú, ám mégis a világjáró Barnum cirkusz tagja.

A nőt, aki végül aznap egymaga a legnagyobb nyereséget hozta kis üzletemnek, már messziről észrevettem. Hihetetlenül magas, karcsú alakja úgy gázolt át a tömegen, miként azt a luxus óceánjárók teszik, midőn a kikötőbe érve félretaszítják a kisebb hajókat. Még a legsudárabb férfi is csupán letről tekinthetett fel erre az asszonyi jelenségre, aki ráadásként hatalmas, strucc tollakkal ékített kalapot viselt. Kesztyűs kezével, ha kellett, válogatás nélkül tolt félre bárkit, a mögötte felharsanó méltatlankodásra ügyet sem vetve. Csak jött és jött felém elszántan, kömerev arccal, hogy aztán nyomasztón fölem magasodva árukészletem egyik halmára mutasson.

– Ezt kérem! – mondta, vagy inkább parancsolta, még hozzá angolul. Ezen annyira meghökkentem, hogy először csak néztem rá, mint falusi prédikátor a könnyező Mária szoborra.

– Mi tetszik? – kérdeztem bugyután, hisz nem tudtam hová tenni, mit keres Pest közepén, a Barnum cirkusz előadásán egy ekkora angol nő.

– Talán nem érti, amit mondok? – nézett le rám szúrós szemmel, és újfent megkopogtatta az iménti stósz tetejét. – Ezt kérem, de gyorsan!

Tekintetemmel követve a mozdulatát, levettem egyet a csontváz gigerlit ábrázoló fotográfiák halmából.

– Nem! – csattant fel az égimeszelő hölgy. – *Mindent* kérem, az utolsó darabig!

A képen John Coffey háromrészes, kockás öltönyben feszített, mely jelentősen kihangsúlyozta betegesen vékony alakját. Tartása hanyag, sőt, határozottan kényeskedő volt, ahogy sétapálcájára támaszkodva, hegyes bajusszal büszkélkedő szájában hosszú szigarettlivel, jobb szeme előtt monoklival, fején magas cilinderrel pózolt.

– Siessen már! – szólt rám a hölgy, miközben gyöngyös retiküljéből pénzt vett elő. – Mennyi lesz az egész?

Megmondtam, mire ő magas homlokát ráncolva, idegesen válogatott a számára idegen koronák között, és végül türelmét veszítve legalább háromszor annyit dobott az asztalkámra, mint amennyi járt.

– Kérem, ez... – kiáltottam utána, ám ő addigra már felmarkolta John Coffey, a csontváz gigerli összes fotográfiáját, és zsákmányával a kezében elhajózott a tömeg hullámain.

A buzgó kikiáltók a különlegességek sátrába terelték az embereket. A vastag ponyván keresztül is tisztán hallhattam a csodálkozó „ááá!”, „óóó!” és „nohát!” kiáltások moraját, midőn a pestiek megcsodálták a lábával teázó urat, a világ legkövérebb emberét, vagy épp a tündérien bájos, apróska Mab királynőt. Nagyon szerettem volna meglesni Miss Zolino, azaz Madame Orlócy előadását, hiszen korábban a kikiáltók az ő fellépését is bejelentették (tehát már elég erősnek érezte magát a munkához!), de ez lehetetlennek tűnt. A tömeg egyre csak áradt, és nekem egyre több dolgom akadt. A képeslapokat és fotográfiákat úgy vették, mint szatócsnál a savanyú cukorkát. Mikor visszatértem Mr. Proctor sátrához, hogy asztalkám készleteit feltöltssem, a pimasz öreg mogorván közölte, hogy a csontváz gigerlit ábrázoló képekből egy sem maradt.

– Az a bolond angol nő már megint megvette mindet – mondta a paint shop vezetője. – Tavaly Németországban egy kisebb ház árát csakis Coffey fotográfiáira költötte. El se merem képzelni, mihez kezd velük az az eszelős némbor.

Mire visszatértem a helyemre, az emberáradat java már továbbhaladt, hogy a külön sátorban lévő mellékelőadást is megtekintse. Emmának bizonyosan sok dolga akadt, mert bár a gyengébb idegzetű cirkuszlátogatók nem vállalkoztak a gumibőrű ember, Mademoiselle Loretta, a kígyóbüvölő, vagy a borneói vademberkék hátborzongató látványára, azért a legtöbben mégis arrafelé tolongtak. *Carl Clair*⁸⁰ katonazenekara a sátrak közti főtéren

⁸⁰ **Carl Clair** karmester és zeneszerző 1890 és 1907 között vezette a Barnum & Bailey 30 tagú katonazenekarát. Kifejezetten cirkuszi zenéket írt, melyek közül a leghíresebbek az Olympia hippodrome induló és a Clair's Triumph, melyek az interneten is meghallgathatóak.

pontosan fél órával a nagy előadás előtt kezdett játszani, mintegy jelezvén, hogy a nézőknek ideje elfoglalni ülőhelyüket. Vérpezsdítő ritmusok, lelkesítő hangzatok, rézfűvós és üstdobos futamok vonzották közelebb a bámészkodókat, akiket aztán megint csak kikiáltók vettek körbe, mint birkanyáját a pulik, és terelték befelé az óriási cirkuszpavilonba.

Épp néhány képeslapot adtam el egy sápatag banktisztviselőnek, aki Nagykanizsáról vonatozott fel, hogy a Barnumot lássa, mikor örömteli kiáltás ütötte meg a fületem.

– Csakhogy végre fellelem!

Tarján Vili kitárt karral rohant felém, majd két lépésre tőlem megtorpant, és oly döbbszent arcot vágott, mint aki a Városligetben sétálva oroszánfalkával találja szemben magát.

– Valóban kegyed az, kicsi báróné? Ebben a hacukában alig ismertem meg.

Igaz, ami igaz, a Töröcsik által választott ruha – kék-piros csíkos, bő harangszoknya, szintén kék alapon fehér csillagos blúz, hozzá ragyogó flitterekkel televarrt kabátka és olyan régimódi „alagút” kalap, amelyet még nagyanyáink hordtak valaha – kicsit sem illett Ambrózy bárónéhoz, ám nagyon is célszerűen szolgálta Milit, a kápárus lányt.

– Ha leleplez, a csokornyakkendőjével fojtom meg! – közöltem a bűnügyi riportörrel, aki mindjárt észbe kapott, és közelebb lépve úgy tett, mint aki a fotográfiák között válogat.

– Nyitás óta keressük kegyedeket – mondta közben. – Itt van Renée és a fél háznép.

– Jobban tennék, ha inkább Agáta mamának segédkeznének!

– Ő maga utasította Isti, Boskót és Terka néni, hogy jöjjenek el a cirkuszba. „Nem meghalni, csupán költözni készülök!” Így mondta, és hozzátette, hogy Emma kisasszony, Milike és Mück Mária biztonságánál most egyetlen becsomagolásra váró porcelánkacat sem lehet fontosabb.

A grófnő sosem volt az a hosszú öleléseket, forró csókakat osztogató típus, így mikor a szeretete, amit irántam táplált, egy-egy gondoskodó gesztusként a felszínre tört, mindig meghatódtam. A tény, hogy elköltözik a villából, sőt Pestről, a közelünköl is, hirtelen mélységes szomorúsággal és szorongással töltött el. Legszívesebben azon

nyomban otthagytam volna az amerikai humbugkirály egész színes-szagos-ricsajos vircsaftját, hogy az anyósommal tölthessek még néhány napot – az anyósommal, aki máris több aggodalmat fejezett ki küldetésem kapcsán, mint az én szerető férjem.

– Beszelnünk kell – motyogta a fotográfiák fölé hajolva Tarján Vili.

– Hisz most is... – kezdtem, ám ekkor egyszerre négyen léptek hozzám, hogy az üdvözlőkártyák között válogassanak. A hírlapíró, helyet adva nekik, hátrébb lépett, onnan jelezve: ez így nem lesz jó. Szerencsére a harsány katonazenekar épp az utolsó, legvadabb indulót kezdte játszani, miközben csodás összhangban, tökéletes alakzatban masírozva a cirkuszpavilonba vonult, magával húzva-vonva a még mindig odakinn bémészkodókat. A vásárlóim kapkodva választották ki a vágyott fotográfiákat, majd rohantak az ülőhelyükre. Apró biccentéssel jeleztem Vilinek, hogy kövessen, és a különlegességek sátrának oldalában sorakozó illemhelyek felé indultam. A keskeny sikátorban akadt még ugyan néhány cirkuszlátogató, aki az utolsó pillanatban akart könnyíteni magán, de a fellépők, kikiáltók és ajtónállók már mind elszéledtek.

– Valójában Emmácskára tartozna a dolog – bökte ki Tarján Vili, akin csak most vettem észre, mennyire ideges.

– Őt a mellékelőadás sátrába osztották be – mondtam. – Alig hiszem, hogy el tudna onnan szabadulni.

– Végére is... – A hírlapíró nyugtalanul pillantott ki a deszkafülke takarásából, ahová behúzódtunk.

– Mondja már, mi lelte magát?! – ragadtam mega karját, hogy végre rám figyeljen. – Oly rémülten tekintget itt körbe, mint bivaly a mézsárszéken.

– Talán, mert úgy is érzem magam – pillantott rám Vili kalapja karimája alól, hogy aztán végre kibökje: – A báró úrnak tegnap veszedelmes látogatója volt.

– Miket beszél?! – kiáltottam. – Bántották? Megsebesült?

– Ne tessék aggódni, hisz alig valamicskét szakadt fel a sebe – hadarta a hírlapíró –, és az is csak azért, mert túl hirtelenkedve pattant ki az ágyból, hogy párbajképesre pofozza az illetőt.

Éreztem, hogy megrogyan a térdem, hát a mellettem feszülő sátorkötélzetbe kapaszkodtam.

– Párbaj? Hiszen még az előző lövésből is épp csak lábadozik!

– A pofozkodás végül lekerült a napirendről – legyintett Vili, mintha valami egészen bagatell dologról folyna köztünk a diskurzus. – Boskó visszasegítette a báró urat az ágyba, a látogató pedig közölte, hogy mivel egyikük részéről sem hangzott el semmiféle sértés, a fegyveres elégtétel *absolute supervacaneus*⁸¹.

– Elárulná végre, ki a nemes penész volt az, aki ennyire feldühítette Richárdot?

– Még nem mondtam volna? – csodálkozott Tarján Vili, amitől nekem azonnal kedvem támadt fejbe csapni őt a nyakamban lógó asztalkával, de türtőztettem magam. – Hát Freistädter Jenő lovag!

Hallani véltem, ahogy a kezem alatt megreccsen a sátorkötélzet, pedig ez csupán illúzió lehetett, hiszen az ujjaim át sem érték a vastag sodronyt.

– Mit akart az a sötét alak a bárótól? – kérdeztem fojtott hangon.

– Természetesen megkérni Emma kisasszony kezét – felelte Vili.

– Richárdtól?! A *sógorától*? Hát már egészen megveszett az az örült álperzsa?

– Az ő szempontjából tekintve a dolog nagyon is logikus – magyarázta a bűnügyi tudósító a monokliját matatva, amit azonban, mikor rám pillantott, mégsem mert a szeme elé illeszteni. – Freistädter lovag ugyebár muzulmán, ami azt jelenti, hogy értéktárgyként tekint a nőkre, akik ilyen értelemben a férfiak tulajdonában állnak. Amíg a leány kiskorú, az apa, vagy annak híján a család egy másik hímnemű tagja gyakorol felette hatalmat, később pedig a férj...

– Ezzel mind tisztában vagyok – vágtam a szavába. – Ha őszinték akarunk lenni, ez a mi keresztyén társadalmunkban sincs másként. Csakhogy Emmának él az apja! Vagyis... A világ úgy tudja, hogy él, és Hangay Árpádnak hívják. Akkor az a gazember miért Richárdot keresi fel a hagymázás ötletével?

⁸¹ Teljességgel szükségtelen (latin).

– Azt mondta, szándékában áll elutazni Marosvásárhelyre, ám mivel Emma kisasszony jelenleg Pesten tartózkodik, és közvetlen férfi felügyelője, azaz... hm, birtokosa Ambrózy báró, így előbb nála próbálkozik.

– Remélem, hiába!

– Amennyire tudom, a báró úr közölte vele, hogy az önök családjában a nők szabad akaratukból dönthetik el, kihez óhajtanak hozzámenni...

– Helyes!

– ...és bár ezt ő maga sem tartja egészen helyénvalónak...

– *Micsoda?!*

– ...mégsem érzi jogosultnak önmagát arra, hogy Emma kisasszony kezét a konzulnak adja.

– Na, még szép! – fűjtam akkorát, hogy Tarján Vili szempillája belerezzent. – És az a majdnem pofozkodás miből kerekedett?

– Az csak abból, hogy Freistädttler lovag kijelentette: számára úgy tűnik, hogy az Ambrózy családban, bármily ősi, tiszteletre méltó, kékvérű família is, immár a nők hordják a nadrágot. Ezután udvariasan, úri módon, bár meglehetősen pökhendien azt javasolta a báró úrnak, hogy mihamarább szerezze vissza a jelzett ruhaneműjét, és ha kell, pálcával tanítsa meg a rokonságában lévő nőket arra, hol a helyük.

– Bárcsak ott lehettem volna, szó nélkül felképelem!

– A báró úr is pontosan ezt szándékozta tenni, és ha a sebesülése meg nem akadályozza ebben, most azért remeghetnénk, hogy túléli-e a párbajt. – A cirkuszpavilonból hatalmas ováció, dörgő taps, hullámmó nevetés hallatszott ki, mire Tarján Vili vágyakozó pillantást vetett a hangorkán irányába, majd megemberelve magát tovább beszélt. – Freistädttler lovag a szavait nem sértésnek, inkább jó tanácsnak szánta. Boskó, aki végig jelen volt, azt mondta, hogy a konzul őszintén meghökkent Ambrózy báró indulatos viselkedésén, ám távozása előtt még kijelentette, hogy szándéka megmásíthatatlan. Ha kell, közölte, akkor embereket bérel, hogy kiderítsék, a báró úr hová rejtette el Emma kisasszonyt, akire ő változatlanul háremének negyedik ékköveként tekint, még akkor is, ha a hölgy egyelőre makacskodik.

– A török kutya! – sisteregtem, mire a hírlapíró aprót köhintve megjegyezte:

– Inkább perzsa, és az is csak ideiglenesen! Viszont az tény, hogy rendkívül elszánt.

– Ezek szerint tartanunk kell tőle?

– A báró úr azt üzeni, hogy mostantól legyenek fokozottan éberek. Lehetőleg egyikük se hagyja el a cirkusz területét, ahol a lovag embereinek tán eszükbe sem jut keresni kegyedéket, ám az ördög, különösen, ha muzulmán, sosem alszik. Én mindennap eljövök a déli előadásra, és hozom-viszem a híreket.

– Egész vagyomba fog kerülni ennyi jegy.

– Ambrózy báró volt oly kegyes – paskolta meg szíve fölött az öltönyét Tarján Vili –, és gondoskodott erről. Két hétre előre megvettette velem a belépőket, a költségeket pedig ő maga állta.

– Ez csak természetes – mondtam. – Amint módomban áll, mindenről értesítem Emmát, magát pedig holnap pontban délben várom a lovarda keleti végénél.

Miután elbúcsúztunk, én a mellékelőadás sátra felé indultam, hátha máris beszélhetek a nővéremmel. A cirkuszpavilonban folyó előadás szereplői azonban akkora tömegben áradtak folyvást ki és be a mellék- és főbejáratokon, hogy egy idő után képtelen voltam előrehaladni. Fegyelmezett paripák, harci szekerek, tollboás légtornászok, rikítóra festett bohócok, műlovarnők, indiánosok, japáni artisták, bűvészek, kocsikat húzó malacok, visongó majmok, aprócska pónik, kötél táncosok és törpe kecskék serege hömpölygött előttem, így inkább sarkon fordultam, hogy az étkezősátorban igyak egy bögrényit a híresen rossz amerikai kávéból.

Alig ültem le azonban a kikiáltók asztalához, rögtön magyar szót, mi több, cifra káromkodást hallottam. A pincérek egyike üvöltözött, miközben három lakli legénykét pofozott sorra, meglepetésként hol jobb, hol bal kézzel sózva oda egyet.

– Anyátok ne sirasson, most megtanuljátok a cirkuszi módit! – harsogta a vállas fickó pengebajszát rezegetve. – Álljátok-e a kiképzést, lássam!

Rögvest felismertem az ipszét! Ő volt az a különös (most már tudtam: magyar!) akcentussal beszélő pincér, aki a sebesült Madame Orlócy ápolásában oly buzgón segédkezett.

Az étterem asztalainál, mint mindig, most is sok munkás, lovászlegény, állatidomár ücsörgött, akiknek épp nem volt semmi dolguk, így a váratlan műsoron remekül szórakoztak. A három gyerek – egy kissé pufók arcú, egy kese hajú girhes meg egy görbe hátú kajla – a pincér felszólítását hallva kihúzta magát, bátran szembenézve azzal, ami következik. Poffoktól vereslő képük újabb csattanós tenyereseket kapott, majd a pincér várakozón leeresztette a karját.

– Jó – mondta. – Ha volt merszetek jegy nélkül általszökni a kerítésen, akkor most legyen bátorságotok a mosogatáshoz is!

– És azután? – kérdezte a kese hajú, aki a legkisebb, ám egyben a legbátrabb is volt közöttük.

– Azután? – nézett rájuk szúrósan a pincér. – Ha tiszta lesz minden tál és bögre, akkor esetleg megengedem, hogy az esti előadásra beleshessetek.

– Csakhogy mi véglegesre szerződnenk, naccságos úr – mondta a gyerek. – Nem azért hagytuk ott az álmosító oskolát meg a nyomorúságos inaskodást, hogy megnézzük a cirkuszt, hanem mert csatlakozni akarunk hozzá.

A pincér ezt hallva kicsinyt hallgatott, majd eget rengető röhögésbe kezdett. Mivel rajtam kívül a jelenetet figyelők egyike sem tudott magyarul, hát faggatni kezdték, ő pedig gurgulázó angolsággal fordította a lényeket. Lassanként vagy két tucat porondmunkás, felszolgáló, séf és egyéb amerikai nevetett a három kölkön, akik azonban a gúnyt is jól viselték.

– Egyen meg benneteket az üszkös fene – mondta végül a pincér engedékenyen. – Na jó, lássátok, hogy *Sándor bá*⁸², aki vagyok, tud

⁸² **Inzsol Sándor** felszolgáló a cirkusz étkezősátrában a művészek 5-ös számú asztalához volt beosztva, párban Hanz Gundlerrel.

kedves is lenni. Ha szépen dolgoztok, beszélek *Mr. MacMillannel*⁸³, és ha jó kedvében találom őt, hát... Akkor abból még akármi is lehet.

A három fiúnak ez az üres ígéret is épp elegendő volt ahhoz, hogy boldog vigyorral kötényt öltösn, és már rohantak is a forró vízzel teli dézsákhoz, tisztára sikálni a Barnum cirkusz szennyes edényeit.

– Rosszul van ez így kicsinálva – morgott Mária, miközben átvágtunk a Tattersall sátrakkal teli mezején. – Hiába vagyunk bévül a cirkuszon, a csudáiból annyit se látunk, mint vak kódis a napfelkeltéből.

– Más most a dolgunk – felelt a panaszra Emma –, de ígérem neked, mielőtt a Barnum odébbáll, szert kerítünk rá, hogy meglessük a műsort.

A zsúfolásig telt étteremsátor irányából énekszót, vaskos nevetést, harmonika csavaros nyekergését, sült hús illatát és edényzörgést hozott felénk a szél. A második előadás este fél nyolckor vette kezdetét, és már legalább egy órája be is fejeződött. A tömeg tán még nagyobb volt, mint délután, a cirkuszpavilon villanyos fénnyel kivilágított tere pedig izzani látszott a csodás ragyogástól. Baleset a nap folyamán csupán a déli előadás során történt. A hippodromban két lovas bukott fel a nagy, végső versenyen, de egyikük sem sérült meg komolyabban, a paripák pedig patára szökkenve, zsokéik nélkül is befejezték a szédítő futamot.

Most, hogy a nézőközönség kívül került a kapun, a fellépők végre pihenhettek. Az étteremsátor idomárokkal, lovasokkal, artistákkal, bohócokkal telt meg, miközben a munkások nekiláttak, hogy a sátrakat, s a köztük futó járatokat kitakarítsák, az állatokat megabrakoltassák, a laza köteleket újrafeszítsék, vagy más szükséges reparálást végezzenek. Messziről is hallani lehetett, ahogy a kovácsok sátrában patkókat csendítenek az üllökre, dohog a fűjtató és ütemes munkába kezd a kalapács. A szolgák némelyike elefántokat sétáltatott, nehogy az állatok

⁸³ **Joseph MacMillan** a cirkusz étkezősátrában a No. 1-es asztal, vagyis Bailey és a legfelsőbb vezetés felszolgálója, és egyben a pincérek, valamint a teljes konyhaszemélyzet főnöke volt.

elunják magukat a sok ácsorgásban, míg mások hangszereket tisztítottak, szénát hordtak az istállókba, mosott ruhát teregettek, vagy épp fűrészporral szórták fel a porondokat.

Hárman siettünk át a Barnum által ideiglenesen elfoglalt lóvásártér hatalmas területén. Éjszakára a sátrak közti utcákat, tereket magas oszlopokra tűzött, pléhsapkás lámpákkal világították meg, amik a villanyos áramot a cirkusz saját generátorától kapták. Emma és én még mindig a fellépőtoalettünket viseltük, mert így kevésbé voltunk feltűnőek. Törőcsik úr a nővéremnek meggypiros színű, buggyos vállú ruhát választott, mely lenyűgözően állt rajta.

– Mondd csak, hány házassági ajánlatot sikerült begyűjtened az első napon? – kérdeztem tőle csalafinta mosollyal, mire ő kismacska módján fűjt rám.

– Hallani sem akarok semmiféle ajánlatokról. Épp elég baj nekem, hogy Freistädter rám tapadt, mint egy pióca.

– Biztosra veszem, hogy Richárd intézkedni fog az ügyben. Ahogy Vilitől hallottam, a konzul rettenetesen feldühítette, pedig rá nem jellemző, hogy kijöjjön a béketűrésből.

– Nem lesz ott semmi grimbusz – jelentette ki Mück Mária magabiztosan. – Ha más út nem kínálkozik, a mi bárónk majd szépen keresztüllövi a pímaszt, oszt szer'usz világ!

Habár a cirkusz személyzetéhez tartoztunk, azért próbáltuk kerülni a világos helyeket, és inkább a sátrak közti szűk, sötétebb sikátorokban haladtunk célunk felé. Hamarost meg is láttuk a cirkuszkocsikból álló kicsiny falut, ahol ugyan csendesebb volt az élet, mint az étteremsátorban és annak környékén, de azért itt is akadt szép számmal, aki még nem tért nyugovóra. A középen magasodó zászlórúd mellé terméskövekből tűzrakó helyet építettek, amin akár egy egész ökröt is meg lehetett volna sütni. Körötte a kocsikból kihozott székeken, ládákon a *Silbon*⁸⁴ és Nanakusa csoport tagjai ücsörögtek, kiegészülve néhány liliputi emberkével, akik még le sem mosták arcukról a festéket,

⁸⁴ Az 5 tagú, hölgyekből és urakból álló **Silbon** „légartista” csoportot így reklamározták; „Lengő gyűrűiken veszedelmes lendüléseket, veszélyes ugrásokat végeznek és kölcsönösen fölkapják egymást.”

úgy telepedtek a többiek közé. Mások a lakókocsijuk előtt ültek, vagy annak korlátján támaszkodva lesték, történik-e még aznap valami érdekes.

– Kerüljünk hátulról – javasoltam. – Nem kell mindenkinek látni, ahogy átvonulunk a téren.

A lakókocsik ablakainak függönyei által megsűrve kék, zöld, fehér és sárga fénytócsák vetültek a lábunk elé. Éreztem Emma izgatott remegését, pedig nem is érintettem őt, ám szinte vibrálni látszott körötte a hideg levegő. A szolgálatot letéve én javallottam vasúti kocsink fülkéjében, hogy ne tétlenkedjünk tovább, inkább keressük fel és vonjuk kérdőre Orlócy asszonyt.

– Ha képes valami értelmes magyarázattal szolgálni arra vonatkozólag, hogy miért taszítja el magától azt, akit éveken át tiszta szívvel szeretett – mondtam tábornoki magabiztossággal –, akkor legyen néki szép ünnepe: békén hagyjuk. Ám ha most is csak harciaskodik, és arról sem hajlandó vallani, ki akarja a halálát... merthogy valaki holtan akarja látni őt, az négy nappal korábban fényesen bebizonyosodott! ...úgy mást aligha tehetünk, mint hogy riasztjuk Rudnayt!

– Mili kisméltósága egészen úgy beszél, mint azok a folyton mérges országházi képviselő urak, akik olykor ki szoknak állani a lépcsőre szónokolni – csapta össze a két tenyerét Mária.

– Van kitől az úri *lózungot*⁸⁵ tanulnia – motyogta erre csendesen Emma, aki félt ugyan a tervemtől, de mégis hamar belátta, hogy nincs tovább mire várunk.

Madame Orlócy ablakában sárga fény látszott, és az is csak keskeny csikban, mivel a sötétítő firhangokat összehúzták. Megálltunk a két lakókocsi között, és már-már borzongó áhítattal néztük, mozdul-e odabenn valaki. Hosszú percekig ácsorogtunk így, arra várva, hogy valahonnét belénk bújjon a bátorság.

– És ha kidob? – súgta Emma. – Mi lesz, ha ránk hívja a rendészeket?

⁸⁵ Eredmény, mottó, megoldás, átv. ért. kinyilatkoztatás, „a kimondott tuti”.

– Akkor minket a cirkuszból messze penderítenek, ő pedig előbb-utóbb áldozatul esik a gyilkosának – feleltem.

– Úgy pedig mindenkinek szer'usz világ! – tett koppanós pontot a sötét jövőmondás végére Márka.

– Immár csak egyet kell eldöntened – szorítottam meg biztatón a nővérem kezét. – Egyedül mész be hozzá, vagy mi is veled...

A két hatalmas cirkuszkocsi közt uralkodó félhomályban úgy jelent meg a férfi, mintha egész valója a kerekek árnyékából állt volna össze.

– A roggyantás gyönne rá a térgye kalácsára, maga ámerikából szalajtott marhapásztor, hát nem tudna füttyörszni, vagy valami egyéb udvarias zajt hallatni, mikor közeledik?! – kiáltott rémületében kis komornám, azonnal felismerve a pinkertont. A csavaros magyar szavak oly hangosra sikeredtek, hogy a környékről többen is felfigyeltek ránk, Harry Forster azonban csak annyit kérdezett:

– *What?*⁸⁶

– Barátnénk csupán az iránt érdeklődik – húzódtam elő az árnyékból –, hogy az úr mikor halálozott el, hisz kizárólag a kísértetek lehetnek ennyire csendesek.

– Biztosíthatom a hölgyeket, hogy nagyon is élek. – Az ügynök arcán halovány mosoly jelent meg. – Az pedig, hogy oly sokáig észrevétlen tudtam maradni, csupán az önök izgatott állapotának tudható be.

– *Oly sokáig?* – szólalt meg Emma. – Hát követett minket?

– Egészen a kaputól, igen.

– Mégis mi oka volt rá?

– Azt hamarosan ki fogjuk deríteni. – Harry Forster a tér felé intett. – Kérem, kövessenek!

– Mégis hová?

– Mr. Bailey kocsijához, ami ott áll, szemközt. Ő ugyan nem szereti, ha ilyenkor zavarják, ám úgy vélem, kegyedék váratlan felbukkanása a cirkusz területén biztos érdekelni fogja.

– Miért volna váratlan a jelenlétünk? – vettem vissza a szót. – Mindhárman a Barnum és Bailey alkalmazásában állunk.

⁸⁶ Tessék? (angol)

– Igen, tudom. – Harry Forster előbb a nővéremre, majd rám, végül pedig Márikára mutatott. – Önök ketten kikiáltóként, a barátnőjük pedig mindenesként dolgozik, ami azért is felettébb különös, mert az egyikük főrangú hölgy, míg a másik az ő testvére, a harmadik pedig a cselédje!

– Komornája! – javítottam ki meggondolatlanul. – Ez azonban nem zárja ki, hogy a cirkusznál dolgozzunk!

– Így igaz – ismerte el Harry Forster. – Még a főrangúaknak is lehetnek különös bolondériái, erre az öreg kontinensen már számos hajmeresztő példát láttam. Mégis motoszkálni kezdett bennem a gyanú, mikor a déli előadás alatt megláttam önöket, hogy tán rosszban sántikálnak. Persze könnyen lehet, hogy tévedek, és miután tisztázták magukat Mr. Bailey előtt, akár még maradhatnak is. Habár...

– Mondja ki bátran! – biztattam.

– Túl sok itt az aggodalomra okot adó tényező – fűzte hüvelykujjait széles bőrvébe a Pinkerton-ügynök, ezáltal oly különös testtartást véve föl, ami egyszerre volt kedvesen nyegle és tenyérbe mászóan pimasz. – Önök azt állítják, hogy Miss Zolino barátnői, ám ő látni sem akarja magukat. Ez persze lehet egyszerű összezőrdülés eredménye is, ami nem tartozik rám. Csakhogy kegyedék cselhez folyamodtak, és hamis személyiséget öltve a cirkusz szolgálatába álltak, majd az első adandó alkalommal Miss Zolino kocsijához lopakodtak.

– Bűnös szándékra vall, ha mindenáron ki akarunk békülni vele? – próbálkozott Emma. – Akár úgy is, hogy apró hazugságok és némi munka révén jutunk a közelébe?

– Semmi esetre sem! – tiltakozott Harry Forster. – Ha csupán ennyiről volna szó, legfeljebb a távolból mosolyognék bájos ügyetlenkedésükön. Csakhogy Miss Zolinót néhány napja meg akarták ölni, és ez... Nos, ez bizony már nem az első eset!

– Úgy érti, hogy már korábban is érte támadás?! – csaptam le rá, mert látszott az arcán, hogy elszólta magát, és ez kibillentette addigi magabiztosságából. Ő azonban nem felelt, inkább felénk lépett, és két karjával terelő mozdulatot téve ismét Bailey kocsija felé intett.

– Szeretném, ha most... – kezdte, ám ekkor a fejünk fölött bársonyosan szomorú, komoly hang szólalt meg.

– Harry, kérlek, hagyd őket!

Egyikünk sem vette észre, hogy Madame Orlócy mikor nyitotta ki az ablakát. Annyi biztos, hogy most lenézett ránk, és így szólt: – Ha Bailey-hez viszed őket, kitudódnak a merényletkísérletek, és akkor tán sosem derül fény az igazságra. Engedd be inkább a hölgyeket, és te is gyere velük!

Harry Forster néhány pillanatig az ablakban álló nőre nézett, majd lemondó sóhajjal mutatta az utat. A cirkuszkocsi féltényérnyi szalonjában két csodálkozó szempár fordult felénk. A kis vaskályha mellett, melynek kéménye a plafont áttörve pőfékelte füstjét a szabadba, Mab királynő kucorgott foteljében, míg a kanapén Annie Jones fésülgette temérdek szakállát. Köszöntünk és ők viszonozták, mi pedig máris a szűk folyosóra léptünk. Madame Orlócy a fülkéje ajtajában várt ránk. Emma lépett hozzá elsőként, de szólni nem mert. Az asszony hosszan vizslatta a nővéremet, hogy azután két karját kitarva magához ölelje őt.

– Gerlicém, hát újra látlak! – mondta szinte suttogva. – Bocsáss meg nekem, hogy elkergettelek, de... Gyere, odabent mindent elmondok részletesen.

Mivel a hálófülke igen kicsinyke volt, és a társalgás – tekintettel Harry Forsterre – angol nyelven zajlott, Márikát a szalonban hagytuk. Hogy ő miként értette meg magát a varázslatosan kicsi „tündérkirálynővel” és a félelmetesnek tetsző szakállas asszonnyal, nem tudom, de mire távoztunk, ők hárman remek barátnők lettek, akik öleléssel és csókkal búcsúztak egymástól.

– Helyre fehércselédek ezek – mesélte utólag kis komornám. – Szívesen elvinném őket a grófnőmama puccos hölgykaszinójába, hogy jó modorra tanácsák az ottani naccságaikat.

Mielőtt azonban mindezt megtudhattuk volna, előbb Orlócy asszony halk szavú, komor beszámolóját hallgattuk végig.

– Mr. Forster előtt nincs titkom – mondta a nővérem barátnője. – Ő az egyetlen, aki már hetekkel ezelőtt felfigyelt rá, hogy valami nincs rendben körülöttem, és amikor kérdőre vont, mindent elmondtam neki. Nem véletlen az sem, hogy titeket itt, a kocsim mellett csípett fülön, mivel Harry önkéntes testőrömmé szegődött, akire mindig számíthatok.

– Csak épp négy napja, a sajtóbejáráskor kószált el valamerre – jegyezte meg kissé epésen Emma.

– Hibáztam – ismerte el a pinkerton. – Álmomban sem gondoltam volna, hogy a gyilkos fényes nappal merészel támadni.

– Nagyon elkeseredett pasasér lehet – jegyeztem meg.

– Van is rá oka – mosolyodott el kesernyésen Orlócy asszony, aki az ágyán ült, maga mellé vonva Emmát. – Eddig négyszer csúsztam ki a kezei közül. Először szilveszter éjjelén, Bécsben próbált meg elveszejteni egy konflissal, amivel át akart hajtani rajtam. Akkor még azt hittem, hétköznapi balesetet sikerült megúsznom néhány zúzódással, ám Harry később megtudta, hogy a hajtót alig tíz perccel korábban ütötték le, a kocsiját pedig, amit a merénylő ellopott, alig két utcával távolabb találták meg, így tehát a célpont csakis én lehettem. Tizenhét nappal később aztán méreg került a levesembe, amit a szobámba hoztak.

– A szobádba?! – kérdezte Emma. – Hát akkor épp nem a cirkuszban laktál?

– A téli szezon alatt végig a bécsi *Rotunde*⁸⁷-ban léptünk fel, és a hideg időre való tekintettel az egész truppot szállodákban helyezték el.

– Mi volt azzal a levessel? – tereltem vissza a szót.

– Túl forró volt, hát az asztalon hagytam és megfedekeztem róla. Néhány órával később jutott csak eszembe, s akkor láttam, hogy a macskáim, a gyönyörű Agamemnon, akit a német turné alatt kaptam ajándékba, a tál mellett fekszik. Szegényke már egészen merev volt, de a bajsza még ott csillogott a leves, amit megdézsmált. Ekkor jutott először eszembe, hogy valaki az életemre tör, s aztán erről február 5-én bizonyosságot is kaptam. Van itt nekem egy bolondos hódolóim, bizonyos *Paul Bork*⁸⁸, aki aznap este levélkét küldött, hogy találkozni szeretne velem a vadállatok menazsériájában. Éjfélre járt, mikor odamentem, de

⁸⁷ A **Rotunde** csarnokát az 1873-as bécsi világkiállítás központi épületének szánták, később kiállításokat és vásárokat rendeztek benne. 1937-ben leégett. Helyén ma a bécsi nemzetközi vásár csarnoka áll.

⁸⁸ **Paul Bork** a Barnum & Bailey vasúti plakátkészítő és -terjesztő különítményének tagja volt.

Paul nem mutatkozott. Már épp távozni akartam, mikor az egyik ketrec kinyílt, és a legnagyobb rinocérosz fűjtatva felém indult. Szerencsére értek az állatokhoz, hisz Gerlice, te még emlékezhetsz is rá, mennyit bajmóldtam velük a Donnertnél! A szörnyeteget néhány elduruzsolt szóval, könnyű simogatással sikerült a ketrecébe visszaterelnem, és akkor láttam, hogy a lakatot valaki lefűrészelte. Utóbb az is kiderült, hogy a halálos randevúra nem Bork hívott, csupán visszaéltek a nevével. Ezután írtam Gerlicének azt a rideg levelet, amiben megtiltottam, hogy felkeressen. Biztos voltam benne, hogy valami régi, mocskos ügy kavardott fel ismét, és nem akartam őt bajba rántani.

– Annak a rémálomnak már vége! – nyugtatta Emma, aki jól értette, hogy Madame Orlócy mire gondol. – Itt valami más indoknak kell lennie.

– És mi azért jöttünk – mondtam –, hogy ezt kiderítsük!

– Amiben természetesen a Pinkerton Nyomozóiroda is áll rendelkezésükre – szólott Harry Forster, egyenest nővérem szemébe nézve.

07

Az árnyék pofozva jó

Pest, 1901. április 8.

Gyönyörű, napfényben fürdő húsvéthétfőre ébredtünk, mikor a hőmérő higanyszála majdnem elérte a tíz fokot. Ilyenkor a magyar ember fejében más sem jár, mint a főtt sonka tojással, frissen reszelt, erős tormával, roppanó héjú kenyérrel, mely azonban mind csak könnyű előhírnöke a dús ünnepi ebédnek. A jó falatok előtt étvágygerjesztőként elkél a stampedlis pohárákba mért kisüsti, szilva avagy vegyes pálinka, utána pedig, midőn a test már kellemesen elnehezült a csigatésztás tyúkleves, sült malac és mindenféle édes sütemények garmadájától, emésztést segítő legördülhet a torkon néhány pohár selymes borital.

További szokásos ténykedése ilyenkor a magyar embernek, hogy látogatóba megy rokonokhoz, ismerősökhöz. A locsolást faluhelyt még vödörből, jéghideg kútvízzel, városon viszont már apró, csinos kis üvegcsékben hordozott rózsavízzel végzik. Lányos visongás persze így is hallatszik itt-ott, hiszen ez a szokás része, ám festett tojás helyett a fiatalemberek már egyre többször kapnak süteményt, ártatlan csókot, sőt pénzt is, amit aztán otthon perselybe gyűjtenek. A népvándorlás

tehát húsvéthétfőn természetes, ám amit én aznap a Tattersallban láttam, mégsem volt szokványos dolog.

Úgy tetszett, hogy a hírneves humbugkirály, P. T. Barnum még holtában is képes megbolondítani az embereket. A pesti férfiak ezen a húsvéthétfőn csak legyintettek a sonkára, tormára, asszonyaik, szakácsnőik, cselédjeik sem izzadtak a tűzhely mellett, hogy bőséges ebédet bővíljenek az asztalra, a gyermekek pedig – feledve a költnivizes üvegcséket és a nagymamától remélt filléreket – tátott szájjal lesték, milyen csodákkal várja őket az Amerikából Pestre érkezett vándorcirkusz.

Még tizenegy óra sem volt, mikor a Külső-Kerepesi út már egészen bedugult. Hintók, fiákerek, homokfutók, omnibuszok álltak moccanatlan, úgymond egymás fenekébe tapadva, miközben kocsisaik tehetetlen dühükben egymást szidták, a lovak pedig idegesen rázták szép fejüket, nem értve ezt a rettentő vircsaftot. Mikor a cirkusz kapuját Mr. Bailey utasítására kinyitották, olyan embertömeg áramlott be rajta, amekkorát még a római pápa által vezetett ájtatos körmeneteken sem láthatott senki. Én csak álltam ott, nyakamban fotográfiákkal megpakolt asztalkámmal, és kissé ijedten néztem kifelé a szemem ablakán, míg valaki meg nem érintette a könyökömet.

– Ma is szép lesz a bevétel – mondta Harry Forster, fehér cowboykalapját a tarkójára tolva.

– Látom, szolgálatban van – böktek a zakója hajtókáján villogó pléhjelvényre, amit most kívülré tűzött, hogy bárki láthassa: hivatalos közrendészeti emberrel van dolga. A pajzs formájú, középen vízszintes vonallal és hatágú csillaggal kettéosztott plecsnire felül a „*Pinkerton National*”, alul a „*Detective Agency*”⁸⁹ szöveget vésték, s az egész úgy szikrázott a napfényben, hogy majd belevakultam.

– Jobb szeretek titokban dolgozni – mondta savanyú képpel Harry Forster. – Ma azonban nem rejtőzhetünk, mivel Mr. Bailey segítséget kért a helyi rendőrségtől, ők pedig cserébe elvárják, hogy a cirkusz rendészei felismerhetőek legyenek.

– Segítséget? – csodálkoztam. – Ugyan miért?

⁸⁹ Pinkerton Nemzeti Detektív Ügynökség (angol).

– A főnök előre sejtette, hogy ma sokkal többen akarnak majd bejutni a cirkuszbba, mint ahányan elférnek, és ebből még gond lehet. Nézze, a honfitársai máris egymást tapossák!

A jegykiadó kocsiknál valóban óriási tömeg torlódott össze, ami részben annak volt köszönhető, hogy ekkora érdeklődés mellett a bejárat túl keskenynek bizonyult. Férfi- és női kalapok, fejkendők és girardik tengere hullámozott, amíg csak a szem ellátott, s bizonyára még azon túl is. Valahol felvisített egy hölgy, mert a szoknyaszegélyére tapostak, máshol két diák kezdett heves lökdösődésbe, küzdve a helyért, ami egyetlen tyúklépéssel közelebb volt a színesre mázolt jegyirodához, mint a mögötte lévő. Az egymáshoz préselődő emberek közül néhányan máris rosszul lettek, ám őket a cirkusz szemfüles szolgálai azonnal kirángatták szorult helyzetükből, hogy levegőhöz jussanak. Csupán idő kérdése volt azonban, hogy az indulatok elszabaduljanak, ezért a helyszínre siető Mr. Watkins minden kikiáltót, sőt, a közelben tébláboló bohócokat és mozgó árusokat is a bejáratához rendelte, hátha le tudják csillapítani a nyugtalankodókat.

– Mennem kell – mondtam Harry Forsternek, ő azonban ismét megfogta a könyökömet.

– Csupán egy kérdés még – mondta, s közben csizmája hegyes orrát nézte, ami engem igencsak meglepett. – Mondja, Mili, udvarol a maga nővérének valaki?

Először úgy gondoltam, hogy hiányos angoltudásom játszik velem, és rosszul értettem a kérdést.

– Az érdekli, van-e a nővéremnek vőlegénye? – néztem rá fürkészőn, mikor végre rám emelte a tekintetét. – Miféle nyomozáshoz van szüksége ilyen ismeretre?

– Ha nem akar, ne válaszoljon – vont vállat Harry Forster, elengedve a karomat. – Majd megtudom máshonnan.

– Javaslom Emmát, mint ebben az ügyben a legilletékesebb forrást – vontam fel kissé elmarasztalón a szemöldökömet, ám több szóra nem maradt érkezésem, mivel Mr. Proctor a képsátor mellől már torkaszakadtából üvöltve rázta felém mindkét karját.

A négy tömött sorba rendezett cirkuszlátogatók valóban örömmel vették, hogy amíg várakozniuk kell, legalább az asztalkám képei között

válogathatnak. A következő fél órában kétszer is kifogyott a teljes készletem, én pedig a sátorunkhoz visszatérve mindannyiszor újratöltöttem azt.

– Remek, remek! – lelkesedett Mr. Proctor, aki már megtanulta, hogy az én szoknyámhoz közeledni fájdalmas zúzódásokkal jár. – Menjen, galambom, siessen! Ma mindent eladunk!

Az előadás végül gond nélkül lezajlott, ám még négy óra is alig múlt, mikor a korábban széteszlott tömeg ismét hatalmasra nőtt. A Tattersall előtti keskeny területet, sőt még a vasúti töltést, és azon túl a Keleti pályaudvar mellékvágányait is emberek árasztották el, pedig a jegyirodák megnyitásaig még majd' két órát kellett várni. A pestieket azonban, akik igen élvezték a csodás napsütést, ez cseppet sem zavarta. Megáradt folyamként árasztották el a Barnum vagonjait, csodálták a rájuk pingált arany betűket és színes ábrákat, miközben árgus szemmel lesték, hátha el tudnak csípni egy-egy cirkuszművészt, hogy testközelből is megszemlélhessék őket.

Mr. Proctor gyér hajzata szanaszét állt az izgalomtól, úgy ripakodott ránk.

– Menni, menni, menni és árulni! Most nagy üzletet csinálhatunk!

Az esti előadás közeledtével két társam és én folyvást a cirkuszon kívül sétálgató emberek között kóricáltunk, annyi képeslapot adva el, hogy már-már féltünk egyedül visszatérni a bevétellel. Szerencsére Rudnay valóban sok rendőrt küldött ki a Barnum megsegítésére, méghozzá nem csak egyenruhásokat. Épp egy Wainót és Plutanort ábrázoló fotográfián adtam túl, mikor ismerős arcra figyeltem fel. A magas, szürke öltönyös férfi hosszú nyakával, mélyen szemébe húzott kalapjával úgy festett, mint egy faágon ülő keselyű, mely csak arra vár, hogy a halál végre lekaszálja a vacsoráját. Tudtam, hogy ismerem valahonnan, de a neve csupán akkor jutott eszembe, mikor a közelben posztoló rendőrhöz lépett, és diszkréten annak fülébe súgott valamit.

Hát persze, hiszen ez a *Hegedűs Ali*⁹⁰! – buzgott fel bennem az öröm, mivel a főkapitányságon már többször látott öreg detektívet

⁹⁰ **Hegedűs Aladár** rendőr hivatalnok a *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* szerint 1901-ben az I. ker. Enyedi (ma Nagyenyedi) u. 8. sz. alatt lakott.

meglehetősen kedveltem. A lábam szinte magától mozdult, hogy hozzá vigyen, ám a következő pillanatban már be is láttam, micsoda ostobaság volna üdvözölni őt. Ha Ali meglát, azonnal kérdezősködni kezd, hogy vajon miként váltam én bárónéból néhány nap alatt cirkuszi személyzetté, s bár elfogadná az indokot, miszerint „nyomozati okból” öltöttem kék-fehér-piros bohócruhát, a kíváncsiskodása sok bajt zúdíthatna a nyakamba.

Sarkon fordultam hát, hogy magam mögött hagyjam Hegedűs detektívet, ám a szerencse, mely idáig pártolt, hirtelen hűtlen lett hozzám. Ahogy tekintetemmel rést kerestem az emberáradatban, a kabátok és szoknyák rengetegében egy fürge, bár igen koszos kézre lettem figyelmes. A hajlékony ujjak épp egy vaskos óraláncot akasztottak le egy selyemmellényről, majd a hozzá tartozó ezüstoffedelese időmérőt is megragadták, s végül mindkettőt villámgyorsan zsebre tették – csakhogy az a zseb nem a selyemmellény tulajdonosáé volt!⁹¹

A rajzoló – ezt el kell ismerni – mesés ügyességgel dolgozott. Az alacsony termetű, fekete szakállkát és hetyke bajuszkát viselő, idegen vonásokkal bíró selyemmellényes úr derűs mosollyal araszolt tovább, nem is sejtve, hogy épp az imént fosztották meg értékeitől. A tolvaj hátat fordított neki, közönyös képpel slisszolva a másik irányba, miközben a tekintete máris újabb áldozatot keresett.

Okosan tettem volna, ha szó nélkül megyek a magam dolgára – de hát mikor voltam én bölcs és megfontolt?! Saját szememmel láttam a bűncselekményt, és az is nyilvánvaló volt, hogy a fiatal tolvaj nem elégszik meg a zsebórával, elvégre a kapunyitást váró bámész tömeg kiváló alkalmat teremtett a vadászatra. Mentem hát utána magam is, nem törődve azokkal, akik meg akartak állítani, hogy a képeslapjaimból vásároljanak. A barna hajú, sunyi képű fickó zsebre dugott kézzel téblábolt, úgy nézgelődve, mint aki maga is a cirkusz megnyitására vár. Tudtam, hogy egyedül el nem kaphatom, hát vállalva a lelepleződést, a közelben ácsorgó Hegedűshöz léptem, orra alá tolva asztalkámat.

⁹¹ Az esetről a *Budapesti Hírlap* 1901. május 29-i számában írtak részletesen.

– Tegyen úgy a detektív úr, mintha vásárolna – néztem rá bohókás kalapom karimája alól. Ő először a jó fenébe akart küldeni, de aztán a szeme elkerekedett, beretvált álla pedig majd a földre esett.

– Milike?! – nyögte. – Akarom mondani... Pardon! Bároné kedves, maga meg mit keres itt ebben a hacukában?

– Inkognitóban szerepelek – súgtam. – Ha most leleplez, Rudnay megégeti magát a nyakkendőjével!

A fenyegetés hatott, pedig Hegedűs sosem volt gyáva ember, ám a főkapitányától azért csak tarthatott kicsinyt.

– Tolvaj van a tömegben – mondtam aztán. – Tőlem balra, úgy tíz lépésre ácsorog. Viseltes, sötét öltönykabát, halványkék nyakkendő, benne olcsó díszű.

– Meg is van! – biccentett okosan Hegedűs, mintha csak az egyik üdvözlőkártyát gusztálná. – Előbb-utóbb magam is észrevettem volna, hisz régről ismerem a jómadarat. Neve *Bageli*⁹², a jasszok viszont csak úgy emlegetik, a Grátz. Többször is fülön csíptük már tolvajlásért.

– Ezüstórát láncsal most is találhat a zsebében – mondtam. – Az imént láttam, amint egy úr mellényzsebéből elemelte.

– Nincs az már nála, méltóságos asszonyom – sóhajtott a detektív. – Ezek a rajzolóok mindig párban dolgoznak. Az egyik megszerzi a szajrét, majd rögvést átadja azt a társának, nehogy lebukjon, ha netán gyanakodni kezdenének rá.

– Igaza lehet – jutott eszembe. – Mikor hátat fordított az úrnak, ott egy nálánál alacsonyabb, pelyhes bajszú legény állt, akivel mintha egyetlen minutumra összesimultak volna. Akkor azt hittem, hogy a tolongók lökték egymáshoz őket, de most, hogy mondja...

– Intézkedem! – választott végre képeslapot Hegedűs, majd elfeledve kifizetni azt, sarkon fordult és megkereste a rendőrt, akivel korábban sutyorgott.

Bánta a fene az elmaradt bevételt, hisz cserébe a következő percekben jobban szórakoztam, mintha a Barnum cirkusz páholyában

⁹² **Bageli Ede alias Gratz** (1880-?), állástalan kövező napszámos és zsebtolvaj. Fogolytörzskönyve szerint 1901-ben a VI. ker. Liszt Ferencz tér 4. sz. alatt lakott. Többszörös visszaeső.

ülnék. Először is a rendőr kardját csörgetve, nagy dérrrel-dúrral lecsapott Grátzra, és kifelé kezdte őt rángatni a rémulően szétnyíló tömegből. A fiatalember erre vad óbégatásba fogott, lábát megvetette, szeme dühösen villogott, és torkaszakadtából azt bizonygatta, hogy ártatlanabb, mint maga a keresztre feszített messiás. A rendőrt persze ez nem hatotta meg, és már épp grabancon akarta ragadni Grátzot, mikor a sokaságból előrontott annak társa, öklével leterítve a törvény emberét.

Ekkor már több hölgy is sikoltozni kezdett, valahol felsírt egy gyermek, a férfiak pedig egymás lábára tapodva igyekeztek minél távolabb kerülni a küzdelemtől. A rendőr gyorsan visszanyerte lélekjelenlétét, ám talpra állni még nem tudott, mivel váratlan támadója gyomron rúgta. Grátz közben futásnak eredt, és minden útjába kerülőt félrelökösve a vasúti töltésre hágott.

– Fogják meg! – üvöltött valaki. – Ott szökök!

Vállalkozószellem azonban a sok férfi közt egy sem akadt, így végül a zsebtolvaj a sínek közé ért, majd hamarost eltűnt a vagonok rengetegében, melyen túl a Százház becsületes ember számára veszedelmes labirintja várta. Társa közben tovább küzdött a magányos rendőrrel, akinek végül sikerült talpra állnia, és új stratégiaként épp a kardját próbálta kirántani. Richárddal már többször mondtuk Rudnaynak, hogy a magyar karhatalom eme impozáns kelléke cseppet sem praktikus, ha bűnözőket kell elfogni, hát szereztessen be inkább a magyar rend őreinek olyasféle botokat, amelyeneket a brit bobbyk használnak, ám ő erről hallani sem akart.

– Magyar rendőr karddal jár és punktum! – kötötte maradi ebét a karóhoz.

Most aztán a gyakorlatban is láthattam, mennyire igazunk volt, mivel a tolvaj cimborája – mint később kitudtam, *Kecskemétinek*⁹³ hívták –

⁹³ **Kecskeméti Lajos** nyomdászsegéd (1883-?) fogolytörzskönyve szerint 1901-ben a VII. ker. Garay tér 9. sz. alatt lakott. Többszörös visszaeső lopás és orgazdaság büntetében. Szabadulásakor ezt írták róla: „Hazug és ravasz természetéből nem vetközött ki. Testileg kiélt, lelkileg igen romlott egyén. Büntetéséből nem okult, erkölcsileg nem javult: jövője bizonytalan.” Letartóztatva: 1901. ápr. 8. Oka: lopás és hatóság elleni erőszak büntette.

kétszer is megütötte a posztost, míg az a fegyverével bajmólódott. Hiába kerestem a tekintetemmel Hegedűs detektívet, ő sehol nem mutatkozott, a környül álló tömegben pedig a sok kinyalt ficsúr, pohos úriember és rozzant nagyapó közül egy sem akadt, aki eléggé férfi lett volna a harchoz. Már-már úgy éreztem, magamnak kell közbelépnem – mérícskéltem is asztalkám súlyát, hogy vajon azzal mekkorát lehet ütni –, mikor a cirkusz irányából különös, vércsevijjogásra emlékeztető, mégis emberi hujjogás harsant. Az emberek rémülten ugrottak szét, utat engedve annak a fehér alapon barna foltos lónak, mely vad vágatában közeledett, hátán hozva a megmentőt.

Harry Forster az utolsó néhány méteren ördögi akrobatamutatványként két lábra állt a nyergen, majd elrúgva magát, egyenest a rendőrt csépelő fickóra vetette magát. Harcról innentől fogva már nem beszélhettünk, mivel a pinkerton rátérdelt a gazemberre, és hátracsavarva annak mindkét karját, ügyes kis bilincset csattintott a csuklójára.

A körben álló nézősereg öt-hat szempillantásig csak állt dermedten, majd valaki tapsolni, más pedig megkönnyebbülten nevetni kezdett.

– Nahát, ezek a Barnumék! – harsogta egy pincskalapos úr. – Valóban nagy humbugmesterek!

Míg Harry Forster talpra emelte a folyvást köpködő, vicsorgó és káromkodó tolvajsegédet, átadva őt a rendőrnek, aki nem győzött hálálkodni, a nézősereg egyre csak tapsolt, hujjogott, sőt, kalapot dobált. Mikor aztán a pinkerton visszaszállt lovára, és lassú ügetésben a cirkusz felé távozott, olyan ováció kísérte, mintha ő maga lett volna a Barnum és Bailey legnagyobb műsorszáma.

– Ha előételként ilyen izgalmas produkciót tálalnak, vajon milyen lesz a fő attrakció? – pihegte mellettem egy testes asszony körötte álló családtagjainak. – Jaj, csak a gyöngye szívem kibírja, édeseim!

Mint később megtudtam, végül Grátz sem jutott el a tolvajoknak menedéket adó Százházig, mivel Hegedűs detektív utolérte és letartóztatta őt. A két jómadár, bár még igen fiatalok, mégis régi ismerősei voltak a rendőrségnek. A Barnum előtti incidensért végül csak Kecskemétit ítélték el kerek egy évre, Grátz viszont szabadon távozhatott, mivel nem találtak nála semmit: az ezüstóra és még két női

bugyelláris a bűntársa zsebében lapult. Az előbbi egyébként Grátz – mint azt a lapok megírták – *Cselingerián*⁹⁴ úr mellényéből emelte ki.

Kapunyitás után jómagam is visszatértem a cirkusz területére, ám alig vettem meg lábamat szokásos helyemen, mikor Márka lépett hozzám.

– Emma kisasszony asztat üzeni, hogy légy vergődik a levesben – sutyorogta a fülembe –, és nem is egy, de mindjárt kettő!

– Beszélj érthetően, kérlek – mondtam. – Ebben a zajban aligha hallhat más.

– Az úgy volt, hogy a déli előadás közben Emmácska kiment a furaságok sátrából, hogy friss levegőt szíjjon, és ahogy ottan kóricált, eccercsak érdekes beszéd ütötte meg a fülét. Két úr, akik a cirkuszban dőgoznak, Mili ifiasszonyt emlegették.

– Miféle két úr?

– A fő hálókocsis, biztos ezért is híjják Soförnek, a másik neve pedig, ha jól emlékezem, valami *Vogt*⁹⁵, aki kasszírő, csak éppen nadrágban.

– És mit beszéltek rólam?

– Asztat, hogy jó lesz vigyázni a Milikével, mer' egyáltalán nem úgy teszi-veszi magát, mint valami szürke kis tanítónő. Soför szerint kegyed a Pinkertonék újabb ügynöke, akit az elhalt detektív helyett küldtek szimatolni. Vogt viszont ezen csak nevetett, mondván, hogy a Milike inkább egy családjától szökött úrijánynak látszik, aki cirkuszi álmokat kerget, mert attól romantikás világutazást remél.

– Úgy tűnik, rosszul játszom a szerepemet – mondtam bosszúsan, mire kis komornám újfent a fülemhez kepeszkedett.

⁹⁴ **Cselingerián Jakab** nyelvtanár, tolmács, tudósító, a pesti élet közismert alakja, Krúdy barátja. Orosz-Örményországban született, Németországban végezte egyetemi tanulmányait, a millennium évében Pesten volt tudósító. Több cikke is megjelent az Arménia című folyóiratban a kaukázusi örmények történetéről. Tolmácsa volt a Zichy-féle kaukázusi expedíciónak, a honvéd vezérkari tisztek nyelvtanfolyamán orosz tanított. Az I. világháború alatt az oroszoknak folytatott kémkedés vádjával kivégezték.

⁹⁵ **William E. Vogt**, a Barnum & Bailey pénztáros asszisztense.

– Van még más is! – súgta. – Az a Vogt asztat mondta, hogy inkább Harryval, azzal a pisztolyos tehenészfiúval kéne valamit kezdeni, mer' mostanság túl közel került ahhoz, amihez semmi köze! Erre aztán Sofőr még idegesebb lett, és folyvást azt hajtogatta, hogy szóljanak Inzsolnak. Ő majd elrendezi a cowboy meg a Milike sorsát is, hátha mindketten veszedelmesek.

– Inzsol?! – töprengtem csendesen. – Hisz hozzá már volt szerencsém! Magyar pincér az étteremsátorban.

– Az meglehet – hagyta rám Márika. – Én csak annyit kapiskálok, hogy itten még a harctéri latrinánál is jobban bűzlik valami!

– Akkor hát, gyöngyöm – simítottam meg piruló arcát –, fogjuk bé az orrunkat és úgy kutakodjunk tovább!

Pest, 1901. április 9.

Hiába voltunk túl a harmadik napon és hatodik előadáson, a pesti nép érdeklődése a Barnum & Bailey látványosságai iránt fikarcnyit sem lankadt. Sőt, mivel rendre elfogytak a jegyek, így sokakat sajnálkozva kellett elküldeni a kapuktól, hiszen a cirkuszpáholyba tizenkétezer – jaj, még kimondani is sok! – embernél többnek semmiképp nem jutott hely. A sok fellépés, no meg egyéb munka dacára azonban a cirkuszi társulaton a fáradtságnak mákszemnyi jele sem mutatkozott. Mi több, úgy tetszett, hogy mindannyian egyre vidámabbak, felszabadultabbak és lelkesebbek.

– Igen, mi ilyenek vagyunk – mosolygott Emma, mikor az esti előadás után Márika és én sajgó hátunkra, lábunkra, összes porcikánkra panaszkodva botorkáltunk a vasúti hálókocsink felé, miközben ő kipirult arccal, tele életerővel lépkedett mellettünk. – A cirkusz számunkra maga a szabad szárnyalás, a közönség tapsa, nevetése pedig a levegő, amin suhanhatunk.

– *Számunkra?! – pillantottam rá kérdőn. – No, ezt megjegyzem magamnak!*

A kabinban aztán vetkezni kezdtünk, és közben számba vettük a nap eseményeit.

– Ma Tarján Vili tett nálam látogatást – mondta Emma. – Türelmesen végignézte a mellékelőadást, pedig már vagy kétszer látta, és aztán félrehívott.

– Mi hír otthonról? – kérdeztem.

– Anyósod duplán tábornokoskodik – nevetett a nővérem. – Egyrészt a költözködéssel járó felfordulást irányítja, másrészt a férjedet igyekszik ágyban tartani, és szigorú szavai kartácsütőzével ritkítani annak látogatóit. Miként Vili újságolja, Richárd egyre kevésbé fér a bőrébe. Szerinte rettentően hiányol téged, és nyugtalankodik, hogy valami bajod eshet.

– Inkább attól fél, hogy elrontom a nyomozást – jegyeztem meg keserűen, mire Emma fürkész pillantást vetett rám.

– Valami bánt, húgocskám? – szólt csendesen, de mikor röpke pillantást vetettem Márikára, aki épp a ruháját hajtogatta össze, rögvest megértette, hogy erről most nem szívesen beszélnek.

– Vili azt is mondta, hogy a férjed el akarta vele küldeni a pisztolyodat, de a hírlapíró félt, nehogy a kapuőrök elkobozzák tőle, ezért megtagadta a szolgálatot.

– Pisztoly? – ráncoltam a homlokomat. – Richárd nem szereti, ha magamnál tartom.

– Úgy tehát a mi villanyos eszű bárónkat nagyon verheti a majré – szólt közbe kis komornám aggodalmas képpel. – Tán tud valamit, amiről mi idebenn nem.

– Hirt kapott Freistädter lovagról – bökte ki Emma, és most már ő sem nevetett. – Vili szerint Richárd magához hívatta néhány jó emberét a pesti éjszakából, akik megsúgták neki, hogy a konzul hóhemeket toborzott, miután kitudta, hol rejtőzünk.

– Miket beszélsz? – kaptam a szón. – Freistädter tudja, hogy a cirkuszban vagyunk?

– Még hozzá egyenest a rendőrségtől – bólintott a nővérem. – Állítólag az a detektív, akivel minap találkoztál...

– Hegedűs Ali?

– Az, az! Szóval ő volt az, aki a rendőrkávéházban nagy hangon elpletykálta, hogy Ambrózy báróné képlapárusnak állt a Barnumékhoz, és ebben a minőségében mindjárt két veszedelmes zsebtolvaj lefűlélésében is segédkezett.

– A bolond!

– Ne ócsárolj magad!

– Nem én, hanem ő! Az Ali!

– Szerintem csak dicsérni akart – vont vállat Emma. – Persze a szavait bárki hallhatta, és köztük lehetett Freistädter egyik embere is.

– Ha pedig az a varangypofájú lovag hóhemeket toboroz, akkor készül valamire! – vélte Márka, szakértő mód simogatva kerek állát, majd a homlokára csapott. – Tán el akarja rabolni Emmácskát!

– Olyan velem már megesett, úgyhogy nem félek tőle – mosolyodott el ismét a nővérem. – Különbözik meg itt vagytok ti, akik vigyáztok...

Ekkor három koppantás hallatszott az ablakon. Kifelé nem láthattunk, mert a benti lámpafény és a kinti sötétség tükörré változtatta az üveget, de kései látogatónk szavait mind tisztán értettük.

– Ne vetkezzetek, inkább öltözzetek, ti három gerlicék! Itten Madame Orlócy beszél, aki most muriba hív titeket!

A bársonyos nevetés, no meg az, hogy miután az ablakunkat felhúзва odalenn, a vasúti kocsi mellett álló alakban tényleg Orlócy asszonyt ismertük fel, mindhármunkat jókedvre derített. A bűvös magnetizmusban, amit Miss Zolino a színpadon művelt, valóban lehetett valami, mert hívó szavára mi bizony gondolkodás nélkül öltözni kezdtünk, s aztán a hálókocsiról leszállva mentünk vele.

Pontosabban velük, hiszen Madame Orlócy egész kis kompániával jött el értünk. Vele tartott a mellékelőadásból *Gasnier*⁹⁶, az erőember és Mademoiselle Loretta, a kígyóbűvölő, a különlegességek tagjai közül pedig Alfonso, a nagydarab négus, aki bármit képes volt megenni, valamint a tetovált emberpár férfi tagja, a vicces bajszerű Frank Howard is. A fekete bársony égen szikrázón ragyogtak a csillagok, és bár hideg volt, e kései órán sem fagyott, csupán a leheletünk vetett párát. Ahogy

⁹⁶ **Pierre Gasnier**, a „francia Herkules”, erőember, lópatkó hajlító, lánctépő, súlyemelő, aki 1890-ben szerződött le a Barnum & Bailey-hez.

felhágtunk a vasúti töltésre, szemkápráztató látványként tárult elénk a Barnum és Bailey villanyos lámpákkal megvilágított sátorvárosa, ahol most is zajlott az élet. Amikor társaságunk víg nevetéssel, fecsegő szóval a főbejárásthoz ért, épp akkor távozott a cirkusz területéről az a feketére mázolt, zárt kocsi, amin a napi bevételt a bankba szállították. A bakon szikár hajtó, hátul puskás őr foglalt helyet, és az elvillanó ablakon át láttam, hogy odabenn is ketten ülnek.

– Hová cipel minket? – fordultam Madame Orlócyhoz, mire ő csak kacsintott, és annyit mondott:

– Kövessetek!

A kapun belépve mindjárt jobbra fordultunk, és szinte azonnal meg is érkeztünk úti célunkhoz.

– Ma egész éjjelre magunknak foglaltam le ezt a helyet – mondta a magnetikus hölgy, kitarva előttünk a szép reprezentációs sátor ajtóponyváját. – Ide csak a kívülről érkező különleges vendégeket szokták beengedni, ám Mr. Bailey megértette, hogy mi olykor jobb szeretünk egymás közt, és nem az étteremsátorban mulatni.

Amint odabenn voltunk, mindjárt tudtam, hogy mit értett „magunknak” és „mi” alatt. A fehér abroszokkal terített asztalok körül és a kicsi pódiumon mindenfelé a mellékelőadás és a különlegességek tagjait láttam nyüzsögni. Jo-jo, az „uszkárfejű ember” a rendkívül jóképű Herman „kiterjeszkedő művésszel”. Miss Miltonnal, a „hosszú hajú nővel” és Sol Stonnal, a már-már törpe méretű, tyúkmellű fejszámolóval beszélgetett, kinek feje olyannyira a vállai közé süppedt, hogy úgy tűnt, egyáltalán nincs is nyaka. White kapitány, a side show feje elégedetten sétatírált alárendeltjei között, meg-megállva hol a kis kínai lányok mellett, akik oldaluknál összenőve születtek, hol Eli Bowen fölött, aki kerekesszékeben, két karjával gördítette magát tova.

A hangulat máris remek volt, ám érkezésünk még ragyogóbbá tette azt. Madame Orlócyt az egész társaság nagy ovációval és tapssal fogadta, hisz ő intézte el, hogy a mulatságot – melynek semmi különös oka nem volt, csupán a gőz kieresztését szolgálta –, ebben a rendkívül kényelmes sátorban tarthassák.

– Szeretik őt – súgta a fülembe Emma. – És ő is szeret a Barnumban lenni.

– Valaki mégis holtan akarja látni – emlékeztettem a nővéremet. – És az a valaki szintén a cirkusz tagja!

Napok óta ezen a talányon törtük a fejünket, ám hiába kérdeztük ki nővérem barátnéját apróra, és nyüstöltük Harry Forstert, hogy csiholjon elő abból a fenemód pinkertoni detektívkobakjából valami épkézláb elméletet, semmire sem jutottunk. Tény, hogy Madame Orlócyt, alias Miss Zolinót az év kezdete óta már többször is meg akarták ölni, ám hogy miért, arra makulányi ötletünk sem volt.

Ez az éjszaka azonban nem a borús félelmekről és baljós árnyakról akart szólni.

A pulpituson hamarost felsorakoztak a mirambások, akikhez a *Farallyk*⁹⁷ „macskazenekara” is csatlakozott, oly örömenével árasztva el a sátor belsejét, hogy sokaknak mindjárt táncolhatnékjuk támadt. Nem mondom, eleinte kissé különös és borzongató látványt nyújtott, amint a „tűfejű” és meglehetősen esetlen Old Zip Mable Miltonnal ropta, aki ehhez kénytelen volt hosszú haját többször a saját karja köré tekerni, nehogy mindketten elbotoljanak benne. Hasonlóan furcsa pároska volt Mademoiselle Marie (vagy ahogy Pesten máris emlegették, Hínár Mariska), a „moszathajú leány” és Rob Roy, az albínó ficamművész, aki bármely irányba ki tudta fordítani a végtagjait, avagy John Coffey, a „csontváz gigerli” és bájos, ám annál kisebb partnere, Mab királynő.

Alig pisloghattam azonban kettőt, már engem is felkértek. Alfonso, a fekete „mindenevő”, mint tapasztalt parkett-táncos perdített középre, ahol aztán Emma is csatlakozott hozzánk, még hozzá az ifjabb Shelby partnereként. A „bilincstörő” Shelby ezredes, aki egy széken ücsörögve figyelte fiát, nagyon öregnek, megtörtnek és bizony bugyutának tűnt.

– Aggkori demencia – világosított fel később Emma, aki táncpartnerétől értesült a Shelby tragédiájáról. – A fia, Charles szerint az öreg szinte napról napra szétszórtabb, feledékenyebb, de bármilyen lakatot, zárat is adnak a kezébe, azt mégis percek alatt képes kinyitni egyetlen drótdarab vagy közönséges hajtű segítségével.

⁹⁷ „Macskazenekarként” hirdetett olasz női zenekar.

Sajnáltam az ifjú Shelbyt, aki kései gyermekként született, és az édesanyját szinte azonnal elveszítette. Az ezredes egyedül nevelte fel őt, ám két esztendeje, mikor az öreg szellemi állapota hirtelen romlani kezdett, a szerepek felcserélődtek közöttük. Charles egyébként nagyon jóképű, csinos, szerény fiatalember volt. Még alig töltötte be a tizenhetet, és talán épp ennek volt köszönhető, hogy bájosan esetlen, könnyen piruló, hölgytársaságban kissé elveszett ifjúnak mutatkozott. A Barnumnál jól érezték magukat, a cirkusz biztos megélhetést nyújtott nekik, bár a fiú sokszor szorongott, mert nem tudta, mi lesz velük, ha az apja többé már a lakatok kinyitására sem lesz képes.

A második tánc végén pincérek jelentek meg, akik nagy kosarakban marhasültes szendvicseket, főtt kukoricát, nyárson pirított egész csirkéket és illatos zsemlyéket hoztak az étteremsátorból. Ezt is Orlócy asszony intézte, ahogy aznap este mindent. A zene tovább szólt, de a legtöbben az asztalokhoz tértek falatozni. Jómagam Sol Stone társaságához csatlakoztam, hisz mindig is érdekelt, hogyan működik egy olyan ember agya, aki néhány szempillantás alatt képes fejben nyolcjegyű számokat összeadni, kivonni, megszorozni. Asztaltársaságunk tagja volt még Tomaso, az „élő tűpárna”, valamint Charles Broton Tripp, a kéz nélkül született férfi. Utóbbi oly természetességgel rúgta félre befűzetlen cipőit, ült le székére, és vette lábba a szendvicset, hogy aztán gerincroppantóan meggörbülve falatozni kezdjen, mintha körötte mindenki így vacsorálna.

Mindeközben az sem kerülte el a figyelmemet, hogy a nővérem Mr. Coffey-val, a „csontváz gigerlivel” társalog, aki egész hölgykoszorút vonzott maga köré. Az egyszerre ijesztő (hisz valóban csontsovány!) és megnyerő (tekintve választékos öltözkését, mellényét verdeső arany óraláncát, monokliját, magas cilinderét) úriember széles, kissé fennhéjázó gesztusokkal magyarázott valamit, a körötte álló nők pedig áhítattal hallgatták őt. Az „élő csontváz” előadásának varázsát csupán az rontotta némileg, hogy szegény meg volt fázva, ezért gyakorta kellett előkapnia zakóujjából a zsebkendőjét, amibe aztán zajos trombitálást rendezett.

Az emberi „különlegességek” és „szörnyek” láthatóan remekül érezték magukat egymás között, de azért a társulat egyéb tagjait sem

zárták ki a mulatságból. Ha akart, bárki bejöhetett a Mr. Bailey-től kölcsönként reprezentációs sátorba – és jöttek is szép számmal, bár alig ismertem közülük valakit.

– Az az igen sármos férfi, aki most vette le a cilinderét, Spader Johnson – hajolt közelebb a fejszámolóművész, látva kíváncsiságomat. – Valóságos herceg, nem igaz?! Ki mondaná meg róla így civilben, hogy ő a Barnum és Bailey legjobb bohóca! Karján az a csinos hölgy Minnie Johnson műlovarnő, a felesége. Leányuk, a kis Neta is fel szokott lépni velük, de ő még csupán hatéves, így már biztos ágyba dugták.

– Na és ő? – mutattam a kackiás bajszerű, széles vállú, barna öltönyös férfira, aki épp elmélyült beszélgetést folytatott Madame Orlócyval.

– Jah, ő csupán Bork, az egyik plakátírózó – legyintett apró kezével Mr. Sol. – Már hetek óta itt van a kegyedék városában, hogy a hírverést irányítsa. Az ő dolga, hogy felkeresse a nagyobb boltokat, és ingyenjegyért cserébe kitettesse velük a cirkusz plakátjait. Ügyes, de közönséges és durva alak, ha engem kérdez. Nem is értjük, Miss Zolino miért fogadja az udvarlását. – A sátorban egyre vidámabb lett a hangulat. A mirambások felváltva játszottak a „macskazenekarral”, sőt, még Spader Johnson is kerített valahonnan egy trombitát, melyből szívszaggató, gyönyörű dallamot csalt elő. Én kissé aggódva kerestem tekintetemmel Márikát, tudván, mennyire elveszettnek érezheti magát egy olyan társaságban, ahol szinte senki nem beszél magyarul. Útra is keltem, hogy megkeressem, ám amikor a sátor egyik sarkában végre rátaláltam, azonnal megnyugodtam. Kis komornám a két „borneói vadember”, Waino és Plutanor, valamint Mab királynő és Old Zip, a „tűfejű” társaságában guggolt a keményre taposott földön, és néhány kavics segítségével épp snóblizni tanította őket. Azt, hogy miként értette meg velük a szabályokat, elképzelni sem tudtam, de hogy mind remekül szórakoztak, az messziről is látszott.

Alig egy órája tartott a kavargó multság, mikor a miramba zenekar hirtelen elhallgatott. Valaki hátulról osont fel hozzájuk, vezetőjük fülébe sugdosott, mire ő bólintott, és ütőit magasra emelve várt. Ekkor már szinte mindenki a pulpitus felé fordult, így nem vették észre, hogy a sátor főbejáratát óvatosan félrehajtják. A zenekar jelet kapott, mire

fergeteges tust kezdtek verni, ami a mirambáktól igen szokatlan volt, mivel az egész leginkább csak csengő-bongó csinnadrattára emlékeztetett. Mikor az egzotikus zeneszerszámok elhallgattak, a népes társaság mögött hirtelen sztentori kiáltás harsant.

– Tádááám! Megjött Annie, hódoljatok neki!

Mindenki egyszerre fordult sarkon. A szakállas nő két karját az égbe vetve mímelte a hatalmas ölelést, amivel dús keblére vonja a jelenlévőket, majd rakott szoknyáját megragadva oldalra lépett, feltárva a háta mögött rejtő kétkerekű kordét. A kocsit púposra rakták mindenféle ládákkal, amik a József Főherceg Szálloda veres pecsétjével voltak ellátva. Annie Jones királynői mozdulattal intett, mire a kordét toló fiúk – hisz ezek azok a kölkök, akikkel a magyar pincér ordibált: döbbsentem rá! – egyike pajszerrel ragadva felfeszítette a legfelső csomagot. A szakállas nő lehajolt, széttúrta a szalmát, és alóla egy zöld pezsgőspalackot vont elő.

– Igyatok, gyerekek, hisz csak egyszer élünk! – kiáltotta, mire taps és üdvívalgás közepette tódultak köré a trupp legszomjasabb tagjai.

Hamarost dugók pukkantak, és fehér hab loccsant a földre, a szép ruhákra, no meg a teáscsészékbe, amikből Kína csodás italát előzőleg mind kiöntötték. A tolongás közepén Annie Jones állt, aki egyenest a palackból ivott, míg Madame Orlócy félre nem vonta őt. Szavukat nem hallhattam, de azt jól láttam, hogy veszekszenek. Nővérem barátnéja könyörgő arcot vágva magyarázott valamit, ám a szakállas nő csak a fejét rázta, ivott, majd faképnél hagyta őt.

– Ennek rossz vége lesz – mondta Emma, aki szintén látott mindent.

– Ez a nő... vagy férfi, én nem is tudom. Szóval ez az Annie Jones máris be van rúgva. Ráadásul szeszt hozott a cirkusz területére, pedig ezt Mr. Bailey szigorúan tiltja.

– Nem csoda, hogy Orlócy asszony haragos – bólintottam. – Gyere, beszéljünk vele!

A „mágnetikus csodát” odakinn találtuk meg. A csillagpettyes ég alatt állt egyedül és szigaretlizett, oly bőszen fújva ki a füstöt, mint valami szoknyába bújó gőzmozdony.

– Értem én őt! – dohogta, bár még rá sem kérdeztünk zaklatott állapotának okára. – A férje, akit imádott, néhány éve meghalt, és ő képtelen a gyászból kivergődni.

– Hát férjnél volt? – hökkentem meg.

– Már miért ne lett volna? – nézett rám gyanakvón Madame Orlócy. – A szakáll, kedveském, csupán kellemetlen malőr, de Annie azért még tetőtől talpig nő! William, akit még mindig sirat, a második férje volt. Együtt turnéztak Európában, és remekül megéltek a trupp nélkül is, ám aztán a férfi egyik napról a másikra meghalt, Annie pedig egyedül maradt. Szerencsére a Barnum épp akkoriban érkezett Angliába, és neki volt annyi esze, hogy belépjen a társulatba.

– Láthatóan mégsem boldog – jegyezte meg Emma.

– Ez csak úgy fél éve van így – mondta Orlócy asszony. – Valami történt vele Németországban. Talán egy újabb férfi, akiben végül csalódnia kellett? Nem tudom, pedig remek barátnék lettünk, ám erről mukkot sem beszél. Hannovertől Passauig ő volt a legcsodásabb nő, akit csak ismerek: hűséges, figyelmes, okos és nyíltszívű. Aztán történt valami, és azóta örült módjára szórja a pénzt. Minden városban, ahol egyetlen napnál tovább időzünk, ő csakis a mulatságot, a koszos zengerájokat és kétes hírű lebutákat keresi, mintha a saját vesztébe akarna rohanni. Azt se tudom kiszedni belőle, hogy miből telik neki erre a *mondén*⁹⁸ életre, pedig korábban mindent megbeszélt velem. Most aztán megint pocsolyarészegre fogja inni magát, én meg hajnal felé majd tarthatom a szakállát, nehogy összerondítsa azzal, amit korábban evett.

Tanácsstalanul álltunk Madame Orlócy mellett, aki azonban hamar elunta a pufogást, és szigarettiljét széttaposva szólt.

– Gyerünk, hölgyek, harcra fel! Ha már az én bolond barátném italba akarja fojtani magát, legalább mi is pusztítsunk abból a lőréből, hátha kibebíthatjuk a katasztrófát!

Emma és ő nyomban visszatértek a sátorba, mely alól lámpafény, nevetés, mirambakongás egymásba keveredett moraja szűrődött ki, én

⁹⁸ Társasági, előkelő, nagyvilági, átv. ért. nagyzó, rongyázó (az angol mundane – e világi, közönséges, hétköznapi szóból „magyarítva”).

azonban a toalettek felé vettem az irányt, mert hát... szűkségre kellett mennem!

Illetve csak mentem volna, mivel alig néhány lépés után a sajtósátor irányából heves vita hangjait véltem hallani. Két férfi kakaskodott ott egymással, bár valójában csak az egyikük hőzöngött nagyon, míg a másik erőtlen, szinte csiripelő szavakkal próbálta őt megbékíteni.

– Fogd fel végre, hogy nem tehetem – nyöszörögte a megszorult –, hisz magad is láthatod, mennyire beteg vagyok!

– A náthakór nem betegség – így a dúvad. – Kapsz mindjárt a képedre, az majd kigyógyít, meglásd!

– Ne üss! – nyikkantotta a vékony hangú. – Még csontomat töröd!

– Az egyikünknek sem volna jó – enyhült meg váratlanul a másik. – Tudod mit, én úr vagyok! Ma még pihenhetsz, de akkor holnap kettőt csinálsz!

– Kettőt? Oh, *gosh!*⁹⁹

– Annyit! – lépett ki a sátor sötét árnyékából Paul Bork, a plakátragasztó. – Nem akarok több kifogást hallani, különben levél megy a pinkertonoknak, és akkor neked véged!

Magam is árnyékba húzódva vártam, míg Madame Orlócy morc udvarlója távozik, s aztán még tovább, mert a másik pofa szintén érdekelt. Elő sem kellett azonban jönnie az illetőnek, mivel szomorú orrtrombitálásáról mindjárt felismertem őt. A „csontváz gigerli” frakkját kényesen igazgatva, cilinderét hetykén félreacsapva lépett be a lámpák fényébe, s midőn sétatálcáját lengetve elvonult búvóhelyem előtt, már kicsinyt sem látszott rajta, hogy az imént még sarokba szorított patkányként vinnyogott.

Pest, 1901. április 10.

⁹⁹ Az áldóját! a kutya-fáját! a mindenségit!

– Üljünk be a *Wampetichshez*¹⁰⁰! – javallotta hirtelen támadt hévvel Annie Jones, egyszerre rázva meg hasa aljáig érő dús szakállát és csipkéekkel kivarrt rakott szoknyáját. – Azt mondják, hogy nála jobb vendéglő az egész városban nincs.

– Honnét ismered te a *Wampeticset*? – csodálkozott rá Madame Orlócy.

– Tájékozódтам, kedvesem – felelte a szakállas nő, kitekintve apró kupolás, rojtokkal ékített, fekete napernyője alól. – Akad a Barnumban elég magyar, akitől megkérdezhetem, hol lehet itt a legkellemesebben korhelykedni!

A Városliget azon sétányainak egyikén ballagtunk éppen, mely az Artézi fürdő közelében haladt el. Időnként komótosan ballagó öregurakkal, kerek arcú dámákkal, nyegle ifjoncokkal és egymásba karolva vihogó lánykákkal találkoztunk, akik mind-mind másként kezdtek viselkedni, amint meglátták a szakállát lengető szoknyás jelenséget. Volt, amelyik halálra sápadt, más morogva elfordult, vagy épp minél távolabb akarván kerülni tőlünk majdnem betévedt a fák közé. A leányokban benn akadt a kuncogás, a műegyetemi diákok pedig, akiket egyensapkájukról könnyen fel lehetett ismerni – nos, közöttük biz' akadt olyan, aki pimasz, sőt, durva megjegyzéseket tett, ám ezeket szerencsére Annie Jones nem értette.

Azt, hogy Madame Orlócy barátnéját ezen a napfényes, bár hűvös délelőttön a Városligetbe csábítjuk, még előző éjjel döntöttük el. Miután a tiltott pezsgővel szó szerint „felpezsdített” mulatság túl zajossá vált, a szigorú cirkuszrendészek két óra tájt véget vetettek a zenebonának. Mindenki vita nélkül és azonnal pihenni tért, kivéve

¹⁰⁰ 1860-ban, a Fővárosi Állat- és Növénykert alapításakor született a döntés, hogy annak területén vendéglőt létesítsenek. Az üzletet, amit 1889-ig Klemens János üzemeltetett, *Wampetichs* Ferenc vette át, aki a ma is meglévő éttermet (mint a korábbi, azóta lebontott épület kiegészítését) 1894-ben saját pénzén építtette meg, kifejezetten a millenniumi ünnepekre. A „*Wampetichs*” hamarosan fogalommá vált Pesten, mint az egyik legnépszerűbb hely, ahová írók, politikusok, mágusok járnak. 1910-ben Gundel Károly vette át az üzletet, így attól kezdve „Gundelként” emlegették – ma is ezen a néven üzemel.

Annie Jonest, aki előbb meg akart verekedni Harry Forsterrel, amiért az távozásra szólította fel, majd lovat követelt az istállóból, hogy azon vágtsasson ki a pesti éjszakába. Emma, Márka, Orlócy asszony és én csak közös erővel bírtuk őt a szabad levegőre tuszkolni, ahol aztán ígéretet tettünk neki, hogy másnap (vagy ha szigorúan vesszük, még aznap!) megmutatjuk neki a Városligetet. Mind azt hittük, hogy Annie olyan macskajajt kap, ami a déli fellépésig ágyban marasztalja, ám ő már hajnali hét órakor vasúti kabinunk ablakát kocogtatta esernyője csontnyelével. Mikor kinéztünk, a szakállas nő mellett Orlócy asszonyt láttuk dideregni, aki lelkesült, kirándulási vágytól vibráló társnőjénél ezerszer törődöttebbnek tűnt.

– Ennyi volna a ti híres Pestetek? – nézett körül csalódottan a Városliget fái közt Annie Jones. – Hol van itt az élet, az izgalom, a... bujaság?!

– Arról ne is álmodj! – karolt bele Madame Orlócy, mint aki attól fél, hogy amerikai barátnéja menten ledobja a ruháját, és lengő szakállal a bokrok közé rántja azt a riadt szemű férfiút, aki az Iparcsarnok irányából ért be minket. – Különben elárulhatnád végre, hogy miért vagy ilyen... ilyen élvhajhász?!

– Az volnék? – kacagott fel csengő hangon Annie. – Ha igen, akkor te prűd vagy, édesem! Egyébként nem kell aggódnod, hisz csupán megszomjaztam a nagy sétában. Férfit, ha kell, majd magam szerzek magamnak, de akkor ti nem lehettek ám jelen, különben még lecsapnátok szegényt a kezemről!

Emma és én lopva összenéztünk, Márka pedig, aki szintén velünk tartott, ráncolt homlokkal próbálta kitalálni, mifénéről szólhat a két cirkuszi hölgy angol nyelven előadott vitája.

– Elvisztek végre a Wampeticsbe, vagy menjek magam?! – emelte magasra az állát Annie Jones, amitől leginkább egy dacos ortodox paphoz vált hasonlatossá.

– A Wampeticsbe nem – szólaltam meg –, mert ott a mi keresményünkhöz mérve igen magasak az árak.

– Attól tinéktek ne fájjon a fejetek! – szólt nagy garral a szakállas díva, és selyembugyellárisából kötegnyi koronabankót villantott elő, amit előző nap váltott valami bankban. – Én fizetek!

– Csakhogy ez még kevés a jóhoz – sietett segítségemre Emma, végigmutatva kissé kopott, unalmas, ódivatú öltözékén. – A ruhánk miatt is kinéznének minket.

– A ruhánk miatt?! – nevetett fel ismét Annie, selyemkesztyűs ujjával könnyedén megérintve nővérem orrának hegyét. – Szóval egyáltalán nem az állszőrzetem okán, igaz?! Oh, ez igazán édes tőled, kicsi magyar lány! Na jó, akkor a Wampetics stornó, de mit mondtok helyette?

Ekkor Mück Mári finoman megbökte a könyökömet.

– Ez a néember, már megbocsássák az őszintét – mondta suttogva, pedig a szakállas nő akkor sem értette volna őt, ha torkaszakadtából ordít –, máris csaprészeg, mint a Csizék vendéglős macskája, aki úgy rákapott a serre, hogy végül a hordóba fulladva tanálták meg szegény párát, de csak miután a vendégek mind panaszkodni kezdtek a sárizú és ráadásként szőrös seritalra.

– Én is látom a bajt, ám orvosságot a magam erejéből nem lelek – vallottam be.

– Na kérem alássan! – emelte égre a mutatóujját tudományoskodva kis komornám. – A Hül mama mindég asztat mondta, hogy az ittas fehércselédek elcsitítására három *meisterhaft*¹⁰¹ megoldás kínálkozik. Az első és leghatásosabb a nagy férfitenyér általi durranós poff, amit sajna mellőznünk kell, mivel jelenleg erős hiányt szenvedünk pasingerekben. A második az erősre főzött, keserű feketekávé, méghozzá kannaszám, de félek, hogy ez csak feldühítené a mi amerikás nópacákunkat.

– Halljuk hát a harmadikat – biztattam Márikát.

– Nem marad más, mint itatni tovább, hogy meglegyen néki az öröme, de közben jó zsírost tömjünk bele, ami felszítja a szeszt – mondta ő, mindjárt mutatva is a megfelelő irányt. – Arra van a *Tűzijáték tér*¹⁰², ahol *Báró Kaldi*¹⁰³ deszkaszínháza körül csak úgy hemzsegnek a *lacikonyhák*¹⁰⁴.

¹⁰¹ Remek, mesteri (német).

¹⁰² Egykor a Városliget olcsó „mutatványos” tere volt, melynek helyét ma részben a Széchenyi gyógyfürdő és a tőle északkeletre lévő park foglalja el.

Így kerültünk a Városliget – vagy ahogy Tarján Vili mostanság emlegeti – a *Lizsé*¹⁰⁵ mulató terének egyik sörpadjára. A Barokaldi Cirkusz fából, vászonból tákolt építményének közvetlen szomszédságában, a bábosok, vásári magamutogatók és tenyérjósok bodegái mellett számos kifözde pöfékelte kalpagos kéményéből a füstöt. Sültek sisteregtek a nagy vastálcákon és sűrű kásák, krumplilevesek, pacalból főtt pörkölték rotyogtak a háromlábú üstökben, pedig a nyári szezon még messze járt. Tán a napfényes időnek volt köszönhető, hogy a téren mégis sokan kóricáltak, támasztották hátukat a széles platánok törzsének, vagy épp iddogáltak, falatoztak a gyalulatlan asztalok mellett. Kimenős cselédlányok és bakáik, oskolából elcsavargott diákok, sápatag papneveldei növendékek, munkát hiába kergető napszámosok, árnyékos tekintetű utcai nők, állatkerti gondozók és ki tudja még, miféle pofák találkahelye volt a Barokaldi környéke.

– Igyunk! – csapott tenyerével az asztalra Annie Jones, fikarcnyit sem törődve azzal a négy mocskos szájú utcakölökkel, akik két-három lépésnyi távolságból pofákat vágva gúnyolták őt.

– És együnk! – bővítette ki a javaslatot Madame Orlócy, aki egészen magáévá tette Márika korábbi ideáját. – Ez az a hely, ahol a magyar konyha legkiválóbb leleményeit, úgymint a sült oldalast és a kolbászt megismerheted!

– Legyen! – egyezett bele a szakállas nő, akkorát vicsorítva a szemtelen lurkókra, hogy azok boldog visongással szaladtak szét.

¹⁰³ A **Barokaldi Cirkuszt** (a pesti szlengben Báró Kaldi, Jancsi-aréna, Néparéna, Kukucsnéző) a Modenában született Giuseppe Baroccaldi (1827-1915) bohóc alapította a Városligetben. A deszkából, ponyvából tákolt cirkusz 1871-ben épült, és hamar a kispénzű közönség, elsősorban a gyerekek olcsó szórakozóhelyévé vált. A fogalommal lett cirkusz egészen 1938-ig működött.

¹⁰⁴ Szabad ég vagy sátor alatt működő, legtöbbször alkalmi, gyakran piaci kifözde, olcsó „vendéglő”. Nevének eredete: régen a vidéki házaknál László-naptól (június 27.) kezdve helyezték ki a konyhát a házból a szabad ég alá vagy a nyárikonyhába.

¹⁰⁵ Valóban Tarján Vilmos találta ki ezt a szót!

Ahogy enni kezdtünk, lassanként seregnyi bámészkodó gyült körénk. A sült kolbászt és oldalast, amit fatálakon, roppanós héjú friss kenyérrel szolgáltak fel, a hátunk mögött álló lacikonyha sátrából rendeltük. A jó falatokhoz fejenként egy-egy korsó ser is járt, esz cájgot viszont nem kaptunk, így puszt a kézzel kellett boldogulnunk. Az, hogy közben tucatnyi szempár les, leginkább Márikát és engem zavart, Emmát, Madame Orlócyt meg a barátnéját azonban fityiszt sem érdekelte.

Annie Jones nagy hévvel tépte, marcangolta a forró húst, melynek zsírja megfényesítette a szakállát. Ez a kissé vadállati viselkedés igen tetszett a bámészoknak. Fiatal leányok sápítoztak, inasféle legények tettek gúnyos megjegyzéseket, bár csípős szavaikat legtöbbször elnyomta a közelünkben tanyát vert kintornás nyekergése.

Már éppen vége felé jártunk bőséges reggelinknek, mikor ámuló kiáltás harsant a fejünk fölött.

– Giza, hát te?!

Egyszerre néztünk fel a gyúrt képű, roggyant vállú emberre, kinek arca közepén akkora veres hefti meredezett, hogy arra akár három alsószoknyát is rá lehetett volna aggatni, hadd száradjanak az óriás likakon kiáramló légben.

– Ferkó?! – sikkantott nem kevesebb csudálkozással Orlócy asszony.
– Te meg honnét a ló farából pottyansz ide?

– Majdnem onnét – sóhajtott a táskás szemű, egykor szélesebb vállra szabott zakójában szinte lötyögő férfi. – Tetejibe pont úgy es érzem magamat, mint aki onnét való.

– Ülj már le, vagy én nyomlak a padra! – pattant fel helyéről Madame Orlócy, kolbászszírtól fénylő kezével hevesen biztatva ismerősét.

– Úgy hallom, arra képes is volnál – vigyorodott el a pasasér, elibénk tárva bagóletől megbarnult fogait. – Miss Zolino, a „mágnetikus csuda, kinek kezéből három férfi se képes kicsavarni a vascsővet”!

– Hagyjad már, te számár! – legyintett nevetve a cirkuszi primadonna. – Dejszen valaha veled is végeztük azt a számot! Na, tegyed le magadat közibénk!

– Előbb bemutatkoznék, ha már te nem végzed el helyettem a kötelezőt – húzta ki egész valóját az illető, kinek szétnyíló öltönye alól

kék-fehér csíkos matrózing villant elő, ám akárhogy kepeszkedett, nadrágja harmonikás ráncai mégsem simultak el. – Nevem *Glicerer Ferenc*¹⁰⁶ és komédiás vagyok.

– Komédiás egy fittyfenét! – kapta el a szót s vágta sutba Orlócy asszony. – Tudjátok meg, hogy ez az ember itt a Nagy Gliceretti, minden idők legügyesebb artistája!

– Túlzol, Gizácska, mint mindig – göcögött csendesen a pasasér, majd szépen sorban mindönknek kezét csókolt. Lopva figyeltem őt, s így jól láttam, hogy eme hódolatteljes gesztust éppoly természetességgel és odaadással hajtotta végre a szakállas nő esetében is, mint minálunk, ami egyértelművé tette cirkuszi múltját.

A hol angol, hol magyar nyelven elhadart szavakból hamarost megtudtuk, hogy mi most éppog egy „ősidőkben” köttetett barátság fellobbanásának vagyunk tanúi. Orlócy asszony és Glicerer úr utolszor vagy tizenhét esztendeje látták egymást. Akkoriban ismerkedtek meg, mikor a mi barátnénk – még fiatal csitriként – a cirkuszi pályafutását kezdte, Gliceretti pedig a legnépszerűbb magyarhoni artisták egyikeként volt közismert. Az, hogy anno egyéb is volt-e közöttük, mint kollegiális viszony, csupán tekintetük huncut összvecsillanásaiból lehetett sejteni, ám barátságuk rendkívüli mélységéhez kétség sem férhetett. Sokáig utaztak azonos truppokkal, léptek fel Monarchia-szerte, míg aztán Glicerer úr fogta magát és Amerikába ment.

– Bizony, drága hölgyem – mosolygott rá Annie Jonesra a megroggyant artista, hibátlan ejtve az óceánon túli, így kissé slendrián, ám mégiscsak angol szavakat – , én magam is voltam egykor a Barnum és Bailey tagja, ha nem is hosszú ideig!

Glicerer úr szép vagyont szerzett Amerikában, majd hazatért és Bécsben jól prosperáló gyümölcskereskedést nyitott.

– Csak az az átoktekerte *börze*¹⁰⁷ ne lett volna! – nyögött fel ekkor sereskancsója fülét markolva keservesen. – Játsszódni kezdtem a

¹⁰⁶ **Glicerer (máshol Glinserer) Ferenc** (művésznevéen Gliceretti), szül.: Bécs, 1855) világot járt, híres akrobata volt, aki Amerikában a Barnum és Bailey-nél is vendégszerepelt, és miután vagyont gyűjtött... A többi a regényben olvasható.

vagyonkámmal, rossz befektetéseket eszközölve, és hát... végül elúszott minden.

– Jaj, te bolond, ha akkor melletted vagyok, grabancon ragadlak, az hót ziher, hogy visszatartsalak a pénzes machinációktól – csóválta a fejét Orlócy asszony.

– Mostan már hiába minden – vont a meg girhes vállát Glicerer uram. – Bécsből üres zsebbel, de szégyennel telve kunctorogtam vissza Pestre. Próbáltam különféle truppoknál helyet találni, persze mindhiába. Erőm a vagyonkámmal együtt örökre elfogyott, ügyességem java odalett, és mára tán én magam is felfordulok, ha a Barokaldi... jórészt szánalomból, tudom én! ...bé nem fogad. Jut is eszembe, a Krisztusát, dejszen nekem mindjárt jelenésem van! Gyertek, és ha nem derogál, nézzétek meg, mi lett az egykor Nagy Glicerettiből!

Kilenc óra tájt bontottunk asztalt, és vonultunk be a Lízse toprongyos cirkuszába. Ide a székesfőváros soványka pénztárcával bíró népei, s főleg azok gyermekei jártak.

A számtalan zajos lurkó mellett segédhivatalnokok, cselédek, cipészek, kofák, inasok, varróleányok, kimenőjüket töltő bakák, pincérek, masamódok, kültelki jasszok és azok babái töltötték meg a lépcsőzetes fapadokat. Nagy zsivaj, dohos levegő, emberi és állati kipárolgás, valamint az olajlámpások bűze ölelt körbe minket, ám amikor a délelőtti előadás kezdetét vette, a Lízse cirkuszának varázslata, még ha a Barnumhoz mérten szánalmas mód kicsiben is, de mindjárt megnyilvánult.

Láttunk tábornoknak öltöztetett majmocskát, ki mogyoróért mórlikálta magát. Hallgattunk éneklő kutyát, mely inkább csak vonyított szegény. Nevettünk két egymást rugdaló, pofozó, csépelő bohócon, akik dúsgazdag – tehát a vékonypénzű közönség által egy szívvel utált – bankárt és főnemest személyesítettek meg.

A nagy Glicerer száma azonban mindannyiunkat elszomorított. Az egykori artista testhez tapadó, csíkos ruhában lépett a porondra, akkora műbajusszal, hogy annak hegye majd kibökte a kétoldalt ülők szemét, s aztán sok értelmetlen hadonászás, hóbörgés és viccesnek szánt

¹⁰⁷ A tőzsde régies szinonimája.

kurjongatás közepette nem csinált szinte semmit. Az a három buzogány, majd labda, amit feldobált és elkapott, valamint a pálcán pörgetett tányér, mely folyton leesett, végül pedig a szemmel láthatóan fából faragott, üreges, de 1000 kilósnak hazudott „súlyzó” emelése, pörgetése oly szálnalmas látványt nyújtott, hogy mikor a közönség fűtyülni kezdett, a könnyes szemű Orlócy asszony inkább felállt és távozott.

– Legalább nevetnek – mondta tíz perccel később Glicerer úr, akit a Barokaldi öltözőjéből kilépve még Annie Jones is megölelgetett, annyira szívfájdítónak találta a kiöregedett artista helyzetét. – Tán ha a bohóckodást egészen magamévá tenném, és krumpliorrot ragasztva, csolnakcipőben dobnam fel, aztán meg hagynám fejemre esni a buzogányokat, a pályám is fölívelhetne megint!

– Hallod-e, te cirkuszi hadastyán, ne beszélj már ilyeneket, hiszen még ötven se vagy! – taszajtotta oldalba Orlócy asszony, ki addigra már megszárogatta a szeme alját.

– Ha azt akarod, Gizácska, hogy elhallgassak, akkor tömjed be szépen a számat egy korsó hideg serrel – kacsintott rá a salabakter, mire mindannyian visszatértünk a kifőzdékhez, bízva a friss csapolásban.

– Rendes a Barokalditól, hogy befogadott – mondta az első korty után Orlócy asszony.

– Ha még csak annyit tett volna! – legyintett Glicerer úr. – Ám ő azért a nagy semmiért, amit én néki a porondon nyújthatok, még kosztot, kvártélyt es ad! Itt alhatok a cirkusz egyik hátsó ficakjában, ami egészen olyan, mintha saját bérleményem volna a palotasoron. No, de elég belőlem! Most inkább arról beszélj, édes Gizácska, hogy téged mi bánt! Merthogy valami bánt, azt én már akkor kihesszöltem, mikor megláttalak!

Mintha parancsszóra tennénk, Emma, Márka és jómagam Annie Jonesra pillantottunk, ám az ő figyelmét akkor épp egy arra korzózó hadnagyocska kötötte le. Ezután kérdő tekintetünk mindjárt Orlócy asszonyra vándorolt, aki rövid töprengés után végre elszánta magát.

– Tizenhét év után teremtel előttem, Ferkó, és én nem hiszek a véletlenben – mondta. – Oka kell legyen annak, hogy találkoztunk. Hallgasd hát meg a titkomat, de csakis magyarul, mert ez a három ifjú

hölgy itt mindenről tud, a negyedik társunknak viszont, bár igen kedvelem őt, nincs köze a dolgaimhoz.

Így aztán Madame Orlócy előadta Bécs óta tartó üldöztetésének történetét, s azt, hogy fogalma sincs, ki tör az életére és miért.

– Annyi bizonyos, hogy a cirkusz tagja lehet az illető – mondta Glicerer uram, aki világlátott emberként kicsinyt sem volt meglepődve. – Nékem pedig van egy régi es igen jó emberem a Barnumnál, aki minden szoknya alá es gatyába belát... Már elnézést a szóért!

– Nem vagyunk mi a Stefánián kocsikázó pirulós kisasszonyok – nyugtattam meg. – És ha a barátja segíteni tudna, azt igen hálás szívvel vennénk.

– Véle még a nagy Amerikában hozott össze a sors – mondta az öreg artista. – Ő maradt a porond közelében, de rólam meg nem feledkezett, mert ahogy ide befutott a Barnum, ő mindjárt meglátogatott. Mondom: rendes ember, es én beszélek vele. Aztán majd meglátjuk, hogyan tovább.

Búcsúztunk, mert lassacskán elbotorkált fölöttünk a délelőtt, s nekünk a Tattersallban hamarost kezdődött a munka. Békésen azonban mégsem térhettünk vissza a cirkuszba, mert ahogy a vurstlit elhagytuk, Márika súgott a fülembe.

– Nézze csak, Milike, azt a kákabélű legényt, aki árnyékul szegődött hozzánk! Már az asztalunk körül is láttam ólálkodni.

Kalapom alól kilesve valóban felfedeztem a fiút, aki annyira próbált irántunk közömbös lenni, hogy majd felbukott a saját lábában.

– Ismerem őt – mondtam. – Egyike annak a három kerítésmászónak, akiket az a magyar pincér elkapott.

– Ez minket hessző! – csikordította a fogát kis komornám. – Szerintem mindjárt lepofozom, oszt akkor szer'usz világ!

– Hagyd el – csitítottam. – Inkább mi is lessük őt, hátha rájövünk, miben sántikál.

A közös megfigyelés azonban a Városliget túlsó végén, ahol a Stefánia át akar szökkenni az István úton, hogy tovább folytassa önmagát, hirtelen megszakadt. Hátunk mögött ugyanis előbb dühödt kiáltás, majd ökölsattanást követő jajveszékelés támadt. Megfordulva

azt kellett látnunk, hogy az út menti bokrok között Harry Forster épp valami fekete öltönyös, zsíros bajszerű, puffadt arcú pasingert igyekszik a talajról felrángatni, ahová pedig az előbb épp maga küldte le.

– Őrült amerikás! – visította a férfi. – Emberek, hát miért nem segítenek? Rendőrt! Hívjanak rendőrt gyorsan, különben megöl ez a vadember!

Közelebb érve kérdeznünk sem kellett, Harry Forster mindjárt mondta a tényállást.

– Ez a férfi reggel óta követi kegyedéket.

– Ebben a szép napsütésben jó sok árnyékunk lett hirtelen – jegyezte meg Márka. – Előbb a girhes kölkök, most ez a köcsögkalapos úr, no meg a tehénpásztorkunk, akik ezek szerint szintén a nyomunkban jártak! Na, szer'usz világ, már csak egyetlen lelkőd hiányzik ehhez a kompániához, oszt akkor mindünknek jutna egy-egy díszpinty!

– Ki maga? – léptem a férfihez, akit Harry Forster két kézzel az egyik platán törzséhez préselve tartott.

– Ma... magánzó detektív – zihálta ő magyarul. – Lovag Freistädter Jenő megbízásából tudakolom, hogy merre jár a báróné nővére.

– Szóval ismer minket – jött közelebb Emma, kinek szeme már-már villámokat szórt. – Akkor azt is tudja, hogy mit akar tőlem a konzul úr.

– A ke... kezét, úgy hiszem, minden tartozékával egyetemben – nyökögte a megszeppent férfi.

– Akkor hát mondja meg annak a fekete varnyúnak, hogy akkor lesznek én a felesége, ha hófehérre vált a tolla színe, úgy ereszkedik elem az égből, mint Gábrriel arkangyal, a nap tüzét veti ajándékkul a lábam elé, és a porondon nem lesz kívüle más férfi, csakis ő!

08

*É finita la commedia*¹⁰⁸

Pest, 1901. április 11.

Megálmodni sem tudtam, honnan a csudából kerül annyi ember, mint ahány a Barnum humbugjára kíváncsi. Kis fejkalkulációt végezve arra jutottam, hogy mivel eleddig a napi két előadást mindig legalább tízezren, vagy többen nézték meg, úgy lassanként Pest és Buda összes lakosa utcaseprőtől a főminiszterig, és persze azok teljes családjáig tántitól a csecsszopóig el kellett hogy jöjjön mihozzánk – a számuk mégse fogyott!

– Tele minden szálloda, garni, sőt, még a napos szobák is – jelentette Tarján Vili, midőn ismét meglátogatott. – Vidékről jönnek a kis- és nagybirtokosok, al- és főjegyzők, járásbírák, iparosok, hivatalszolgák, de még az alja népnek mondott nincstelenek is, hozva mind összekuporgatott pénzecskéjüket, csak hogy a Barnumot láthassák. Akinek nem jut szállás, az az indóházak fűtött éttermeiben és kávéházakban szunyókál, míg a pincérek ki nem tessékelik őket. A

¹⁰⁸ A komédia, avagy a játék, az előadás vége (olasz).

Keleti környékén minden pad tele, a saját csavargóink már el sem férnek a Barnum-örültektől.

Mindezt a bűnügyi tudósító széles jókedvvel, kacagva adta elő, engem mégsem tudott felvidítani. Egyik oldalról a Madame Orlócyt fenyegető életveszély, a másikról Emma baljós ügylete Freistädtler lovaggal, míg harmadik bajként az a hiány nyomasztott, hogy bár ifjú feleség vagyok, mégsem lehetek gyengélkedő uram oldalán.

– A báró úr napról napra erősebb – nyugtatott Tarján Vili.

– Szokott hiányolni? – kérdeztem félve.

– Ő? – jött zavarba a hírlapíró. – Hisz tudja, milyen! Ha belehal, se beszél a legbensőbb érzeményeiről.

Ez faktum – bólintottam rá magamban, de azért örültem volna, ha Vili kivételesen füllent egy kicsit, mondván, hogy Richárd szenved a távolléteemtől.

Ám ha nem, hát nem! Ott cirógassa a pökhendi arisztokratáját a merevgörcs, ahol én kívánom neki: van nekem az ő ridegségén kívül is elég bajom! Mindjárt elsőként az, hogy az esti előadás vége felé már majd leszakadt a lábam, annyit kóricáltam a vevők után. A bámész népségnek ugyanis a maga eszéből szinte sosem jött elő ama ideája, hogy képeslapot, fotográfiát vegyen. Nekem kellett hozzájuk lépnem, nagy hangon kínálva a portékámat, és akkor végre, mint akik delejes álomból ébrednek, nyomban kotorászni kezdtek nyakba akasztott asztalkámon.

– Két szakállas nőt, három lábatlan embert és az elefántokat kérem – adták le a rendelést, máris azon vidulva, mit szólnak majd az ismerőseik a Barnum-csodák láttán.

– Ezt a szőrös pofázmányú szörnyasszonyt a Zsiga sógornak küldöm el, hogy ne panaszkodjék folyvást, amiért a húgomnak, akit elvett, tízévnyi házasság után bajuszkája serkent – így az egyik, mire a másik kontráz: – Én meg az uszkárfejű fertelmet adom postára annak a rátarti Liza kisasszonynak, aki engemet a randa képem miatt kikoszarozott, hogy lássa, akad nálam csúfabb férfi. „Szörnyasszony” és „fertelem” – így emlegették a Barnum különlegességeit, akik közben sorra a barátaim lettek. Folyvást nagy levegőket kellett vennem, hogy az ilyen ostobáknak a fejére ne olvassam, mit gondolok róluk. Én tudtam

ugyanis, hogy Annie Jones a férje halála óta rettenetesen szenved, Jo-jo pedig igen csendes, költői lélek, aki az orosz irodalom és főleg Tolsztoj Leó nagy szerelmese.

Pukkadjon meg mind, aki nem cirkuszos! – kezdtem effélét érezni, pedig még csak néhány napja voltam a trupp tagja. Magamban mindjárt el is csodálkoztam saját érzéseimen, általuk értve meg, miért oly különlegesen erős az én nővérem és Orlócy asszony barátsága.

Az esti előadás után, ahogy már szokásunkká vált, Emma, Márika és én az étteremsátorba mentünk vacsorálni. Pontosabban én csak sántikáltam, mert a cipő feltörte a sarkamat.

– Menj a Jennyhez – utasított Orlócy asszony, mikor meglátta vánszorgásomat.

– Jó – egyeztem bele fásultan, mivel fogalmam sem volt, kiről beszél. – De mégis mi végre?

– Ő adhat neked olyan kencét, amitől holnapra kutya bajod.

– Tán kuruzsló?

– Annál sokkalta jobb. A Silbon légtornászok nőtagjai közül a legokosabb, aki a sebeiket ápolja.

– Olyan sok van nekik?

– Na hallod, a trapézon lengeni, kötélén felmászni, lecsúszni, csupán foggal kapaszkodva a magasban pörögni, egymást röptében elkapni nem veszélytelen móka ám! – kacsintott a „mágnetikus csoda”. – A 103-as hálókocsiban megtalálod őket. Na, aló marsh!

Úgy kínozott a sarkam, hogy nem is ettem, inkább a Tattersall kijárata felé indultam mindjárt, hogy az a bizonyos „csodakencés” Jenny mihamarább megszabadíthasson a kínjaimtól. Kezemben a cipőmmel, mezítláb botorkáltam a sátrak között, elkerülve a kivilágított tereket, ahol még mindig nagy volt a nyüzsgés, hiszen a lovászok épp akkor vitték csutakolni, abrakoltatni a versenylovakat. Amint a feszítőkötélzet és a színes reklamírozó zászlók alatt haladtam, a kerítés mentén felhalmozott szénabálák mögül hirtelen heves szóváltásra lettem figyelmes. A takarmány fölé itt sátortetőt feszítettek, aminek azonban oldala nem volt, így a lég szabadon járhatott a csűrben.

– ...az nem lehet, hogy eldobj engem! – mondta épp egy nő, közel a hisztériához.

– Dobálkozásról szó sem volt! – tiltakozott a férfi ideges, félszeg hangon, mint aki legszívesebben menekülőre fogná a dolgot. – A tényeket viszont, *my sweet*¹⁰⁹, te sem tagadhatod!

– Eszem ágában sincs – felelt a nő még hevesebben, mint az imént. – Tény, hogy te tavaly júniusban Gloucesterben jártál.

– Ezt nem is tagadom, de...

– ...és ott kihirdetted, hogy nőszülni szándékozol.

– Bohókás játék volt, semmi több!

– ...ezért felszólítottad a közönség soraiban lévő hajadonokat, hogy aki közülük feleségül kívánna menni hozzád, az írjon egy rövid bemutatkozást önmagáról...

– Tucatszám jöttek a levélkék, de én el sem olvastam őket, esküszöm!

– ...mely alapján te majd rátalálsz az igazi szerelemre, és kiválasztod a jövődöbelidet!

– Egyetlen levélből aligha...

– Tény, hogy a délelőtti előadás után hazasiettem, és megírtam neked szívem legbensőbb titkait, ahogy kérted, este pedig ott álltam a többi nő között, várva, hogy felszólíts a színpadra magad mellé...

– Én nem tudom... Nem láttalak.

– Csakhogy te – zokogott fel színházból ellesett, erősen túlzó tónusban a nő –, helyettem valami Maryt választottál!

– Gosh, persze, hiszen ő a feleségem! – fakadt ki a férfi, akit ugyan nem láttam, de a hangját felismerve már tudtam, hogy ő John Coffey, a „csontváz gigerli”. – Fogd már fel végre, *my sweet*, hogy ez csupán a show része! Maryvel hosszú évek óta házasok vagyunk. Hét gyermekünk született, az isten szerelmére! Az, hogy majd' minden városban meghirdetjük: „a csontváz gigerli nőszülni kíván”, csak játék! A romantikus lelkületű hölgyek mind hercegekhez, vad kalózkapitányokhoz, arabus rablóvezérekhez, a világ kirívó különlegességeihez szeretnének hozzámenni. Tessék, nézz rám! Én is ilyen különlegesség vagyok! A fess csontkollekció! A piperkőc, aki úgy néz ki, mintha most kelt volna ki a sírból! Még Amerikában, mikor

¹⁰⁹ Édesem (angol)

tucatszám kezdtem kapni a házassági ajánlatokat, találtuk ki Maryvel, hogy miként adjunk némi boldog illúziót a nézők közt ülő magányos hölgyeknek. Délben meghirdetem a feleségversenyt, ők egész nap a papiros fölé hajolva álmodoznak, este pedig kiválasztom Maryt. Róla persze a közönség nem tudja, hogy régtől fogva a nejem. Ők csupán egy szerencsés, hozzájuk hasonlatos nőtársat látnak benne, így általa önmagukról is hinni kezdik, hogy eljöhet még értük az igaz szerelem¹¹⁰.

– Tessék, én itt vagyok! – toppantott a hölgy, mint valami rossz komédiában. – Gloucester óta loholok a nyomodban, hátrahagyva módos családomat, hogy felajánljam magam neked. Minden előadásodat láttam, a fotográfiáidat megvettem, hogy ne jusson másnak, és ha kell, kész vagyok megölni azt, aki közénk áll.

– Nana! – hőkölt hátra a csontváz gigerli immár igazán megijedve. – Nincs ínyemre az ilyen beszéd, my sweet!

– Akkor egyszerűen csak válj el attól a Marytől, és én követlek bárhová.

– Hé, Coffey, merre vagy?! – harsant fel ekkor egy frissen érkező új szereplő rekedt kiáltása. – Gyere elő, különben megetetem veled a csokornyakkendődet!

Paul Bork, a plakátüzér úgy rontott be a bálák közé, mint valami dúvad. Halk, vinnyogásra emlékeztető hangot hallottam, majd a következő szemhunyasban Coffey penderült ki a fényre, épp csak el nem hasalva.

– Beszédem van veled – közölte Bork utána lépve. – Tudod jól, hogy ma éjjel munka vár.

A mondatát azonban nem fejezhette be, mivel a szénabálák közül valóságos fúriaként rohant rá a nő, akinek addig csak a hangját hallhattam.

– Hagyja békén, maga mocskos söpredék!

¹¹⁰ Coffey és felesége, Mary a turnéik során valóban számos alkalommal játszották el ezt a trükköt. Olykor a játékot azzal fűszerezték, hogy néhány más cirkuszos Mary rokonainak adta ki magát és botrányt csinált. Máskor Coffey nem Maryt, hanem a szintén csontváz alkatú kolléganőjét, Emma Schallert, egyszer pedig a 204 kg-os Gertie Plattot „vette feleségül”.

Azonnal felismertem. Ő volt az a különös angol asszony, aki első szolgálati napomon az összes John Coffey-ről készült fotográfiát megvásárolta, számolatlan hagyva asztalkámon a koronás bankjegyeket. Égimeszelő alakja a gyér lámpafényben most szinte kísértetiesnek tetszett, ahogy bőrtáskáját lendítve Bork hátára sújtott. A plakátmester az ütést tán meg sem érezte, a váratlan merénylet mégis feldühíthette őt, mivel cifrát káromkodva sarkon fordult, majd jobb kezével torkon ragadva a nálánál másfél fejjel magasabb asszonyt, a bálatornyok egyikéhez préselte támadóját.

– Ki ez a némbor? – kérdezte eztán a ruháját kényeskedve igazgató csontvázembertől.

– A neve Caroline Enthaus – felelte a gigerli már-már közönyösen. – Az üldözőm.

A nő rúgni, karmolni próbált, de Bork félreütötte a kezét, és vasmarka kezdte kipréselni belőle a levegőt.

– Anglia óta követ – folytatta Coffey, akit nemigen érdekelt más, mint hogy a mellénye ismét ráncatlan legyen. – Képtelen megérteni, hogy a színpadi feleségkeresés csupán játék. Ha engem kérdezel, teljes mértékben örült.

Caroline Enthaus immár a torkát szorító ujjakat próbálta szétfeszíteni, én pedig a földre vert sátorcölöpök egyikét rúgtam meg egynéhányszor, hátha fegyverként használhatom, ám az meg sem moccan.

– Kitérhetném a nyakát, mint egy tetves csirkének – nevetett Bork, majd hirtelen elengedte a nőt, aki hörögve, fuldokolva rogyott térdre. – Ah, nem éri meg! Ezt még az oroszoknak se ennék fel, amilyen rusnya.

Caroline Enthaus végre levegőhöz jutott, és felvetve fejét újfent támadásba lendült. Bork villámgyors, letaglózó erejű ökölcsapással várta, amittől a nő halk nyikkanást hallatva az oldalára dőlt, és eszméletét veszítve úgy is maradt.

– Ezzel megvolnánk – fordult a plakátüzér Coffey-hoz, hatalmas mancsával mindjárt galléron ragadva és a sötétség felé taszítva őt. – Most pedig masírozz szépen előttem, mert még ezer a dolgunk!

A csontváz gigerli rongybáb módjára, engedelmesen botladozott tova, egyre csak amiatt sopánkodva, hogy csikos frakkja ennyi

gyűrődést már aligha bír ki. Amint hangjuk a távolba veszett, mindjárt a földön heverő nőhöz futottam, ám alig nyúltam a tarkója alá, hogy megemeljem hátranyakló fejét, futó léptek közeledtek.

– Mi történt itt? – kérdezte Harry Forster. – A nővére...?

– Nem – feleltem sietve. – Nem ő.

A pinkerton erre egészen megnyugodott, ami rögvest szöget is ütött a fejembe, ám akkor mégsem tettem szót.

– Ki ez? – guggolt mellénk a cirkusz detektívje, megemelve az ájult asszony kalapját, hogy annak arca a lámpafénybe kerüljön.

– Angol nő – mondtam. – Nem közénk tartozik, csak úgy beszökött, vagy inkább elbújt, míg a többi néző távozott.

– Az baj – sóhajtott Forster. – Mr. Bailey nem tűri, hogy mindenféle nők a cirkusz területén tartózkodjanak, mikor nincs előadás.

– Ő nem *mindenféle* nő – hangsúlyoztam a rossz ízű szót kissé szemrehányón. – Ha jól vettem ki a szavait, Gloucester óta követi a trüppöt, és minden előadást megnéz, amiben John Coffey fellép.

– Oh, már értem! Megint egy megszállott. Akadt már ilyen a praxisomban. Még Amerikában fogtam el egy férfit, aki le akarta mészárolni a New York bohóckvartett mind a négy tagját, mert az egyik előadáson állítólag gúnyt űztek belőle.

– Szerintem... bár alig tudok róla valamit! ...Caroline Enthaus rendkívül magányos, de büszke aggszűz, aki egész életében a viktoriánus szabályok és elfojtott vágyak csapdájában élt, ám végül a csontváz gigerli iránti szerelem összehabarta az agya velejét.

– A szerelem valóban képes ilyesmire – duruzsolta az orra alatt, inkább csak önmagának, Harry Forster. – Jut eszembe, már régóta meg akartam kérdezni: maguk magyar lányok mind magánzó detektívek, vagy csupán kegyed és a nővére vonzódik úgy a bűnesetekhez?

– Vonzódik a... – Nem tudtam, miként mondják angolul, hogy „radai rosseb”, hát csak a fejemet ráztam tagadón. – A férjem és én valóban szakmabélik vagyunk, Emma viszont folyvást úgy pottyán a baj közepébe, mint légy a levesbe.

– S azután, ha jól sejtem, ki is mászik belőle – mondta Harry Forster, én azonban erre már nem feleltem: gondoljon, amit akar.

– Mi legyen vele? – pillantottam Caroline Enthausra, kinek feje az ölemben hevert.

– Úgy látom, hamarosan magához tér, és akkor kikísérjük a cirkusz területéről.

– Na, és Bork? Vele mihez kezdünk? Mégsem hagyhatjuk szó nélkül, hogy az a plakatírozó gorilla úgy taglóz le nőket, mint mészáros a bikaborjút!

– Pedig aligha tehetünk mást – válaszolta a pinkerton, bár láthatóan a dolog őt is dühítette. – Ha Mr. Bailey fülébe jut, hogy Miss Enthaus a szerelmével üldözi Coffey-t, nyomban rendőrkézre adja.

– Milyen alapon?

– Lopás, gyűjtogatási kísérlet, prostitúció. Bármelyikre találna akár több tanút is a trupp hű tagjai közül. Az indok mindegy, csak hagyják békén az egyik legjövedelmezőbb számát.

– Maguknak ott Amerikában csak a pénz számít?

– Sokaknak igen – bólintott Harry Forster, majd elővéve kisfiús mosolyát, hozzátette: – De azért vannak kivételek!

Azon töprengtem, hogy vajon ezzel önmagára céloz-e, ám ekkor Caroline Enthaus halkán felnyögött és kinyitotta a szemét.

Pest, 1901. április 12.

A holttest a Barokaldi Cirkusz öltözőjében, a padlón hevert, üveges tekintettel bámulva a fagerendákból ácsolt mennyezetet.

– Jöjjön közelebb, méltóságos asszonyom, és rögvest érteni fogja, miről beszéltem az imént – szólt Makkay¹¹¹. – Persze egészen le kell hajolnia, hogy érezze, de ez kegyednek bizonyára nem okoz gondot.

Megszagolni egy hullát, nos, ilyet még sosem műveltem. Kivételes szerencsém volt azonban, hogy épp Makkay detektívet sodorta utamba

¹¹¹ **Makkay Lajos** detektív, a III. ker. Kisczelli u. 37. szám alatt lakott.

a sors, akivel nem is oly rég közösen oldottuk meg a Dökker-ügyet, így hátborzongató ajánlatát semmiképp nem utasíthattam vissza. Elvégre már az is rendkívüli kegynek, sőt, a rendőrségi szabályzat nyílt megszegésének számított, hogy engem, mint „véletlen” arra járó civilt a porhüvely közelébe engedett.

A fából és vászonból tákolt, mégis masszív és terebélyes Barokaldi Cirkusz öltözője valóságos labirint volt, köszönhetően a számos mozgatható állványnak, melyekről százszám csüngtek a fogasokra aggatott különbféle jelmezek. Valójában épp ezekből a színes, flitteres, tollas, csipkés, paszományos, selyemhabos, cikornyásan hímzett ruhákból alkottak folyosókat, falakat és kicsiny fülkéket benne. Az utóbbiakban homályos, repedt tükrök álltak apró asztalokon, amikre kencés tégelyeket, arcfestő rudacskákat, púderdobozokat, rúzsokat, porított krétával teli bádogdobozokat, gumiarábikumot, arcpirosítót, álszörzetet, parókákat halmoztak fel rettentő összevisszaságban. Ahogy a jelmezek alkotta keskeny járaton haladtunk előre, ezekből a kicsiny, petróleumlámpákkal megvilágított kuckókból értetlen, rémült, vagy épp unott tekintetek néztek minket, s különösen engem, aki sehogy sem illetem olyan helyre, ahol épp halottszemle folyik.

– *Questo è terribile*¹¹² – motyogta Baroccaldi úr, aki mindvégig a nyomunkban járt. – Lesz most mi *mio circo*¹¹³? Zárni be *polizia*¹¹⁴? Volt nekünk máma *ultima replica*¹¹⁵?

A töpörödött öregúr, aki már a hetvennegyedik életévét is betöltötte, igazán kedves jelenség volt. Bár majd' negyven esztendeje élt Magyarországon, a nyelvet mégis úgy törte, facsarta és keverte olasz szavakkal, mint cukrász a mézes krémbe szórt diót.

Kétségbeesett morfondírozását egészen bizarrá tette ama furcsa körülmény, hogy a kövér kis emberke most is piros-fehér kockás, óriás fodrokkal ellátott bohócruhát, időnként körbepörgő csokornyakkendőt,

¹¹² ez borzalmas (olasz)

¹¹³ cirkuszom (olasz)

¹¹⁴ rendőrség (olasz)

¹¹⁵ utolsó előadás (olasz)

mellkasán tenyérynyi művirágot, lábán pedig csolnakcipőt viselt. Pufók arcán a pirosító foltjai, szemöldökívein a szénceruza vonásai, magas homlokán a fehér krétapor ugyan már megfolyt kissé az izzadságtól, de még ily viharvert állapotban is annyira mókás pofának mutatkozott, hogy legszívesebben kikacagtam volna.

Az öltözőterem legvégébe érve aztán megláttam a fülkét, melyhez Makkay vezetett. Arra számítottam, hogy a hajópadlón heverve szegény Glicerer Ferencet találok, ám helyette Gliceretti, a kivénhedt artista fogadott, még hozzá teljes fellépő díszben¹¹⁶.

– Úgy mondják, az első előadás után lett rosszul – mondta a detektív.
– A szomszédos zugokból többen is hallották, amint hörög, nyögdécsel, majd nagy robajjal összeesik. Egyetlen perc alatt vége lett.

A kosztümökkel körülaggatott, aprócska „helyiségben” háborús állapotok uralkodtak. A kicsinyke asztal tükre felborult, ahogy az előtte álló szék is, a holttest körül pedig számos kisebb-nagyobb holmi hevert, amit Glicerer bizonyára a haláltusája közben rántott le. Hogy nem lett tűzvész, az csupán annak volt köszönhető, hogy itt a petrólámpát a falra akasztották, így az sértetlen maradt.

– Parancsoljon – állt földre az utamból Makkay. – Szeretném, ha kegyed is megerősítené a feltevésemet.

– Mert ugyebár egyetlen orránál mindig jobb a kettő – sóhajtottam, és bár nem túl lelkesen, de a halott fölé hajolva szimatolni kezdtem. Közben az járt a fejemben, miként fogom közölni a Barokaldi Cirkusz előtt várakozó Orlócy asszonnyal a hírt, miszerint régi barátja, akit hosszú évek múltán csak a minap talált meg ismét, immár örökre elhagyta az árnyékvilágot. Szerencsére ezen a kora reggeli órán, mikor a Tattersallból a Városligetbe jöttünk, Emma is velünk tartott, így legalább ő támogathatja majd megrendült barátnéját.

¹¹⁶ Glicerer Ferenc haláláról a Pesti Napló és a Budapesti Hírlap 1901. április 12-i száma is beszámolt. Halotti anyakönyve szerint Glicerer [sic!] Ferenc 46 éves erőművész, bécsi illetőségű osztrák állampolgár valójában 1901. április 10-én d. e. 10 órakor hunyt el szívrohamban a VI. ker. Borostyán utca 4. szám alatt (ez volt a Barokaldi Cirkusz hivatalos címe). Mi picit csaltunk a dátumokkal.

– Igen – egyenesedtem fel. – Önnek igaza van, nyomozó. Itt gyilkosság történt. Tisztán érezhető a keserű mandula, vagyis a ciánkáli jellegzetes illata.

– *Oddio!*¹¹⁷ – nyögte a hátunk mögött toporgó Baroccaldi úr. – Az kell legyen *impossibile*¹¹⁸! Nálunk nincsen egy se *folle omicida*¹¹⁹! Mi vágyunk békés, szelíd emberek!

Makkay egyetlen kézmozdulattal jelezte az öreg bohócnak, hogy a sopánkodására most semmi szükség, majd elővéve jegyzetblokkját ismét hozzám fordult, elsorolva mindazt, amit már megtudott.

– A felvett vallomások szerint a Barokaldi Cirkusz ma délelőtti első előadása kilenc óra tájt ért véget.

– Ma miért kezdtek ilyen korán? – fordultam Baroccaldihoz. – Az ember azt gondolná, hogy a Városligetben ilyenkor szinte még senki nincs.

– Szokott nem lenni – bólogatott egyetértően a vén bohóc. – *Questo è vero!*¹²⁰ Mióta lenni szomszédban Bárnum, azóta mégis lenni itt örökké... Hogy mondják mágyár: *massa? Tumulto?*¹²¹

– Tömeg! – értettem meg végre, hogy mit akar mondani.

– Tömeg lenni, si, mindig nágy-nágy *massa*! Jönni emberek mindenfelől sok sokán, és míg várni Bárnum nyit, addig ők nézni kis Bárokáldi Cirkusz. Nekünk Bárnum lenni jó *il fratello maggiore*¹²². Mi szeretjük ámerikái humbugkirály, si, mert csinálja nekünk teli á kásszá!

– A porondmester szerint – vette vissza a szót Makkay, ceruzájával a jegyzeteit kopogtatva – az előadás alatt nem történt semmi szokatlan. Néhány gúnyos hőbörgésen és az utcakölykök füttyögésen túl, akik a

¹¹⁷ Istenem! (olasz)

¹¹⁸ lehetetlen (olasz)

¹¹⁹ ámokfutó (olasz)

¹²⁰ Ez így igaz! (olasz)

¹²¹ tömeg, sokaság (olasz)

¹²² báty, gondoskodó idősebb fivér (olasz)

palánkra kapaszkodva leskelődtek be a ponyva alá, a műsor zavartalanul folyt le.

– Szegény kis *bambini*¹²³ mindég másznák fel pálánk, si – csóválta fejét szomorkás mosollyal Baroccaldi úr, mire a csokornyakkendője megint pörögni kezdett. – Nincs nekik pénz, de én mondom á *direttore del circo*¹²⁴-nak, hogy nem kell lenni velük olyan szigorú! Hájtsá fel kicsi pálánknál ponyvát, hádd lessenek szegény kis *bambini* is műsor.

– Az egyikük aztán be is szökött a cirkuszba – mondta a nyomozó. – Az erőművész látta, amint átevíckél két deszka között, de végül mégse csípte fülön, mert a gyerek egyenesen Glicererhez futott, és beszélgetni kezdett vele.

– Ez se lenni *molto straordinario*¹²⁵ – szólt közbe ismét az öreg bohóc. – Kis bambino álmódja circo, mert ő hiszi még el csodát, és szeretne lenni benne. Ezért jönnek be mindég pálánk, és kéri ártistát, hogy tánítsa nekik néhány *trucco*¹²⁶.

– Hallotta valaki, hogy miről beszélgetett Glicerer azzal a gyerekekkel?

– Ahhoz túl messze álltak, de a kölyök kalácsképén az izgalomtól... így mondta az erőművész ...minden pattanás és szeplő külön-külön sziporkázni látszott.

– Mert ő hiszi még csodát, si! – sóhajtott szomorkásan Baroccaldi.

– Amiért fizetni is hajlandó volt – lapozta tovább a jegyzeteit Makkay. – Legalábbis az erőművész úgy látta, hogy a kölyök valami koszos kis vászoncsomagot nyomott Glicerer markába, amit az meglepett mosollyal el is fogadott.

– Ezután mi történt? – sürgettem a nyomozót.

¹²³ gyerekek (olasz)

¹²⁴ porondmester, cirkuszigazgató (itt az előbbi, hiszen Baroccaldi volt az igazgató) (olasz)

¹²⁵ nagyon szokatlan, különös, rendkívüli (olasz)

¹²⁶ trükk (olasz)

– A kölyök ott távozott, ahol érkezett, vagyis a meglazult lécek között, Glicerer pedig bejött az öltözőbe, hogy lemosakodjék. Néhány perccel később már halott volt.

Tekintetem az apró fülke szerteszórt kacatjai között kutatott. Festékek, olajok, hajpomádé, bajuszkence, fésű, körömmolló, törött üvegű zsebóra, gyufa, gyertyacsonk, régi reklamírozó cédulák megsárgult lapjai. Akadt ott minden, mit elképzelni lehetett, csak épp az nem, amit kerestem.

– Étél – mondtam, inkább magamnak, mint a mögöttem állóknak.

– Pardon? – hajolt előrébb Makkay.

– Lát itt valahol bármi ehető vagy iható dolgot? – kérdeztem tőle, mire ő hosszan vizslatta a felfordulást, míg végül csalódottan megrázta a fejét.

– Sehol semmi – mondta. – Még egy nyavalyás savanyú cukorka sincs.

– Pedig a méregnek valahogy a szervezetébe kellett jutnia. Kölcsönadná a ceruzáját?

Makkay átnyújtotta az írót, én pedig a holttest mellé guggolva óvatosan szétnyitottam a néhai Glicerer nyálhából fehér ajkait.

– Ott is van! Látja?

– Innen nem igazán – felelte a detektív megrendülten, mert örökre veszni látta a ceruzáját.

– Várjon! – mondtam, beljebb kotorva az egykori artista szájába. – Az alsó ajak és az elülső fogíny közé van szorítva, ahogy szokás.

– Csak nem *bagolyhús*¹²⁷?! – hökkent meg Makkay.

– De bizony az! – A ceruza végre megakadt a sötétbarna, ragacsos masszában, és kifordította azt a szájából. – A bagórágók a nyelvükkel mindig ide, előre vagy oldalra, a pofazacskójukba tömködik, már ha épp nem a hátsó fogaikkal rágják.

¹²⁷ A bagó, azaz a rágni való préselt dohány korabeli gúnyneve. Leginkább olyan foglalkozású emberek (tengerészek, huszárok, bányászok) között volt elterjedve, akiknek munkahelyén tilos volt nyílt lángot használni, tehát cigarettázni, szivarozni, pipázni.

A kicsiny helyiségben a megpörkölt, nyállal átáztatott pipamocsok és a cián keserűmandula-illata áradt szét.

– Megvan hát a gyilkos fegyver – bólintott Makkay, automaticæ lapozva blokkjában egy üres oldalra, de aztán rájött, hogy nincs mivel lejegyeznie a felfedezést.

Jómagam közben már a halott ruháját vizsgáltam, kesztyűs kezemmel óvatosan matatva a testhez álló artistadresszen.

– Sehol egy zseb, és a nadrágderékban sincs semmi – jelentettem. – Akkor viszont...

– Ezt keresi? – hajolt le a nyomozó, pusztán az ujjával mutatva a szanaszét heverő kacatok egyik halmára.

– Valóban! – kiáltottam lelkesülten. – Magának rendkívül jó a szeme, no meg az intuíciója! Honnét tudta, hogy mi után kutatok?

– Azért magam is értek valamicskét a detektív szakmához – válaszolt némi malíciával Makkay, amitől muszáj volt elszégyellnem magam.

– Bocsásson meg – mondtam neki őszintén. – Úgy tűnik, hogy Ambrózy bárótól nemcsak a nyomozás csínját-bínját, de az arroganciát is sikerült eltanulnom.

– Amíg képes ezt felismerni, miatta elpirulni és bocsánatot kérni, addig nincs semmi baj, méltóságos asszonyom – nyugtatott meg elnéző mosollyal Makkay. – Egyébként sem volt ördögösség összerakni az aprócska tényeket. Glicerer Ferencet a bagóban lévő cián ölte meg.

– *Tabacco da masticare*¹²⁸! – szólalt meg buzgón bólogatva Baroccaldi úr. – Az volt neki nágy *passionale*¹²⁹. Szegény Gliceretti igázi *ciccaio*¹³⁰ lenni, si!

– A bagót pedig – folytatta iménti gondolatmenetét Makkay – bizonyára a kölyöktől kapta, aki átmászott a palánkon.

– Itt is tarthatta, a fülkéjében – vettem ellen.

– Elméletben igen – értett egyet Makkay. – Csakhogy az asztalán két üres bádogdobozka hever, melyekben korábban bagót tartott, ahogy az a

¹²⁸ a bagó olasz neve

¹²⁹ szenvedély (olasz)

¹³⁰ bagórágó (olasz)

maradék dohánytörmeléből látható! A készletei azonban már napokkal korábban kifogyhattak, mivel a dobozok belsejét finom krétapor fedi, ami a fellépések előtti maszkírozás közben szállt rájuk. Így tehát megállapítható, hogy Glicerer frissiben jutott a bagóhoz, és mivel az erőművész látta, amint az a pattanásos képű kölyök egy vászonzacskót ad át neki, a méreg forrása is beazonosítható.

– Ez egészen lenyűgöző! – ismertem el.

– Hálásan köszönöm – hajolt meg kissé a detektív, ismét a szétszóródott holmikra mutatva. – Most pedig próbáljuk igazolni mindazt, amit itt összehordtam. Megtenné, méltóságos asszonyom, hogy óvatosan felemeli azt a rongyot?

A jelzett vászondarab néhány egyéb holmi alól kandikált ki. Miután a körömráspolyt és a bajuszpedrő tégelyét félretoltam, a ceruza segítségével sikerült felemelnem a szövetet, melyről nyomban három dolog is kiderült. Egyrészt a szebb napokat látott rongy valaha zsebkendőként kezdte a pályafutását, másrészt a gyűrődései arra utaltak, hogy korábban a sarkainál fogva jó szorosan összecsomózták, harmadrészt pedig a közepén jókora, még némileg nedves, barna folt éktelenkedett, ami arra utalt, hogy nemrég friss, lédús, préselt bagórudat tároltak benne.

– Íme, a gyilkos fegyver tokja! – biccentett elégedetten Makkay detektív. – Ha elkaphatnánk a ragyás képű kölköt, az ügy is mindjárt meg lenne oldva.

– Itt lenni minden nap sok-sok kicsi *bambini* – tártá szét a karját tehetetlenül Baroccaldi úr. – Egyik van olyan, mint másik. Mi *differenziare*¹³¹ köztük nem tudni.

– Az erőművész látta őt – figyelmeztettem a nyomozót. – Addig hallgassa ki őt tüzetesen, míg el nem homályosulnak az emlékei!

– Így teszek – értett egyet Makkay. – Ide pedig posztot állítok, hogy a rendőrségi halottkém és fotográfus érkezétségig senki ne nyúlhasson semmihez.

– Parancsoljon! – adtam volna vissza a ceruzáját, ő azonban nagy zavarral hátrébb lépett.

¹³¹ Különbséget tesz, megkülönböztet (olasz).

– Köszönöm, de inkább szerzek másikat. Írás közben folyton megbicsaklana a kezem, ha arra gondolnék, hol járt a hegye.

– Ahogy gondolja – vontam vállat, letéve az elárvult ceruzát. – Viszont ha megengedi, én még kutakodnék kicsit.

– Szerintem itt már nincs több látnivaló – csodálkozott a detektív.

– Glincerer alvózugában viszont még lehet. Rám bízza a dolgot?

– Feltétlenül, de... Mondja csak, méltóságos asszonyom, elárulná, mi hozta kegyedet a Barokaldi Cirkuszhoz ma délelőtt? Valami azt súgja, hogy a találkozásunk nem véletlen.

– Ön egyre jobb detektív, kedves Makkay – ismertem el mosolyogva, majd retikülömből négyrét hajtott papirost vontam elő. – Glincerer Ferenc az én jó barátném, Orlócy Gizella úrhölgy régi ismerőse volt még vagy tizenhét évvel ezelőttről. Néhány napja véletlenül akadtunk össze a lecsúszott artistával, akitől tanácsot kértünk egy bizonyos ügyben, ő pedig tegnap este ezt a levelet juttatta el hozzánk.

A nyomozó széthajtotta, és néma ajakmozgással olvasni kezdte az alábbi üzenetet:

Édes Gizácskám,

amit kértél, megcselekedtem. Beszéltem jó emberemmel a Barnumnál, és ő igen érdekes dolgokat tárt elém egy bizonyos öltözetéről, amit javítani hozzá még Németországban vittek. Ez a ruhadarab egészen egyedi és... No, de a többit majd élőszóban. Várlak holnap bármikor, én folyvást a Barokaldiban leszek.

Csókol (ha ez néked nem zsenánt¹³²) vén barátod

Ferkó

Makkay homlokát ráncolva adta vissza a papirost.

– Megkérdezhetem, miféle ügyről van itt szó? – nézett a szemembe.

– Amint olvashatta, ruha-ügyről, vagyis csak butuska női divatozásról, természetesen – feleltem könnyedén, magam is csodálkozva, mily jól megy a szemérmetlen hazudozás. – Sajnos úgy tűnik, arról a különleges ruhadarabról, ami az én barátnémat érdekelte volna, többet megtudni már nem fogunk, de ha átnézem Glicerer holmiját, önnek talán még segíthetek. Ígérem, hogy nem érek semmihez, mindent a helyén hagyok, ám úgy vélem, ha megosztjuk erőinket, gyorsabban haladhatunk.

Makkay egyetlen szavamat sem hitte, ez tisztán látszott az arcán, mégis bólintott.

– Legyen! – mondta, majd Baroccaldihoz fordult. – Kérem, kísérje a méltóságos asszonyt oda, ahol Glicerer úr lakott.

– *Beninteso!*¹³³ – készségeskedett az öreg bohóc, amitől megint pörögni kezdett a csokornyakkendője, ám tenyerének erőteljes csapásával megállította azt. – Erre tessék, *vossignora*¹³⁴, erre, erre!

Glicerer Ferenc, az egykor hírneves artista szállása a Barokaldi Cirkusz leghátsó fertályán, közvetlenül az apró állatok, úgymint az éneklő kutya, a sorskártyát húzó papagáj és a tüllszoknyában táncoló majmocska ketrecai mellett találtatott. A rongyos pokrócokkal leválasztott, apró kis lukban épp csak elfért a gödrös ágy, az összedőlni készülő szekrény, a csálé lábú asztal és a rokkantságában hozzá illő szék.

Baroccaldi úr megilletődve lépett be a kicsiny helyiségbe, majd az asztalon lévő gyufával lángot tett a falra akasztott petróleumlámpába.

¹³² Kínos, kellemetlen, zavaró (német és francia gyökerű szó).

¹³³ Magától értetődik, természetesen (olasz).

¹³⁴ Méltóságos asszonyom (olasz).

Ekkor láttam meg a sarokban álló vaskályhát, melynek kéménye a tetőcserepek közt bújt ki a külvilágra, füst azonban már nem jött belőle.

– Megengedi? – toltam félre Baroccaldi urat, aki mintha csak most csodálkozott volna rá, hogy az általa jó szívvel befogadott, egykor hírneves artista miféle szánalmas körülmények között is élt.

– *É finita la commedia* – suttogta csöndesen, majd kihátrált a helyiségből, és a madzagon függő pokrócokat is összehúzta, hogy egészen magamra hagyjon.

Sok dolgom nem akadt Glincerer hagyatékával, hisz alig maradt utána valami. A szekrényben két váltás ruha, rojtos szélű fehéreneműk, kopott ingek, színüket vesztett trikók csüngtek vállfákon vagy heverték egymásra dobálva, egyetlen pár cipő társaságában. A vaságy alatt katonaláda lapult, ám abban sem volt más, mint számtalan ócska kacat, penészes plakát, szakadt ing, törött késnyél, molyok által lyukasra rágott kalap, csálé okuláré, reumapor üres tasakja, beretvakészlet és sok más egyéb holmi, ami a megboldogult számára kedves emlék, vagy csupán félredobott szemét lehetett. Felforgattam az ágyat is, hisz sokan a matrac, netán a párna alá rejtik legféltettebb kincseiket. Valóban leltem ott néhány füzetes regényt meg jó néhány ágyi poloskát, ami rögvest visszavonulásra készítetett.

Utolsó reményem az asztal volt, amit Glincerer zsúfolásig pakolt mindenféle holmival, ami épp a keze ügyébe került, s aztán csak ledobott. Így „tárolta” az evőeszközeit (ócska alpakka mind), ki nem olvasott újságjait (a gyűjtősnak szántak a fás láda tetején heverték), valamire még jó spárgáit, rozsdás beretvapengéit, görbe szögeit, bádogbögréjét, tányérját, melybe előző napi vacsorájának zsírja beledermedt, és egy régi fotográfiát, amit mindnek a tetejébe csapott.

Az asztal még két kihúzható fiókkal kecsegtetett, amiket szintén alaposan átnéztem. Az egyikben további kanalakat, görbült villákat, tompa élű késeket, bádogdobozban sót, porított paprikát, borsot és fokhagymát találtam, ez lehetett tehát Glincerer „konyhája”. A másik fiók dugig volt papirosokkal, amiket apróra átnéztem. Akadtak közöttük ősrégi, apró borítékos, gyöngybetűkkel írt levelek olyan hölgyektől, akik egykor rajongásukkal ostromolták a fess, daliás, pedert bajszerű artistát. Látszott, hogy Glincerer a selyemmasnit, amivel ezek a

szerelmes gondolatokkal teleírt papírok össze lettek fogva, gyakorta bontogatta és kötötte össze ismét. A szívem elfacsarodott, de aztán megacéloztam magam, és kitörölve szememből a könnyet, tovább kutakodtam.

A régi újságkivágások, reklamírozó lapocskák (mind Glicerettiről, a közönség nagy kedvencéről szóltak!), és egyéb érdektelen papirosok alól került elő végül az a kartondoboz, amiben legalább száz, ha nem több fotográfia, képeslap és néhány karcos dagerrotípiá lapult. Sietve leültem a székre, ölembé véve a pakkot, hogy alaposan átnézzem annak tartalmát, ám még hozzá sem láttam, a felismerés úgy hasított belém, mint húsvágó bárd a marhalapockába.

Glicerer Ferenc nem sokat adott a saját holmijára! Ruhái egymásra dobálva, gyűrötten heverték a szekrényében, kacatjait ott tartotta, ahol épp letette azokat, de a régmúlt emlékeit, a hölgyektől kapott leveleket és a fotográfiákat mind gondosan, szeretettel tárolta!

Mindent, egy kivételével!

Kezem az asztalra dobott fényképért nyúlt, ami úgy hevert ott, mintha a kiérdemesült artista csak azért vette volna elő, hogy megmutassa valakinek!

Elég volt egyetlen figyelmes pillantást vetnem a sárga fotográfiára, már mindent értettem! A képen két férfi ölelte egymást nagy barátságban, úgy nevetve a kamerába, mintha övék volna az egész világ. Egyikük artista dresszben feszítette izmait – ő volt a pályája csúcán járó Gliceretti! A másik közönséges ingben, hózentráger tartotta nadrágban, kerek szemüveggel az orrán nézett ki a képből, magasra emelt jobb kezében szabók által használt mérőszalagot lóbálva. Hátuk mögött cirkuszsátor állt, melynek bejárata fölött a Barnum & Bailey felirat diszelgett, míg a fotográfia alján cikornyás betűkkel ez állt:

Photographer studio of Brady¹³⁵ New York, 1886

¹³⁵ **Mathew B. Brady** (1822-1896) az első hivatásos amerikai fotográfus, aki főleg polgárháborús felvételeiről vált híressé.

A képen Gliceretti társát is azonnal felismertem, pedig én majd 15 évvel később, alig két héttel ezelőtt találkoztam vele először.

– Üdvözlöm, Törőcsik bácsi! – suttogtam a fotográfián mosolygó szabónak, aki nemrégiben oly ügyesen alakította Emmára és rám a fellépő ruhánkat. – Azt hiszem, ideje lesz váltanunk néhány szót!

09

Nékem immáron szer'usz világ!

Pest, 1901. április 12.

Emma a fiákeren ülve életében először most nézett rám úgy, mintha bolondházból szökött örültet látna.

Alighogy kiléptünk a Városligetből, rögvest leintettem egy bérkocsit, és amint mindhárman elhelyezkedtünk a kényelmes bőrüléseken, ömleni kezdett belőlem a szó.

– Nincs vesztegetni való időnk – mondtam kigyúlt arccal. – Tudom, hogy Orlócy asszony mélységesen le van sújtva, ám a gyászra később is ráérünk. Glicerer úr valami fontosat szedett ki abból a Töröcsikből, aki jelenleg a Barnum kelléke, és azt a dolgot nekünk is mihamarább meg kell tudnunk!

Emma barátnéja némán ült a helyén, kezében a fotográfiával, amit korábban átadtam neki. A képen Glicerer és Töröcsik nevetett a világra valahol a nagy Amerikában, ahonnan egyikük meghalni tért vissza egykori hazájába. Madame Orlócy nem sírt, nem jajveszékelt, amikor megtudta, hogy a barátja halott, csupán elsápadt, alsó ajkába harapott, majd sarkon fordult, és maga mögött hagyta a Barokaldi Cirkuszt.

– Most elsődleges dolgunk Gizellát óvni – szólt Emma, midőn a fiáker a *Városligeti Színpódium*¹³⁶ faszerkezetes épülete előtt az Aréna útra fordult. – Légy tekintettel az állapotára, Mili!

– Orlócy asszony állapota jelenleg az, hogy életben van – jelentettem ki harciasan –, és én pontosan ebben az állapotában szeretném őt megtartani. Ehhez azonban az kell, hogy te, nővérkém, bevedd a női rafinériádat!

– Honnan volna nekem olyanom? – hökölt hátra Emma már-már felháborodva.

– Az minden nőben van, csak elő kell csalogatni – legyintettem. – Nekünk pedig most arra van szükségünk, hogy ezen a téren ügyes légy, és Mr. Forstert olyasmire vedd rá, amire magától sosem volna hajlandó.

– Forstert? – ámult el még inkább Emma, mukkot sem értve mindabból, amit összehordtam. – Mármint a Pinkerton-ügynököt?

– Őt bizony! – helyeseltem, kikapva Madame Orlócy kezéből a fotográfiát, hogy felmutassam. – Itt látható Törőcsik bácsi majd tizenöt évvel korábbi. Ő volt Glincerer jó embere a Barnumnál, aki... Hogyan is mondta az artista? „Aki minden szoknya alá és gatyába belát!” Naná, hogy be, hiszen ő a cirkusz kellékes és fő szabója, a jelmezek első számú reparálója, aki a mi ruhánkat is kiválasztotta és ránk igazította!

– Hogy jön ide Harry? – kérdezte Emma egyre türelmetlenebbül.

– Csak úgy, hogy mi hárman nem ronthatunk rá Törőcsikre, kikövetelvén a vallomást, amit Glincerernek tett – magyaráztam. – Nincs hozzá se jogunk, se férfierőnk. Félek, ha mégis megpróbálnánk, a vén szabó megfutna előlünk, vagy egyszerűen csak elhajtana minket a jó fenébe. Ám ha a Barnum hivatalos detektívje...

– Harry!

¹³⁶ Egykor az Aréna és István (ma Dózsa György és Ajtósi Dürer) út sarkán, a Városligetben állt az az épület, amit 1874-ben építettek és 1879-ben nyílt benne színház a német származású Föld Zsigmond (Föld papa) vezetésével. 1889-ig csak német nyelvű előadásokat (elsősorban operetteket) láthatott a közönség. Az épületet 1952-ben lebontották. 2016-ban még volt szó az újbóli felépítéséről – azóta csend.

– Ahogy mondd! – bólintottam. – Ha Mr. Forster vonná kérdőre, aligha merné megtagadni a választ.

– Akkor hát beszélj vele – javallotta Emma. – Női rafinéria dolgában te máris sokkal kiműveltebb vagy, mint én.

– Csakhogy Mr. Forster nem értem, hanem inkább érted van úgy oda, mint medve a kandiscukorért!

Emma akkora szemeket meresztett rám, hogy épp csak el nem nyelt a pillantásával.

– Te bolond vagy, Mili!

– Az lehet – hagytam rá. – A tényeket viszont nem lehet letagadni: a pinkerton fülig szerelmes beléd, ezt a vak is látja! Ha pedig így van, akkor te, nővérkém, könnyedén rá tudod venni, hogy Mr. Bailey felhatalmazása nélkül, a cirkusz intendánsát megkerülve faggassa ki Töröcsiket.

– De én...

– Nincs időnk tétlenkedni! – söpörtem félre a tiltakozását. – Amint a Tattersallba érünk, azon nyomban intézkedni kell! Glicerer tegnap este küldte nekünk a levelet arról, hogy megtudott valamit, és lám, mostanra halott! A gyilkos...

– Az a pattanásos képű gyerek, akitől a bagót kapta?

– Jaj, dehogy! – ráztam a fejem oly hevesen, hogy kalapom alól egy tincs elszabadult. – Ő csupán a küldönc volt, és én már azt is sejtem, hol fogjuk megtalálni. Gondom lesz rá, ne félj, de nekünk előbb Töröcsik kell. A gyilkos, aki Madame Orlócyval Bécs óta végezni akar, valahonnan kitudta, hogy Glicerer nyomra lelt, ám azt már nem sikerült felderítenie, hogy az artistának a Barnumnál ki volt a jó embere. Legalábbis... – elakadt a szavam, mert hirtelen sötét aggodalom suhant át a gondolataimon – ...csak remélni merem, hogy így van, különben Töröcsiket is halva fogjuk találni. Na mindegy, ezt a pocsolját majd akkor ugorjuk át, ha odaérünk. Most Madame Orlócy biztonsága az első, ezért neked, nővérkém, huszáros rohammal kell bevenned azt a pinkerton pasasért, hogy eszmélni se legyen ideje, és úgy cselekedjék, ahogy az nekünk a legjobb!

A fiáker ekkor került meg a Keleti indóház előtti teret, rátérve a Kerepesi útra, mely máris kezdett egészen bedugulni, mivel a déli

előadásra gyülekező közönség szélteben-hosszában elfoglalta azt. Bérkocsik, omnibuszok, hintók és tengernyi gyalogos nép hömpölygött a Tattersallig, így haladni csupán lépésben lehetett. Útközben Orlócy asszony egyetlen árva szót sem szólt, ám amikor a cirkusz bejáratánál leszálltunk, végre megjött a hangja.

– Hölgyeim, én most szeretnék egyedül lenni. Gerlice, csupán arra kérlek, hogy semmi olyat ne tégy az érdekemben, amit egyébként jó szívvel meg ne tennél. Van még bő óra az előadás kezdetéig, nekem pedig nyugalomra és csendre van szükségem. Agyó!

A sötétkék ruhás, szálfatermetű asszony a következő szempillantásban már el is tűnt a tömegben, így még csak tiltakozni sem volt érkezésünk.

– Tud magára vigyázni – biztatta önmagát Emma. – Elvégre fényes nappal csak nem ront rá a gyilkos!

Erre inkább nem feleltem, hiszen Madame Orlócyt az előző támadás is nappal érte, ám a nővéremet ezzel a gondolattal tovább nyugtalanítani botorság lett volna. Inkább kézen ragadtam őt, és egyenesen az első légionáriusnak öltözött őrhöz mentem vele, akitől aztán kitudtam, hogy hol található jelenleg a Pinkerton-ügynök.

A huszáros roham azonban, amit reméltem, mindjárt két okból is kudarcra volt ítélve. Egyrészt Emmát jócskán felkavarta az idea, miszerint Harry Forster szerelmes volna belé, másrészt maga az ügynök sem volt oly puha anyagból gyúrva, hogy két viharebesen reá rontó szoknya suhogásától mindjárt megadja magát.

– *No way!*¹³⁷ – jelentette ki a sajtósátor mögött, ahová félrehúzódtunk beszélgetni. – Mr. Bailey közvetlen utasítása nélkül nem indíthatok nyomozást, és nem kérdezhetem ki a cirkusz személyzetének egyetlen tagját sem.

– Nézz rá erre az emberre, Emma, és mondd meg, mit látsz! – mutattam Forsterre. – Mert én, ha rátekintek, csak a Barnum cirkusz leghatalmasabb kerti törpéjét látom, akire a detektívjelvény, a pisztoly és a hamis bátorság is csupán festve van!

¹³⁷ Semmi esetre sem! Ki van zárva! (angol)

Szerencsére mindezt a sértést magyarul vágtam a pinkerton fejéhez, aki a gesztusaimból csak annyit szűrt le, hogy csalódott és dühös vagyok.

– Értse meg, Miss Emma, hogy meg van kötve a kezem – tárta szét a karját Forster, mintha csak a nővéremnek tartozna magyarázattal. – Mr. Bailey mindent, ami kicsit is a cirkuszhoz kapcsolódik, szigorú ellenőrzés alatt tart. Ha valami kihágás, esetleg büntett nyomára bukkanunk, azonnal jelentenünk kell neki, és akkor ő dönt, hogy mi legyen a következő lépés. Nevezhetik ezt részemről gyávaságnak, de ha azt kívánják, hogy kérdéseket tegyek fel Mr. Töröcsiknek, előbb az intendáns engedélyét kell kérnem.

– És ő meg fogja azt adni? – kérdezte Emma.

– Semmi esély rá – ismerte el Forster egyre növekvő zavarral, amiért nővérem kérését el kell utasítania. – A gyilkosság, amiről kegyedék beszélnek, a cirkusz területén kívül történt, és csupán feltételezhető, hogy a mi kellékesünk valami módon érintett benne. Így tehát Mr. Bailey, ebben egészen biztos vagyok, meg fogja tagadni a belső nyomozás engedélyezését, ráadásként pedig magukat is azonnal kirúgná.

– Értem – bólintott Emma, majd rövid töprengés után (mielőtt én újabb viharos támadásba lendülhettem volna) ismét megszólalt. – Akkor hát én sem várhatom el öntől, Mr. Forster, hogy az állását veszélyeztetve nyomozásba kezdjen, de...

– Igen?! – kérdezte gyanakvón a Pinkerton-ügynök.

– Annyit tán megtehet, hogy átadja Töröcsiknek ezt a fotográfiát – mutatta fel Emma a képet, amit korábban elkért tőlem –, közölve vele barátja tragikus halálát.

– Nos, ezt talán... – Forster tekintetében cinkos fény csillant, elismerően biccentve a nővérem felé. – Igen, azt hiszem, ebben nem volna semmi kivetnivaló.

– És ha már úgyis ott vagyunk, hogy támogatást nyújtsunk szegény hazánkfiának, akit épp elér a gyász hír – karolt bele Emma a pinkertonba, míg én a másik oldalról tettem ugyanezt –, talán arról is elbeszélgethetnénk vele, hogy mikor látta utoljára a barátját és mit mondott neki.

– Magyar lányok! – nevetett fel Forster a fejét csóválva. – Micsoda gyönyörű, ravasz boszorkányok maguk!

– Vigyázzon, barátom, mert az ily szavak nálunk már flörtnek számítanak – mondta Emma –, és ha ezt meghallja a húgom férje, nyomban párbaj lesz a dologból!

– Akkor hát tekintsük úgy, hogy gyönyörűnek csupán kegyedet neveztem – kacintott Emmára kölkös pimaszsággal a Pinkerton-ügynök –, Mrs. Ambróznak pedig kizárólag a „ravasz boszorkány” titulus jár!

– Én megmondtam előre! – váltottam magyar szóra, hogy csupán a nővérem érthesse, amit mondok. – A pasinger kész van, mint a lekváros palacsinta!

– Én meg azt mondom, hogy bolondabb vagy, mint az egész Lipót együttvéve – vágott vissza Emma, ám mégis nevetetnékje támadt, bár azt hiszem, maga sem tudta, miért.

Víg kedélyünk azonban csak addig tartott, míg meg nem érkeztünk a kellékek és cirkuszi ruhák tárolására szolgáló nagy sátorhoz. Előadás előtt itt mindig óriási volt a tumultus, hisz ekkor adták ki a harci szekerek, valamint a négy- és kétlábú fellépők minden cicomáját, ám most az összeverődött emberek hangulata a szokott izgatottságból lassanként pánikba fordult.

– Mi történt itt? – verekedte át magát a színes cirkuszmanazsérián Harry Forster, ám mivel választ nem kapott, hirtelen a sátor egy szolgája után nyúlt, és karját megragadva magához rántotta őt. – Beszéljen, ember, mi ez a felfordulás?

A szerecseny fickó, aki épp néhány gyöngyökkel kivarrt, óriás homlokdísz nyújtott át az elefántok gondozójának, szeme fehérjét villogtatva felelt.

– A boss¹³⁸ nincs sehol! Eltűnt, nem találjuk!

– A kelléksátor főnökéről beszélsz? Mr. Töröcsikről?

– Róla hát! – bólogatott a fiú. – Reggel még az asztala mellett varrogatta Mr. Wallett¹³⁹ nadrágját, ami tegnap széthasadt, most meg

¹³⁸ főnök (angol)

nincs sehol. Bocsánat, uram, de mennem kell! A boss nélkül senki nem talál semmit. *Oh my God, mi lesz velünk?*

Buda, 1901. április 13.

– Úgy döntöttem, hogy végleg elhagyom a cirkuszt – jelentette ki Madame Orlócy, s bár közben megcsuklott kissé a hangja, hátát továbbra is egyenesen, állát pedig felvetve tartotta, s ezáltal úgy festett, mint egy büszke kőszirt, mely a viharos tenger fölé magasodik.

Hatan álltunk egymással szemben az Ambrózy-villa emeleti szalonjában, ahová a résnyire nyitott franciaablakon át friss, esőillatú lég áramlott be, mivelhogy kora reggel óta zuhogott. A „mágnetikus csoda” két oldalán Emma és én strázsáltunk, míg kissé hátrébb Makkay detektív várakozott. A nemrégiben érkezett társasággal szemközt Monyorókeréki és Monoszlói Erdődy Agáta Mária Gobertina grófnő és fia, Ambrózy Richárd báró állt, mint rendkívül csendes és figyelmes hallgatóság. Az előbbi lornyonját szeme elé emelve vizslatta Madame Orlócyt, míg az utóbbi botjára támaszkodva saját házikabátja török mintáinak kacskaringóiba feledkezett.

– Döntésem végleges – szólalt meg ismét a cirkuszi hölgy, kissé megemelve a hangját, bár senki nem próbált vitatkozni vele. – Miattam halt meg egy igen jó barátom, és ki tudja, hányan vannak még életveszélyben. A truppból valaki azt akarja, hogy végleg tűnjek el. Hát jó, legyen! Eddig makacsodtam, ám most engedek neki. Csak azt bánom, hogy Gerlicét... akarom mondani, Emmát és Milit is belekevertem a dologba.

– Ostobaság! – kiáltott fel hirtelen Ambrózy báró, botjával suhintva a levegőbe.

¹³⁹ **William Walle**t amerikai műlovar legfőbb kunsztja az volt, hogy akrobatikus mutatványait vágatás közben, nyergeletlen lovon mutatta be.

A mozdulat azonban túl hirtelenkedő lehetett, mivel a férjem arca megrándult, teste pedig a fájdalomtól kissé összegörbödött.

– Bolond ember! – futottam hozzá, óvatosan a karja alá tolva saját vállamat, hogy a közelben álló karszékhez segítsen őt. – A végén megint felszakad a sebe, és akkor futhatunk Haberernéért!

– Amit az imént mondtam, továbbra is tartom! – közölte Richárd, miután leült. – Ön, drága hölgyem, ostobaságokat beszél, ám a maga helyzetében ez szinte természetes. Megijedt. Jó! Gyász érte. Akceptálom! A hysteriának mégsem kéne engednie. Lásza be, hogy...

– Itt az ideje teázni! – szólt közbe Agáta mama oly hirtelen, ahogy a bakó bárdja lecsap. – Szabadna kérnem, kedves Makkay úr, hogy húzza meg a cselédcsengőt? Ott van maga mellett, bal kézre!

– Teázni?! – nézett fel anyjára értetlenül a báró. – Ilyenkor?!

– Egyikünk sem angol, hogy a délután öt órára várjunk – tettem kezemet a vállára, így sietve anyósom segítségére. – Akkor teázunk, ha jólesik, és most ránk is fű, mivel a Tattersalltól idáig alaposan átfagyunk.

Ez ugyan nem volt igaz, mivel a fiákerben vastag pokrócot terítettünk a lábunkra, és habár esett, a lég nem hűlt le vészesen, mégse vitatkozott senki.

Emma és én még kora reggel értesültünk Orlócy asszony elhatározásáról. Épp Harry Forsterrel tárgyaltuk ki apróra Töröcsik bácsi eltűnését, mely inkább szökés lehetett, semmint emberrablás vagy rosszabb, mivel a Barnum kellékese bőröndöt és néhány ruhát, értéktárgyat is magával vitt.

– Talán honvágya támadt – vélte a Pinkerton-ügynök. – Úgy mondják, a külhonba távozott magyaroknál ez komoly betegség szokott lenni.

– Való igaz, hogy kevésbé szeretünk a hazánktól távol élni, mint a britek, vagy más, távoli gyarmatokkal bíró nációk – mondtam. – Ebben az esetben mégsem gondolhatok másra, mint hogy Töröcsik bácsi hírért vette Glicerer halálának, és összekombinálva ezt a titokkal, amit átadott neki, inkább a szökés mellett döntött.

Itt tartottunk épp az okoskodásban, mikor Orlócy asszony hozzánk lépett, és közölte döntését. Mi, Hangay lányok, egyetlen percet sem

tétováztunk. Rögvest karon ragadtuk őt, hogy útközben felvéve Makkayt – szerencsére a helyén, azaz a főkapitányságon találtuk őt, így épp csak be kellett érte üzennünk –, az Ambrózy-villába kocsizzunk.

– Sürgős nyomozati konzultációra van szükség – magyaráztam a túlsúfolt fiákerben. – Richárd majd megmondja, mi legyen, mert én... ezt be kell vallanom... jelenleg teljesen tanácstalan vagyok.

Egyetlen finom koppintás hallatszott a szalon ajtaján, mely ezután rögvest kinyílt.

– Csengetni tetszett, méltóságos asszonyom?

Én épp azon igyekeztem, hogy selyempárnát tuszkoljak nyughatatlan férjem háta mögé, ám az ismerős leányhang hallatán hatalmas szemeket meresztve néztem fel a belépőre.

– Hát te?! – szaladt ki számon a döbbszent kiáltás, ami ugyan az úri jó modor elleni véteknek számított, de legalább maradéktalanul őszinte volt.

– Kisbáróné, de örülök, hogy látom! – pukedlizett a szobalány, aki a küszöbön állt, és az arca néhány pillanatra valóban felderült, ám aztán észrevett még egy ismerőst, akit sokkal mogorvábban köszöntött. – Makkay úr!

– Nohát, a Tóti Böske! – állapította meg nem kisebb csodálkozással a nyomozó, majd mindjárt el is szégyellte magát, mivel eszébe jutott, hogy éppen ő volt az, aki a Dökker-ügyben hajsza híján bitóra küldte szegény lányt. – Akarom mondani: Erzsébet! Boldog vagyok, hogy izé... hogy jó egészségben találom, igen.

– Az én hibám ez a megrökönyödés – lépett előre a grófnő. – Szólni akartam, hogy Tóti kisasszony néhány napja a házban szolgál. Erről elsősorban a villa új úrnőjét kellett volna értesítenem, kinek távollétében önkényesen intézkedtem, de eddig nem volt rá alkalmam. Mivel jómagam hamarost elköltözőm, a fiataloknak új személyzetre van szükségük, amiből eddig is nagyon hiányzott egy szobalány. Hírét vettem, hogy Tóti kisasszony a börtönből szabadulva igen szorult helyzetbe került, mert a sajnálatos Dökker-eset után sehol nem akarták alkalmazni, így a menyemet megkerülve felvettem őt, persze csak ideiglenesen. Az, hogy a szobalányi státuszban véglegesítve lesz-e, majd a fiam és a felesége döntésén fog múlni, ám addig is...

– Persze, hogy maradhatsz! – siettem Tóti Böskéhez, átölelve a rettentő zavarban lévő lányt. – Csak épp azt nem tudom, hol fogsz aludni.

– Ebben az ügyben is bátorkodtam intézkedni, és a Mück kisasszony számára kialakított szobába két ágyat tetettem – mondta Agáta mama, akit zavart ugyan egy kicsinyt, hogy a ház jövődöbéli úrnőjeként a cselédet ölelgetem, de ezt mégsem tette szóvá. – Szépen elférnek ott kettecskén, s így legalább a kis komorna hurrikán természete is kordában lesz tartva. Jut eszembe, hol van ő? Csak nem egyedül hagyták a cirkuszban?

– Márka kölcsön lett kérve – feleltem, visszatérve az őrhelyemre, vagyis Richárd mögé. – Új barátnénk, Annie Jones bízta meg, hogy vegyen fel neki valami csomagot az egyik postahivatalban, ő ugyanis a tolakodó tekintetektől félve nem kíván a pesti utcákon mutatkozni.

– Hogyan?! – vont a szemöldökét e meglepetésekkel teli délelőttön immár Agáta mama is. – Tán van rajta valami furcsa, amiért megbámulnák?

– Amennyiben a kecses női alakhoz társuló dús szakáll annak számít, bizony akad – mosolygott Emma.

– Oh, már értem! – biccentett a grófnő, majd a témát gyorsan feledve teát kért a szobalánytól, aki nyomban távozott.

– Visszatérhetnénk végre a valóban fontos dolgokra, úgymint a sorozatos merényletkísérletek és a gyilkosság? – kérdezte ingerülten Ambrózy báró, aki az ágyból végre kikelhetett, ám a kedve ettől jottányit sem javult. – Árulja el, Mili, miért csődített ide mindenkit, ahelyett hogy a cirkuszban nyomozna?

– Mert megrekedtem, mint Jónás a cethal bendőjében – vallottam be, miközben Agáta mama példáját követve mindenki más helyet foglalt, kivéve engem, mert én továbbra is szükségét éreztem annak, hogy a férjem mögött strázsáljak, nehogy felugráljon. – Úgy sejtem, hogy Glicerer Ferenc halálát az az információ okozta, amit Töröcsiktől sikerült megszereznie, a kellékes pedig szintén eme rejtély miatt, félelemből vált kámforrá. A cirkuszban igazi detektív munkát kifejezni nem tudok, mert a mi pinkertonunk csak szőrmentén segít, félve Mr.

Bailey haragjától, minket pedig Emmával jórészt az inkognitónk megőrzése kárhozható tétlenségre.

– Most sem ártana sietnünk, különben lekéssük a déli előadást, és akkor azonnal menesztenek – tekintett a faliórára Emma.

– Engemet ez már nem érint – szólt közbe Orlócy asszony gyászos hangon. – Amint visszatérünk a cirkuszbá, beadom a felmondásomat.

– Papperlapapp! – kiáltott fel ismét Ambrózy báró, majd Makkayhoz fordult. – Gondolom, magát a nejem azért rángatta végig az egész városon, mert hírei vannak a Glicerer-féle gyilkosságról.

– Bár volnának – tárta szét karját a detektív tehetetlenül. – A mérgezés ténye hivatalosan is megállapított, a bagót Glicerernek átadó gyerekekre körözés lett kiadva, de hiába kértem engedélyt, hogy a nyomozást a Barnum területére is kiterjeszthessem, Rudnay ezt kategorikusan megtagadta.

– A tökfél! – szisszentem fel.

– Nana, csak ne olyan hevesen! – emelte az égre mutatóujját Ambrózy báró. – Ha Rudnay gátol egy gyilkossági nyomozást, annak komoly indoka kell hogy legyen.

– Úgy vélem, Mr. Bailey és a székesfőváros között titkos paktum kötöttet – mondta Makkay fészengve. – Azt rebesgetik, hogy a városi tanács, látván, mily sikeres a cirkusz, hisz már egy hete mindennap zsúfolt sátorral megy az összes előadás, ma dupla pénzt követelt a szegényalapba való hozzájáruláshoz, mely egyfajta adója az itt fellépő mulattatóknak, s az összeget az intendáns zokszó nélkül ki is fizette.¹⁴⁰

– Magának kiváló a szimata, barátom! – koppintott botja végével a padlóra Ambrózy báró. – Biztosra veszem, hogy ez az utólag kért szegényalapi sápa valójában a rendőrségünket hivatott távol tartani a cirkusztól.

– Vérfagyasztó, hogy Mr. Bailey mire nem képes a cirkusz körüli botrányok elhárítása érdekében – csóváltam a fejem. – Bárcsak kérdőre vonhatnánk Rudnay főkapitányt, hogy kivallassuk a dologról.

– Pontosan ezt fogjuk tenni! – döntötte el a magánzó detektív, ügyet sem vetve rá, hogy közben Tóti Böske két erős karján megérkezett a

¹⁴⁰ Erről a *Budapesti Hírlap* 1901. április 14-i száma számolt be.

hatalmas tálca, rajta a korai teázás összes kellékével. – Röggvest leküldöm Boskót a fogaskerekű állomására, hogy telefonozzon Rudnaynak, miszerint délután négy órára várom itt, a villában.

– Gondolja, hogy eljön? – csodálkozott Emma. – Milliom egyéb dolga lehet!

– Ha a sógorod hívja, pattanni fog, mint a nikkelbolha – mondtam magabiztosan. – A főkapitány tökéletesen tisztában van vele, hogy Ambrózy magánzó detektív csakis akkor üzen érte, ha élet és halál forog kockán.

– Valóban! – értett egyet Richárd. – Rudnay itt lesz, és magukat is arra kérem, hogy térjenek vissza négy órára.

– Én nem... – szólalt meg Orlócy asszony, ám ekkor Agáta mama a kezéért nyúlt és megszorította azt.

– Hallgasson a fiamra, kérem – mondta csendes, átható, meleg hangon. – Ő életében eddig csupán egyszer tévedett, mikor a huszadik születésnapján javallatom ellenére a zöld öltönyéhez lila nyakkendőt kötött.

– Jól ki is gúnyoltak miatta – futott át egy halovány mosoly Richárd arcán, majd Emma barátnéjához fordult. – Kegyed maradjék még néhány napot a „mágnetikus csoda” szerepében, és ne lépjen ki a cirkusból, mely egyébként is a mindene. Higgye el, ha most nem hallgat rám, egész hátralévő életében menekülni fog. Bár az is igaz, hogy ez aligha tart majd soká, mert a gyilkosa hamar utoléri és levadássza önt!

– Na de Richárd! – csaptam férjem vállára.

– Ide most őszinte szó kell, más nem segít – értett egyet Makkay detektív a báróval. – A délutáni találkára azonban jómagam aligha jöhetek el. Ha a főkapitány úr megneszeli, hogy lepaktáltam önökkel, a karrieremnek azonnal vége, mehetek sarki posztosnak *Kis Szuglóba*¹⁴¹.

– Pedig jó detektívet mostanság nagyítóüveggel is alig lehet találni – mondta Ambrózy báró. – Épp ezért maga valóban maradjon távol, ám a hölgyeket pontban négy órakor elvárom ide.

¹⁴¹ A mai Zugló városrész egyik, akkoriban igen szegényes területe.

– Legyen hát – sóhajtott Orlócy asszony nehéz szívvel. – Elfogadom a tanácsot, még ha nem is értek vele egyet, mivel biztosra veszem, hogy a Barnumnál való maradásom további veszélyeknek tesz ki másokat.

– A rejtély, hogy miért akarják magát holtan látni, már túlérett és hamarost kipattan – mormolta maga elé a magánzó detektív, akinek gondolatai már egészen máshol jártak.

– Akkor hát menjünk – készült felállni a „mágnetikus csoda”, ám Agáta mama keze még mindig a karján nyugodott és visszatartotta őt.

– Csak semmi heveskedés, kedvesem – mondta a grófnő. – Előbb muszáj lesz elkortyolni a teát és megkóstolni két szakácsnénk mind a kétféle süteményét, különben nagyobb vészt szakítunk a nyakunkba, mint az egész búr háború.

– Az már igaz, méltóságos asszonyom – helyeselt Tóti Böske, miközben a forró, illatos italt töltögette. – Terka néni és Horákné a konyhában most is épp arra kötnek fogadást, hogy a lekváros linzer avagy a diós patkó fog-e jobban fogyni.

– Akkor hát pusztítsuk el mindkettőt az utolsó morzsáig – vette magához kistányérját Agáta mama –, mert a szakácsnők haragjánál biz' nincs semmi rettenetesebb!

Rudnói és divékújfalusi Rudnay Béla főkapitány, a Lipóttrend lovagja és a budapesti államrendőrség főkapitánya úgy üvöltött, mint akit éppen tüzes fogókkal nyúznak.

– Hát rongyos gatyának néz engemet, édes öcsém, amit úgy rángathat le s föl, ahogy a kedve tartja? A maga hazug inasa aztat mondotta a telefonba, hogy jöjjenek négy órára az Ambrózy-villába, mert élet és halálról van szó! Én erre azt gondoltam... dejszen mit is gondolhattam volna mást! ...hogy az én drága barátomnak, ifjú detektívtársamnak hirtelen rosszabbra fordult az állapota, a végét járja és még utoljára látni kíván engemet. Erre mit tettem én, vén ökor? Dobtam félre minden sürgős hivatali ügyet! Hagytam futni tolvajt, valutaüzért, tán még gyilkost is az én drága öcsém kedvéért, akiről úgy hittem, hogy a túlvilágra készül, és töprengés nélkül jöttem hozzá,

ahogyan kérte. Na és mi eme csúfolódó nóta vége? Halálos ágy helyett itten ül a foteljében, előtte pohárka konjak, kezében egyiptus szigaretli, és oly makkegészségesnek látszik, hogy legszívesebben a magam kardjával döfném keresztül azt a hazug, hamis szívét!

Az Ambrózy-villa emeleti szalonjában hirtelen nagy-nagy csend lett. Azazhogy a dörgő szavak elhallgattak ugyan, de Rudnay továbbra is lefől járt a perzsaszőnyegen, recsegő csizmáival és zörgő kardjával valóságos csatazajt keltve. A pamlagon, háttal a franciaablaknak Emma, Orlócy asszony és jómagam ültünk, míg Ambrózy báró a karszékében hátradőlve, már-már egykedvűen eregette a füstöt.

– Semmi baj – mondtam csendesen, mégis minden jelenlévő által jól hallhatóan, biztatón mosolyogtam a kissé szeppent „mágnetikus csodára”, akinek még sohasem volt szerencséje Rudnayhoz. – A főkapitány úr szinte mindig így kezdi velünk a társalgást. Előbb kicsit orditozik, leszedi rólunk a keresztvizet, amiért megint olyasmibe keverjük bele szegény fejét, amihez cseppet sincs gusztusa, ám aztán elcsitul és kezes báránnyá lesz.

– Szóval kegyed szerint én nem is gatyá, de egyenest birka vagyok?! – csattant fel ismét a főkapitány, indulata azonban már nem volt oly heves, mint az imént. – Na, szépen vagyunk! Idecsálnak a legkegyetlenebb hazugsággal, ami csak kiötölhető, s aztán még gúnyolódnak is!

– Ad egy – szólalt meg ekkor Ambrózy báró bölcs professzorokhoz illő tónusban –, téged, kedves bátyám senki be nem csapott. Boskó csupán azt telefonozta meg neked, amit én üzentem, vagyishogy élet-halál kérdésben várlak a villába. Arról, hogy te rögvest a haláltusámat vizionáltad, csakis a saját zaklatott lelkivilágod tehet.

– Te engemet ne analizálj, hallod-e?! – vicsorogta bolhás kutya módjára Rudnay, és az asztalkához lépve szigaretlit vett ajkai közé, majd kapkodva meggyújtotta azt.

– Ad kettő – folytatta a magánzó detektív zavartalanul –, az ügy, amiben kérettelek, valóban életről és főként halálról szól. Mivel én a villából egyelőre ki nem mozdulhatok, az eset viszont éppen most

*kulminál*¹⁴², azzal fenyegetve, hogy további halálos áldozatokat szed, kénytelen vagyok a segítségedet kérni.

– Eset? – kapta fel a fejét Rudnay, mint jó vadászeb, ha puskalövést hall. – Még fel sem épültél egészen, máris nyomozol? És kegyed azt engedi, Milike?

Mély levegőt vettem, hogy válaszoljak, Richárd azonban megelőzött.

– Valójában az adott ügyben én is csupán távoli segéderő vagyok. A nyomozást közvetlenül Mili végzi, a sógornóm és egy Pinkerton-ügynök támogatásával.

– Pinkertont mondtál?! – Rudnay Béla arca, ha ez egyáltalában lehetséges, még vörösebb lett, mint addig bármikor. – Úgy, mint az az amerikás detektívügynökség?

– Pontosan úgy – bólintottam, majd röpke pillantást vetve nővéremre, ekként folytattam: – Harry Forsterrel igencsak sikerült összebarátkoznunk. Becsületes, jellemes, nyíltszívű férfinak ismertük meg, aki az utóbbi egy hétben legfőbb támaszunk volt a Barnumban.

– Hát persze, hogy a BARNUM! – bődült el a főkapitány, szigaretlit tartó kezével a levegőbe öklözve. – Tudtam, hogy itt valami csapda vár rám, de ne higgyék, hogy hajlandó leszek önként beleesni! Téged, öcsém, én nagyon szeretlek, a feleségedet nem különben, de azért mindennek van határa!

– Tán még a rendőri kötelességnek is?

Ambrózy báró kérdése nem csupán kegyetlen, de kifejezetten sértő is volt, így nem csoda, hogy miután elhangzott, a szalonban hirtelen dermesztővé vált a levegő.

– Báró úr, ön most a becsületesemet vitatja? – kérdezte Rudnay Béla hivatalos, magázó stíltre váltva. Hangjából eltűnt a korábbi forró indulat, s helyébe pengeéles, dermesztő düh került.

– Én úgy vélem, hogy jelenleg a barátommal, és nem Budapest rendőrfőkapitányával folytatok diskurzust – szólt Richárd, ültében is derekasan állva Rudnay tekintetét. – Szólj, kedves bátyám, ha ebben tévedek, és akkor majd átfogalmazom a mondandómat.

¹⁴² Tetőzik, csúcspontra jut (a latin 'culminare'-'betetőzni' szóból).

Mindenki hosszan, némán várakozott. Még én, aki pedig már számos hasonló purparlét néztem végig a férjem és a főkapitány között, sem sejtettem, hogy a dolog örök haraggal avagy megbékéléssel zárul-e. Rudnay köszoborként állt a szalon közepén, még a kardja sem zörrent, pedig az a gyilkos szerszám máskor a legkisebb rezdülésre is hajlamos volt zajt kelteni, mintha folyvást mondanivalója volna. A főrendőr egyre csak a barátja arcát vizslatta, tán arra várva, hogy a báró megtörik, és nem állva tovább a tekintetét, megszégyenülve elfordul tőle.

Végül aztán Rudnay tekintete átvándorolt ránk, vagyis a három hölgyre, mi pedig bátran viszonoztuk a pillantását. Különösen én emeltem magasra, már-már makacsul követelözve az államot, mire a főkapitány hirtelen megmozdult, szigaretlijét a márvány hamutartóba oltotta, és leült a báróval szemközti székre.

– Halljam a tényállást! – vakkantotta ridegen.

– Orlócy Gizella úrasszonyt az érkezéskor már volt szerencsém bemutatni neked – vágott bele a magánzó detektív tárgyilagos hangon. – Ő jelenleg mint Miss Zolino, a „mágnetikus csoda” lép fel a Barnum és Bailey műsorában.

– Hallottam hírét – jegyezte meg kissé *dehonesztáló*¹⁴³ hangon Rudnay, mire Emma mérgesen közbe akart vágni, ám én figyelmeztetően megérintettem a karját, így inkább csendben maradt.

– Orlócy asszony életveszélyben van – folytatta Ambrózy báró. – Az év eleje óta legalább négy alkalommal próbálták megölni, vagy legalábbis ennyiről van tudomásunk. Az első három eset még Bécsben, a tél folyamán történt, ám a negyedik merényletet már itt, Budapesten követték el, még hozzá fényes nappal.

– A késpengét, mellyel megszúrták, szerencsére eltérítette a halcsontos fűző – vettem közbe. – A körülmények viszont oda mutatnak, hogy a gyilkos egyre elkeseredettebb.

– A cirkusz területén történt a dolog? – kérdezte Rudnay.

– Ott.

¹⁴³ lekezelő, becsületsértő, megszégyenítő

– Akkor nincs vele dolgom – rázta fejét mogorván a főkapitány. – A Barnumba magyar rendőr csakis jegyet váltó nézőként léphet.

– Ezt sejtettem – mosolyodott el Ambrózy báró. – Ugyebár paktumot kötöttetek Mr. Bailey-vel, miszerint ő külön fizet, ha békén hagyjátok, és bármi történik is, a cirkusz ügyeiben nem nyomoztok.

– Nem én kötöttem azt a paktumot! – emelte fel a hangját sértetten Rudnay, majd mindjárt el is csendesedett. – A városi tanács nyúlt át a fejem fölé, és hogy még több pénzt szerezzen, csendben megállapodott az amerikaival. Én már csak a félhivatalos, papírra soha le nem írt, mégis szigorú parancsot kaptam meg, miszerint ami barnumi bűnügy, az nekem tiltott terület.

– Korrupt bagázs! – szaladt ki a számon. – Szakállánál fogva kéne mindet kilógatni a városháza ablakán!

– Legyen kicsit türelmesebb, ifiasszony! – intett szelíden a főkapitány. – A tanácsnokok nem a saját zsebükbe, hanem a szegényalapba tették a pénzt.

– Akkor a korrupció vádja talán nem áll meg, ezt elismerem, ám a rendőrségünket sarokba küldeni, mint valami rossz kutyát, mégiscsak felháborító. Ahol bűneset van, ott nyomozni kell! Orlócy asszonyt meg akarják ölni, ez faktum! Ráadásként legutóbb ezt itt, a mi gyönyörű székesfővárosunkban kísérelték meg, tehát paktum ide vagy oda, magának, Béla bátyám, hivatali kötelessége a nyomozás!

– Ez szép beszéd volt – ismerte el atyai félmosollyal Rudnay, ám én még nem fejeztem be.

– Fogalmunk sincs, hogy drága barátnénkat miért akarják holtan látni. Talán tudtán kívül hallott, esetleg látott valamit, amit nem kellett volna, vagy nagy vagyont örökölt, amiről még nem értesítették, és az utána következő jogosult akarja őt eltenni láb alól. Bármi, sőt, minden lehetséges! Minket azonban csakis az érdekel, hogy ki a tettes, és ha az megvan, akkor majd szépen kicsiklandjuk belőle a vallomást. Ehhez azonban a Magyar Királyi Rendőrség segítségére van szükségünk és paktum!

Úgy éreztem, hogy a hallgatóságomnak hirtelen tapsolhatnékja támadt, ám végül mind visszafogták magukat. A fölös tetszésnyilvánítás

helyett ismét Ambrózy báró szólalt meg, magára vonva a rendőrkapitány figyelmét.

– Tisztában vagyunk vele – mondta, lustán lötyögtetve öblös poharában az olajosan sűrű konjakot –, hogy a kezed a Barnum kapcsán meg van kötve. Csakhogy a Glicerer gyilkosság nem az amerikai, hanem a magyar cirkusz területén történt, így a nyomozás jogos, sőt, indokolt.

– Igaz! – ismerte el Rudnay. – És folyt is, míg ki nem derült, hogy bizonyos szálak a Barnumba vezetnek. Makkay detektív, akit itt többen is ismernek, arra jutott, hogy Glicerernek valami barátja volt a Barnumban...

– A Töröcsik bácsi! – vetettem közbe.

– Szóval már tudnak róla!

– Sőt, arról is, hogy eltűnt, felszívódott, mondhatni köddé vált!

– Nos, igen – bólintott kissé elgyötörtén a főkapitány, majd két tenyerével a térdére támaszkodva lassanként felállt. – Töröcsik Mihály elkotyoghatott valamit Glicerernek arról, ami az amerikai cirkuszban folyik, ezért kellett a Barokaldi artistájának meghalnia. Eddig jutottunk, és tovább nem mehetünk. A mérgezett bagót hurcibáló kölköt persze keressük, mi több, Töröcsikre is körözüvényt adattam ki, de a Barnum és Bailey területére detektívet be nem küldhetek. Ezt parancsolta nekem a nagyméltóságú Városi Tanács, aminek én a beosztottja, sőt, hű szolgálja vagyok.

Rudnay eligazgatta magán az egyenruhát, és az ajtó felé lépett.

– Különben – mondta bús, ráspolyos hangon – szabad emberem se nagyon akad. Mióta ezek az amerikai kóklerek... már elnézést, Miss Zolino! ...ittén táboroznak, Budapest alvilága egészen megőrülni látszik. Soha még ennyi zsebmetsző, tolvaj, marhecoló és betörési ügyünk nem volt, mint mostanság. Ráadásnak itt van a nyakamban az udvari bál¹⁴⁴, amit 30-án nagy erővel kell biztosítanom, továbbá *Pálffy*

¹⁴⁴ Az évente megrendezett udvari bálon mutatták be az udvarképes úrnőket és úrlányokat az uralkodócsalád jelenlévő tagjának (ő 1901-ben Mária Jozefa királyi hercegnő volt), és rajta keresztül az uralkodónak. Az előkészületekről a *Budapesti Hírlap* 1901. április 10-én számolt be.

*grófot*¹⁴⁵ is látni vélték valahol a belvárosban, és akkor még nem is beszéltem Gazsiról, a szellembetörőről!

– Hát az meg miféle szerzet? – kérdeztem sietve, abban reménykedve, hogy ezzel fel tudom tartóztatni a szinte menekülni látszó főkapitányt.

– Eh, badarság! – legyintett Rudnay bosszúsan. – Egész sor olyan betörés történt mostanság, melynek környékén valami fehér kísértetet láttak kóricálni. Sőt, a Koronaherczeg utcai *Ágoston*¹⁴⁶ ékszerész négy nappal ezelőtt még össze is ütközött vele, mikor a jómadár épp el akart osonni, mire a szellem ijedtében azt kiáltotta: Gazsi! Na, hát innét a név, ahogy a jómadarat emlegetjük, ám elcsípni még nem tudtuk őt, pedig már szép sorban kifosztotta a Kadelburger, a Feldmann, a Berger, a Sommer és a Littmann-féle óra-, ékszer- és drágakőboltokat is¹⁴⁷. Van, hogy egy éjjel két kirakatba is lukat vág, hogy azon keresztül jusson az üzletbe, és ehhez gyereket alkalmazhat, mert felnőtt ama kicsiny réseken be nem férhet.

– Hát a vasroletta? – csodálkoztam. – Azon miként megy át?

– Annak lakatját egyszerűen lecsippenti valami ügyes szerszámmal, s csak eztán veszi elő a gyémántos üvegvágót – magyarázta a főkapitány hirtelen támadt lelkesedéssel, de aztán mindjárt le is higgadt. – Láthatják, hogy ezer a bajom, hát kérem, ne abajgassanak! Milike drága, a jóisten áldja meg kegyedet, hozzon nékem írást attól a Mr. Bailey-től, amiben ő maga kéri, hogy a Magyar Királyi Rendőrség a

¹⁴⁵ **Pálffy Rajner gróf** huszárkapitány kétszázezer korona adósság elől szökött meg állomáshelyéről, Nagyikindáról, adta hírül a *Budapesti Hírlap* 1901. április 11-én.

¹⁴⁶ **Ágoston Károly** aranyműves és ékszerész boltja 1901-ben a IV. ker. Koronaherczeg (ma Petőfi Sándor) utca 8. sz. alatt állt.

¹⁴⁷ **Kadelburger Mihály** ékszerész, arany- és ezüstműves üzlete a VII. ker. Károly körút 1., Feldmann József ékszerész, órás és aranyművesé a VI. ker. Váczi körút (ma Bajcsy-Zsilinszky út) 5., Berger Jakab Jenő aranyműves és ékszerészé a VI. ker. Király utca 36., Sommer Lipót ékszerészé a VI. ker. Andrássy út 66., Littmann Sámuel Sándor drágakőügynöke pedig az V. ker. Nagykorona (ma Hercegprímás) utca 23. sz. alatt állt 1901-ben.

cirkuszában kutakodjék! Ha az megvan, én esküszöm, a detektívjeim még az elefántok ormányába is belesnek majd, hátha ott a bizonyíték, ami magácskának kell. Addig azonban mást nem tehetek, mint hogy ajánlom magamat, habár... Most, hogy jobban belegondolok, jelenleg elég haszontalan vagyok.

A főkapitány ezután gyors búcsút vett mindenkitől, majd távozott.

– Túl szigorúak voltunk hozzá – jegyeztem meg.

– Valóban! – értett egyet Ambrózy báró. – A helyzet azonban épp ezt kívánta.

– Most akkor hogyan tovább? – kérdezte Emma.

– Amennyiben Orlócy asszonynak van hozzá elég kurázsija – szólt lassú, megfontolt hangon a magánzó detektív –, abban az esetben ki kell várnunk a következő merényletet, és remélni, hogy a gyilkos kettős hibát vét.

– Kettőst? – ráncoltam a homlokomat.

– Egyrészt ismét elvéti a célt, másrészt leleplezi önmagát – magyarázta Ambrózy báró a „mágnetikus csodához” fordulva. – Nos, hölgyem, mi a válasza?

– Sokat gondolkodtam mindazon, amit délelőtt mondott nekem a méltóságos úr – felelte Orlócy asszony fejét felvetve, magabiztosan. – Ha halni kell, hát meghalok, de nem fogok menekülni.

– Ez ám a pozitív mágnetizmus! – mosolyodott el a magánzó detektív. – Akkor hát így legyen!

Mindhárman időben érkeztünk vissza az esti előadásra, mely ismét baj nélkül folyt le. Emma mindent elmondott Forsternek, ő pedig tudomásul véve Madame Orlócy döntését, erős ígéretet tett, hogy mostantól nem tágit a „mágnetikus csoda” közeléből, és ha kell, bármi áron megvédi őt.

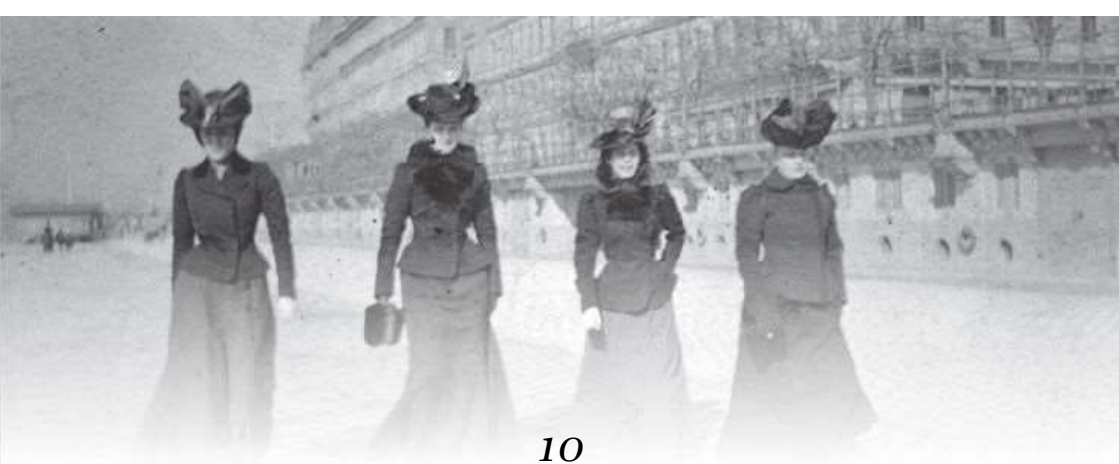
Kapuzárás után Emma és én az étteremsátorban csupán néhány falatot ettünk, majd azonnal a hálókocsinkhoz siettünk. A kabint üresen találtuk, és a levegő is kissé áporodott volt, amiből mindjárt tudtuk, hogy kora reggel óta senki nem járt a szállásunkon. Épp szóba akartam hozni, hogy vajon Mária merre kóricálhat, mikor a Barnum vasúti öreinek sípszava hasított az éjszakába. A riasztást hamarost kiáltások, futó léptek dobogása és lámpások imbolgó fénye követte.

Kabátunkat hátunkra kanyarítva szálltunk le a hálókocsiról. A sínek között addigra már számos cirkuszi ember vonult arra, amerről a sípszó hallatszott, s ahol már legalább tucatnyian álltak körbe valamit. Bennem egyre növekedett a rossz érzés.

Emma pedig némán mozgó ajakkal csak azt ismételgette: „Nem, az nem lehet! Az nem fordulhat elő!” A Keleti indóház távoli csarnoka felé futó sínek között könnyű kis test hevert. Két Barnum-őr ereszkedett fél térdre mellette. Egyikük kezében viharlámpás szórta szűkre vett, vakító fényét.

– Nem! – kiáltottam, úgy zuhanva Márika mellé, mint akit golyó ért. Kis komornám tétován, rettentő erőlködéssel fordult felém.

– Bocsássék meg, kisbáróné – suttozta csendesen, és ajkai közül vékony vérpatak csurrant –, de asszem, én mostan leteszem a szógálatot, mer'... mer'hogy nékem immáron szer'usz világ!

10

A szívparbaj

Pest, 1901. április 13.

Madame Orlócy úgy rontott be a cirkuszi lakókocsiba, mint maga az ótestamentumi Úristen haragja. Emma és Mili, mint két fűria követte őt, cseppet sem maradva el mögötte a dühös indulatban, pedig félő volt, hogy barátnéjuk nekivadult hangulatában még végül valami megbocsáthatatlant tesz. A színesre pingált kocsi aprócska szalonjában három ijedt és csodálkozó szempár nézte megveszekedett felvonulásukat. A kis Mab királynő fodros ruhácskájában, amit alig fertály órája, a déli előadás során már sokadszor csodálhatott meg a közönség, viharos jöttüket látva egészen a pamlag sarkába húzódott. Mellette ült Mademoiselle Marie, vagy ahogy Pesten emlegették, Mariska, a moszathajú leány, kinek gömb alakú, hatalmas frizörje a hökkenettől most kétszer akkorának látszott. A harmadik személy John Coffey, a „csontváz gigerli” volt, aki férfi létére előzékenyen épp teát töltött a hölgyeknek, s közben náthásan szipogatta az orrát, ami jócskán lerontotta a belőle áradó ficsúri hatást.

Madame Orlócy még csak nem is köszönt a három meglepettnek, és a Hangay lányoktól is csupán egy aprócska biccentést kaptak. A

„mágnetikus csoda” dübörögve robogott végig a lakókocsi rövidke folyosóján, s bár léptei mindvégig energikusak maradtak, kezével közben a derekához nyúlt. Ennek oka más nem lehetett, csakis a sebe, mely még mindig sajgott, főleg, ha oly megerőltetésnek tette ki magát, mint most. A két Hangay lány a különlegességek sátrából indulva szaladt a „mágnetikus csoda” nyomában, ahol néhány autogramot kérő asszony tartotta vissza őt, így a többi fellépő már rég a pihenőjét töltötte, mire Madame Orlócy – vele pedig Emma és Mili – végre elindulhattak harcias küldetésükre.

A dühtől fortyogó asszony öklével úgy kezdte verni a folyosón bal kézre nyíló második ajtót, hogy félő volt, az egész cirkuszkocsi összedől. Azt, hogy bentről jött-e válasz, nem tudni, de tény, hogy Madame Orlócy a következő szempillantásban már a gombkilincset tekerte, s az ajtó hangos csattanással vágódott a falnak.

– Igazat mondj, te némbér, különben olyan poffot kapsz, hogy menten kirepülsz az ablakon! – bömbölte ékes magyar szókkal, majd ráébredve, hogy kivel áll szemben, oskolás angolsággal folytatta: – Tudni akarom, miféle halálos küldetésre szalajtottad el a lányok szolgáját! Beszélj, vagy szálanként tépem ki a szakálladat!

Annie Jones, aki éppen át akart öltözni, fehér alsószoknyában, halcsontos fűzőben állt kabinja közepén, és látva a dühös kis sereget – melyből bent csupán Madame Orlócy fért el, így a lányok a folyosóról támogatták őt – egészen az ablak alatti kisasztalig hátrált.

– Tessék?! – kiáltotta egészen összezavarodva. – Mi folyik itt?

– Mindjárt a te véred, édes barátném, ha nem felelsz – morogta harapni készülő kutya módjára a „mágnetikus csoda”, hatalmas természetével egészen kitöltve a kabin kétharmadát. – Az a szegény kislány a halálán van, és te küldted a veszedelembe!

Vészes pillanatokban, mikor az ember lánya a sikerben csak akkor reménykedhet, ha ellenfelét meglepi és lerohanja, az erős tódítás is megengedett fegyver. Márika valóban nagyon rossz bőrben volt, ezt a három hölgy a saját szemével is láthatta, midőn éjjel gyorskocsin a Rókusba vitte őt, ám ma délelőtt, mikor Agáta mama gondjaira bízta, már többé-kevésbé túl volt az életveszélyen. Az X-sugaras gép megállapította, hogy Márikának több bordája eltörött, egyiknek vége

pedig a tüdejébe fűrődött, ezért azonnal meg kellett műteni. Az orvosok leginkább attól tartottak, hogy a kegyetlen ütlegeléstől, rugdalástól a lépe, mája is megrepedt, de belső vérzésnek nem volt nyoma, így hajnalra kissé megnyugodhattak. A törött bal kar, a hason és háton sötétlő zúzódások, a jobb kézen a csuklórepedés és mindkét szeme, ami úgy feldagadt, hogy a duzzanatokból ki sem látott szegény, no meg a felrepedt ajak, szemöldök, áll már mind-mind csak semmiségnek tűntek.

Az elkeseredett harag azonban, ami az aljas és kegyetlen támadás miatt a három nőben fortyogott, még azután sem csitult, hogy a Barnumba visszatérve kinkeservesen tették a kötelességüket, elvégezve mindent, amit a déli előadás követelt. Muszáj volt ezt tenniük, még akkor is, ha legszívesebben mind Márika betegágya mellett strázsáltak volna, mert ha elveszítik cirkuszi állásukat, akkor a nyomozásnak és az igazság kiderítésének – miként azt a kis komorna mondta – örökre szer'usz világ. Agáta mama, akit még az éjjel, a kórház küldönce által értesítettek az eseményekről, korán reggel érkezett a Rókusba, magával hozva Tóti Böskét is, aki így szobalányból mindjárt ápolónóvé lépett elő.

– Maga, gyermekem – mondta a grófnő mélyen Mili szemébe nézve, miután a folyosón meghallgatták Haberern professzor szűken mért, óvatos prognózisát arról, hogy hányféleképpen halhat meg a kis beteg – most a nővérével együtt visszatér a cirkuszbba, és tovább ügyel Orlócy asszonyra.

– De... – intett Mili a kórterem felé, mely ugyanaz volt, amiben nemrég még Richárd feküdt. – Nekem itt... – mondta volna tovább, ám Agáta mama vékony madárujjai megszorították a karját, így rekesztve belé a szót.

– Most az a cirkuszi nő, Emma barátnéja a kulcs mindenhez – jelentette ki a grófnő. – Mück kisasszonyról majd én és Erzsébet gondoskodunk. Magának más dolga van.

– Mi lesz velünk, ha a mama elköltözik? – szakadt ki Miliből a kérdés, ami már napok óta gyötörte.

– Ugyan mi lenne? – emelte fel a szemöldökét Agáta mama. – Élnek boldogan, mint ifjú házaspár! Már amennyire ez az én fiammal

lehetséges. No, de ez legyen a holnap gondja! Most menjen szépen, és járjon végére ennek a rettenetes ügynek, s aztán kezdődhet az élet!

– Beszélj, különben a szakállaladdal fojtalak meg! – süvöltött fel ismét Madame Orlócy. A lakókocsi folyosóján ekkor már az iménti három meghökkenten kívül még ketten, Mademoiselle Clifford, a kardnyelő hölgy és Alfonso, a „struccgyomrú ember” leste a jelenetet, bár egyikük sem merészelt két lépésnél közelebb menni. – Halljam, hová küldted tegnap azt a kislányt, hogy épp csak élve került vissza?

– Úgy?! – szólalt meg csendesen Annie Jones, és ágyáról felemelve kínai selyemköntösét, maga elé tartotta azt, hogy formás kebleit ne csupán a dús szakáll takarja. – Tehát életben van.

– Az orvosok fél éjszaka küzdöttek érte – sistergett tovább Madame Orlócy. – Most altatásban van, egy árva szót sem mondott, és csak reménykedhetünk, hogy megmarad.

Ebben is akadt némi túlzás, mivel Márka az *orvosi gyorskocsin*¹⁴⁸, amiért a Keleti indóházból telefonoztak Miliék, igenis próbált velük beszélni.

– Egy pasinger... – zihálta a hordágyon fekvő. – Csak egy... Ő márázott el, igen. Az indóház mögötti setétből hesszelt, aztán... Én próbáltam szabadulni..., meg is haraptam néki a karját..., de nagyon... nagyon erős barom vót. Ütött csak... Ütött és rúgott sokat..., közben meg karattyolt..., de abból én semmit... Semmi mást nem értettem..., csak annyit..., hogy „meszes”, „meszes”. Ezt ismételte folyvást, hogy „meszes” és ütött.

– Mióta ismerlek, hú barátnéd voltam – szólalt meg ismét Madame Orlócy immár csendesebben, de nem kisebb indulattal. – A vállamon sírtad ki évekkel ezelőtt elvesztett férjed hiányát, és akkor is melletted maradtam, amikor elment a szép eszed, és fájdalmas magányodat pezsgőbe, tékozló mulatozásba kezdted fojtani. Most azonban elég a

¹⁴⁸ A Budapesti Önkéntes Mentő Egyesület (BÖME) Dr. Kresz Géza (1846-1901) fővárosi tisztiorvos szervezésében jött létre 1887-ben. 1890-ig a Lipót Templom-bazár (ma Szent István tér) 47. sz. alatt, egy földszintes üzletsori épületben működött, majd átköltözött a Markó utcai Mentőpalotába.

pátyolgatásból, hallod-e?! Mondd el, hová küldted azt a kislányt, különben istenemre mondom...

Emma beljebb lépett a fürkébe, és mivel barátnéja ismét kezdte belelovalni magát a pusztító haragba, megpróbálta csitítani.

– Csendesebben – mondta. – Már a fél cirkusz minket hallgat. Nem volna jó, ha bármi idegen fül számára titkos dolgunk kitudódna.

– A postahivatalba küldtem – szólt ekkor Annie Jones, akin a dús szakáll ellenére is jól látszott, hogy holsápadt a rémülettől. – Aznap, mikor a József Főherceg Szállodából pezsgőt hoztam a Gizella által szervezett mulatságra, visszafelé betértem a Verseny utcai postahivatalba, és ott jeligés fiókot béreltem.

– Úgy! – nézett rá fürkészőn Mili. – Elég nagy feltűnést kelthetett mindkét helyen.

– Ellenkezőleg – felelte Annie Jones. – Sötét este volt, én fekete fátylat viseltem, és sem a szállodánál, sem a postánál nem hagytam el a konflist. A pezsgőrendelést és a postai ügyletet is a bérkocsissal intéztettem, aki legfeljebb annyit tudhatott, hogy az utasa egy titokzatos nő volt a cirkusból. A többit már tudjátok. Megkértem a kis Maryt, hogy ha van, hozza el nekem a jeligére hagyott *post restante*¹⁴⁹ csomagot.

– Kitől várt küldeményt? – kérdezte az ifjú báróné a selyemköntösében reszkető nőt.

– Nos, valaki régóta udvarol nekem – felelte ő zavartan rázva a fejét. – Gazdag úr, akinek persze hallani sem akarok a közeledéséről, ám az ajándékai... Kedves kis ékszerek, ezüst púderdoboz, kézzel festett kínai legyező és hasonló apróságok. Mind-mind pénzzé tehető holmi, így nem utasítottam vissza őket. A férfi még Hamburgban került a közelembe, akkor állapotunk meg, hogy minden nagyobb városban jeligés postafiókot nyitok, és ő oda küldheti hódolata bizonyságait. Tudom, hogy ez mélységesen megvetendő dolog, hisz csak hitegetem szerencsétlent, de kellett a pénz!

– Ezek szerint a postafiók jeligéjét csupán ketten ismerik? – bólintott Mili. – Ön és a titkos hódoló.

¹⁴⁹ postán maradó (francia)

- És persze a kis Mary, akit elküldtem érte.
- Miért nem kegyed ment a postára személyesen, hisz járt már ott egyszer, még ha a kocsiban maradt is?!
- Én nem... – Annie Jones kezével takarva az arcát próbált időt nyerni, hogy jó válaszra leljen. – Fogalmam sincs! Talán lustaságból. Nem tudom.
- A három „vallató” összenézett, és tekintetükben határozott kétely ült.
- Márikát hazafelé támadták meg – morfondírozott Mili. – Csomagot viszont nem találtunk nála.
- Nem?! – A szakállas nő hangjában csalódottság rezzent, de mindjárt ki is javította magát. – Fenét se érdekli az a csomag, csak a kislány felépüljön!
- Engem viszont nagyon is érdekelne – jegyezte meg csendesen a báróné, majd Emma hátát érintve szól: – Menjünk! Már így is elég nagy feltűnést keltettünk. Miss Jones pedig aligha tud nekünk többet mondani.
- Miért este? – tette fel a kérdést Emma, mikor az értetlen tekintetek keresztüzét maguk mögött hagyva a cirkusz kihalt része felé sétáltak. – Úgy értem, Márikát a szakállas hölgy egész napra kérte kölcsön, mégis csak az esti előadás alatt küldte el őt a postára.
- Szerintem pontosan tudta, hogy mi lesz a csomagban, és nem akarta mások orrára kötni az érkezését – mondta Mili. – Láttátok, mennyire fél?
- Azt nem csodálom, hisz én is tartottam tőle, hogy Giza darabokra tépi.
- Én nem erre gondoltam – rázta a fejét az ifjabb Hangay lány, majd Orlócy asszonyra mosolygott. – Persze rettentő félelmetes volt, ahogy kegyed a kabinba rontott, én mégis úgy vélem, hogy Miss Jones valami egészen mástól retteg.
- Titka van! – értett egyet Emma.
- Kinek nincs? – vont vállat a „mágnetikus csoda”.
- Az már igaz – sóhajtott Mili. – Például mi is eltitkoltuk a szakállas hölgy elől, hogy a csomag igenis ott hevert a sínek között.

– Még hozzá tömve koronás bankókkal – súgta Emma, bár senki nem járt a közelben. – Én csak azt nem értem, hogy Márka támadója miért nem vitte magával a zsákmányt?

– Mert a gazembert, aki azonos lehet a csomag feladójával, kettős cél mozgatta. Egyrészt azt akarta, hogy a pénz igenis eljusson Miss Joneshoz.

– Másrészt? – sürgette Madame Orlócy.

– Emlékeztek még, mit mondott Márka a gyorskocsiban? A pasasér, miközben verte, idegen nyelven karattyolt, amiből a lányka semmi mást nem értett, csak azt, amit az ipsze folyton ismételt: „meszes”, „meszes”.

– Meszes? – ráncolta a homlokát Emma.

– Igen, *meszes*, ami kiejtésre igen közel áll egy angol szóhoz, ami úgy hangzik...

– *Message*, vagyis üzenet!

– Véres, kegyetlen üzenet, amit a pénz mellé küldtek Annie Jonesnak, és ő értett is belőle, ezért retteg!

Pest, 1901. április 14.

Néhány napon belül immár másodszor esett meg Emmával, hogy úgy bámult rá valakire, mintha bolondot látna. Első alkalommal a kishúgát vélte eszementnek, midőn a Városligetből a Tattersall felé kocsiztak, és Mili – nem törődve Orlócy asszony friss gyászával – azt magyarázta nagy vehemenciával, hogy Glicerer meggyilkolása végre elindíthatja az igazi nyomozást. Emma új „bolondja” vasárnap délután White kapitány, a side show szuperintendánsa lett, aki közölte vele, hogy az esti előadást egészen egyedül kell vinnie.

– Az lehetetlen! – jelentette ki Hangay Emma. – *Louis*¹⁵⁰-val ketten is alig bírjuk a munkát, annyian tódulnak be a sátorba. Ráadásként

¹⁵⁰ **Louis Cousins**, a Barnum side show-jának kikiáltója.

mindenki egyszerre akar tudni mindent. Folyton kérdeznek, faggatnak, és ha nem elég gyors a magyarázat, hamar dühössé válnak.

– Ezt magam is tudom – bólintott ősz fejével White kapitány, aki angol létére egykor gyarmati tisztként szolgált a messzi Indiában, így már semmi nem tudta kihozni a béketúrásból. – Csakhogy Mr. Bailey közvetlen utasítása az, hogy kegyed ma egyedül viszi az előadást.

– Tudhatnám az okát? – kérdezte Emma csípőre támasztott kézzel, mely hetyke mozdulat igen tetszhetett a közelből figyelő kollégáinak, mert néhányan közülük halkán fütyöntettek, mások pedig mosolyogva bólogattak.

– Okot nem kaptam, csak szigorú parancsot – felelte White kapitány, azzal sarkon fordult és átvágva a hosszú sátron, kiabálni kezdett: – Mindenki hallotta: kifelé! Két perc múlva egyetlen alkalmazottat sem akarok itt látni, kivéve Hangay (ő valahogy úgy ejtette: Hendzséj) kisasszonyt!

Emma megkövülten állt a helyén rikító ruhájában, kezében mutatópálcájával, ami a hangján kívül a legfőbb munkaeszköze volt. Kintről már hallani lehetett a katonazenekar pattogó tram-tramját, a sátrak közt szerteáradó tömeg moraját és a különlegességek pavilonjából átsűrődő elragadtatott tapsot. A side show kikiáltóinak ekkor kellett volna elfoglalniuk a posztjukat, hogy mikor a „csontváz gigerli”, a „mágnetikus csoda”, a „kar nélküli ember”, a „struccgyomrú férfi”, a „moszathajú lány” és a freak show többi különlegessége leszerepelt, a tőlük távozó nézőket a mellékeloadás ponyvája alá tereljék. Akkor este viszont – White kapitány utasítását követve – posztjukat feledve széledtek szét. Utolsóként a mindig vidám, kis zsidó, *Jacob Kohn*¹⁵¹ lépett ki a szabad levegőre, ám mielőtt ezt megtette volna, kerek okuláréja mögül még Emmára kacsintott.

– Nem lesz itt córesh semmi – mondta rettenetes angolsággal –, kicsi mágyár lány! Meglássád, egyedül is szépen megigázzátod a sok málé. És há váláki mégis szemtelen veled, hát az á pálcá nem csak mutogtatásra jó!

¹⁵¹ **Jacob Kohn**, a Barnum side show-jának kikiáltója.

Hangay Emma nem értette, hogy a távozó Jacob miért engedi le maga mögött a ponyvát, hiszen a side show szereplői még el sem foglalták a helyüket. A sátor két hosszú pódiumán üresen állt Eli Bowen, a „látatlan csoda” emelvénye, amire Gasnier, az „erőember” szokta ráültetni, hogy aztán saját súlyai és láncai mellé cövekelve várja a nézőket. Mademoiselle Loretta, az óriás pítónját nyakában hordozó kígyóbűvölő is késett, ahogy Soon és Tang, a kínai sziámi ikrek, Old Zip, a „tűfejű rém”, Maxey, a fakír, Shelby ezredes és fia a bilincseikkel, továbbá Waino és Plutanor, a két kis „borneói vadember” sem mutatkozott sehol. Fából ácsolt, vörös kötélkordonnal körülvelt dobogóik éppúgy elhagyatottan sorakoztak, miként a Farally női zenekar hangszerei is, amik hiánytalanul megvoltak, ám a huncut ruhácskáiban, hajukban lengő strucctollakkal fellépő „cicazenészeknek” híre-hamva sem volt.

Emma lassan, megfontoltan vonult végig a side show sátrán, amit kívül s belül villanyos fények világítottak meg, és közben pálcájával a tenyerét ütögette. Kintről továbbra is behallatszott a tömeg izgatott morajlása, a trombitás bohócok fel-felharsanó kürtszava, a gyerekek kacagása és a felnőttek tapsa, amint az elefántok produkcióját ünneplik. A magányos sétálgatást elunva az idősebb Hangay lány a sátor elülső ajtajához ment, ahol a kikiáltók által összerterelt vendégeket *Thomalle*¹⁵² szokta beengedni. Szólni akart neki, hogy várjon még kicsinyt, mert a művészek késnek, ám az olasznak csak a hült helyét találta.

– Mi az ördög folyik itt? – morfondírozott Emma még kijebbel lépve, ám a közelből ekkor White kapitány reccsent rá.

– Nem, Miss! Magának odabenn, a sátorban a helye!

Mielőtt a rojtokkal felcicomázott ponyva újra leereszkedett, a lány még látta, hogy a különlegességektől távozó nézők közül jó néhányan a side show felé indulnak, ám ekkor *Samehtene*¹⁵³ és Kohn, akiknek a bejáratig kellett volna kísérniük őket, az útjukat állták és elterelték őket. A katonazenekar odakinn új indulóba, valami dzsesszes virtuozításba

¹⁵² **Charles W. Thomalle**, a Barnum side show-jának olasz származású, de Chicagóban született ajtónállója.

¹⁵³ **M. Samehtene**, a Barnum side show-jának afrikai kikiáltója.

kezdt, Emma figyelmét azonban – akinek meg sem fordult a fejében, hogy White kapitány parancsának ne engedelmeskedjék, hiszen az az állása, és így Orlócy asszony melletti őrhelye elvesztését jelentette volna – már valami más foglalta le. Amint megfordult és a sátor közepe felé indult, a belső fények hirtelen halványulni kezdtek. Ezt a túlsó oldalon elhelyezett, paravánok mögé rejtett pult ügyes kapcsolóival lehetett szabályozni, amit mindig meg is tettek, mielőtt a nézőket beengedték. Csakhogy most se látogatók, se fellépők nem voltak sehol, így a lassan eluralkodó félhomály inkább tűnt ijesztőnek, mint sejtelmesen izgatónak és titokzatosnak.

– Van itt valaki? – kiáltotta Emma, majd rájött, hogy ezt kérdezni is butaság, hiszen a lámpák kapcsolóit csakis emberkéz irányíthatja, ezért helyesbített: – Ki van ott?

Válasz nem érkezett, csupán a sötétség növekedett, míg végül az üres pódiumokon kívül már semmi nem látszott.

És ekkor valami reccsent, ám nem a fűrészpóros talajon, hanem odafönn, a sátor magasában, ahol bonyolult kötélrendszer tette lehetővé, hogy a bohókás szoknyákba, nadrágocskákba öltöztetett majmocskákat a kellő pillanatban a hintáikon leeresszék. Ez a váratlan produkció mindig nagy sivalkodást váltott ki a hölgyekből, akik attól féltek, hogy a virgonc állatkák a fejükre esnek, és kacagást a gyermekekből, akik viszont épp ezt remélve, két karjukat égbe nyújtva csalogatták darwini rokonainkat.

Emma semmit nem látott a magasban, ahová a lecsavart fény már alig ért el, ezért sietős léptekkel Eli Bowen legközepe álló emelvényéhez ment, és felhágott annak három lépcsőjén. Odafenn ekkor ismét reccsent valami, majd kötélsurrogás, csigák nyikorgása hallatszott, és közben oly lassan, mint az életet búcsúztató végső sóhaj, két cipőtalp bontakozott ki a homályból.

– Te Szent Kleofás! – nyögött fel az idősebb Hangay lány kissé hátrébb lépve, nehogy a lengőhintán érkező pasasér a fejére ereszkedjék. – Úgy tetszik, ragályos hülyeség tombolhat Pesten, ami immár a Barnumot is megfertőzte!

A halk litániát vagy nem hallotta az ipsze, vagy egyszerűen eleresztette a füle mellett. Ez nem tudható, ám az bizonyos, hogy mikor

félútra ért, a titokzatos lámpakezelő egyszerre két reflektort is bekapcsolt és reá irányított. A hintán ülő fickó, köszönhetően hófehér öltözkének, úgy ragyogott fel, hogy Emmának hunyorognia kellett, sőt, néhány pillanatra tenyerével a szemét is muszáj volt beernyőznie. Mikor végre ismét látott, a férfi már a pódiumon, tőle alig két lépésre állt. A hintát kezelők, akárhol is bújtak, sebesen felcsörlőzték az egész miskulanciát, majd azt is hallani lehetett, amint a lámpakezelővel együtt elhagyják a sátrat.

– Ez aztán a fájtos belépő, uram! – nevetett Emma, aki immár mindent értett. – Maga valóban, ahogy egész Pesten mondják, a feltűnni vágyás lovagja!

– Mit törődöm én az ostobák beszédével – húzta ki magát Freistädttler lovag, aki idős kora ellenére még mindig igen impozáns, bár arca nagyon rút férfi volt. – Engemet mostan csakis a kegyed személye érdekel. Sok pénzembe került, hogy a Barnumtól ma estére ezt a sátrat egészen kibéreljem, a szörnyszülöttek magamutogatását elhalásszam, és úgy lépjek ön elé, ahogy kívánta.

Emma mutatópalcájával ütögetve tenyerét, vizslatta a pasasért.

– A fekete varnyú tolla hófehérre váltott – mondta.

– Stimmt! – biccentett Freistädttler lovag, kesztyűs kezével végigmutatva magán, mely gesztusától inkább bájgúnárnak tetszett, semmint perzsa konzulnak.

– Azt is láttam, hogy az égből ereszkedik alá, bár meg kell mondjam, hogy Gábiel arkangyali mivolta sántított kissé, mivel nem a saját szárnyain érkezett.

– Szörszálat hasogatni lehet – mordult ki dús bajusza és szakálla közül a férfi –, ám a szárnyalást én a nászéjszakánkra tartogatom.

– Úgy?! – szólt a lány, akit ez a szemérmetlen utalás felpaprikázott ugyan, mégsem mutatta ki a haragját. – Akkor hát várom a nap tüzét, amit a lábam elé kell vetnie! – emlékeztette a lovagot, aki erre széles mozdulattal patyolatfehér frakkja belső zsebébe nyúlt, s onnét vastag aranyláncon függő óriás gyémántot vont elő, amit aztán hanyag mozdulattal Emma elé dobott. Az ékszer nagyot koppant, s úgy szikráztatta a lámpafényt, mint vándorköszörűs a csorba kést.

– Íme a *Nur-i-ruz*, avagy a *Nap fénye*, mely Viktória királynő *Koh-i-noor* nevezetű koronaékszerének testvérhúga – zengte rossz színész módjára Freistädtler lovag. – És mivel a porondon, amin állunk, más férfi nincs, csakis én – mutatott körbe a kihalt sátorban –, így immár minden szeszélyét, amit frigyünk feltételeként szabott, teljesítettem! Vegye fel szépen az ékszer, és jöjjön utánam szaporán, mert nincs több időm, sem türelmem erre a nőkérésre, ami már így is túl drága és macerás móka volt!

Emma lenyűgözve nézte, amint a csúf öregúr pökhendin hátat fordít neki, hogy aztán a pódium túlsó oldalán lévő falépcső felé induljon. A lánynak persze esze ágában sem volt elfogadni ezt a hányaveti, sőt, durva „nőkérést”, ám azt magában be kellett ismernie, hogy Freistädtler lovag pontról pontra teljesítette a magánkopóval megüzent kívánságait. Őszintén ámulatba ejtette a vénecske férfi pimasz magabiztossága, teátrumba illő viselkedése és az a rideg közöny, ahogy vele bánt. Biztosra vette, hogy sok nő boldogan állna a helyére, kapná fel a *Nap fényét* és sietne, sőt, rohanna a konzul után, úgy gondolván, hogy mindez a nyers közönségesség csupán az oroszlános perzsa jellem megnyilvánulása, melynek a gyöngé asszonyi lélek másként nem is felelhet, csak teljes és feltétel nélküli behódolással.

Dejszen Freistädtler Jenő nem is perzsa! – kuncogott fel magában Emma. – Szegény mohamedánná is csak azért lett, mert így több feleséget és konzuli címet kaphatott! Akár még jópofának is lehetne mondani a maga nagyvilági fennhéjázásával, társaságbéli közkedveltségével, minden különbségével és köztudott vonzalmával a kokottok iránt, ha most épp nem rám vadászna a nyomorult!

Mire a fenti merengés végére ért, Emmában már meg is fogalmazódott a gondolat, amivel remélhetőleg örökre elmettszi ennek a felettébb bosszantó „nőkérésnek” a fonalát – ám ekkor oly dolog történt, ami őt is meglepte. Freistädtler lovag jobb lába épp a legfelső lépcsőfokra nehezedett, mikor a szemközti pódiumon, ahová fény alig jutott, egy új alak jelent meg.

– Sajnálom, hogy ezt kell mondanom – szólt Harry Forster kalapját kissé megemelve, hogy aztán mindkét kezét a csípőjére támassza –, de a kisasszony által adott feltételek közül egy itt bizony mégsem teljesült!

Becsületére legyen mondva, a tiszteletbeli perzsa konzul rideg nyugalommal fogadta a váratlan jövevényt. Néhány szemhunyaság oldalra billentett fejjel szemlélte a pinkerton sötét öltönyét, vadnyugati kalapját, mely alól rakoncátlan tincsek kandikáltak elő, továbbá a férfi mellényén virító pléhjelvényt és a Forster keze által szántszándékkal hátratolt zakó alól előkandikáló hatalmas revolvert.

– Nocsak, hát mégsem vagyok egyedül a porondon! – mondta végül mívés angol nyelvre váltva, majd hátralépett, hogy ismét mindkét lábával a pódiumon álljon. – Azt hiszem, hogy ezt a malórt könnyen lehet orvosolni.

Emma alig hitt a szemének, midőn Freistädter lovag a belső zsebébe nyúlt, s onnan egy gyöngyház markolatú pisztolyt vont elő. Harry Forster jobb szemöldöke a fegyvert látva lefelé, míg a bal felfelé szökkent, keze pedig kissé közelebb csúszott saját revolveréhez.

– Megkérdezhetem – szólt ismét a konzul –, hogy kit fogok rögvest a túlvilágra küldeni?

– Ha lövöldözni próbál, akkor saját magát – felelte a Pinkerton-ügynök. – Figyelmeztetem, hogy a Barnum és Bailey biztonsági szolgálatának tisztje vagyok, és így jogomban áll megfékezni bárkit, aki a cirkusz területén tartózkodók életét veszélyezteti!

– Én senki mással nem kívánok végezni, csupán azzal, aki a menyasszonyom és közém áll.

– Csakhogy a golyó, ha célt téveszt, bizonyosan átüti a sátrat, és végül valahol egy ártatlanban áll meg – mondta Forster lassú, patikamérlegen porciózott szavakkal. – Térjen észre, uram, és hajszálnyit se mozdítsa a fegyverét, különben kénytelen leszek...

– Kakasok! – kiáltott fel ekkor Emma. – Esküszöm, hogy önöket nézve az egymást csépelő kakasok jutnak eszembe, akiket a piacon kis karámban eresztenek össze, és fogadnak, melyikük veri szét csőrével a másikat!

A két férfi nem nézett rá, hiszen ezzel behozhatatlan előnyt adtak volna a másiknak ahhoz, hogy lőjön, ám a szavuk elapadt.

– Ha jól értem a dolgot – szólalt meg ismét a Hangay lány –, maguk ketten most épp *én* értem akarják lemeszárolni egymást. Azt már tudom,

hogy Freistädter lovag miként került ide, de ön, Mr. Forster, még számomra is meglepetés.

– A húga kért meg, hogy vigyázzak kegyedre – felelte a pinkerton, tekintetét továbbra is a konzulon tartva.

– Akkor hát az ügy máris elsikálva – mondta a konzul. – Láthatja, hogy a kisasszony nincs veszélyben. Sőt, épp most kértem meg a kezét, méghozzá az ő kívánsága szerint, úgyszólván akár távozhat is!

– Nem tehetem – sóhajtott szinte bánatosan Harry Forster –, ugyanis Miss Hangaynak magam is kőrője vagyok.

– Micsodás fordulat! – nevetett fel Emma, bár kissé erőltetetten, mert a kijelentés őt is meglepte. – Két vőlegény, fejenként egy-egy töltött revolverrel! Csak nehogy a végén gyászfátyollal ékített pártában maradjak!

A csúfolódás, miként azt a lány remélte, célba talált. A két pasasérnak hirtelen fogalma sem volt, mit kéne mondani, cselekvésként pedig csakis a lövöldözés kínálkozott, ám azt kezdeményezni valójában egyikük sem akarta.

– Elég legyen ebből a gyermekded viselkedésből! – szólt Emma most úgy, mint valami haragos vidéki tanítónő, aki tenyerével csap a katedrára, hogy megfegyvelje rendetlen nebulóit. – Tegyük nyugalományaiba a mordályokat, és hallgassanak ide! Ha már két makacs kérőm is akad ma este, hát nem futkosok tovább, mint kakasok elől a kényes tyúkocskák. A kezem azonban csak annak adhatom, aki teljes valómban el tud fogadni, ezért párbajt ajánlok.

– Hol és mikor? – kérdezte Freistädter lovag nagy vehemenciával.

– Itt és most – felelte a nővérem.

– Akkor hát mégis lyukasszam ki az urat? – csodálkozott Harry Forster.

– Attól tartok, abból nemzetközi botrány kerekedne – morfondírozott ravaszka félmosollyal Emma. – Perzsia, hogy bosszút álljon a konzuláért, a végén még megtámadná az Egyesült Államokat, kiforgatva őt minden értékes kincséből. Nem, ezt igazán nem kívánhatom! Én inkább a magam választotta fegyvernemben párbajoztatnám önöket!

– Legyen hát kard? – türelmetlenkedett a konzul. – Vagy buzogány, kés, esetleg puszta ököl?

– Szív! – mondta erre Hangay Emma, s a hangja hirtelen komollyá lett. – Párbajozzanak az érzéseik, és aki győz, az megkapja a kezemet!

A két férfiú láthatóan mukkot sem értett a dologból, de a testtartásuk ellazult, és immár mindketten csakis a lányra figyeltek.

– Ez az utolsó szeszélye, amit hajlandó vagyok teljesíteni – jelentette ki mogorván Freistädtler lovag. – Miután nőül vettem, úgysis mindenben engedelmeskednie kell nekem!

– Amennyiben ön nyeri a kitartás próbáját, uram, ez így is lesz, erről biztosíthatom – bólintott Emma hasonlóan barátságtalanul.

– A kitartás próbája? – eresztette le a karját Harry Forster, úgy lazítva el azt, mint aki máris valamiféle izomerőt igénylő feladatra készül. – Elárulná végre, Miss Hangay, hogy mit kíván tőlünk?

– Öntől először is azt, hogy fáradjon át ide, mihozzánk.

A Pinkerton-ügynök könnyedén, a lépcső használatát mellőzve szökkent le a pódiumról és mászott fel arra, amin a másik kettő állt. A konzul közben selyem zsebkendőbe csomagolta a revolverét, és frakkja belső zsebébe tette azt.

– Tessék, itt vagyok! – jelentette be Harry Forster, akit nem kevés aggodalommal töltött el mindaz, ami rá várt. – Akkor most emeljünk, hajlítsunk vagy törjünk össze valamit, hogy a kitartásunk mérhető legyen?

– Cseppet sem ilyen bonyolult a dolog – mondta Emma. – Öt perc múlva az egyikük, vagy talán mindkettejük hátat fordít majd nekem, és nem kívánja többé, hogy nőül menjek hozzá. Ő lesz az, akinek a kitartása megtörik, korábbi vonzalma irántam semmivé foszlik és lemond rólam.

– Már eddig is túl sokba van nekem, hogy ezt megtegyem – szolt Freistädtler lovag gőgösen. – Fizettem az ajándékokért, ezért az üres sátorért, és a *Nur-i-ruzért*, amit magától a perzsa sahtól kellett sürgönyileg megvásárolnom, majd külön futárral elhozatnom. Nem hátrálhatok meg, hisz azzal egy egész vagyont szórnék ki az ablakon.

– Én pedig ígéretet tettem a húgának, hogy megóvom önt – közölte Harry Forster végtelenül higgadt, mégis elszánt hangon. – Ez a fickó

aligha bánná jól kegyeddel, ezért ahogy a felmenőim az *Alamót*¹⁵⁴, úgy én sem hagyom cserben magát.

– Akkor hát lássuk a medvét! – tárta szét a karját Emma. – Nősülni komoly dolog, én pedig azt akarom, hogy aki engem elvesz, az ne vásároljon zsákbamacskát. Most feltárom önök előtt a legféltettebb titkomat, s azután elválík, mi lesz.

A két férfi értetlen nézett a lányra, aki eldobva a mutatópalcát levette színes kis kabátkáját, majd fürgé ujjakkal kigombolta elébb a blúz magas nyakát, majd lejjebb haladva annak elejét is, hogy végül a könnyű szövetet jobb válláról félretolva, elébük tárja régi sebeit.

– A tűz 1897 nyarán mart belém, örök nyomot hagyva rajtam – mondta Hangay Emma oly rideg, szinte vádló hangon, mintha az őt döbbenet bámoló két férfi volna ezért a vétkes. – Halljam hát, melyikük akar ilyen feleséget?

Freistädter lovag iszonyút káromkodott, melyből csak annyi volt érthető, hogy „selejtet márpedig nem veszek”, majd felkapva a lány lába előtt heverő nyakéket, minden további tett vagy szó nélkül elviharzott.

– Azt hiszem, oda a vőlegényem – sóhajtott Hangay kisasszony. – Most már maga is nyugodtan visszavonulót fújhat, barátom, nem kell tovább...

Harry Forster hirtelen előrelépett, s mint akit megbabonáztak, ujjával finoman a leány mezítelen vállához ért.

– Mind hordunk sebeket, Miss – mondta a pinkerton, majd kalapját levéve Emmához hajolt, és megcsókolta őt.

¹⁵⁴ Az **Alamo ostroma** (1836. február 23. – március 6.) az amerikai történelem és azon belül a texasi forradalom egyik legfontosabb eseménye volt, melynek során a Santa Anna tábornok által vezetett mexikói sereg lemészárolta az Alamo erődöt hősiiesen védő texasi telepeseket. Ennek emléke azóta is a kitartás és hősiesség jelképe az amerikai köztudatban.

A három nőt számos tekintet követte, mialatt végigvonultak a végtelennek tetsző kórházfolyosón, ám egyik sem volt oly zavarba ejtő, mint az a kettő, mely úti céljuknál várt rájuk. Fekete hollók – ez jutott eszébe Milinek a két irgalmasrendi apácáról, akik a kórterem előtt strázsálva figyelték jöttüket. Egyikük fiatal leány volt, bizonyára még csak novícia, aki hatalmasra kerekített szemmel, épp csak el nem tátott szájjal bámulta a menetet. A másik kövérkés, finom ráncokkal és kerek orra alatt szőke pihékkel ékített arcát az ifjabb Hangay lány már régről ismerte, így a nevének köszöntötte őt.

– Örülök, hogy újra látom, Karolin nővér.

– Ezt nehezen hiszem, báróné – felelte ő szigorú, ráspolyos hangján.

– Elvégre a mi találkozásaink minden esetben az ön szeretteit ért súlyos sérülés következményei.

– Ami szívén, az a száján – mosolygott rá Mili elismerően. – Látom, az őszintesége jottányit sem változott.

– Nővér... – rebegette ekkor a novícia egészen megbabonázva, és jobbjával az Emma mellett álló Annie Jonesra mutatott, ám hogy mit akart mondani, azt tán még maga sem tudta. Karolin nővér tekintete oly perzselőn villant rá, hogy annak hevével a pokol lángjai sem vetekedhettek.

– Fegyelmezze magát, Ignacia nővér!

– Na de anyám, nézze...! – kezdte újra a novícia, mutatójával immár egyenest Annie Jones dús szakállára bökve, ám Karolin nővér határozott mozdulattal lefogta a kezét, majd a Hangay lányokra pillantott. – Bocsássanak meg, de az én szeretett húgom még igen fiatal és ostobácska.

– A kíváncsiság sosem bűn – próbálta Mili védeni szegény kis Ignaciát, aki vérvörös arccal, megszegyenülten hajtotta le a fejét, miközben két kezét a nyakában függő keresztre kulcsolta.

– A kíváncsiság lehet üdvös, a tolakodó vizslatás azonban sosem az – jelentette ki Karolin nővér. – A mi Urunk ezen a földön számtalan furcsaságot, természetellenes jelenést, sőt, a sátán keze nyomát magán

viselő torz tréfát is létezni enged, ám attól még nem ildomos azokat megbámulni!

Emma és a húga most örült csak igazán annak, hogy Annie Jones egyetlen árva mukkot sem ért magyarul. Az irgalmasrendi apáca szemernyi irgalmasságot sem mutatott, midőn „furcsaságnak”, „természetellenesnek” és a „sátán torz viccének” titulálta őt. Mili máskor néhány csípős szóval tán visszavágott volna neki, ám az idő mindhármukat sürgette, hiszen a déli előadásra – amit Karolin nővér bizonyára az ördög féktelen tombolásaként *precizírozott*¹⁵⁵ volna – vissza kellett érniük a Barnumba.

– Szeretném meglátogatni a komornámat – mondta az ifjú báróné.

– Semmi akadálya – bólintott az idős apáca, továbbra is eltakarva előlük a kórterem ajtaját –, bár alig hiszem, hogy ennek bármi értelme volna, ugyanis még nem tért magához szegény.

– Azért láthatom? – hajolt előrébb Mili, immár kellemetlen közelségbe kerülve hozzá.

– Ahogy óhajtja, méltóságos báróné – lépett végre oldalra Karolin nővér, kezével finoman az ellenkező irányba taszítva a novíciát, aki enélkül tán meg sem mozdult volna. – Fél órát engedélyezhetek, ám azután át kell kötöznünk a leány sebeit.

Mili értőn bólintott, és elsőként nyitott be a kórterembe, ahol nyomasztó félhomály, továbbá egy újabb novícia fogadta őket.

– Szimplicia nővér, kérem, jöjjön ki! – szólt az idős apáca parancsolón. – A látogatók majd ügyelnek a betegre, maga addig idekinn várakozzon.

A különös névvel bíró nővér éppúgy rácsodálkozott Annie Jonesra, mint korábbi rendtársa, ám mégis volt benne annyi önfegyelem, hogy szinte azonnal lesütötte a szemét és távozott.

– A szakállas nő nem csak a cirkuszban szenzáció – jegyezte meg Emma bocsánatkérő, s tán kissé vigasztaló hangon, miután becsukták az ajtót.

¹⁵⁵ Meghatároz, megbecsül, valamilyennek tart.

– Semmi baj – mosolyodott el bágyadtan Annie Jones. – Már megszoktam, hogy bámulnak. Habár az is igaz, hogy amíg a pódiumon ez természetes, a cirkuszon kívül rendkívül zavaró.

A kórterem udvarra néző ablakát setételő függöny takarta, villanyt pedig egyikük sem akart gyújtani, így beletelt némi időbe, míg a szemük hozzászokott a félhomályhoz. Odakinn hideg, lassú eső esett, mélán verve az üvegtáblákat, míg benn csupán a ruhák suhogása és Márka nehéz lélegzetvétele hallatszott. A kis komorna valóban csúf állapotban volt. Arcát kék, zöld és sárga véraláfutások tették hasonlatossá a világatlaszokhoz, két vékonyka kezét pedig a takaró fölött úgy fektették egymásra az ápoló nővérek, mintha máris a ravatalon heverne.

Mili a beteg fölé hajolt, és kesztyűjét levéve megérintette annak homlokát. Bár az ujjai jéghidegek lehettek, a kislány meg sem rezdült, és a szeme is hunyva maradt.

Emma, aki az ágy túloldalán állt, tanácstalanul pillantott a hűgára.

– Talán jobb volna, ha nem zargatnánk – súgta.

– A nővér fél órát engedélyezett – mondta Mili –, de ha nincs magánál...

– Én szívesen kihasználnám ezt a rövidke időt, és ha szabad, imádkoznék érte – szölt Annie Jones, majd minden teketória nélkül letérdelt az ágy lábához, keresztet vetett, s mielőtt a két kezét összekulcsolva lehajtotta volna a fejét, még hozzátette: – Kérlek, ne zavartassátok magatokat, beszéljete csak nyugodtan magyarul!

A két Hangy lány hökkenten nézett össze.

– Furcsa egy nő – állapította meg Mili, természetesen az anyanyelvén.

– Mióta Orlócy asszonnyal lerohantuk őt, egyre furcsább – bólintott a nővére, majd a kórterem egyetlen székét közelebb húzva leült az ágy mellé, és Márka karjára fektette a kezét.

– Titkol valamit – mondta az ifjú báróné, s közben kis komornája szerteálló tincseit simogatta, igyekezve, hogy ne nézzen a szakállas nőre. – Folyvást köröttünk sertepertél, szinte már megfojt a jelenlétével. Tarján Vili által üzentem Makkaynak, hogy mihamarább kerítse elő azt a Töröcsik nevű szabót, különben nagy bajban leszünk. Orlócy asszony

is úgy véli, hogy... – lopva Annie Jonesra pillantott, aki továbbra is lehajtott fejjel, halkan mormolva imádkozott – ...ez a nő mondani akar nekünk valamit, csak épp fél belevágni.

– Igen – csuklott el Emma hangja. – Ezzel bizonyos dolgok kapcsán magam is így vagyok.

– Ha akarod, segíthetek – mosolygott rá Mili. – Kezdetnek mondd el szépen, mi történt tegnap este a side show sátrában.

A nővére úgy nézett rá, mintha azon kapta volna, hogy az engedélye nélkül turkál a fehérneműs fiókjában.

– Honnan veszed, hogy bármi... – emelte fel a hangját, Mili azonban csitítón közbevágott.

– Ugye most nem kezdünk el egymás előtt is titkolózni? Miközben a fotográfiákat árultam, feltűnt, hogy a kikiáltók elterelik a mellékelőadásra igyekvőket, és a sátratok környéke oly néptelen, mintha a Barnum azon részén kolerajárvány pusztított volna. Este, mikor aludni tértünk, vártam, hátha vallomást teszel, ám ehelyett úgy viselkedtél, mint aki szájjárt kapott.

– Lehet, hogy elmaradt az előadás – vont vállat Emma. – És az is lehet, hogy jómagam sem voltam a sátorban.

Milinek erre már igazán kezdett nevetgetnie támadni.

– Jaj, kedves, ne mórlikáld már magad! A cirkusz kicsiny világ, a pletyka benne szélvészsebesen teljed. Halljam hát, hogy bántál el azzal a két kelekótya pasasérral?

– Az egyiket megleckéztettem – omlott porrá Emma ellenállása.

– Mesélj, hogyan!?

– Elébe tártam a valóságot, mire világgá futott.

Az idősebb Hangay lány, miközben beszélt, egyik kezével a jobb vállához ért, a húga pedig ebből az aprócska mozdulattól is mindjárt megértett mindent.

– Okos! – mosolygott a nővére. – Az olyan felfuvalkodott, narcisszusz alaktól, mint az a Freistädtler lovag, egyéb nem is várható.

– Honnan tudod, hogy ő futott meg?

– Láttam dühöngve hintóra szállni és elhajtani. No és a másik?

– Ő... – Emma ujjai tétován matattak Márka kórházi hálóruhájának durva varrásán. – Ő már sokkal keményebb dió.

– Azért te feltörted, ugye?!

– Hát... Inkább ő engemet.

– Nocsak! És mégis hogyan?

– Csak úgy, hogy megcsókolt.

– A piszok vagabundus, hát mit nem merészel! Erre te?

– Erre én... – Emma orcája immár meggyipiroszá lett, és szemét semmi pénzért le nem vette volna Márika hálóingének valami aprócska foltjáról. – Azt hiszem... Ha jól emlékszem... visszacsókoltam őt.

– Na, szer'usz világ – sóhajtott fel ekkor a kis komorna, kipattintva a szemét, s bár a hangja alig volt erősebb a lehulló falevél zizzzenésénél, mégis elevenen és tisztán csengett. – Hát amíg én dögrováson vótam, mán mindenkit elért az a szép mézes szerelem, csak éppen engemet kerülget ki folyvást?!

Ketten hajoltak fölé azonnal és csókolták össze könnyes szemmel a homlokát, míg az ágy lábánál Annie Jones egyre csak azt ismételte: „*Halleluja, my God, halleluja for you!*”¹⁵⁶

– Ami pedig azt a Töröcsiket illeti – motyogta Márika fájdalmas fintorok közt, dagadt ajkát óvatosan mozgatva –, ha valaki meg tudja őtet tanálni, akkor az csakis a Kódiskirály lehet!

¹⁵⁶ Dicsőség, Uram, dicsőség neked! (angol)

11

A titokzatos bojt

1901. április 16.

Nem tehettem mást, ha eredményt akartam, szöknöm kellett.

Előző nap a kórházban Márikával alig öt percet ha beszélgethettünk, majd az én kis komornám elveszítette az eszméletét. Emma rohant segítségért, az ajtóban strázsáló Szimplicia nővér pedig oly természetességgel fogadta a hírt és sietett el orvosért, mint aki pontosan erre számított, csak épp ki kellett várnia, míg bekövetkezik. Haberern maga rontott be a kórterembe, és mielőtt egyetlen pillantást is vetett volna Márikára, üvölteni kezdett.

– Takarodjanak kifelé! *Schnell, schnell!*¹⁵⁷ A beteg élet-halál közt lebeg, maguk meg itt vásári komédiával, szakállas nőszemélyekkel, traccspartival izgatják! *Heraus!*¹⁵⁸

¹⁵⁷ Gyerünk, gyerünk! (német)

¹⁵⁸ Kifelé! Takarodjanak! (német)

Szívesen a képébe másztam volna a pökhendi sebésznek, ám jól tudtam, hogy Márka az ő keze alatt van a legjobb helyen, így engedve *tűrannoszi*¹⁵⁹ akaratának, Emmával és Annie Jonesszal együtt szó nélkül távoztam. A folyosón Karolin nővér úgy nézett ránk, mintha épp megfojtottuk volna a kedvenc kiscicáját, majd szó nélkül bement a kórterembe. Fél órát várakoztunk, mire az ajtó ismét kinyílt.

– Megmarad – köpte oda távoztában Haberern –, ám ez nem a maguk érdeme!

A portára Ignacia nővér kísért le minket, nehogy más betegeket is halálos veszedelembé sodorjunk a puszta látványunkkal.

– Nehéz lehet a Sátán pecsétjével élni – suttogetta a sápadt kis novicia búcsúzóul Annie Jonesnak. – Imádkozom magáért, kedves.

A szakállas nő ugyan nem értette a magyar szavakat, de érezte a belőlük áradó szánalmat, hát büszkén felvetett fejjel fordított hátat az apácának és vonult ki a Rókus főbejáratán. Alig tettünk néhány lépést a Rákóczi út örült forgatagában, szinte azonnal ismerősökbe botlottunk.

– Milike ifiasszony, Emma kispapácsád, micsodás mázli, hogy éppeg erre kóricálnak! – lelkendezett Suha Isti, majd Annie Jonesra meredve elébb kissé zavarba jött, majd hirtelen kihúzta magát, és sarkát összezsapva meghajolt. – Kiszthand az úrhölgynek, ha szabad így mondanom!

A szakállas nőnek tetszett a gesztus, hát előrenyújtotta a kezét, mire az Ambrózy-villa mindenese tétozás nélkül *absolválta*¹⁶⁰ a beígért csókot.

Suha úrfi társaságában Tóti Böske és Herrdoktor is megjelent. Utóbbi immár makulátlan kocsis ancúgban feszített, vagy inkább feszengett, mivel a zsinóros kabát és tollas kalpag egyelőre igencsak szokatlan viselet volt a számára. Miután közöltük velük, hogy hiába hoztak erős tyúkhúsleveset Terka nénitől Márikának, mivel Haberern főorvos holnapig minden látogatást szigorúan betiltott, én félrehívtam új kocsisunkat.

¹⁵⁹ Zsarnoki, parancsoló (görög). Az ókori görög városállamokban nevezték így azt, aki magához ragadta az egyeduralmat.

¹⁶⁰ Elvégez, befejez, teljesít (latin).

– Segítség kéne, méghozzá sürgetőn – mondtam neki az Ambrózy-hintó mellett állva.

– Mutassa, báróné, hol az a zár, lakat vagy retesz, és én abban a minutumban feltöröm kegyednek!

– Ez annál nehezebb ügy lesz, Herrdoktor. Beszélnem kell a Kódiskirályal, méghozzá inkább tegnap, mint holnap.

Kocsisunknak a titokzatos nevet hallván tán még a lábából is kifutott az erő, hisz láttam, hogy vállával Maci nevű lovunk oldalának dől.

– Ez valóban nem lesz egyszerű melő – ismerte el. – Ráadásként veszedelmes is!

– Holnap várom az esti előadás után – közöltem vele, így jelezvén, hogy a megbízatás nem alku és nem is tréfa tárgya. – Kocsival jöjjön, de ne a címeressel! Butaság volna városszerte reklamírozni, hogy Ambrózyék merre járnak. Béreljen egy zárt konflist a fogaskerekű állomásán! Richárd ad majd rá pénzmagot.

Másnap a Keleti pályaudvartól északra, túl a végtelen sok sín páron és a kőfalon, amin a vagonfosztogatók vájta rések remek átkelőt biztosítottak nekem, a Verseny utca derekán várt rám a bérkocsi. Herrdoktor a halovány gázlámpák derengésében első pillantásra fel sem ismert.

– Ez meg miféle maskara? – bámulta meg magas szárú cipőmet, csíkos frakkomat, szorosra gombolt mellényemet és kissé szűk cilinderemet.

– Más férfiholmi hirtelen nem akadt a kezembe, csak a csontváz gigerli egyik mosásba adott fellépőruhája – feleltem. – Tudom, hogy ennél nevetségesebben már aligha festhetnék, de a Kódiskirályt nem is a toalettemmel akarom lenyűgözni.

– Pedig lehet, hogy sikerülni fog – pattant elő széles vigyorral a bérkocsiból Suha Isti. – Engemet a kisbáróné máris kilóra megvett!

– Hát te hogy kerülsz ide? – térült most rám a csudálkozás sora.

– Márikáért ő is bármikor hajlandó hadba vonulni – felelte a villa mindenését megelőzve Herrdoktor.

– Ráadásként ismerem a terepet, a Kódiskirály ugyanis ma éjjel a *Franzstadt*ban¹⁶¹ lesz – szólta Isti, miközben kabátja alól kézre álló ólmos botot vont elő. – A *Neuburger*ben¹⁶², ahová megyünk, ritka az elmélyült beszélgetés, ám annál gyakoribb a *brachis*¹⁶³ véleménycsere. Ez a kis szerszám pedig nagyon meggyőző tud ám lenni!

– Továbbá a báró úr eztet küldi kegyednek – nyújtott felém Herrdoktor egy vaskos borítékot. – Azt, hogy mi van benne, én nem tudhatom, de Suha úrfi ki lett okosítva.

– A méltóságos úr nekem is csak annyit mondott, hogy ha a Milike elolvassa, érteni fogja, mire jó, de csakis akkor használja fel, ha minden kötél szakad.

A Neuburger-féle vendéglőhöz a Gróf Haller utcába éjfél után érkezünk meg.

A kopott és mocskos bérkaszányákkal szemközt a *vásártér*¹⁶⁴ kies pusztasága nyújtózott a sötét, hátborzongató semmibe. Ahogy kiszálltunk, Herrdoktor pokrócot terített a ló hátára, miközben ráérősen valami külvárosi zengerájából felszedett kuplé pattogó dallamát füttyörészte.

¹⁶¹ Ferencváros (német).

¹⁶² **Neuburger Ferencz** „vendéglője” 1901-ben a Gróf Haller utca 52. sz. alatt működött, a tulaja ugyanott lakott. Rendkívül rossz hírű kocsmá volt, ahová a legveszélyesebb betörők, útonálló, rablók jártak, s melynek kapuját a detektívek is csak revolverrel a kézben, csapatban merték átlépni – miként azt Balla Jenő *Bűn és nyomor* c. korabeli riportkönyvéből tudjuk.

¹⁶³ Erőszakos, verekedő, bicskás (korabeli tolvajszleng).

¹⁶⁴ A mai Thaly Kálmán, Dandár és Haller utca által határolt területen egykor a Ferencvárosi Temető terült el. 1891-ben a sírokat kibontották, az ott nyugvók földi maradványait pedig a Kerepesi úti temetőbe vitték. A temető helyén vásárteret alakítottak ki, ahol a napi zöldség- és gyümölcs piac mellett országos ló- és hordóvásárokat, valamint vásári mutatóványos és vándorcirkuszok előadásait tartották. 1920-ban a *gróf Haller utcai Vásártérnek* nevezett területre került át a Teleki téri ócskapiac. Az 1950-es évek végétől a bódékat elbontották, majd óvodát, bölcsődét építettek a helyükre, és parkosították.

– Mehetünk végre? – kérdeztem tőle, mikor már a lótakaró nem létező ráncait is harmadszor simította le.

– Még nem – mondta csendesen. – Majd ha megállapodtunk.

– Kivel?

– A *hallersikkel*¹⁶⁵. Muszáj velük üzletet kötni, különben mire a Neuburgerből előjövünk, a bérkocsiból semmit, és a lóból is csupán annak citromát tanálnánk meg.

Néhány perccel később három rossz arcú fickó oldalgott elő a piac bodegái közül, akik hosszas duruzsolás, bagóléköpködés és fojtott káromkodás után végre megfogadták, hogy fejenként két kroncsiért – amit persze majd csak utólag kapnak meg – bárki torkát átvágják, aki rossz szándékkal közelít a kocsinkhoz.

– Most már biztonságban lesz a glaccs? – kérdezte Isti, midőn átvágtunk a néptelen úttesten.

– Azt csak a jóisten tudja – vont vállat Herrdoktor. – Ez a három biztos nem engedi, hogy ellopják, de attól még ők maguk felcsaphatnak *rotlaufernek*¹⁶⁶. Igaz, megmondtam nekik, hogyha ezt forgatnák a fejükben, ismét temetőt csinálók a piactérből, és ők lesznek benne a legfrissebb hullák, de a fenyegetés nem igazán fog az efféle hétpróbás csibézereken.

A Neuburger-féle vendéglő, mely valójában korcsmának is csak erős jóindulattal volt nevezhető, az 52-es számú bérház aljában bújt meg. Ablakain sárga petróleumfény, éktelen zenebona és részeg danászás keveréke ömlött kifelé, ám a bejáratot, amit két folyvást szigaretliző, méla képű jassz őrzött, mi messze elkerültük.

– Jobb lesz az udvar felől – mondta Herrdoktor. – A fontos vendégek mind ott közlekednek.

A macskahúgytól és kelkáposztától bűzlő kapualjban, amit kivilágítani a házmesternek persze eszébe sem jutott, két részeg alak gyúrta, dömöckölte egymást. Isti úrfi és az exkasszafúró, akik utat törtek nekem, egyszerűen a salétromos falnak taszajtották őket, s mire szegények ocsúdni kezdtek, mi már benn is voltunk a gangos ház

¹⁶⁵ „hallersi”, azaz Haller utcai vagány (korabeli tolvajszleng)

¹⁶⁶ kocsitolvaj (korabeli tolvajszleng)

fertelmes gyomrában. A Neuburgernek ide is nyílt ajtaja, ami természetes, hiszen a rendőrségi razziák alkalmával a bennlévőknek a lehető legtöbb egérútra volt szükségük.

Herrdoktor ökölrel verte meg a vasalt ajtót, s néhány minutummal később már nyílt is a kukucsablak. A keretében megjelenő, rég beforrt sebektől rút pofát látva Isti ámulva kiáltott fel:

– Dikk mán, a Stráfos Hugó! No, kulcsoljad ki szépen a bejáratot, mert a gazdád már vár ránk!

A fickó morogva engedelmeskedett, és borostás állával intett, hogy térüljünk befelé. Rövidke folyosóra értünk, mely a korcsma hatalmas konyhájába torkollt. Ott aztán olyan fojtogató, zsíros lég fogadott, hogy már-már köhögni kezdtem, ám végül sikerült visszanyelnem az undort, amit az óriás kondérban fortyogó, zöldessárga színű ragu látványa – és különösen disznótrágyára emlékeztető buze! – tolt bennem felfelé.

A Kódiskirály valahol a labirintszerű épület legmélyén, egy nagyobbacska szobában fogadott minket. A máskülönben tabáni illetőségű, ám bizonyos érdekeltségeit a Ferencvárosra is kiterjesztő bandavezér akkor éjjel egyfajta meghallgatást tarthatott a Neuburgerben, mivel a folyosó tömve volt a legkülönbözőbb alvilági pofákkal *zsuglistától*¹⁶⁷ a tollboás *kuffergyári mádamig*¹⁶⁸. Stráfos, aki nevét az arcán virító hegek után kapta, szó nélkül lökdösött félre mindenkit, majd benyitva az utolsó ajtón újra intett, hogy lépjük át a küszöböt. Hátunk mögött néhányan, akik tán már órák óta várakozhattak, háborogva kezdték emlegetni szegény mamáinkat, Stráfos azonban rájuk ripakodott, mire a folyosón néma csend lett.

– Itt van hát az én két régi, jó szerszámom! – kurjantott vidáman a rogyant asztal mögött ülő apró emberke dörzskefe hangon, majd bal mutatóujját égbe bökve türelmet kért, míg lassú, nagy kortyokkal be nem hörpölte a sörét. – Túl sok a *hanzli*¹⁶⁹, Ferencz! – lökte az üres

¹⁶⁷ zsebtolvaj (korabeli tolvajszleng)

¹⁶⁸ bordélyház tulajdonosnője (korabeli tolvajszleng)

¹⁶⁹ A sörfőzés során keletkezett maradékot (Bierhansel), valamint a csapos hableszedő falapkájával a korsó tetejéről lecsapott, és a vendégek által a korsók alján hagyott habot egyaránt hanzlinak hívták.

korsót egy hajlongva várakozó, babkaró alkatú fickó felé, aki azt fürgén felkapva fogadkozott:

– Töröm le a derekát a csaposnak, Herbst úr, ha a következőt is így méri.

– Jól van, na, csak viccoltam – legyintett a Kódiskirály, öklével törölgetve borostás száját, majd elégedetten csettintve bökött a korsóra.

– A kemény, hófehér hanzli a sör lelke, de az imént annyira szomjas voltam, hogy nem maradt érkezésem rendesen meghesszőlni a színét. Hozz másikat, ami kicsinyt se rosszabb ennél, és akkor szent a béke.

Neuburger úr – mert persze ő volt a babkaró – sebesen távozott, s így a Kódiskirály figyelme végre ránk terelődött.

– Fiaim, ejnye no, hát titeket már megint egy szoknya terelget elibém? – csóválta nagy fejét. – Mert szoknya az, még ha most éppenséggel frakknadrágnak is álcázza magát!

Herrdoktor felelni akart, ám én anno alapost megjegyeztem mindent, amit Mária erről a mankón bicegő rablóvezérről mondott, így jól tudtam, hogy a pimasz bátorságot – főleg, ha női személytől tapasztalja azt – igencsak becsüli. Megelőztem hát mindkét kísérőmet, és előrelépve cylinderemet hanyagul az asztalra dobtam. A hajam, mely addig a szűk tökfödő alá gyűrve raboskodott, most végre kibomlott, én pedig előbb széjjelráztam azt, majd erősen a Kódiskirály szemébe nézve szóltam:

– A nevem Ambrózyiné!

– Kedves egészségére! – mondta a Kódiskirály. – Örvendek a szerencséjének, hogy megismerhet engem.

A báró nevének említése ugyan nem hozta meg a kívánt sikert, ám az alvilág kis növésű ördöge végül csak meghallgatta mondandómat.

– Szóval egy olyasféle embert kéne előkeríteni, aki a Barnumból szökve valahol itt, a városban bujkál, és esze ágában sincs megkerülni – bólintott a székén hátradőlve, ujjhegyeit egymáshoz érintve a székesfővárosi gazemberek koronázatlan uralkodója. – A dolog könnyen megoldható, hacsak nem a dunai halak eszik az ipszét, ám mégis lehetetlen.

– Miért volna az, ha egyszer megoldható?

– Csak azért, drága kis báróné, mert sehogy se látom, hol van a dologban az én hasznom! A múltkor is mi volt! Jött nekem a maga cselédje...

– Márka a komornám!

– Komorna, cseléd, egykutyá – legyintett a Kódiskirály savanyúan húzgálva a száját. – Lényeg, hogy ő akkoriban legalább ennek a két mamlasznak fel tudta ajánlani a szolgálatait, ám ma már ez nem lenne kóser ügy, mivel Rudnay rajtuk tartja a szemét.

– Akkor kérjen valami mást!

Ő erre hosszan fürkészte az arcomat. Közben Neuburger újabb sört hozott neki, aminek felét azonnal be is húzta, majd böffentve egy derekasat, ekképpen szólt:

– Semmi! Sajnálom, báróné, én igazán becsülöm magát, és különösen a férjeurát, de nincs semmi, amit adhatna nekem.

– Ezt alig hiszem – mondtam. – Ha van barátja, akit lecsuktak, talán kihozathatom, vagy...

– Szó sem lehet róla! – nevetett fel karját széttárva a Kódiskirály. – Addig jó nekem, míg a konkurenciám a sitten rohad. Ami pedig a saját embereimet illeti, ha voltak oly hülyék, hogy jerglibe csapassák magukat, hát odabenn majd tovább tanulnak, s aztán idekinn sokkalta óvatosabbak és ügyesebbek lesznek! Nem, kicsi báróné, maradjon csak szépen rács megett, aki odavaló! Amíg ők pihengetnek, én...

– Lonci papa! – A két szó, amit kimondtam, úgy hullott közénk, hogy majd beszakította az asztalt. – Vagy mondjam inkább úgy, hogy a Mágnás?

– Mi van vele?! – komorult el a Kódiskirály addig derűs hangulata. – Tudtommal életfogytot kapott. Szegeden, a Csillagban ül.

– Éppen azóta, hogy maga átvette a teljes birodalmát – bólintottam, majd belső zsebemből előhúztam azt a vaskos borítékot, amit Richárd küldött nekem Istivel és a hozzá tartozó pontos utasításokkal, miszerint „csak a legvégső esetben” éljek vele. – Ez pedig itt a bizonyíték, hogy a gyilkosságban, amiért végül sikerült lecsukni, Lonci papa teljességgel ártatlan!

A Kódiskirály remegő ujjakkal vette kézbe és olvasta el a levelet, ami a büntett valódi elkövetőjének töredelmes vallomása volt, oly

részletekkel megtűzdelve, melyek egyértelműen bizonyították, hogy a detektívek öt évvel korábban nagyot hibáztak.

– Mióta van ez a báró úr birtokában? – kérdezte végül a Kódiskirály.

– Négy éve érkezett postán – feleltem. – Az íróját két nappal később fogták ki a Dunából.

– Akkor hát ez az egész sztornó! – nevetett fel kényszeredetten a kis ember.

– Nem az, ha a báró úr benyújtja a bíróságra és perújrafelvételt kér.

– Miért nem tette meg eddig?

– Mert Lonci papa valóban kegyetlen, mocskos alak, aki már száz életfogytot is kiérdemelt, csak épp semmit nem sikerült rábizonyítani. Semmit, csak ezt a gyilkosságot, amit azonban a levél könnyedén a szélbe szórhat. Ha pedig a Mágнас kiszabadul, első dolga lesz megkeresni azt, aki őt bemártotta. A neve ott áll a papiroson...!

– Láttam! – reccsent közbe Herbst, majd tekintete az asztal végén világító petróleumlámpára vándorolt.

– Ez természetesen csak másolat – mondtam. – Az eredetit Töröcsikért kapja meg.

– A rohadás jönne rá! – csapott öklével a Kódiskirály a papírlapokra, majd maradék sörét lenyeldekelve bólintott. – Megegyeztünk, báróné, de azt ajánlom, most inkább takarodjanak!

Pest, 1901. április 20.

A szeneszsák, amit a ponyvás szekérről rúgtak le, tompa puffanással és fájdalmas nyögéssel ért földet.

– Észnél legyél, Stráfos! – kiáltotta Suha úrfi, ólmos botját fenyegetően meglegetve. – A szajré csak akkor ér valamit, ha él!

– Ennyitől nem lesz baja – röhögött a hóhemvagány, visszaereszkedve a szekérre halmozott ládák egyikére, majd zsebébe nyúlva unottan szigaretlit kezdett sodorni magának.

A *Juranics utca*¹⁷⁰ sarában álltunk, éppen a ruggyanta gyár és a Kerepesi temető között. Éjjel két óra tájt fény csupán annyi volt ezen a kies helyen, amennyit a Herrdoktor bérelte fiáker két lámpása meg a neki háttal parkírozó társzekér olajmécsese adott. Utóbbi gyenge derengésében, a ponyva alatt egy kényelmes karszék állt, benne a Kódiskirályal. A fickó két kurta lába közé vett mankóira támaszkodott, tömpe ujjjaival dobolva a fényesre koptatott fán.

– Itt az áru, báróné drága – bökött a mozdulatlan csomagra, amit a bűzös utcalé lassanként átáztatott. – Kérem a levelet! Mármost az eredeti példányt!

– Előbb ellenőriznem kell, hogy valóban azt kapom-e, amit kértem.

Herrdoktor és Suha úrfi egyszerre indult a zsák felé, de közben egyetlen pillanatra sem tévesztették szem elől a Kódiskirályt és Stráfost, akik a szekéren ültek, valamint Kispengést, aki a lovak mellett állt. A madzag, amivel az erős vászon száját bekötötték, nehezen engedett. Kocsisunk halkán káromkodott, mire Isti a zsebébe nyúlt, és bicskát nyitva oldotta meg a gondot.

– Ne bántsanak, kérem, ne verjenek tovább! – nyöszörgött a zsákból kibukó rab.

– Hát verték? – léptem magam is közelebb, kérdésemet a Kódiskirálynak szegezve.

– Nem lett mondva, hogy tilos – vont vállat a sünkutya pofájú alak vigyorogva. – Különben csak annyi *flemmet*¹⁷¹ kapott, hogy hajlandó legyen nemes brikettként a zsákba menni és ahhoz méltón, vagyis nagyon-nagyon csendesen viselkedni.

Négy hosszú napja vártam rá, hogy a székesfőváros kanálisainak törpe ura előkerítse nekem Töröcsik Mihályt. Üzenete az Ambrózy-villába, miszerint rátalált és ma éjjel hajlandó őt átadni a ruggyanta gyár mögött, reggel érkezett. Richárd rögvest elküldte hozzám Herrdoktor, aki még a déli előadás előtt rám talált. Úgy állapotunk meg, hogy a

¹⁷⁰ Ma már nem létező út, melynek csupán két névtelen szakasza maradt meg részben a mai Rendőrmúzeum (valaha Mosonyi utcai toloncház) és az Aréna pláza mögött.

¹⁷¹ pofon (korabeli szleng)

kockázatos vállalkozásba senki mást nem vonunk be, mivel a Barnum és Bailey menazsériájából Emmán kívül senkiben sem bízam.

– Miska bácsi? – léptem a remegő térdekkel álló öreghez, akit segítőim a hóna alá nyúlva tartottak talpon.

– Magácska? – hunyorgott rám a viharvert férfi, kinek ősz szakállába alvadt vér tapadt. – Dejszen kegyedet a fotográfus sátorához vettük fel árusítónak!

– Így van, Miska bácsi – bólintottam. – Maga választott nekem ruhát.

– Amerikai lobogóból varrt kék-piros csíkos harangszoknya, hozzá kék alapon fehér csillagos blúz flitteres kabátkával – motyogta elrévedezve, majd ismét rám emelte rémült tekintetét. – Mit akarnak tőlem? Én senkinek nem ártottam!

– Nyugodjon meg, most már minden jó lesz – mondtam, majd megkerülve őt a ponyvás szekér hátuljához léptem. – Itt a levele, Herbst! – nyújtottam fel a borítékot, amit Stráfós nyomban kikapott a kezemből, majd a gazdájának adott.

A Kódiskirály úgy szimatolta meg a paksamétát, mintha szerelmes levél volna, de nem nyitotta ki.

– Honnét tudjam, hogy ez az eredeti példány? – kérdezte aztán.

– Onnét, hogy én mondom, és erre általam Ambrózy báró is a szavát adja.

Herbst hosszan fürkészte az arcomat, majd oly hátborzongató hahotát eresztett el, mintha a Kerepesi úti temető halottait akarná hadba szólítani.

– Fájintos üzlet! – göcögte, miközben intett Stráfósnek, hogy hozza közelebb a ponyvatartó gerendán fityegő lámpást, melynek lángja hamarost elemésztette a borítékot, és azzal együtt a szegedi Csillagbörtönben senyvedő Lonci papa, alias Mágnás egyetlen esélyét a szabadulásra. – Szeretem magukat, a rohadás gyönne a bolond fejemre, esküszöm, szeretem!

– Majd megpróbáljuk valahogy túlélni – mondtam, és sarkon fordulva faképnél hagytam őt meg a pribékjeit.

A Ferencz József lovassági laktanyától nem messze, a Százados utcában bújt meg *Smoling Sándor*¹⁷² úr korcsmája, amit a ház nem épp tündökletes fantáziájú tulajdonosa a *Hauptmann*¹⁷³ névvel ruházott fel. Ebbe az éjjel-nappal szakadatlanul nyitva tartó – hiszen a szomszédos laktanyákból bármikor érkezhettek vendég! – lebujba vittük be szegény Töröcsik bácsit, aki csontig átfagyott. A félhomályos, savanyú szeszbüzzel és rossz kapadohány keserű füstjével terhes ivóban három részeg tiszt bámulta a poharát. A magas pult mögött maga Smoling úr bóbiskolt, tar koponyáján kötött sapkával, kialvatlanságtól véreres szemekkel.

Töröcsik bácsi csak a második szilvórium után kezdte elhinni, hogy mi kivételesen nem akarjuk őt megverni, bezárni vagy eltenni láb alól.

– Én már semmit nem értek, kérem – motyogta sírós hangon. – Árulják el, ha lehet, hogy mégis mi folyik itt?

– Épp ezt kutatjuk mi is – mondtam neki csendesen. – Ehhez azonban válaszokra van szükségünk.

– Tőlem?! – csodálkozott. – Nem tudok én semmit se, jelentem alássan!

– Azt azért csak tudja, hogy miért télakolt le a Barnumból – mondta Suha Isti.

– A Glicerer Feri – felelte Töröcsik bácsi, kinek szemében ismét felparázslott a félelem. – Hallottam, hogy meghalt.

– Na és?!

– Mi, kérem, régtől fogva barátok voltunk.

– Ezt tudjuk – ragadtam vissza a szót, s közben lopva csendre intettem Isti úrfit, mert láttam, hogy az öreg szabót megrémíti az erőszakos faggatózás. – Amerikában együtt dolgoztak a Barnumnak.

– Darabig, igen – bólintott Töröcsik bácsi. – Aztán a Feri kitört a honvágy és hazajött.

– A napokban aztán újra találkoztak.

¹⁷² **Smoling Sándor** korcsmáros az 1901-es *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* szerint a X. ker. Százados út 7304/8/8. sz. alatt lakott és üzemeltette kocsmáját.

¹⁷³ százados (német)

– Beüzent, hogy keressen fel a Barokaldiban. Ő nem akart a Barnum közelébe jönni, mert igen facsarták vón a lelkét a szép emlékek, amikor még híres artista volt. Én ezt megértem, kérem, de azok az évek már messze szálltak, ez ellen nincs mit tenni.

– Elment hát a Barokaldiba? – kérdeztem.

– Már hogyan mentem volna el! – Törőcsik bácsi egyik poharából a másikba próbálta csepegtetni a maradék pálinkát, mire biccentettem Herrdokornak, hogy hozzon új kört. – Elmentem és láttam, micsoda szomorúságba fordult az én öreg cimborám élete. Mesélt a boltjáról Bécsben, meg arról, hogyan veszítette el mindenét.

– Aztán kérdezett is magától valamit – emlékeztettem.

– Kérdezett? Nem tudom. Meglehet. Jómagam alig tudtam neki érdekeset mondani, hisz én ma is a Barnum kellékeise vagyok, abban meg, kérem, nincs nagy változatosság.

Herrdoktor az öreg elé koppintotta az újabb szilvóriumot. Törőcsik bácsi remegő ujjakkal fogta meg a poharat, ám mielőtt felemelhette volna, a karjára tettem a kezemet.

– Mit kérdezett magától Glicerer Ferenc? – néztem a szemébe fürkészőn. – Mit mesélt neki a Barnumban zajló dolgokról?

– Mit? – kérdezte félelemtől és szesztől zavaros tekintettel. – Hát mit is, kérem? Nem tudom. Mindenféléről fecsegtünk, ahogy ez már ilyenkor szokás. Sok év telt el azóta, hogy nem láttuk egymást. Csak ittuk a söroket és daráltuk a szót, ahogy a szánkban kigyött.

– Na de mégis miről hadováltak? – hevült fel ismét Suha úrfi, öklével csapva az asztalra, ami sajnos a tiszték és Smoling úr figyelmét is felkeltette. – Ne legyen már ilyen mesüge, tata!

– Csendesebben, hé – szólt ránk a korcsmáros –, különben kiteszem a szűrűket!

– Nincs itt semmi birbli – szólalt meg ekkor Herrdoktor, és hangjából a befagyott Duna végtelennek tetsző nyugalma áradt. – A fiatalok néha zajosak. Nyugodjék meg, ha netán átesnének a ló túlfelére, akkor majd én ráülök a szájukra, abban nem lesz hiba!

Eme férfias beszédet hallva a három tiszt ostobán röhöcsélt és bólogatott, Smoling úr pedig visszatért kedvenc foglalatosságához, vagyis a pultra könyökölve bóbiskolt tovább. Herrdoktor eztán, mint

könnyű kis lepkét hessentette félre a Töröcsik bácsi karján nyugvó kezemet, és intett az öregnek.

– Igya ki bátran!

A Barnum kellékese hálásan pillantott rá, benyelte a szeszt, majd a stampedlis üvegfalára tapadó cseppeket az első pohárba rázogatta.

– Miért szökött meg? – kérdezte együttérzőn Herrdoktor, mire Töröcsik bácsi szájából gondolkodás nélkül csusszant ki a felelet.

– Mert miután beszélt velem, a Ferit megölték. Így mondta a gyerek...

– Miféle gyerek?

– A Valusek Jóska. Szegény nagyon meg volt rémülve. Két társával szökött el otthonról, hogy a Barnummal majd világot látnak, de a cirkusz belülről kicsinyt sem olyan, mint hitték.

– Kövérkés, pattanásos képű? – kérdeztem, próbálván elfedni türelmetlenségemet.

– A Jóska? Éppég olyan – csodálkozott rám Töröcsik bácsi. – Honnét tetszik tudni?

– Ilyenforma gyerek adta a mérget Glicerernek.

– Ő volt az, igen, de szegény nem tudta, mi van a bagóban – bólított búsan a vén szabó. – Csak miután a Feri meghalt, jött rá a valóságra.

– Ki adta a bagót Valusek kezébe?

– Azt nekem nem mondta, én pedig nem kérdeztem. Sírt nagyon, alig értettem a szavát. Arról beszélt, hogy a Feri azért halt meg, mert én kikotyogtam neki valami titkot, amit tovább akart adni. Azt is mondta, hogy erre csak akkor gyött rá, mikor már késő volt, és nekünk most futni, bújni kell, mert aki a Ferivel végzett, minket is meg fog ölni. Aztán elment, én pedig összecsaptam a motyómat és irány a Tabán. Ott tanált meg az a liliputi gazember és tétetett bele a szeneszsákba, hogy a kórság vinné el a fajtáját.

Töprengve néztem az öreg ráncoktól gyűrt arcát, alvadt vértől és szárazon pergő sártól mocskos, ősz szakállát, szilvóriumtól zavaros tekintetét, és közben azon morfondíroztam, vajon mennyi az igazság abból, amit mond. A pattanásos képű gyereket korábban magam is többször láttam a Barnum konyhasátrának környékén, de hiába

próbáltam felidézni, nem emlékeztem rá, hogy ez Glincerer halála után is előfordult-e.

– Muszáj felidéznie, miről beszélgettek a komájával – szólt ismét Herrdoktor, kinek mélyről zengő medvehangja láthatóan megnyugtatta az öreg szabót. – Miket mondott el neki a cirkusz dolgairól?

– Nem volt abban semmi különös, kérem – vonogatta a vállát Töröcsik bácsi. – Ő elészedte azt a régi fotográfiát, amit még New Yorkban füstöttek rólunk azzal a pukkantós masinériával, aztán arról faggatott, milyen az élet mainapság. Mondtam neki, hogy a cirkuszosok éppen oly bolondok, mint rég. Sose jó nekik a fellépőruha, mindig valami csillogóbbat, feltűnőbbet, csiricsárébbat akarnak, pedig attól az unalmas szám még nem lesz sikeresebb. Aztán ott vannak még a szakadások. El se tetszenek képzelni, hogy azok a díszlovas piperkőcök hányszor és hányféleképp tudják tönkretenni a dresszüket, különösen az ülepénél. A hölgyek meg... Na, azok se jobbak! Legyen a szoknyácska könnyű, vékonyka, mert úgy lehet a nyeregben kényelmest ülni, popócskával a ló minden rezdülését jól érezni, de azért elég puha is, nehogy feltörje a kényes részeket. Ha úgy gondolná valaki, hogy a cirkuszi szabó élete könnyű, hát azt én szemberöhném, kérem!

– Melyik történet érdekelte leginkább a komáját? – kérdeztem az öregtől.

– Melyik is? – ráncolta homlokát az öreg. – Valami bolondság, ami még Münchenben esett meg velem. Igen, arról kérdezett a legtöbbet. Fene se érti, miért.

– Elmondaná nekünk is, ha szépen kérjük?

– Az úgy volt, kérem, hogy még tavaly októberben két hetet töltöttünk abban a szép, nagy német városban. Tódult a közönség, ahogy itt is, mert a Barnum csodáit mindenki látni akarja utcakölöktől a hercegkisasszonyig, legyünk a világ bármelyik zugában. Akadt elég dolgom a szakadt nadrágokkal, elpattant fűzőkkel, tollukat vesztett női sisakocskákkal elég. Mondom, ki se látszottam a munkából, mikor odagyön nekem az a pinkerton vigéc...

– Pinkerton?!

– Az hát, drága kisasszony – bólintott akkorát Töröcsik bácsi, hogy majd a homlokával érintette üres poharait. – Van belőlük majd egy tucat

a Barnumnál, hogy a veséjük szakadna a bokájukig. Ki nem állhatom azokat a pléhpecsétes gazembereket. Ha tudnák, miket művelnek az Államokban! Őket híjják a gyárosok, ha a nyomorult munkásaik szakszervezetet alapítanak, hogy éhbénnél többet követeljenek, meg akkor is, ha egy farmer nem akarja eladni a földjét a vasúti társaságnak. A gazdagok fütytyentenek, mire a pinkertonok husággal, pisztollyal mennek a tiltakozókra, és addig puhítják őket, míg fel nem adják a harcot.

– Én azt hittem, a pinkertonok nyomozók.

– Azok is, persze – legyintett az öreg tétován. – Máskor meg mázoló¹⁷⁴. Mikor mire bérlik őket. Szóval jön nekem az a pinkerton pofa, hogy mondjam meg neki, honnét van az a bojt.

– Milyen bojt?

– Olyan bíborveres, arany- és ezüstszálakkal átszőve. Valahonnét leszakadt, ő meg lógatta az orrom előtt, hogy mondjam meg azonnal, kinek a ruhájáról való, mert én minden cirkuszi maskarát ismerek.

– És megmondta neki?

– Én meg.

– Kié volt a bojt?

– Miss Zolinóé, természetesen. Senki más kabátján nincs olyan, csakis az övé.

Herrdoktor, Suba úrfi és én egymásra néztünk, de féltünk bármit is mondani, nehogy megszakajtsuk Törőcsik bácsi emlékeit.

– A dolognak ezzel akár vége is lehetett volna, ám mégse lett, mert néhány nappal később maga Miss Zolino keresett fel azzal, hogy pótoljam ki a kabátja hiányosságát, amiről elveszített egy bojtot. Mondtam is neki, milyen kicsi a világ, merthogy a bojtját másvalaki már megtanálta és szépen leadta nekem. Tetszik látni: a cirkuszvilág éppen olyan, mint a porond: ha megállás nélkül kerengsz benne, végül mindig ugyanoda érsz. Hacsak nem az elmúlásba, ahogy szegény Glicerer Feri.

¹⁷⁴ Pénzért verekedő bűnözők (korabeli tolvajszleng).

Töröcsik bácsi utolsó megállapításának se füle, se farka nem volt, ám az öreget ez aligha izgatta, mivel figyelmét az összecszepegtetett szilvórium kötötte le.

– A pinkerton, aki a bojtot találta – kérdeztem tőle, s közben a gyomrom is összerándult, mert féltem a névtől, amit hallani fogok. – Emlékszik rá, ki volt?

– Sosem felejttem el – mordult csalódottan az öreg szabó, mivel a pálinkából alig egyetlen soványka csepp gördült a nyelvére, és a pohár máris oly szárazzá vált, mint a Szahara. – Ő volt az a gazember, akit aztán Landshutban meggyilkoltak. Na, mi is volt a neve? Mondják már! Valahogy most nem térül elém.

– Edward Stock – szakadt ki belőlem a megkönnyebbült sóhaj.

– Ő bizony – derült fel Töröcsik bácsi. – Stock, az a görényivadék! Azt mondtam már, hogy a bojt gazdájának nevét először nem is akartam neki elárulni, hiszen a ruházat mindenkinek a legszentebb magánügye, mire az a pizok megpofozott! Na, akkor gondoltam rá először, hogy mivel a Barnum is kezd már lezúlleni, tán jobb volna faképnél hagyni a teljes miskulanciát. Azután jött az a gyerek, és tessék, az életem egészen megkutyulódott! Előbb megszöktem, csendben bujdostam, bár aztat se tudom, ki elől, azután meg leütöttek, bezsákolnak, alapost megrugdaltak, sárba borítottak, végül korcsmába hoztak... Jut eszembe, kaphatnék még egy nyeletke szilvóriumot?

Hajnali négy óra tájt értünk vissza a Kerepesi útra. A bőrfedeles konfliktusos ülésén végigdőlve Töröcsik bácsi úgy horkolt, mint egy egész medvecsalád.

– Ismerek valakit a kiérdemesült artisták egyletéből – mondta Herrdoktor. – Néhány napra biztosan befogadják az öreget, elvégre ő is cirkuszos, és azok erőst összetartanak.

– Mire a Barnum odébbáll, végére járok ennek az egész örületnek – fogadkoztam, leszállva a bérkocsiról. – Ha sikerül, Mihály bácsi is visszatérhet a trupphoz.

A czinkotai állomással szemközt vágtam át a magas vasúti töltésen és indultam a hálókocsik felé. A hideg éjszakában ezüstszegekként szikráztak a csillagok, mintha földön senyvedő társaikkal, a Keleti indóház elektryos lámpásaival beszélgetnének.

– Megállni! – dörrent rám a vagonok közül előlépő éjszakai őr.

– Maga az, *George*¹⁷⁵? – ismertem meg a köpcös pasasért, aki több réteg kabátba burkolózva, kalapját fogfájós mód szürke sállal a fejére kötve, viharlámpással a kezében toppant elém.

– Mutassa a képét! – mordult rám a Barnum vasúti felvigyázója, jobb kezét a zsebébe süllyesztve, ahol bizonyára töltött revolver lapult. A viharlámpás elvakított, majd másfelé fordult. – Mit mászkálnak maguk itt, mint csótányok a kamrában?

– Tán más is járt erre ma éjjel? – kérdeztem együttérző hangon, mire a fickó hegyeset köpött a sárba.

– Fél órája valami nő, de az nem hozzánk tartozott – felelte aztán. – Ezek az unatkozó némberek minden városban egyformák. Látják az előadást, a hippodrom fess úrlovasait, az izmos artistákat, a levegőben szálldosó akrobatákat, és otthon arról álmodoznak, hogy ha éjjel beszőknek ide, majd valamelyik csak rájuk esik. Meg is mondtam annak az égimeszelőnek, hogy ha még egyszer a cirkusz környékén látom téblábolni, véletlen kóbor kutyának nézem és lelövöm!

– Abból csak magának származna kellemetlensége, *George* – mosolyogtam rá továbbhaladva, majd mintha akkor jutna eszembe, még visszaszóltam neki. – Lehet, hogy a barátnőmmel hamarost megint erre járunk. Mr. Warner megkért minket, hogy hajnalban ébresszük fel, mert dolga van a városban, és míg távol lesz, vigyázzunk a pártfogoltjaira.

– Waino és Plutanor, a két borneói szörnyszülött – fintorgott az őr. – Ismerem a kis nyavalyásokat. Úgy borneóiak azok, ahogyan én eszkimó.

Öt perc sem telt bele, és Emma, aki ébren várt rám a fülkénkben, már a kabátját vette fel. Miközben öltözött, mindent elmondtam neki, amit Töröcsik bácsitól hallottam.

¹⁷⁵ **George Sullivan** a Barnum & Bailey vonatőre.

– Egy bojt? – kérdezte. – Az egész egyetlen leszakadt kabátbojt miatt van?

– Nem az a lényeg, hogy leszakadt – feleltem. – Inkább az, hogy *mikor és hol* szakadt le!

– Erre csak Orlócy asszony tudna válaszolni.

– Épp ezért megyünk most hozzá!

Sullivan az elefántokat szállító, majd' két hete üresen álló tehervagonok mellől nézett utánunk, ahogy a vasúti töltés felé igyekeztünk.

– Aztán vigyázzanak azzal a két ördögfiókéval – kiáltott ránk. – Úgy mondják, ha megkergülnek, bármilyen gonosz csínyre képesek!

A cirkusz békés csendbe burkolózott. A kapusátor ügyeletes színté ránk se nézett, csak morogva intett, hogy bemehetünk. Úgy tűnt, számára egészen természetes az éjszakai forgalom. Minél hosszabb időt töltött egy-egy városban a Barnum, a trupp tagjai annál több ismeretséget kötöttek a helyiekkel, így a hajnalig való kimaradás sem volt szokatlan.

A saját kerekeiken gördülő lakókocsik úgy gubbasztottak egymás mellett, mint megannyi óriás koporsó. Némelyik apró tornácán a kampóra akasztott lámpásokban pislá őrfény lobogott, a befüggönyözött ablakok mögött azonban sötétség honolt.

– Várj! – ragadta meg a karomat Emma, mikor épp át akartunk vágni a téren, melynek közepén a csillagos sávós lobogó ernyedten csüngött magas rúdján. – Nézd, ott van valaki!

Madame Orlócy lakókocsijának legalsó lépcsőfokán nyurga alak ücsörgött. Két lábát messze előrenyújtva, csizmás sarkával a földre, könyökével viszont a háta mögött lévő fokra támaszkodott, és tekintetét az égre vetve nézte, amint a szájsarkában égő szivar füstje messze száll.

– Kitartó pofa, meg kell hagyni! – súgtam nővérem fülébe. – Vajon mikor alszik?

– Előadások idején láttam már bóbiskolni – mondta Emma. – Szerinte Orlócy asszony olyankor biztonságban van.

– Szóval ti ketten diskurálni is szoktatok! Azt hittem, csak a csók művészetét gyakoroljátok.

– Menj már a csudába, Mili! – bökött oldalba Emma. – Miféle lánynak nézel te engemet?

– Hangay-félének, gyöngyöm! Olyannak, akit a papuska szabadságra, bátorságra és boldogságra nevelt, ahogy engem is!

– Ebből kettőt már elértél – csípett vissza a nővérem, aki sosem hagyta válasz nélkül a szurkapiszkáimat. – A harmadikat viszont, mióta Pestre jöttem, még nem láttam rajtad.

– Itt nem is fogod, mert az én boldogságom Budán lakik.

– Igazán? És mégis, pontosan hol? Mert az Ambrózy-villában nyomát se tapasztaltam, pedig majd kiesett a szemem.

– Zavaros ügy – próbáltam ellegyezni a kérdést, miközben karon ragadva Emmát átvágtam a téren. – Ne most kínozz vele, kérlek!

Harry Forster rég észrevett minket, ám kalapját igazítva csak akkor állt fel, mikor úgy három lépésre voltunk tőle.

– Hölgyeim, ha jól sejtem, friss híreik vannak ezen a friss hajnalon – szólt azzal a jellegzetes, kisfiús mosolyával, amivel (úgy vélem) a nővéremet félig-meddig már sikerült meghódítania, még ha ezt Emma váltig tagadta is.

– Hírünk alig akad, kérdésünk azonban annál több – feleltem. – Apropos, mondja csak, miként is halt meg a maga kollégája abban a német városkában?

– Stockra gondol? Lelőtték.

– Hol?

– Landshutban.

– Úgy értem, pontosan hol?

– A cirkusz területén, a kovácsok és a gépészek sátra közötti sikátorban.

– Minden alkalommal ugyanúgy rendezik el a sátrakat?

– Ha tehetjük igen, de most, hogy mondja... – Harry Forster két ujjával töprengően simogatta az állát. – Landshutban túl kicsi volt a tér, amit a cirkusz rendelkezésére bocsátottak, ezért a sátrak sokkal közelebb álltak egymáshoz. A sikátorban, ahol Stockra rátaláltunk, a munkásaink valóságos hegyeket építettek szerszámosládákból és a kovácsok szenes zsákjaiból. Ha nem hallom meg a nyögéseit...

– Szóval még élt, amikor rátalált?!

– Már alig – vonogatta vállát a pinkerton. – A tarkója alá nyúltam, hogy megemeljem a fejét, mire ő hadonászni kezdett, még a zakóm zsebébe is belekapott, mintha le akarná tépni, és azt motyogta, hogy „szoknya... szoknya... hamis”.

– Szoknya és hamis? – ráncoltam a homlokomat, majd megragadtam Forster fekete öltönyének hajtókáját. – Akkor is ez volt magán?

– Nem, dehogy! – tiltakozott enyhe zavarral. – Igazság szerint még aznap eltettem az utazóládámba, és valahogy azóta sem volt kedvem felvenni.

– Nagyon okosan tette! – dicsértem meg. – Most ellátogatunk a szállására, aztán beszélünk Madame Orlócyval, akire addig Emma vigyáz.

Harry Forster bizalmatlanul fürkészte az arcomat, de eszébe sem jutott tiltakozni.

Biztos voltam benne, hogy bösz trappolásunk zajára, ahogy végigvonultunk a lakókocsin, mindenki felébredt. Orlócy asszony épp a lámpáját gyújtotta meg, mikor beléptünk hozzá, meg sem várva, hogy kopogtatásunkra hívó szóval feleljen.

– Nagyon közel járok a megoldáshoz, de tudnom kell, hol és mikor vesztette el a kabátja bojtját – rontottam szegénynek huszáros rohammal, ő azonban sokáig csak értetlen pislogott.

– Kabát? – rebegette. – Miféle kabát?

– Amiről ezüst- és aranszálakkal futtatott bíbor bojtok lógnak – segített Emma.

– Ja, hogy az a kabát?! Ócska darab, már rég ki kellett volna dobnom, de vastag, puha és meleg, hát megtartottam. Ott lóg, a szekrény hátuljában.

Fél percbe sem telt, a kabát máris a kezemben volt. Nyűtt, helyenként molyrágta, ósdi holminak tetszett, amit jó érzésű nő mások előtt már legalább ötven éve fel se venne. A szabása meglehetősen ódivatú volt, a bojtok pedig, amik nevetséges díszítőelemként futották körbe a derekát, inkább tették bohócmaskarává, semmint korzón mutogatható kabáttá.

– Förtelmes, igaz? – mondta Madame Orlócy. – Szegény nénikém hagyta rám, akit szívből szerettem. Talán ezért sem voltam képes megszabadulni tőle.

– Mind megvan – vettem sorra a bojtokat. – Balról a harmadikat viszont csak nemrég varrták vissza.

– Igaz! – csodálkozott Emma barátnéja. – A müncheni turné végén vettem észre, hogy hiányzik, de képzeljétek, Töröcsik bácsi megtalálta és fel is varrta!

– Nézd, Gizám – ült le a „mágnetikus csoda” ágyának szélére Emma, megfogva a nő kezét –, nekünk tudnunk kell, hol és mikor veszítetted el azt a bojtot!

– Már hogy én? – kerekítette nagyra a szemét Orlócy asszony. – Az nem én voltam, édeseim! – mondta, és kezét felemelve a tárt kabinajtó felé mutatott. – A bojtot ő veszítette el, és már ezerszer bocsánatot is kért miatta.

A küszöbön Annie Jones állt talpig hálóköntösben, holtsápadt arccal.

– Tavaly október végén Münchenben szörnyű hidegek jártak – mondta alig hallhatóan. – A városban akadt néhány mulató, zengeráj és hasonló ócska hely, ahonnan a helyi korhelyek nem néztek ki a szakállam miatt.

– Kölcsönkérte a kabátomat, hogy ne fázzék – szólalt meg ismét Madame Orlócy. – Akkor szakadt le róla az a fránya bojt, ami nem is csoda, ha azt vesszük, mekkora tülekedés szok' lenni az efféle mulatóhelyeken.

– Csakhogy az a bojt nem a városban, inkább a cirkusz területén hagyta el a kabátot, igaz?! – néztem merőn Annie Jones idegesen rebbenő szemébe.

A szakállas nő akkora erővel szorította az ajtófélfát, hogy már-már attól féltem, szétmorzsolja azt. Hosszú hallgatás után végre nagy levegőt vett, szóra nyitotta a száját...

S ekkor dördült el a lövés, ami hirtelen megint összekuszált mindent...

12

Rejtvényfejtés golyózáporban

Pest, 1901. április 21.

A vakítóan fehér sátorban, amit még pirkadatkor Harry Forster utasítására állítottak fel az étkezde és a szalmabálák raktára közötti téren, nem messze a cirkuszt körbefutó kerítéstől, hatan álltuk körbe a holttestet.

– Semmihez sem nyúltunk – mondta a Pinkerton-ügynök. – Személyesen felügyeltem, hogy a sátorállítók se közelítsék meg az áldozatot, miközben leverik a cölöpöket.

– Remek ötlet volt így elszeparálni a tetthelyet – ismerte el Makkay detektív, aki elsőként érkezett a cirkuszba. Mellette Fröhlich János bűnügyi hírlapíró jegyzetelt, kiváltva ezzel Mr. Bailey rosszalló pillantását.

– Továbbra sem értem, mi szükség rá, hogy a magyar sajtó is képviseltesse magát a tetthelyen – mondta őszinte felháborodással az impresszárió. – Ez itt az én cirkuszom, az én helyszínem, mondhatni, az én, drága pénzen kibérelt amerikai földem!

– Amin most épp egy hulla fekszik, miszter! – emlékeztettem kissé epésen.

– Kegyed számomra a másik rejtély – csattant fel Bailey, füstölgő szivarjával felém böködve. – Tudtommal ön az én alkalmazottam, ugyebár?

– Valóban! – biccentettem. – A fotográfus sátránál dolgozom.

– Csak dolgozott, kedves! – heveskedett a cirkuszfőnök. – Csak dolgozott, mivel e pillanattól fogva ki van rúgva!

– Csendesebben, ha kérhetem! – szólalt meg ekkor Rudnay főkapitány, és mivel a hangjában érces fenyegetés reccsent, el is érte a remélt hatást. – Ambrózy báróné a Magyar Királyi Rendőrség titkos megbízottjaként vállalt állást az ön cirkuszában, ahol... nos, ez tovább aligha tagadható... igen gyanús dolgok történnek.

Meleg pillantást vetettem a főkapitányra, aki ily módon „állományba vett”, így biztosítva alibit – ha utólag is – engedély nélküli magánnyomozáshoz.

– Legyen hát, ahogy akarják – legyintett kimérten Bailey, majd a hullára mutatott. – Ezt azonban, ha kérhetem, minél hamarabb takarítsák el a cirkusz területéről, méghozzá a lehető legkisebb csinnadrattával. A déli előadást eszem ágában sincs lemondani vagy elhalasztani.

– A profit mindenekfelett – bólogatott Fröhlich, és feljegyzett valamit a noteszébe, ezzel újabb vértódulást szökkentve az impresszárió arcába, aki Forsterre ripakodott.

– Magával még külön számolok! – vicsorogta. – Ezerszer megmondtam, hogy bármi szokatlant tapasztal a cirkuszom területén, vagy annak közvetlen környékén, elsőként engem értesítsen!

– Ez esetben erre nem volt érkezésem, hisz ön is, mint sokan mások, hallotta a lövést, sőt, az elsők között érkezett ide – felelte higgadtan a pinkerton, majd Rudnayhoz, a jelen lévő legmagasabb rangú rendőrhöz fordult. – A gyilkosság pillanatában jómagam a bárónéval Miss Zolino kabinjában tartózkodtam, és mikor elhagytuk a lakókocsit, Mr. Bailey-t, továbbá néhány más alakot láttunk errefelé futni.

– Ki volt az első, aki a holttestet meglátta? – kérdezte a főkapitány.

– Ez nehezen megállapítható, mivel a lövés zajára több irányból is összeszaladtak az emberek – válaszolta Makkay, aki kora reggel óta gyűjtötte a vallomásokat. – Mindenki úgy emlékszik, hogy már volt itt

valaki, mikor ő ideért, ám ez a terület éjjel kivilágítatlan, a kavarodás és rémület pedig mindent átláthatatlanná tett. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy a holttestet végül csak egyetlen személy, bizonyos... – a detektív a jegyzeteibe pillantva bólintott – bizonyos John W. Coffey közelítette meg, így a nyomok...

– Coffey?! – kaptam fel a fejem. – Éppen ő? Megtennék, hogy behívják ide?

– Erre meg mi szükség? – kiáltott ismét Bailey felhorgadó indulattal.

– A művészeimet, ha egy mód van rá, hagyják békén! Nekik koncentrálniuk kell...

Tiltakozására azonban – ezt az impresszárió döbbenten látta – senki nem figyelt. Harry Forster a sátor bejáratához lépve váltott néhány szót a kollégájával, aki egy székesfővárosi rendőr társaságában vigyázott, nehogy valaki túl közel kerüljön a tetthelyhez.

– Mi történt azután, hogy a testre rátaláltak? – kérdezte Rudnay, aki Fröhlichkel együtt a legkésőbb érkezett, így továbbra sem látott világosan.

– Mr. Forster az összefutó éjszakai örök segítségével kordont vont a test köré, majd a raktárkocsiról elhozatta ezt a sátrat, hogy a tetthely még nagyobb biztonságban legyen – ragadtam magamhoz a szót. – Csak ezután küldött üzenetet a kapitányságra...

– Amit én ügyeletes detektívként hajnali öt óra tíz perckor vettem át – szólt közbe Makkay. – A riasztásra négy közrendőrrel kocsiba ültem és azonnal idehajtattam. Tettem ezt annak ellenére, hogy korábban egyértelmű utasítást kaptam, miszerint a Barnum és Bailey területét detektívként messze kerüljem el, mivel a Városi Tanács...

– Jó, köszönöm, ennyi elég! – torkolta le Rudnay dühös mordulással. – Mind tudjuk, miért volt érinthetetlen a cirkusz, ám a gyilkosság ténye a korábbi utasításokat semmissé tette. Most inkább a büntetetre figyelmezzünk, a többi nótát ráérünk holnap eldolaní. Engem inkább az érdekelne, hogy miért nem vizsgálták meg a tetthelyet, és mi okból kellett magammal hoznom Fröhlich urat?

– Első kérdésére én adok választ – készségeskedett Makkay. – A halottkém odakinn várakozik, ám a báróné ragaszkodott hozzá, hogy ő lehessen az első, aki a holttestet megvizsgálja.

– Mit nem hallok, Milike? – hült el a főkapitány. – Saját két kezével akar kutakodni egy... egy hullán?

– Ez a két kéz sem kényesebb, mint bárki másé – mosolyodtam el. – Ám mielőtt a törvény engedélyével hozzálátok a dologhoz, megkérdezném Fröhlich urat, elhozta-e, amit kértem?

A bűnügyi tudósító titokzatos mosollyal bölintott, majd átnyújtott egy, a zakója belső zsebéből előhúzott papirost. Gyorsan elolvastam a gépelt sorokat, majd a sarokba állított asztalkához léptem, amin vaskos könyv hevert.

– Elmagyarázná valaki, miféle hókuszpókusz folyik itt? – háborgott Rudnay.

– Ezt a jegyzéket – helyeztem tenyeremet a kézzel kitöltött rubrikák végtelen sorára – a cirkusz irodasátrából kértem kölcsön. Ebben pontosan követhető, hogy a Barnum és Bailey európai turnéja során mikor és mely boltokban helyezett ki plakátokat, a tulajnak cserébe két-két tiszteletjegyet adva.

– No és?! – türelmetlenkedett a főkapitány, ám én nem hagytam zavartatni magam, inkább a hullához léptem, és kiforgattam annak zsebeit. Ujjaim sokáig matattak a számtalan kacat között, míg végül rátaláltam egy gyűrött és koszos papirosra.

– Ahogy sejtettem – szóltam, miután belepillantottam a kézzel írt listába, majd felálltam, és az asztalra helyezett irományok fölé hajolva fűrgén egyeztetni kezdtem az adatokat. A művelet eltartott néhány percig, ám most senki nem mert közbeszólni, látván, hogy mennyire koncentrálok. – Meg is vagyunk, uraim! Örömmel jelentem, kedves Fröhlich, hogy a gyanúnk beigazolódott.

– Gyanú? – szólt Rudnay. – Miféle gyanú?

– Immár elárulhatom – mondta a hírlapíró –, hogy főszerkesztőm megbízásából hónapok óta egy egész Európán végighúzó, titokzatos betöréssorozat után nyomoztam. A külföldi sajtót olvasva feltűnt, hogy 1900 májusa óta egymáshoz igen hasonló bűnesetek történtek Németországon át egészen Ausztriáig, ám a tetteseket egyetlen alkalommal sem sikerült lefűlelni. Szerencsémre sokfelé akadnak jó kapcsolataim, így sikerült megszereznem a német és az osztrák császári

rendőrség jelentéseit is, melyeknek kivonatát az imént adtam át a báróné Őméltóságának.

– Nézzék ezt a három listát, uraim! – mutattam a vaskos jegyzékre, valamint a két papirosra. – A Fröhlich úrtól kapott jelentésben minden olyan bolt megtalálható, amit 1900 májusa óta azonos módszerrel, vagyis az üvegportálon vágott kicsiny lyuk segítségével fosztottak ki. Néhány jelentés azt is kiemeli, hogy a véletlen arra járó szemtanúk kísértetet, szellemet, sebesen suhanó holt lelket véltek látni a környéken.

– A Gazsi! – kiáltott fel döbbenten Rudnay. – Hiszen ő már nálunk is járt!

– Valóban! – biccentettem kurtán, ujjammal a vaskos könyvre koppintva. – A cirkusz jegyzékében az összes kifosztott bolt, mint plakátfogadó, szintén szerepel, továbbá a betörések dátuma minden alkalommal arra az időre esik, mikor a Barnum és Bailey épp ott vendégszerepelt.

– Ő volna hát Gazsi, a szellembetörő? – nézett a földön heverő hullára Rudnay.

– Aligha – mondtam. – Túl testes ahhoz, hogy a portálokon ejtett lyukakon be- és kimásszon. A zsebében talált lista, amin szintén a már feltört vagy még csak kiszemelt pesti boltok címe sorakozik, inkább azt sugallja, hogy ez az ipsisze a háttérből szervezte a betöréseket. Könnyen tehetette, mivel az illető megboldogult nem más, mint Paul Bork, a Barnum és Bailey plakátügynöke. Az ő feladata volt, hogy a reklamározó vonattal hetekkel a cirkusz előtt járva minden városban felkeresse azon üzleteket, melyek alkalmasak a plakátok befogadására, és megállapodjon a tulajjal. Eközben alkalma nyílt alaposan felmérni azon boltokat, melyeket érdemes lesz kifosztani, és amikor a trupp megérkezett, a bűntársával nyomban munkához is láttak. Még arra is volt gondjuk, hogy csupán olyan helyeken törjenek be, ahol a cirkusz több napig vendégszerepelt, így csökkentve a kockázatot, hiszen a nagyvárosokban néhány kósza betörés igazán nem nagy kunszt.

– Hallja-e, Mr. Bailey, jobban is megválogathatná az alkalmazottait – fölényeskedett Rudnay Béla, de mivel választ nem kapott, figyelme ismét a holttestre terelődött. – Sejtésem szerint a fickóval a bűntársa

végezhetett. Összevesztek a szajrén, aztán piff-puff! Mondhatni, szokványos eset.

– Ezt hinni csúf tévedés volna, Béla bátyám – mosolyogtam rá, szándékosan ütve meg bizalmasabb hangot, hogy elvegyem a kritika életét. – Nézzék csak a pisztolyt, ami kioltotta Bork életét! Most is ott hever az áldozattól alig két lépésre, ez az aprócska tény pedig arra utal, hogy a gyilkos a saját tettétől elborzadva pánikba esett és eldobta a fegyvert. Ilyen cselekedet vagy az érzékeny lelkületű férfiakra, vagy sokkal inkább a nőkre jellemző, akik hirtelen felindulásból ölnek, ám mindjárt meg is bánják a dolgot.

– Nos, ez igazán tetszetős kriminalisztikai elmélet, ám akkor sem több pusztá feltételezésnél – szólt csendesen Makkay.

– Magának tökéletesen igaza van, barátom – értettem egyet, és közelebb léptem a holttesthez. – Épp ezért hívnám fel a figyelmüket...

Ekkor nyílt szét a sátor ponyvaajtaja és penderült be rajta nem egészen önszántából egy vékonyka alak, kinek tekintete mindjárt a tetemre tévedt, s torkát olyasféle hang hagyta el, mintha azt kiáltaná:

– Gázsi!

Minden szempár döbbenten szegeződött John Coffey-ra, a „csontváz gigerlire”, aki remegő ajakkal, verejtéktől gyöngyöző homlokkal meredt Bork hullájára, azzal sem törődve, hogy a csokornyakkendője szánalmasan elcsavarodott.

– Hallották ezt? – kiáltott Rudnay Béla izgalmaiban magyarul, majd mindjárt angolra váltott. – Hallották, mit ordított ez a piperkőc? Gazsi! Igen, én tisztán értettem, mikor az imént azt mondta, Gazsi!

– Majdnem azt, Béla bátyám, de csak majdnem – helyesbítettem. – Amit Mr. Coffey az előbb kiáltott, a „gosh” szó volt, ami magyarul annyit tesz, hogy „az áldóját”, „a kutyafáját”, vagy ha tetszik, „a mindenségit neki”, és az amerikaiak ugyanakkor, ugyanúgy használják, mint mi, tehát megrökönyödésükben.

– Nem, nem, az nem lehet! – rázta a fejét makacsul a főkapitány. – A végén hallottam az „í”-t, amit elvinnyogott!

– Pontosan! – értettem ismét egyet. – Mr. Coffey rossz szokása, hogy rémületében vékonyka, vinnyogásra emlékeztető hangot hallasson. Így

lett a „gosh”-ból „Gazsi”, amit akkor éjjel a bolt tulajdonosa, akivel a peches srenker összetalálkozott, szintén keresztnévként értelmezett.

– Akkor hát ő volna a szellembetörő?! – vonta össze busa szemöldökét Rudnay. – Ez a pálcikaember?

– Épp itt a lényeg, főkapitány úr – mondta Fröhlich hírlapíró. – Ambrózy né öméltósága már régóta sejtí, hogy a tolvaj azért jár lepedőbe csavarva, mert bármilyen ruha csak akadályozná az üvegportálba vágott résen való átbújásban. Amikor dolgozott, egészen mezítelennek kellett lennie, így olykor meg is karcolta magát, itt-ott vércseppeket hagyva hátra, ahogy az a rendőrségi jelentésekben áll.

– Eleinte szegény borneói testvérekre gyanakodtam – vallottam be –, ám megismerve őket rögtön két tényező is a bűnösségük ellen szólt. Ad egy: Waino és Plutanor túl butácskák az ilyen feladathoz. Ad kettő: egyikük sem volt meghűlve, pedig aki télvíz idején Bécsben, vagy a mi dermesztő kora tavaszi éjszakáinkon egy szál lepedőben kóricál, egész biztos, hogy náthalázat kap. Így történt ez Mr. Coffey-val is, aki a császárvárosban hosszú hetekig betegeskedett, majd néhány napos pesti tartózkodás után megint folyvást az orrát törölgette és tüsszögött.

A jelenlévők oly mélyen belemerültek az okok és okozatok fejtegetésébe, hogy csupán most vették észre a közrendőrt, aki az imént bevezette Coffey-t, és még mindig a sátor bejáratában feszengett.

– Jelentenivalója van, Horowitz? – dörrent rá Makkay.

– Igenis, tisztelettel – húzta ki magát a rendőr, kezét sisakjához lendítve.

– Halljuk hát!

– Jelentem, a kért személyt előállítottam.

– Ezt látjuk.

– Továbbá még egy embert... akarom mondani női személyt, aki a társaságában volt, és igen gyanúsán viselkedett.

– Szóval gyanúsán? – fűzte egymásba két kezét a háta mögött a detektív. – Mégis mit takar ez pontosan, Horowitz őrmester?

– A csontvázembert a lakókocsija kabinjában találtuk meg, a nő viszont annak szekrényében gubbasztott, a kabátok mögött és – a közrendőr méretes vászontáskát helyezett a földre – ez volt az ölében.

– Hozzák be azt a nőt! – adta ki a parancsot Makkay, majd a poggyászhoz lépett és kinyitotta azt. – Oh, szent egek!

Coffey-n kívül, aki továbbra is némán, remegő ajakkal meredt a holttestre, mindenki más a táska tartalmát bámulta.

– Amennyire első pillantásra megállapítható, ez a Koronaherczeg utcai, valamint a Váczi- és Károly-körúti rablásokból származó szajré – jelentette ki Rudnay, mivel a pórul járt ékszerészek által leadott listákból több nyakékre, karperecre és brossra is ráismert.

– A hölgy pedig, aki a szekrény mélyére bújt – mondtam anélkül, hogy az épp bevezetett nőre néztem volna –, nem más, mint Caroline Enthus, Mr. Coffey állhatatos zaklatója! Vagy mondjak inkább szeretőt?

A férfiak hökkenten néztek a langaléta angol nőre, aki igencsak viharvert öltözkében, félrecsúszott kalapjának pereme alól vetett rájuk dacos pillantást.

– Ki ez a maskara? – kérdezte Bailey, majd szivarjával, mely időközben kialudt, a csontváz gigerlire bökött. – Ugye nem azt akarja mondani, John, hogy valóban maga követte el a betöréseket és lőtte le ezt az embert?

A piperkőc férfi szóra nyitotta a száját, majd hang nélkül összerogyott. Erre aztán Caroline Enthus félretaszította az őt kísérő rendőrt, és éles sikolyt hallatva Coffey mellé térdelt, ölébe véve annak madárfejét.

– Maguk semmit, de semmit nem értenek! – üvöltött Forsterre, aki közbe akart lépni, ám a nő eszelős tekintetét látva inkább meghátrált. Miss Enthus zsebkendőt rántott elő a ruhája ujjából, és törölgetni kezdte az eszméletlen gigerli homlokát, majd egy újabb váratlan sikoly kíséretében a holttestre mutatott, miközben gurgulázó hangon azt hörögte: – Ő a bűnös! Ő kényszerítette az én drágámat arra, hogy boltokat fosszon ki és a tehén felesége mellett maradjon! Gloucester óta járok a cirkusz nyomában. Igen! Gloucesterben bimbózott ki a mi szerelmünk, de az az ördögfattyá... Az a Bork nem engedte el a kedvesemet! Eleinte nem értettem, miért áll az utunkba, ám később... Oh, igen, később kifigyeltem a dolgokat!

Caroline Enthaus hátravetett fejfel kacagott, mire kalapja a földre hullt, ám ő ezt észre sem vette.

– Úgy követtem őket – zihálta tovább keserves vallomását –, mint az árnyék. Láttam, ahogy Bork éjjelente kilopja az én drágámat a cirkusból. Először Berlinben tette meg, aztán következett Drezda, Erfurt, Hannover, Düsseldorf, meg a többi nagyobb város. Mindig éjjél után keltek útra, kocsin közelítették meg a boltot, aztán az a gazember valami sötét kapualjban vagy sikátorban arra kényszerítette Johnt, hogy mezítelenre vetközzék, és egy szál lepedőben osonjon tovább a kihalt utcákon. Szegény, árva szerelmem vacogva, reszketve mászott be a kiszemelt üzlet üvegportálján, amire Bork korábban nyílást vágott, majd percekkel később ékszerekkel megrakodva jött elő.

– Miért nem értesítette a rendőrséget, asszonyom? – kérdezte Makkay, aki legalább annyira bírta az angol nyelvet, mint jómagam. Választ azonban így sem kapott, mivel a nő egyszerűen figyelmen kívül hagyta őt.

– Verte is! – üvöltött fel a vád dühödt angyalaként Miss Enthaus. – Strassburgban John csúnyán megvágta magát, miközben a boltból távozott, és ez végre felnyitotta a szemét. Akkor éjjel kijelentette, hogy többé nem hajlandó sehová betörni, mire Bork agyba-főbe verte. Én közbe akartam lépni, igen! Kész voltam kikaparni annak az aljas szörnyetegnek a szemét, de épp akkor néhány duhaj fickó, akik valami kocsmából tántorogtak hazafelé, megzavartak minket. Bork egyszerűen a vállára dobta Johnt, és mire a nyomukba eredhettem volna, már messze jártak. A múlt héten viszont...

Miss Enthaus csikorgó fogakkal meredt a holttestre, öklébe szorított zsebkendőjét rázva felé.

– Az elmúlt héten végre szemtől szemben álltam vele, és rá is támadtam nyomban, csakhogy ő erősebb volt...

– Ezt én is láttam – vetettem közbe szinte sűgva, nehogy a zavart elméjű nő vallomása megszakadjon.

– Olyan volt a marka, mint a vaskapocs – nyöszörögte Miss Enthaus. – És én tudtam... Ó igen, akkor már jól tudtam, hogy Johnnal csakis akkor egyesülhetünk a szerelem végtelen mámorában, ha megölöm őt.

A nő hirtelen a földön heverő revolver felé kapott, meg is fogta annak markolatát, ám felemelni már nem tudta azt, mivel Forster a fegyverre taposott.

– Úgy lőttem le a mocskot, ahogy apám annak idején a malmunk körül őgyelgő patkányokat! – nevetett fel ismét Miss Enthaus. – Ő halott, és mi végre szabadok vagyunk! Hallod, szerelmem, szabadok!

– Ebből elég! – szólt komoran Makkay. – Vigyék és tegyék fel a rabkocsira, ami a cirkusz kapuján kívül várakozik. Ügyeljenek, hogy mindig legyen mellette egy rendőr. Attól tartok, hogy ez a szerencsétlen még képes, és végez magával.

Mivel senkinek nem volt ellenvetése, Horowitz közrendőr és a társa, akit segítségül hívott, felnyalábolták a hevesen tiltakozó, rúgkapáló, szemérmetlen szitkokat köpködő Caroline Enthaut, majd a nő két karját hátracsavarva kicipeltek őt a sátorból.

– Elvitték végre? – sóhajtott fel ekkor John Coffey a földön fekvő. – Ugye nem látom többé? Mondják, hogy nem!

– A tárgyalására, mint tanút, biztos beidézik – mondta mélységes undorral Rudnay, miközben a csontváz gigerli talpra állt és porolgatni kezdte csíkos nadrágját.

– Álljunk meg egy szóra, uraim! – emelte fel a kezét Bailey. – Miféle tárgyalásról van itt szó?

– Természetesen Mr. Coffey bűnperéről, melynek végén sok év börtönt kap majd, mint betörő – válaszolta Makkay kissé csodálkozva, hogy ezt még magyarázni kell.

– Well! – bólintott halálos nyugalommal az impresszárió. – Csakhogy nem lesz semmiféle tárgyalás!

– Ezt meg hogy érti, miszter, ha szabad kérdenem?! – fordult felé döbbenten Rudnay Béla. – Épp most bizonyosodott be a fickó bűnössége! Még a nőjét is elfogtuk a szekrénye mélyén, ölében a lopott holmival!

– Ez, kérem, súlyos tévedés! – emelte fel pálcikaujját a csontváz gigerli bocsánatkérőn. – Miss Enthaut valóban én rejtettem az ékszerek mellé, de csak azért, mert félttem tőle. Szemtánúja voltam annak, ahogy Borkot lelőtte, s aztán rám csimpaszkodott, mondván, szökjünk meg a feleségem és a törvény elől. Mary szerencséjére Bécsben maradt, ő

ugyanis nem bírja elviselni az ilyen poros kisvárosokat, mint a maguk Pestje, így a hölgyet a kabinomba vittem és a szekrénybe zártam. Kérdezzék csak meg a rendőreiket, rá volt-e fordítva a kulcs, vagy sem!

– Mégis miféle szándék vezérelte? – meredt rá Makkay. – Tán meg akarta várni, míg belőle is magához hasonló csontváz lesz?

– Oh nem, dehogy, isten mentsen! – kacarászott idegesen John Coffey. – Én szelíd ember vagyok, ezt a cirkusznál bárki igazolhatja. Egyszerűen csak... Nos, meg akartam várni, míg minden elcsitul, s aztán kidobattam volna szegényt az örökkel. Igen, azt hiszem, valami ilyesmit akartam tenni. Tudják, ha nincs mellettem az én Marym, olyan elveszetté és tanácstalanná válok. Azok az ékszerek is... Hát nem elfelejtettem, hogy pont oda vannak elrejtve, ahová Caroline-t zártam? Mit tegyünk, én már csak ilyen kelekótya vagyok.

– Kelekótya, well, de számomra az egyik legértékesebb műsorszám – lépett a csontváz gigerli mellé Bailey, óvatosan ölelve át a törékeny férfi vállát. – Épp ezért mondtam az imént, hogy nem lesz semmiféle tárgyalás!

– Továbbra sem értem... – szólt a főkapitány, ám ekkor az impresszárió két ujját az ajkai közé illesztve éleset füttyentett, mire a sátor hátsó része szétnyílt, s a résen át egy pofaszakállas férfi lépett be.

– Parancsol, uram?

– Örülök, hogy látom, *Schaeffer*¹⁷⁶ – mosolygott rá a cirkuszigazgató. – Elhozta a megállapodást, amit kértem?

– Természetesen, Mr. Bailey – szólt a férfi, s már nyújtotta is a vaskos hivatali papírra írt, többszörös pecséttel ellátott irományt a főnökének, aki azonban Rudnay felé terelte a mozdulatát.

– Ne nekem adja – mondta, s tekintetében a jól kivitelezett és máris megnyert játék öröme csillant. – Én tudom, mi áll benne, a főkapitány úr számára viszont bizonyára nagy meglepetés lesz.

Schaeffer átnyújtotta a papirost, majd az impresszárió intésére a hátsó bejáraton át sietve elhagyta a sátrat. Rudnay Béla többször is elolvasta a megállapodást, mely a Barnum és Bailey, valamint a Magyar Királyi Belügyminisztérium között kötöttet, s afféle „biankó” szerződés

¹⁷⁶ **Edward H. Schaeffer** a Barnum & Bailey hálókocsik szuperintendánsa.

volt, melynek értelmében a cirkusz kiemelt művészeit – és itt vagy ötven név következett, köztük John Coffey-é – semmiféle büntetésért (kivételt képez a gyilkosság és a gyermekek megrontása) az Osztrák-Magyar Monarchia területén tartóztatni, perbe fogni, elítélni nem lehet. Ha mégis bekövetkezne ilyen eset – szólt a Plósz Sándor igazságügyminiszter által aláírt okirat –, a vándorcirkusz tulajdonosai meghatározott, igen magas összeget kötelesek fizetni a magyar államnak, amiért cserébe az eltussolja az ügyet.

A főkapitány szó nélkül adta vissza Bailey-nek a papírt.

– Mr. Coffey szabad – mondta aztán, és hátralépett.

– No de mégis milyen alapon? – kiáltott Fröhlich felháborodva, ám Rudnay úgy üvöltött rá, hogy a hírlapíró belesápadt.

– Semmi köze hozzá, érti?! Sem magának, sem senki másnak! Ez, kérem, mostantól államtitok! – A főkapitány lecsendesedve a vászontáska felé intett. – Az ékszereket persze lefoglaljuk, leltárba vesszük, és visszaszolgáltatjuk jogos tulajdonosaiknak.

– Nincs meg már mind – cincogta a csontváz gigerli bűnbánóan. – Amit korábban loptunk, azt Bork javarészt pénzzé tette és nőkre, italra szórta, én pedig... Nos, én a részemet Marynek adtam, abból vásárolgat most Bécsben.

– Ha nem tévedek, mi épp egy beismerést hallottunk! – mondta Makkay óvatosan, ám Rudnay őt sem kímélte.

– Maga, detektív, nem hallott semmit! Ez parancs!

A sátorban kínos csend támadt, amit végül én törtem meg.

– Ezek szerint az egyik üggyel végeztünk is.

– *Egyik* ügy?! – fordult felém minden szempár, habár a kérdést hangosan csak a főkapitány mondta ki. – Talán van másik is?

– A betörések és a plakátmester meggyilkolásának esete immár világos – feleltem oly könnyed, csilingelő hangon, amitől bárki szíve meglágyult volna: legalábbis így reméltem. – Még akkor is az, drága Béla bácsi, ha magasabb érdekek miatt Mr. Coffey szerepét eltussolják. Ám ami a Madame Orlócy ellen elkövetett gyilkossági kísérleteket illeti...

A fővárosi halottkém a sátor előtt még további fél órát rugdalta mérgében a port, amiért nem engedik be a hullához, pedig a

boncteremben is akadna elég dolga. Végül összeszedve minden dühét és bátorságát, félreparancsolta útjából a megszeppent rendőrt, és felemelte a bejárat ponyváját – odabenn azonban Mr. Borkon és az őt lassan körüldöngő legyeken kívül senki nem tartózkodott.

Hangay Emma a *Henry puska*¹⁷⁷ fekete csőtorkolatába nézett, majd tekintetét egyenesen a fegyvert tartó férfira emelte.

– Mi a szándéka velünk, miszter? – kérdezte hűvösen.

– Úgy vélem, hölgyeim, jobban teszik, ha engedelmeskednek nekem – mondta a fickó ostoba, lipóti ápoltakra jellemző, meg-megránduló vigyorral.

A nevezett hölgyek hárman voltak, és fél órával korábban még látszólag békésen, valójában viszont igen zaklatott lelkiállapotban teázgattak Madame Orlócy kabinjában.

– Beszélned kell, Annie – mondta akkor a „mágnetikus csoda”, csészéjét hangos csörrenéssel téve le a tálcára, mely az ablak alatti lehajtható asztalkán állt. – A kis Ambrózy báróné most épp az éjszakai lövöldözés ügyében jár el, de...

– Ahhoz semmi közöm! – kapta fel a fejét Annie Jones, idegesen babrálva ölébe fektetett, dús szakállzuhatagát. – Esküszöm, nem tettem semmit... semmi rosszat az éjjel!

– Ma talán nem – szólt Emma, kinek egész testtartása, egyenes háta, felvetett álla, sőt, még delejes pillantása is, amivel a szakállas nőt vizslatta, acélhideg elszántságról tanúskodott. – Annyit azonban már tudunk, hogy Madame Orlócyt... Vagy miként itt, a Barnumban

¹⁷⁷ A **Henry ismétlőpuska**, vagy ahogy a westernfilmekből ismerjük, a **Winchester** karabély Benjamin Tyler Henry (1821-1898) találmánya, mely forradalmasította a lőfegyvereket. Míg az addig használt előltöltős puskákat egyetlen lövés után majd' egy percre tartott újratölteni, a Henry 5 perc 45 másodperc alatt, újratöltés nélkül, 120 lövést tudott leadni. Első példány 1860-ban készült el.

ismerik, Miss Zolinót azért akarták megölni, mert összetévesztették veled!

– Még hogy velem?! – Annie Jones rosszul megjátszott hitetlenkedéssel fektette tenyerét keble fölé a szakállára. – Ezt ti sem gondolhatjátok komolyan, kedveseim! Még ha azt mondanátok, hogy valami kóbor hegyi pásztorral, barlangi remetével kevert össze valaki, talán elhinném, no de Gizellával, aki maga a nőiesség...! Nem, ez nevetséges!

– Egyikünk sem nevet, drágám – figyelmeztette Orlócy asszony. – Annyit már tudunk, hogy a kabátomról te vesztetted el a bojtot, amit Edward Stock Pinkerton-ügynök megtalált, majd Töröcsik bácsihoz vitt, mert kíváncsi volt, hogy kié.

– A Barnum kelléke se gyanútlanul meg is mondta neki – folytatta a nővérem –, hogy olyan ódivatú holmit, amin bíborveres bojtok fityegnek, a cirkuszban egyedül Miss Zolinón látott. Innentől kezdve Stock már tudta, hogy hívják azt, akit keres.

– Keres? – hadonászott mindkét kezével Annie Jones, és közben zavartan kacarászott. – Ugyan miért kereste volna őt?

– Mert akkor éjjel, amikor a bojt leszakadt, a kabátot viselő személy, vagyis te, drágám, láttál, hallottál vagy tettél valamit, amit nem kellett volna! – Madame Orlócy, miközben beszélt, egyre közelebb hajolt a vele szemben ülő barátnéjához, olyannyira, hogy végül az orra már-már hozzáért annak dús arcszőrzetéhez. – Ki vele, aranyom, mi történt Münchenben, különben...!

– Különben Ambrózy báróné és a rendőrség fog kihallgatni – ragadta meg Emma a „mágnetikus csoda” vállát, hogy visszahúzza őt az útiládjára, amin addig ült. – Hidd el, kedves Annie, hogy a magyar detektívek nem lesznek olyan türelmesek, mint mi, és a börtöncelláinkban sem angolkisasszonyoknál nevelkedett úrlányok közé kerülne!

– Ha egyáltalán a női részlegbe tesznek! – villant gonosz mód Orlócy asszony tekintete. – Mert ugye a szakállad miatt könnyen előfordulhat...

– Jól van, elég! – kiáltott magasba szökő, éles sikolyra emlékeztető hangon Annie Jones. – Beszélek, csak ne... Ne adjatok át az itteni

barbár rendőrségnek! Münchenben kezdődött minden, ez igaz. Késő éjjelig mulattam valami ócska lebuiban. Italra volt szükségem, hogy ne fájjon a magány, amit William, a férjem elvesztése okozott. Sok italra! Csakhogy a pénzem hamar elfogyott, és – a szakállas asszony keserű nevetést hallatott – nekem még az a lehetőség sem adatott meg, hogy a nők legősibb foglalkozását űzve szerezzek némi borraivalót. Kivert kutyaként, túl hamar józanodva tértem vissza a cirkuszba, és akkor... igen, akkor hallottam meg őket! Bailey kocsijától nem messze, a ponyvákkal takart római szekerek mögött beszélgettek. Persze eszembe sem jutott volna kihallgatni őket, ha nem üti meg a fületem az a részegítő néhány szó. Az egyikük fojtott hangon, de igen vidáman azt mondta: „Íme, uraim, ez itt kereken 1400 császári aranymárka, a mai tiszta bevételünk.”

– Láttad őket? – kérdezte Orlócy asszony ridegen.

– A bolondok teljes biztonságban érezték magukat, hiszen hajnali háromkor csak a cirkusz őrei vannak talpon, és azok is a vasúti kocsikat meg a kerítésekkel ügyelik – hadarta haját sodorgatva Annie Jones, mint aki saját emlékeitől transzba esett. – A közeli villanyos lámpa fénye elérte őket, így egy kivételével mindet felismertem.

– Kik voltak azok? – szólt Emma, feltűnés nélkül véve elő apró jegyzetfüzetét és ceruzáját, amit épp hasonló helyzetekre kapott tőlem.

– William Vogt segédpénztáros, Edward Schaeffer hálókocsi-felügyelő és az a bizonyos Edward Stock, a Pinkerton-ügynök. A negyedik alak... Nos, őt nem láttam, mert árnyékban állt és egyetlen szót sem szólt. Arról beszéltek, hogy „remekül megy a biznisz, senki nem sejt semmit, és a láda is tökéletesen bevált”.

– Miféle láda?

– Arról fogalmam sincs – vont vállat Annie Jones. – Számomra akkor éjjel csupán annyi vált világossá, hogy azok négyen már jó ideje síbolják a Barnum és Bailey mindennapi bevételét. Mindig meghatározott százalékot emelnek le belőle, ám elképzelni sem tudom, hogy játszották ki a szigorú ellenőrzést. A pénzt börtáskában vitték a találkozóra, ahol Schaeffer megőrzésre átvette és magával vitte azt.

– Mi történt még akkor éjjel? – pattant le Orlócy asszony ajkáról a következő kérdés. – Hogyan vesztetted el a bojtomat?

– Észrevettek. – A szakállas nő az emléktől egész testében megremegett. – Vogt szólt a többieknek, hogy valaki áll a szekerek mögött. Stock és Schaeffer pedig azonnal a nyomomba eredtek. Futottam, ahogy bírtam, közben az az átkozott bojt valahogy leszakadt és... A többit már tudjátok.

– Éppen hogy nem tudjuk! – mondta Emma. – Az persze világos, hogy Stock megtalálta és Töröcsik bácsihoz vitte a bojtot, így szerevve meg a téves információt, hogy Gizella hallgatta ki őket akkor éjjel.

– Igen – meresztett csodálkozó tekintetet az őt vallatókra Annie Jones. – Gondolom, ezért akarták szegényt megölni.

– Frászkarikát! – szaladt ki nővérem száján a magyaros indulat, amiből a szakállas nő persze csak a haragot érezte. – Öntsünk végre tiszta vizet a pohárba, Annie! Elég a mismásolásból! Stockot tavaly november 9-én Landshutban meggyilkolták, és a tettes te voltál, drágám!

Emma a füzetlapok közül apró borítékot húzott elő, és felnyitva azt, tartalmát a tálcára szórta. A kiürült csészék között néhány rendkívül hosszú, hajnak mégis túl durva, összetekert szőrszál hevert.

– A haldokló Stock – mondta a nővérem – azt motyogta: „szoknya... szoknya... hamis”, és közben belemarkolt Forster ügynök zsebébe, mintha kinyájában le akarná azt tépni. Csakhogy nem a szenvedés váltotta ki belőle ezt a kétségbeesett mozdulatot, hanem az a szándék, hogy bizonyítékot nyújtson a gyilkosa ellen! A húgom előkerestette Mr. Forsterrel az öltönyt, amit akkor éjjel viselt, és ezt találta a zsebében.

Emma két ujjá közé csippentette és kiegyenesítette a szőrszálakat.

– Felismered a szakálladból származó szálakat, vagy tartsam közelebb?

– Jól van, elég, nem bírom tovább! – kiáltotta Annie Jones, eltaszítva magától a nővérem kezét. – Én voltam, én lőttem le őt!

– Miért?

– Önvédelemből, esküszöm! Rám támadt, mikor a pénzért mentem...

– Pénzért? Ezek szerint tudtad, hol rejtegetik!

– Igen. Vagyis nem! Félreértitek. Én... Én megszaroltam őket. Igen, még Münchenben eljuttattam egy levelet Vogtnak, amiben leírtam, hogy tudok az üzelveikről, de hajlandó vagyok hallgatni, ha az általam

meghatározott helyen valamicske pénzt... Tényleg nem sokat, csupán ötszáz aranymárkát! Mi az nekik? Hát nem?! Rongyos ötszáz márka! Azt írtam, tegyék Landshutban a kovácsok egymásra halmozott zsákjai közé, és jelöljék meg a pontos helyet piros zsinaggal.

– Pénz helyett azonban Stock várt rád, igaz?! – tippelt Orlócy asszony.

– Nem egészen – rázta a fejét Annie Jones. – A pénz ott volt maradéktalanul, igen. Persze nem én magam mentem érte, mert félttem, hogy elkapnak. Azt a két kis bolondot, Wainót és Plutanort vettem rá a „kincskeresésre”, és ők egy-egy szem bonbonért boldogan teljesítették a feladatot. Azt azonban egyikük sem vette észre, hogy Stock követte őket, és miután átadva nekem a borítékot, elfutottak, az a részeg disznó rám támadt.

– Dulakodtatok – bólíntott a „mágnetikus csoda”, mintha maga is szemtanúja lett volna az eseményeknek. – Akkor tépte meg a szakálladat, te pedig lelőtted!

– Még a férjemtől kaptam azt a kis női revolvert, ami akkor éjjel megmentette az életemet – felelte Annie Jones megbocsátásért esdeklő tekintettel, ám a két hölgy, akiket korábban a barátnőinek tudhatott, most iszonyodva nézett rá. – Stock meg akart ölni! A banda többi tagja hajlandó volt fizetni a hallgatásomért, de az az örült... Ő berúgott és részeg dühében úgy határozott, hogy végez velem.

Kínos csend állt be, amit csupán a lakókocsin kívülről érkező, a cirkusz szorgos mindennapjait kísérő zajok zavartak meg olykor.

– Mi történt ezután? – szólt végül száraz, tárgyilagos hangon Emma.

– Stock halálát Mr. Bailey eltussolta, mert ártott volna a cirkusz hírnevének – felelte Annie Jones lehajtva a fejét. – Továbbmentünk Bécsbe, és ott töltöttük a téli szezont.

– Te pedig tovább zsaroltad a banda megmaradt tagjait – szűrte fogai közt a szavakat Orlócy asszony, akit épp csak szét nem vetett a düh.

– Bécs sokkal drágább volt, mint gondoltam – motyogta a szakállas nő. – Az ötszáz márka hamar elolvadt, és újra rám telepedett a fájdalom.

– Hát ezt nem hiszem el! – kiáltotta a „mágnetikus csoda”, felugorván a helyéről, hogy a bensőjét feszítő haragnak több teret adjon.

– És én még segíteni próbáltam rajtad, miközben te hajszál híján megölettél!

– Nem tudtam, hogy a banda azt hiszi, te zsarolod őket – próbált védekezni Annie. – Stock halála után minden alkalommal gond nélkül kifizették, amit kértem.

– Minden alkalommal?! – kerekedett el Orlócy asszony szeme, és orcáin lázrózsák nyíltak. – Mégis hányszor zsaroltad meg azokat a nyomorultakat?

– Úgy ötször vagy hatszor – vonogatta a vállát Annie Jones, mint valami dacos bakfisi, ami meglehetősen különös látvány volt, tekintve öléig érő szakállát és dús bajuszát. – Mindig Wainót és Plutanort küldtem el a csomagért, kivéve a legutóbbi alkalmat, mikor...

– Márikára esett a választásod – mondta Emma. – Miért?

– Mr. Warner, a kis borneói vademberek menedzsere kezdett rám ferde szemmel nézni, amiért a neveltjei folyvást köröttem nyüzsögnek bonbont kuncsorogva. Ebbe az idegen, vad magyar városba egyébként se szívesen küldtem volna ki a két kis szerencsétlent, nehogy bajuk essék.

– Hirtelen milyen felelősségteljes lettél – jegyezte meg csípősen Orlócy asszony, majd vasmarkával karon ragadva Annie Jonest, talpra rántotta őt. – Na jó, akkor hát gyerünk!

– Hová? – rémült meg a szakállas nő.

– Szerintem pontosan tudod, mit kell tenned – felelte a „mágnetikus csoda”. – Most velünk jössz Mr. Bailey-hez, és neki is elmondasz mindent!

– Meg kéne várnunk Milit – vélte Emma, miközben eltette a Harry Forster zakózsebében talált szőrszálakat és a jegyzetfüzetét, ceruzáját is.

– Természetesen megvárjuk, de nem itt, inkább az impresszárió kocsijában – intett az ajtó felé Madame Orlócy. – Úgy hiszem, most ő is az éjszakai lövöldözés helyszínén lehet, de amint ott végeznek, mind vissza fognak térni Mr. Bailey kocsijába.

– Ami szemközt, a tér túloldalán van – próbálkozott újra a nővérem –, így akár itt is megvárhatnánk őket.

– Nem! – közölte megmásíthatatlan szándékát a „mágnetikus csoda”, majd a rémült Annie Jonest a kabinajtó felé taszítva, ékes magyar

nyelven káromkodva még hozzátette: – Ennek a lóhágtá ragyaverésnek egyszer és mindenkorra véget akarok vetni!

Így került végül a három hölgy a Henry karabély csöve elé, mivel Bailey fényűző lakókocsijába lépve az impresszárió helyett Vogt, Schaeffer és Inzsol urak fogadták őket.

– Hát maga is közéjük tartozik?! – meredt a magyar pincérre döbbsen Emma, hisz jól emlékezett a férjára, aki a merénylet után segített neki ellátni a sebesült Madame Orlócyt. – Tehát nem véletlenül volt épp kéznél a különlegességek sátrában!

– Ha kegyed nem tüsténkedik ott, a második döfésed halálos lett volna – vicsorgott a leányra dühödt Inzsol. – A sikátorban elvitettem a dolgot, de a pódiumon, abban az örült kavarodásban senki nem vette volna észre, ha újra megszúrom a nőt.

A férfiak épp a lopott pénzt – amit a lakókocsi felügyelője rendkívül szellemes és pimasz módon épp Mr. Bailey orra elé, a cipőszekrény titkos rekeszébe rejtett el! – rakták át zsákokba. Negyedik társuk az impresszárió hálókabinjában matatott, és úgy tűnt, esze ágában sincs előjönni.

– Lőjük le őket, aztán pucolás! – javasolta Inzsol, mire Vogt lesújtó pillantást vetett a magyar pincérre.

– A durranásokról meg majd azt mondjuk, hogy kínai petárdákkal játszottunk, mert olyan fene jó a kedvünk, nem igaz?! – kérdezte maró gúnnyal.

– Rendben – toporgott kínjában a pincér, kezében hatlövetű revolverrel, amire semmi szükség nem volt, hiszen a nőt Schaeffer tartotta sakkban a karabéllyal. – Akkor kitöröm a nyakukat!

– Amíg egyikünkkel végez, a másik kettő sikoltozhat egy keveset? – kérdezte Emma, Vogt iménti hanghordozását utánozva.

– Hallgatóságunk biztos akadna – biccentett az ablak felé Orlócy asszony, mire mindenki az általa jelzett irányba fordult.

Odakinn, a sátrak közti széles, poros úton Mr. Bailey igyekezett egyenest a lakókocsija felé, nyomában velem, Harry Forsterrel és más egyenruhás, valamint civil férfiakkal.

– *Oh shit*¹⁷⁸, ez csapda! – káromkodta el magát Schaeffer, és mielőtt bárki megállíthatta volna, a karabélyt elfordítva kilőtt az ablakon.

Tisztán hallottam a fülem mellett elsüvítő golyó szisszenését, majd a fájdalmas kiáltást a hátam mögött. Mikor megpördültem, annyit még volt érkezésem látni, hogy Fröhlich hírlapíró hatalmas teste a földnek csapódik, ám a következő pillanatban valaki ellenállhatatlan erővel ölelte át a derekamat és rántott be az egyik lakókocsi mögé.

– Fedezékbe! – üvöltötte Harry Forster a fülemtől alig félarasznyira.
– Mindenki hasra! Mr. Bailey kocsijából lőnek!

– Befejezné az óbégatást, miszter?! – ripakodtam rá, kiszabadítva derekamat a pinkerton szorításából. – Egészen megsüketít!

Forster pajkos vigyort vetett rám, majd kiugrott a fedezékből, és a nyílt terepen heverő Fröhlichhez rohant. A lakókocsiból újra tüzelni kezdtek. A becsapódó golyók nyomán földgejzírek csaptak fel a sebesült és menekítője körül. A pinkerton megragadta a hírlapíró zakóját, és vonszolni kezdte őt a kissé távolabb álló, ponyvával takart római harci kocsik felé. Hirtelen Makkay detektív bukkant fel a semmiből, és revolverével három gyors lövést adott le Bailey mozgó irodájának irányába.

A Henry karabély néhány pillanatra elhallgatott, és ez épp elég volt arra, hogy Harry Forster a japáni Nanakusa csoport lakókocsija mögé érjen, magával rángatva a pórul járt hírlapírót, aki jobb kezével a bal vállát markolta, és ujjai közül vérpatak csordogált.

– Tűszaink vannak! – hallatszott ekkor a kiáltás, mire a cirkusz impresszáriója, megfeledezve minden óvatosságról, kilépett fedezékéből és irtózatossal bődült.

– Maga az, Schaeffer? Felismerem a hangját! Mondja, mégis mi a fenét...?

¹⁷⁸ Oh, a szarba! (amerikai káromkodás)

A Henry karabély ismét megszólalt, gyors egymásutánban négy lövést adva le. Rudnay főkapitány kinyúlt a Farally zenekar gördülő lakhelye mögül, és még időben maga mellé rántotta Mr. Bailey-t.

– Ez innentől nem cirkuszi, inkább rendőrségi ügy! – sisteregte a szabadulni akaró impresszáriónak, ám zaklatottságában mondanóját németül adta elő. Bailey kérdően nézett rá, nem értve, mit akar tőle a főkapitány, de mielőtt tisztázhatták volna a félreértést, a lakókocsi felől újabb kiáltás harsant.

– Ha nem teljesítik a követeléseinket, kivégezzük a túszoikat! – ordította Schaeffer.

Én a földön ülve, hátamat a freak show egyik színesre pingált lakókocsijának támasztva próbáltam összeszedni a gondolataimat. Alig tíz perce még a Bork holtteste fölé kifeszített sátorban voltunk, ahol szép sorjában elmondtam, mit sikerült megtudnom a Madame Orlócy alias Miss Zolino ellen végrehajtott gyilkossági kísérletek hátteréről. Az aprócska tények és feltételezések meglehetősen szármalmas halmaza egyedül Mr. Bailey és Fröhlich hírlapíró számára jelentettek újdonságot, hiszen a titokzatos ügyről korábban Makkay detektívvel, Rudnay főkapitánnyal és persze Harry Forsterrel is beszéltem már.

– Az ügy kulcsa Annie Jones – szögeztem le, mire a cirkusz impresszáriójának arca idegesen megrándult. – Még magam sem tudom pontosan, hogy a hölgy milyen szerepet játszik ebben a szörnyű kavarodásban, mert a lövés, ami végzett Mr. Borkkal, megakadályozta, hogy kiszedjük belőle a teljes igazságot, ám ha jól sejtem, a nővérem és Madame Orlócy épp ezekben a percekben bírják rá a vallomásra.

– Akkor hát gyerünk oda! – javasolta Rudnay főkapitány, akinek immár rettentő mód elege volt a Barnum és Bailey szemfényvesztő világából. – Mihamarább pontot teszünk az ügy végére, annál jobb! Szólok a halottkémnek, hogy átveheti a hullát és...

– Bocsánat! – Szólalt meg ekkor John Coffey, akiről közben mindenki megfeledkezett.

– Maga még mindig itt van? – csodálkozott rá Rudnay. – Hisz már mondtam, hogy szabadon elmehet!

– Igenis, kérem, de – a gigerli madárcsontú ujsa a sátor hátsó bejárata felé mutatott – úgy hiszem, váratlan vendégek érkeztek.

A tétován emelkedő ponyva mögül előbb két lakli kölyök – egyik görbe hátú, kajla, a másik puhány, pattanásos képű kamasz – bukkant elő. Rémült tekintetükön látszott, hogy legszívesebben azonnal kereket oldának, ám a mögöttük érkező, tizenkét éves forma gyerek kíméletlenül beljebb taszította őket.

– Cs'k'lom – szólt a kicsi magyarul.

– Hát ti meg ki az ördög fattyai vagytok? – dörrent rájuk Makkay detektív, ám mielőtt bármelyik gyerek válaszolhatott volna, a megszeppent kölkök mellé állva szóltam.

– Uraim, engedjék meg, hogy bemutassam önöknek Domonkos Lajos cipészinast – mutattam az apróságra –, Herényi János bolti szolgát – nevét hallva a lakli idétlen vigyorral húzta ki magát – és Valusek József reálgimnáziumi tanulót – aki mélyen meghajolt.

– Én esküszöm a mamám életére, hogy nem tudtam, mi van a bagóban! – hadarta nagy igyekezetében levegő után kapkodva a gyerek, kinek kerek arcát nemcsak elvakart pattanások, de szeplők is tarkították.

Rudnay teljességgel összezavarodva bámult a három kölkre, majd hozzám fordult.

– Ez meg mi a kórság akar lenni? Kegyed ismeri ezeket a csibézereket?

– Eddig csupán látásból volt szerencsém az uracsokhoz – ismertem be. – Korábban többször is meg-megpillantottam őket a konyhasátor környékén, ahol munkát vállaltak, a nevüket pedig a tegnapi Budapesti Hírlap közölte le.

– Hallod ezt, Péter! – lökte hátba idegesen röhincselve a kisfiút kajla társa. – A lapokban is ki lettünk szerkesztve, te ló!

Bármilyen különös, úgy tűnt, hogy a háromfős banda vezére épp a legkisebb legény, aki termetre ugyan jócskán elmaradt a társaitól, ám észben messze megelőzte őket.

– Pofádat befogod, Grizi! – szólt hátra a vezetéskéneve után Péternek csúfolt fiúcska, majd tündérien ártatlan szemekkel nézett fel rám. – Folyton csak grízes tésztát zabálna, azért hívjuk így.

– Én meg a Beja vagyok – jegyezte meg csendesen a harmadik, hisz ő sem szeretett volna kimaradni a jasszneves bemutatkozásból. – Merthogy a törvényes nevem Herényi János, ezért...

– Kuss! – súgta szelíden Páter, majd ismét rám pillantott. – Tessék nekik elnézni, hogy mindenbe beledumálnak, de hát alapost összehajtogatják magukat. Szóval a kisasszony tényleg, de istenuccse, olvasott rólunk a lapokban?

– Asszony vagyok – javítottam ki az ámuló gyereket, miközben leguggoltam mellé, és a dekoltázsomból összehajtogatott újságvágást húztam elő. – Mivel sejtettem, hogy a cikk rólatok szól, el is tettem. Parancsolj!

A három gyerek izgatottan hajolt a rövidke cikk fölé, amely így szólt:

– Eltűntek. Domonkos Lajos tizenkét éves cipészinás (Rombach-utca 2. számú lakásáról), Berényi János boltiszolga (Izabella-utca 29.) és Valusek József tizennégy esztendőes tanuló.¹⁷⁹

– Csak ennyi? – húzta el a száját Páter, ami az aprócska gyerektől igen szokatlan és épp ezért mulatságos gesztus volt. – Miért nem szerkesztették ki azt is, hogy síró szüleink összetört szívvel várnak haza minket, és a büntetést, ha megkerülünk, örömmel elengedik?

– Én árva vagyok! – jegyezte meg Beja, a bolti szolgál. – Épp ezért akartam cirkuszos lenni, de most már látom, hogy az egész egy *Dreck*¹⁸⁰. Szóval köszöntem szépen, de inkább megyek vissza a Weisz bácsi fűszerüzletébe!

– Te voltál! – mutatott ekkor Makkay detektív Grizire, aki azonnal hátrahőkölt. – Igen, igen! Már mindent értek! Te vitted a mérgezett bagót Glicerer Ferencnek!

– Ha most asztat mondja az úr, hogy le vagyok érte tartóztatva – szólt elszántan a pufók gyerek –, akkor én a Dunába vetem magamat, aztán majd a maga lelkén száradok meg!

¹⁷⁹ Megjelent a *Budapesti Hírlap* 1901. április 20-i számában.

¹⁸⁰ kaka, szar (német)

– Nyugalom! – emeltem fel a hangom. – Egyikőtök sem lesz letartóztatva.

– Már miért is volna?! – tárta szét a karját cinikus fintorral Rudnay Béla. – Ez már csak egy ilyen nap! Sorra leplezzük le a bűnözőket, de valahogy végül egyik sem kerül vasba!

Nem törődtem a főkapitány sértett háborgásával, inkább a kisfiúhoz fordultam.

– Ti hárman régtől fogva jó barátok vagytok, igaz? – kérdeztem.

– A *Muziban*¹⁸¹ úgy ismernek minket, mint a Piszkos *Triumvirek*¹⁸² – bólíntott büszkén Páter.

– Szép, komoly bandanév – ismertem el, és közben valahogy sikerült elfojtanom a mosolyomat. – Azért szöktetek meg otthonról, hogy a Barnumhoz szegődjetek?

– Előbb csak a műsort akartuk látni, de nem volt rá pénzünk – felelte az apró kölkök. – Beszöktünk, munkát vállaltunk a konyhán, de végül az a piszok pincér...

– Inzsol Sándor!

– Ő, hogy a rák pengetne néhányat a máján! – bólogatott buzgón Beja. – Az a *ripők*¹⁸³ pofa előbb mindenféle piszokságokat követelt tőlünk...

– Miféléket?

– Leginkább aztat, hogy hallgatózzunk kegyedék után és lessük ki minden léptüket.

– Rád emlékszem is a Városligetből – mutattam egyikükre. – A Barokaldi körül ólálkodtál, és kihallgattad, mit beszélünk meg Glicererrel.

¹⁸¹ A Múzeumkert a Magyar Nemzeti Múzeumot övező angolpark, mely népszerű játszóhelye volt a korabeli kölyökbandáknak. (l. Pásztor Árpád: *Muzi* c. regényét)

¹⁸² A triumvirátus (latin) szó jelentése: három ember szövetsége.

¹⁸³ kötekedő, erőszakos ember (korabeli tolvajszleng)

– Ne tesszen rám haragudni a méltóságának – vonogatta a vállát Beja.
– Mi akkor még nem sejtettük, hogy mekkora svihák az az Inzsol, de aztán majdnem megfojtotta a Grizit!

Nekem is csak most tűnt fel, hogy Valusek, a reálgimnáziumi tanuló folyvást a kabátja hajtókáját igazgatja, azzal próbálván eltakarni a nyakán virító, percről percre egyre sötétebb véraláfutásokat.

– Hiszen ez egészen friss! – állapította meg Makkay detektív, miután a fiú hajlandó volt végre mindenki előtt feltárni a sérüléseit.

– Alig egy órája történt – suttogetta Grizi, mintha neki kéne szégyenkeznie a dolog miatt. – Becsalt az a mocskok a raktársátor mögé, aztán nekem esett. Ha a haverek nem osonnak utánunk és ugranak a hátára, hát biztos csúf véget érek.

– Úgy tűnik, hogy Inzsol el akarta tüntetni a tanút, aki őt a mérgezett bagóhoz kötheti – álltam fel a kisfiú mellől.

– Csakhogy rápacsázott! – mondta vigyorogva Beja. – Én kettőt rúgtam a veséjébe, Páter meg széjjelharapta a bal fülét!

Az apró kölkök most, hogy eszébe juttatták, mit tett, undorral köpött a földre.

– Bocsánat, méltósága – pillantott rám –, de még mindig itt van a zamatja a számban. Olyan, mint az egyhetes döglött patkány.

– Azért is gyöttünk – kapott észbe Grizi –, hogy szóljunk: sürgősen be kéne sittelni az ipszét, mert készül *elkrantolni*¹⁸⁴.

– Valószínűleg máris messze jár – vélekedett Fröhlich hírlapíró. – Miután sikertelenül próbált végezni a tanúval, a legokosabb, amit tehetett, hogy azonnal elhagyta a cirkuszt, sőt, talán a várost is.

– A lé nélkül soha – rázta fejét a kis Páter, kabátujjába törölve szörcsögő orrát. – Tessenek csak meghesszelni annak az amerikai úrnak, aki ott áll, a kerekas házikóját! – mutatott Mr. Bailey-re. – Ő ugyan nem tud róla, mert bamba, mint a szamár, de Inzsol meg a cimborái nála dugdossák, amit összeloptak.

– Ezt meg mikor álmodtátok? – kérdezte Makkay detektív gyanakvón.

¹⁸⁴ megszökni, lelépni (korabeli tolvajszleng)

– Mindég, ha éccakánként valamelyikünk tiszta önszorgalmasságból kileste őket – felelt Grizi vigyorogva. – Mert mi sem vagyunk ám egészen hülyék, csók'lom! Sőt, közülünk a Páter fikarcnyit sem az! Ő már az első naptól fogva, mikor Inzsol néhány pofonnal besorozott minket kuktának, sejtette, hogy az ipsze görbe úton jár.

– Figyeltük őt – bólintott nagy komolyan az apró kölök is. – A pincér minden cirkusznapi éjjel nagy táskát pénzt vitt annak a pofaszakállas, veres orrú pasingernek, aki az amerikai úr utazó kocsijában szolga, vagy mifene.

– Mr. Schaeffernek?! – kérdeztem döbbsen. – Annak, aki az imént itt járt?

– A *Soförnek*, ja! – mondta Grizi, épp úgy csavarva ki az idegen hangzású nevet, mint egykor Márka. – Sok lé osont be így abba a kocsiba, a táskát meg mindég üresen került vissza Inzsolhoz.

– Lehet, hogy az amerikai úrnak vitték – szölt Rudnay, de közben fürkész pillantást vetett Mr. Bailey-re, aki a magyar párbeszédből semmit nem értett, és ez láthatóan egyre inkább nyugtalanította –, hiszen a cirkusz bevétele mind az övé!

– Ha tudott róla, akkor miért várták volna meg a csibézerek minden alkalommal, hogy a miszter elaludják? – billentette oldalra a fejét Páter. – Egyszer Inzsol hajnali négy óráig kuporgott a harci szekerek közt, mire a kocsiban eloltották a lámpást és a komája végre észrevétlen kijöhetett.

– Most meg mind a négyen ott vannak – mondta Beja, kezével a lakókocsik parkírozó tere felé mutatva. – Láttuk, amikor felszálltak a kocsira. Tutti, hogy a lopott pénzt akarják meglovasítani.

– Valóban! – biccentett Páter, mire én majdnem felnevettem, mert a kisfiú abban a pillanatban egészen úgy festett, mint Ambrózy báró apró termetű, rosszul öltözött, mégis hű mása. – Tán már el is szelelték volna, ha nem zavarja meg őket az a három hölgy.

A sátorban hirtelen dermedt csend lett. A jelen lévő magyarok mind egymásra néztek, míg a három amerikai értetlen figyelte őket.

– Azt mondd, három hölgy ment Inzsolék után? – kérdezte Makkay detektív. – Tán a barátnők?

– Azt nem hinném, mer' az egyiknek térdig ér a szakálla, a másik sem igazán szemrevaló, a harmadik viszont túl szép ahhoz, hogy afféle trógerokkal szóba álljon – okosította ki a társaságot Páter. – Mondtam is a havereknek, hogy szerintem baj lesz belőle, ha a hölgyek meglátják, miben mesterkednek Inzsolék, úgyhogy máris futottunk ide szólni, hátha érdekel valakit.

Az addig csendes kihallgatás egyszeriben egészen a feje tetejére állt. Jómagam kapkodva fordítottam le mindannak lényegét, amit a fiúktól megtudtunk, így végre az amerikaiak kíváncsisága is ki lett elégítve, majd karon ragadva Mr. Coffey-t, a kölykök közé penderítettem a hökkent csontváz gigerlit.

– Fogja kézen a gyerekeket, és csak a kapuban eressze szélnek őket – mondtam, majd oda sem nézve, magasra tartott mutatóujjal inttem csendre a rendőrfőkapitányt, aki persze tiltakozni akart. – Nincs letartóztatás! A Piszkos Triumvirek most egyenest hazamennek, bocsánatot kérnek minden szerettüktől, és ha a későbbiekben szükség volna rájuk, bármikor rendelkezésére állnak a rendőrségnek. Így lesz?

Az utóbbi kérdés a kisfiúnak szólt, aki már-már szerelmes tekintettel felelt:

– Ahogy a méltóságos úrasszony parancsolja – majd csendesen sóhajtva még hozzátette: – Be kár, hogy férjnél tetszik lenni.

Miután Coffey és a gyerekek távoztak, egész csapatunk azonnal a lakókocsik telepére indult, még hozzá a sátor hátsó kijáratán át. Mindezt oly kapkodva tettük, hogy szándékunkról egyikünknek sem jutott eszébe értesíteni a másik oldalon várakozó rendőröket és a halottkémet.

Arra számítottunk – sőt, reméltük! –, hogy Schaeffer és bűntársai még Bailey kocsjában lesznek, ám hogy löni fognak, az mindannyiunkat váratlanul ért. Miután a sebesült Fröhlichet Forster fedezékbe húzta, Makkay detektív rendőrsípjával olyan füttykoncertet rendezett, hogy azt tán még a főkapitányságon is meghallották. A cirkusz minden területéről rendőrök futottak össze, akikhez a Barnum fura egyenruhákba bújt őrei is csatlakoztak.

– Valakinek tárgyalni kéne a gazemberekkel – mondta Rudnay, miután a társaság java óvatosan visszahúzódott, és a római szekerek takarásában hadállást vett fel.

– Mint impresszárió, ez az én kötelességem volna – szólt Mr. Bailey.
– Abban az esetben viszont, ha valami balul sül el, és engem lelőnek, az egész vállalkozásnak vége, a befektetők csődbe mennek, és a cirkusz örökre lebonthatja a sátrait.

– Úgy vélem, ilyen helyzetben az egyenruha sem keltene túl nagy bizalmat a túszejtőkben – vélekedett Rudnay Béla. – Ráadásul efféle eset a mi városunkban még sosem fordult elő, így tapasztalatunk sincs benne!

– Látja, főkapitány úr, a fejlődésnek olykor nagy ára van – nyögte fájdalmas fintorral Fröhlich hírlapíró. – A mi drága Pestünk évről évre szebb, nagyobb és... – Vállát markolva kapkodott levegő után, hogy végül keserű mosollyal, verejtékező arccal fejezze be. – És persze egyre veszedelmesebb!

– Bárcsak itt volna Ambrózy! – csapott öklével a tenyerébe Rudnay.

– Dejszen itt van! – mutatott ki a kocsik közül Makkay. – Legalábbis a szebbik fele!

A négy férfi – mert Harry Forster sem tágított a sebesült mellől – döbbenten nézte, amint kilépek a színes freak kocsi mögül, és nyugodt léptekkel, egyenes derékkal Bailey utazó otthona felé indulok. Körben mindenfelől, ahol csak valamicske fedezék kínálkozott, a cirkusz összecsendült népe és a pesti rendőrök rémült, csodálkozó, értetlen tekintete követte lépteimet.

A Henry karabély csöve akkor jelent meg a kitört ablak bal alsó sarkában, amikor felfedtem magam. Az első két szempillantás volt a legveszedelmesebb, ám mivel a fegyver néma maradt, már-már kezdtem reménykedni benne, hogy halálom pillanata életem könyvének egy későbbi lapjára van róva.

– Ki maga? – kiáltotta Schaeffer, akinek csupán a feje búbját és hátranyalt haját lehetett látni.

– Az, aki megmentheti az életét, ha okosan viselkedik – feleltem, de a hangom bizony meg-megremegett, bár talán épp ennek volt köszönhető, hogy a gazember nem lőtt le azonnal. – Mondja el, mit szeretne, és akkor nem kell több vérnek folynia.

– Meghalt? – kérdezte Schaeffer.

– Kicsoda?

– Akit meglőttem.

– A golyó csupán a vállát érte. Ennyiért még nem kötik fel magát.

– Jó – mondta a fickó valamicskét megkönnyebbülve. – Akkor hát hallgasson ide! Fűtsék fel a Barnum egyik mozdonyát, és egy hálókocsi kivételével akasszanak le róla minden más vagont. Szén, víz legyen rajta bőven, de a vezetőkön kívül egyetlen embert sem akarunk a közelben látni, különben szó nélkül agyonlőjük őt és a túszoikat is.

– Eddig minden világos – bólintottam, s közben annyira ideges voltam, hogy már ettől az apró mozdulattól is majdnem összecsuklott a térdem. – Mondja tovább!

– Hozzanak ide egy félfedeles fiákert két jó lóval – Schaeffer kissé akadozva beszélt, időnként a kocsi belseje felé pillantva, ami azt jelezte, hogy ő csupán valaki más utasításainak a közvetítője. – Meg... Tessék? Ja, igen, értem! Szóval megvárjuk az esti előadást, mikor a közönség a nagysátorban élvezni a műsort. Mondja meg Bailey-nek, hogy a déli előadást is meg kell tartani! Nem szeretnénk, ha a városban híre menne annak, ami itt folyik, mert akkor a magyar csőcselék ránk rohanna, hogy meglincseljenek.

Rebbenő szemöldökkel konstatáltam, milyen különös elképzelései vannak Schaeffernek a pestiekről, de inkább hagytam a csudába.

– Tehát az esti előadás alatt akarnak távozni – kiáltottam be az ablakon.

– Okos lány – dicsért meg a pofaszakállas.

– Na és a túszo? Látnom kell, hogy élnek-e még, és tudnom, mikor engedik el őket.

Schaeffer heves vitát folytatott bűntársaival, akik végül a szomszédos ablak elé állították Annie Jonest, Madame Orlócyt és Emmát.

Utóbbi az üvegre tapasztva kezét négy ujját mutatta, így jelezve, hány túszejtővel van dolgunk.

– A vonatot elvisszük, és ha már elég messze járunk, a nőket is szabadon engedjük – közölte Schaeffer. – Mondja meg Bailey-nek és a helyi sheriffnek, hogy ha bármivel próbálkoznak, ocsmány lövöldözést rendezünk. Az impresszárió tudja, hogy bőven van hozzá muníciónk, hiszen az ő becses gyűjteményét használjuk.

Tökkelütött férfiak és az ő fegyvermániájuk! – gondoltam. – Ezek szerint Bailey a lakókocsijában kisebbfajta arzenált rendezett be, ami a gazembereknek épp kapóra jött.

– Mindent értek – kiáltottam fel ismét az ablakba, ahonnan puskacső meredt rám. – Az esti előadás alatt érkezik a félfedeles fiáker, s azután...

– Élünk vagy meghalunk – fejezte be Schaeffer a mondatot oly hátborzongató elszántsággal, mintha inkább az utóbbira vágyakozna.

Abban a túszejtők, a túszer, a Barnum és Bailey teljes személyzete és a Rudnay által összecsisztított rendőrök is mind egyetértettek, hogy ez volt életük leghosszabb napja. Miután Fröhlich hírlapírót kórházba, Bork holttestét pedig a törvényszéki hullaházba szállították, az impresszárió – aki egyébként rendkívüli hidegvérrel tett tanúbizonyságot – Mr. Watkins és még néhány megbízható embere segítségével tájékoztatta a cirkusz népét a kialakult válsághelyzetről, megértetve velük, hogy az előadásokat mindentől függetlenül meg kell tartani. Akadt persze néhány gyengébb idegzetű artista, különösen a nők között, aki közölte, hogy ilyen körülmények között képtelen porondra lépni, de ez nem sokat számított. Mr. Bailey villámgyorsan átszervezte a számokat, így végül a déli előadás éppoly nagy sikert aratott, mint korábban az összes többi.

– Okos pasasér ez az Edward Schaeffer – jegyeztem meg az irodasátorban, amit Rudnay Béla ideiglenes főhadiszállásnak nevezett ki. – Sarokba szorult, mégis ő irányít.

A vászonfalak alkotta helyiségben tartózkodó férfiak (a főkapitány, Makkay detektív, Watkins, a cirkusz sajtófőnöke és Mr. Bailey) kérdően pillantottak rám, mire így folytattam:

– Feltűnt maguknak, mennyire nyugodt? Cseppet sem esett pánikba, pedig a társaival együtt beszorult Mr. Bailey lakókocsijába, amit a rendőrség bármelyik pillanatban lerohanhatna.

– Nem akarunk vérontást – borzongott össze Rudnay főkapitány. – Az a városunknak és a cirkusznak is rossz hírét keltené.

– Schaeffer is éppen erre *bazíroz*¹⁸⁵ – értettem egyet. – Tudja, hogy rendkívül kicsi az esélye a megmenekülésre, ám pillanatnyilag ő diktálja a feltételeket, és igyekszik minél többet kihozni ebből. Jelenleg a túszokkal sakkbán tart minket, de ez nem mehet így a végtelenségig. El akar tűnni a színről, lehetőleg a társaival és a lopott pénzzel együtt, mégsem kapkod. A mozdony felfűtését és a fiákert sem véletlenül kérte az esti előadás idejére. Akkor már sötét lesz, ráadásul a nagysátor tele közönséggel. Tizenkétezer ember! Gondoltak már erre, uraim? Ekkora tömegben még akkor is könnyű volna észrevétlennek maradni, ha Schaeffer és társai rikító bohócruhában parádéznának.

– Kegyed csak nem arra gondol, hogy a felfűtött mozdony és a fiáker puszta félrevezetés? – döbrent meg Mr. Bailey. – Ha ez igaz, akkor Edward Schaeffer valójában a nagysátorba szeretne bejutni, és az előadás után a kifelé hömpölygő tömegben kámforrá válni!

– Ez képtelenség! – legyintett magabiztosnak látszón, hangjában mégis szemernyi bizonytalansággal Rudnay. – A rendőreim szoros gyűrűt vontak Mr. Bailey lakókocsija köré, a cirkusz biztonsági őreivel egyetemben. Amint az imposztorok átszállnak a fiákerbe, követni fogjuk őket a mozdonyig, így sehol nem lesz alkalmuk észrevétlenül meglépni és a nagysátor közelébe jutni.

– Hacsak...! – emelkedtem fel a székről, kezemben azzal a tollszárral, amivel addig töprengőn játszadoztam.

– Hacsak?! – biztatott Makkay detektív, aki már jól ismerte az észjárásomat, így valami váratlan, meghökkentő, netán briliáns fordulatra számított.

– Belegondoltak már, mi történne, ha abban a percben, mikor Schaefferék épp a nagysátor közelében hajtanak el, a műsort csodáló tizenkétezer ember hirtelen úgy döntene, hogy szerteszalad? – mondtam ki végül merész gondolatomat.

– Ugyan miként lehetne erre rávenni őket? – csóválta a fejét Mr. Bailey.

– Tűzzel! – kiáltotta Makkay. – Ha valaki a kellő pillanatban meggyújtaná a sátrat...

¹⁸⁵ épít, alapoz (a német 'basieren' igéből)

– Abból iszonyú katasztrófa származna – mondta Mr. Watkins, már a puszta gondolatba is belesápadva. – A pánikba esett tömegnél nincs semmi rosszabb. Az emberek egymást taposnák halálra, nem beszélve a megvadult állatokról, a füstől és persze a gyorsan terjedő lángokról, amik külön-külön is sok életet követelnének.

– Ne feledjük, hogy Schaefferék a lakókocsiban vannak – szólt Rudnay, aki nagyon is komolyan vette az ötletemet, ám az oly borzalmat feltételezett, amiről mindenképp szeretne volna bebizonyítani, hogy lehetetlen. – A lövés után, ami leterítette Fröhlichet, az embereim húsz percen belül bekerítették őket, így senki nem juthatott ki közülük, aki gyújtogathatna.

– Húsz perc nagyon hosszú idő, főkapitány úr – mondtam. – A lövések hangjára sokan szaladtak össze a téren, bújtak elő a lakókocsikból, futkostak tanácstalanul és kerestek fedezéket. Mialatt a rendőrök mindenkit biztonságos helyre tereltek, Schaefferék nyugodtan kiötlölhettek valami ördögi tervet. Mikor én a kocsihoz mentem, Emma titkon jelezte, hogy négy túszejtővel van dolgunk. Ezután bármelyikük leszállhatott Mr. Bailey kocsijáról, hogy elvegyüljön a cirkuszi alkalmazottak között.

– A rendőreim szeme láttára? – kételkedett a főkapitány. – Akad közöttük néhány csipán alak, nem tagadom, de azért mégsem vakok!

– A dolog nagyon is lehetséges – vetette közbe Mr. Bailey. – A hálófülkém alján van egy csapóajtó, amin keresztül a kocsi alá lehet jutni. A nagy kerekek és a poggyásztartó ládák takarásában aztán az illető kis szerencséivel átsurranhatott a szomszédos lakókocsi alá, onnan kilépve pedig mindenki azt hihette, hogy ő is csupán a lövöldözés alatt bújt meg ott, és most végre előmerészkedett.

– Azonnal intézkedem! – pattant fel a helyéről Rudnay. – Két tucat detektívem várakozik a kapun kívül. Szólok nekik, hogy kutassák át a nagysátrát és annak környékét.

– Jobb volna kerülni a feltűnést – javasoltam. – A déli előadás rendben lement, a művészek java jelenleg az étteremsátorban pihen. Ha Schaefferék közül valaki valóban tervez valamit, azt mostanában kell előkészítenie, tehát esélyünk lehet öt fülön csípni!

Végül Makkay vezette a kutatást, ami – mivel különösebb feltűnés nélkül kellett végrehajtani – rettentő lassan haladt.

– Megtaláltuk! – rontott be este hét óra tájt az irodasátorba a detektív. – A freak sátor déli oldalán sorakozó toaettek közül négyre is táblát akasztottak, miszerint azok megteltek, így tilos őket használni. Az egyikbe valaki két hordó petróleumot rejtett, és gyújtózsínórt vezetett hozzájuk.

– Remélem, nem nyúltak semmihez?! – kérdeztem.

– A parancs szerint jártunk el – vágott már-már sértett arcot Makkay.

– A hordók érintetlenek, miként a zsinór is, de az embereink mindkettőt figyelik, és ha felbukkan a gyújtogató, azonnal letartóztatják.

– Lassan itt az idő, uraim – sóhajtottam fáradtan. – A fiáker készen áll?

– Nehéz volt ebben a borongós, kora tavaszi időben félfedelest találni, de végül sikerült – válaszolt a főkapitány.

– Na és Mr. Forster?

– A helyén van, bár félek, hogy amit tervez, az az életébe fog kerülni – dörmögte aggodalmasan Mr. Bailey.

– A fiatalember maga találta ki merész vállalkozását – mondtam. – Ráadásul képzett Pinkerton-ügynök, és a túszok közt ott van a nővérem is, így biztosra veszem, hogy sikerrel jár.

Érvelésem utóbbi részét a jelen lévő férfiak ugyan nem értették – hisz miért volna biztosabb Harry Forster sikere attól, hogy a túszok között Hangay Emma is ott van?! –, de egyikük sem tette szóvá a dolgot. Némán léptünk ki az irodasátorból, pillantottunk a cirkusz bejárata felé, ahol az izgatottan morajló tömeg hosszan kígyózó sorokban ostromolta a jegyárúsító bódékat, majd indultunk az ellenkező irányba.

A délután folyamán kétszer is jártam Bailey lakókocsijánál. Először vizet, majd élelmet vittem a túszoknak és rabtartóiknak.

Miközben a lépcsőre helyeztem a kannákat és csomagokat, az ablakokból három puskacső pásztázta a környéket.

A hat főre porciózott szállítmányt csak akkor vette be valaki, amikor én már visszatértem a római szekerekhez.

– Különös – szóltam, miután másodszor is megtettem a veszedelmes utat.

– Mire gondol, hölgyem? – kérdezte Harry Forster, aki mindvégig puskával a kézben várakozott, hogy ha kell, fedező tüzet adjon.

– Egyetlen szóval sem panaszkodtak amiatt, hogy csupán hat adag ételt vittem nekik, pedig hét embernek kéne odabenn lennie.

Ez volt a végső bizonyosság, hogy a túszejtők közül valakinek sikerült időben egerutat nyernie. Este fél nyolcra ez a rémítő elmélet igazolást nyert, a gyújtogatni készülő gazembernek csapdát állítottak, és amikor az előadás nagy csinnadrattával kezdetét vette, Edward Schaeffer újra jelzett, hogy beszélni akar a közvetítővel, vagyis velem.

A máskor oly zsúfolt és zajos tér, amit a cirkuszi lakókocsik aprócska falucskája vett körül, most néma, komor helyévé változott. Határozott léptekkel közelítettem meg Bailey kocsiját és néztem fel az ablakra, mely mögött Schaeffer állt.

– Ide hallom, hogy a műsor rendben elkezdődött – mondta a szuperintendáns. – Nagyon helyes! Most jól figyeljen, kislány, mert amit mondok, azon életek múlnak! A fiáker pontosan akkor álljon Bailey kocsija mellé, mikor a kilencedik futam indul.

Sietve átgondoltam a cirkusz műsorrendjét, amit korábban órákig tanulmányoztam. A Barnum és Bailey nagy attrakciója mindig szédületes lóversenyek egész sorával zárult, mely a közönség előtt körbefutó, ovális hippodromban zajlott. Az első futamban öt női zsoké küzdött meg egymással a díjért, a másodikban egyetlen ürge ló és James Savoy versenyfutó mérte össze gyorsaságát, a harmadikban három ördögien ügyes férfi mutatott be lovas akrobatikát, majd az agarak futama, a cowboylovakok lövöldözéssel tarkított vad vágója, a picinyke pónik és hátukon a zsokénak öltöztetett ricsajos majmok nevetető akadályversenye, és még sok más látványosság következett, egészen a legutolsó, tizennegyedik futamig, mely három római harci szekér nyaktörő viadalával zárta a műsort.

– Kilencedik futam? – adtam a tanácsalant. – Az melyik is lehet?

– A gyorsfutárok versenye, maga ostoba liba – ripakodott rám Schaeffer durván. – Meg tudja jegyezni, vagy a késemmel véssem a homlokára?

– Kilencedik futam. – Úgy bólintottam, mint akinek komoly erőfeszítésébe kerül az üzenet észben tartása. – Megyek, és megmondom Mr. Bailey-nek.

– Még valami! – kapott észbe a szuperintendáns. – Szólj neki, hogy amint a fiáker elindul felénk, oltsák le a világítást.

– Az egész cirkuszban? – ámuldoztam. – Akkor a nézők sem láthatják a műsort, és a sötétben megijednek!

– Frászt az egészben – felelte Schaeffer. – Csak itt, a lakókocsiknál, és végig az úton, ami a sátrak közt a kapuig vezet.

– Hát a vonatoknál? Ott éghetnek-e a lámpások?

– Bánom is én, az már nem érdekel – kiáltotta a férfi. – A lényeg, hogy innentől a kapuig sötét legyen!

Alig bírtam ki, nehogy futva tegyem meg a fedezékben várakozó Rudnay-Bailey-Watkins hármasig a távot.

– Igazam volt – mondtam a várakozóknak. – Schaeffer a fiákerrel csak a nagy pavilonhoz akar közel kerülni, addig követel teljes villanyoltást, a mozdonynál viszont az sem érdekli, ha nappallá reflektorozzuk az éjszakát.

– Merthogy a *zrimachere*¹⁸⁶ addigra már nyakunkba szabadítja a poklot – bólintott értőn a főkapitány.

– Ha maga nincs, Miss – szólalt meg borús ábrázattal Mr. Bailey –, akkor Phineas Taylor Barnum álmának ma este örökre befellegzett volna.

A kilencedik futam a műsor megkezdése után jó másfél órával indult. A hírlancot alkotó rendőrök, detektívek és biztonsági emberek szájról szájra adták a hírt, így fél perccel később a fiáker, mely az irodasátor mellett várakozott, megkezdte útját. A bakon egy Pinkerton-ügynök ült, aki szigorú parancsba kapta, hogy amint Bailey kocsija mellé ér, ugorjon le a magas bőrülésről és tűnjön el a sötétben. A villanyokat leoltották, így mi, akik a Farally macskazenekar gördülő

¹⁸⁶ Szándékosan zavart, pánikot, botrányt okozó személy, aki így biztosítja, hogy bűntársa könnyebben lophasson vagy menekülhessen, (korabeli tolvajszleng)

lakóhelye mögött kuporogtunk, csupán az emberek és dolgok körvonalait láthattuk.

– Jönnék! – súgta Rudnay.

Az impresszárió lakókocsijáról kettesével szálltak le az ott tartózkodók. Elsőként Vogt és Orlócy asszony szállt át a félfedeles fiákerbe, majd Schaeffer és Emma következett. Utolsóként Inzsol botladozott le a lépcsőn, szorosan magához ölelve Annie Jonest, aki alig állt a lábán.

– Bár volna világítás – sisteregte a főkapitány. – Akad a környéken néhány ügyes lövészem, aki le tudná szedni a gazembereket.

A bakra Inzsol ült fel, ám nem úgy tűnt, mintha túl sietős volna neki a távozás. Miután a szakállas nő is elhelyezkedett a bőrüléseken, a pincér a nadrágszíjába tűzte a revolverét, majd hátrafordulva mondott valamit a társainak. Schaeffer, aki karabélyát a vele szemközt ülő három nőre szegezte, válaszolt, mire Inzsol kézbe vette az ostort, kioldotta a féket, és végre lassú poroszkálásra ösztökélve a lovakat, elindult.

– Gyerünk! – lehelte Rudnay, mire mindannyian görnyedt árnyakként eredtünk a fiáker nyomába. Láttam, hogy a kijelölt útvonal mindkét oldalán rendőrök tucatjai indulnak meg, párhuzamosan haladva a kocsival. Ezt persze a gazemberek is könnyen észrevehették, de cseppet sem törődtek vele.

Egészen addig minden rendben ment, míg a különös menet – a túszoikkal teli kocsi és az őket két oldalról osonva kísérő árnysereg – el nem ért az étkezősátorig. A villanyokat itt is leoltották, a cirkusz alkalmazottait pedig másfelé terelték, így a fiáker néptelen síkra dőcögött ki, szemközt a nagysátor fénylő főbejáratával. Bentről a közönség dörgő tapsa, hangos ovációja mutatta, hogy a műsor ezen az estén is kiérdemelte a pestiek elismerését, ám amikor a dobok felpörögtek, jelezvén a tizennegyedik futam kezdetét, a nagysátor mögötti sikátorban hirtelen kiáltás harsant.

– A törvény nevében megállni! – majd ezt követően három revolverlövés csattant.

– Makkay túl hangosan dolgozik – állapította meg a főkapitány. – Ezért egészen a föld gyökeréig fogom azt a hülyét lefokoztatni!

Azonnal megértettem, hogy bizonyára a lesben álló detektívek csaptak le ily nagy dérel-dúrral a gyújtogatni akaró zrimacherre, ám nagyobb baj volt, hogy ezt Schaefferék is nyomban felfogták. A szuperintendáns Inzsolra kiáltott, mire az magasra emelte ostorát, hogy a lovak közé csapjon. Mielőtt azonban ezt megtehetette volna, a fiáker aljáról egy kéz nyúlt fel, és megragadva Edward Schaeffer bokáját, kirántotta a talajt a férfi lába alól. A pofaszakállas üvöltve zuhant a kocsi aljába, s közben elsült a fegyvere.

Mintha ez lett volna a végső jel, Annie Jones velőtrázó sikollyal ugrott le a fiákerről, ám ahhoz nem futott elég gyorsan, hogy Vogt célba ne vehesse őt. Könnyedén hátba is lőtte volna a pánikba esett szakállas nőt, ha Madame Orlócy meg nem ragadja a karabély csövét, s aztán „mágnetikus erejét” bizonyítva, ki nem csavarja azt Vogt kezéből. Közben ez a fegyver is elsült, a golyó azonban a sötét ég felé szállt, nem úgy, mint korábbi gazdája, akit a tus álcúcscon talált, majdnem kipenderítve őt a fiákerből.

Mindeközben a kocsi alján heverő Schaeffer dühödt ordítással térdelt fel, és próbálta magához ragadni saját karabélyát, amire azonban Emma rátaposott. A férfi ezt látva visszakézből megütötte a nővéremet, majd a puskáról lemondva Vogt segítségére sietett. Ketten vetették rá magukat Madame Orlócyra, aki Vogt fegyverét elhajítva szélesre tárta a karját, és különös, fülrepesztő süvöltést hallatva ugrott neki támadóinak. A minden női bájt és félenkséget nélkülöző, tökéletesen kivitelezett díjbirkózó roham annyira meglepte Vogtékat, hogy elveszítve egyensúlyukat az őket ölelő „mágnetikus csodával” együtt zuhantak ki a bérkocsiból.

– Megfogni őket! – üvöltötte Rudnay, aki kivont karddal rohant a csetepaté helyszínére. – Vasba verve akarom látni mindet!

Az eddig árnyként lopakodó rendőrök dühödt sereggént rontottak elő, ám az egyszerre két férfin térdeplő és azokat ököllel püfölő Madame Orlócytól sehogy sem értek Vogthoz és Schaefferhez.

– Szóval te voltál az! – süvöltött fel hirtelen a „mágnetikus csoda”, elkapva Schaeffer bal karját, amin apró fognyomok hegsora virított. – Te bántottad Márikát!

A rendőrök már épp lerángatták volna a természetes matrónát két áldozatáról, mikor Madame Orlócy kissé felemelkedett, majd teljes súlyával mindjárt vissza is zuhant, térdével a szuperintendáns bordáit célozva meg. Hátborzongató csontropogás, majd a Schaeffer tüdejéből kipréselt levegő sziszegése hallatszott, és a pasasér elvesztette az eszméletét.

Én szintén a kocsi felé futottam, látván, hogy a küzdelem ott még korántsem ért véget. Harry Forster, aki – merész vállalkozását követve – ez idáig a fiáker aljába kapaszkodva utazott, most végre előmászott és Inzsolra akarta vetni magát. A pincér azonban résen volt, ostora nyelével arcul ütötte a pinkertont, s miután az lezuhant a bérkocsiról, a lovak közé csapott. Emma, akit Edward Schaeffer ütése elkábított, fejét rázogatva egyenesedett fel, ám mindjárt vissza is esett a bőrülésekre, mikor a fiáker előreszökkent.

– Megállítani! – ordította Rudnay. – Állítsák meg!

Két rendőr és egy francia légionáriusnak öltözött biztonsági ember próbálta meg elkapni a lovak zablóját, csak hogy hiába. Inzsol egyenest a nagy cirkuszsátor főbejárata felé vette az irányt, oly vadul ütlegelve a két rémült négy lábút, mintha a lelket is ki akarná kergetni belőlük.

A közönség előbb döbbsen morajjal, majd fékevesztett ovációval fogadta a római kocsiverseny negyedik résztvevőjét. Igaz, hogy ez a hajtó csupán két lóval és a pesti utcákról unalomig ismert, éppen csak szét nem eső, hangosan zörgő félfedeles fiákerrel robbant be a hippodromba, kinézetével meg sem közelítve a négyfogatos harci szekerek pompáját, de a tizenkétezer ember így is meg volt győződve róla, hogy ez bizony egy újabb Barnum-féle móka.

A római kocsik örült vágatában kergették egymást az első forduló felé, észre sem véve, hogy a fekete konflis lassanként beéri őket. A kanyarban Inzsol hajsza hízán kisodródott, ám végül sikerült megfognia a lovakat, melyek habzó szájjal igyekeztek menekülni a csípős ostor elől, magukkal rántva a bérkocsit. Emma közben minden erejével azon volt, hogy ki ne zuhanjon az ülésből, melynek hol a jobb, hol a bal sarkába csúszott át.

A négy „versenyző” immár a hippodrom déli szakaszára ért. A David Adams irányította harci szekér, amit a Prince, Saxon, Myrtle és

Trumpet névre hallgató paripák húztak, nekicsapódott a vörös korlátnak. A kerekek faszilánkokat szórva lassultak le, de a hajtó máris helyesbítette az irányt, igyekeztén visszanyerni elvesztett sebességét – ám ez végül mégis elmaradt.

A római kocsi mellett a halál sötét, négykerekű angyalaként száguldott el a pesti fiáker. Adams ijedtében megrántotta a gyeplőt, mire jól képzett paripái zihálva, fűjtatva, forró párát lehelve hőköltek meg. A közönség csalódott morajjal és gúnyos kiáltásokkal jutalmazta a döbbszent amerikai, aki máris kiesni látszott a versenyből.

A többiek néhány szempillantással később már a főbejáráshoz közeli kanyarhoz értek. Albert Law, a második helyet elfoglaló hajtó, akinek valahogy feltűnt, hogy Adams nincs mögötte, aranyra festett taréjos sisakját hátrébb tolva nézett maga mögé.

– *What's this bullshit?*¹⁸⁷ – kiáltotta, midőn a fiáker leszorította őt, hogy átvegye a helyét. Law iszonyatosat káromkodott, majd ütlegelni kezdte négy lovát, mire Golden Rod, Spray, Dan és Clarence a szokatlan erőszakot érezve dühös vágtába kezdett.

A három kocsi az északi egyenesbe ért. A nézők immár nem elégedtek meg azzal, hogy üvöltsenek és összecsapkodják a tenyerüket. Sokan oly mámoros hangulatba kerültek, hogy egyenest a cipőjük talpát verték a deszkákhoz. Ez persze azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy a lejtős ülésorok, amiket igen magasra építettek, a dübörgéstől hirtelen megadják magukat és nemes egyszerűséggel összeomlanak.

Emma a fiáker hátuljában kucorogva újabb rivalgást hallott, ám arról fogalma sem lehetett, minek örül annyira a közönség. Az ülésbe préselődve nem láthatta azt a magányos lovas, aki ebben a pillanatban jelent meg a sátor főbejáratában, és foltos indiánparipáját megsarkantyúzva eredt a kocsik nyomába. Fojtogató por szállt a porondok fölött, a szekerek ijesztő recsenéseket, nyikkanásokat hallatva közeledtek az első kanyar felé, a lovak patái pedig úgy dübörögtek, mintha a fél Európát felégető tatár sereg tért volna vissza.

¹⁸⁷ Mi a fene? (Szó szerinti fordításban: Mi ez a bölényszar?) (amerikai káromkodás)

Harry Forster – mert persze ő volt a magányos lovas – épp a kanyarban érte be a fiákért. Balról közelítette meg a kocsit, amin Inzsol egyre csak azt leste, hol volna érdemes leugornia, hogy aztán a nézők közé keveredve köddé váljon. A pinkerton előrehajolva pillantott be a fiáker felfedele alá, és kisfiús mosollyal köszöntötte a nővéremet, aki nem épp úrihölgyhöz illőn csimpaszkodott az ülésbe.

„*Just a moment!*”¹⁸⁸ – formálta Forster a szavakat mintegy bocsánatkérően, amiért ily megkésve érkezett, majd közelebb húzódott a keservesen recsegő-ropogó fiákerhez.

Inzsol épp akkor akarta elhagyni a kocsit, amikor a szeme sarkából észrevette az amerikaiat.

– A rohadás jönne rád! – üvöltött felé, majd előhúzza revolverét két lövést adott le az ügynökre, aki azonban (a közönség teljes gyönyörűségére) hirtelen a lova alá bukott, s miközben két összekulcsolt lábával tartotta magát, fejfelé vágatott tovább. A pincér ekkor lefelé célzott, a foltos paripát akarván megsebesíteni, ám ebben az a gyöngyökkel kivarrt női cipő akadályozta meg, mely a fiáker hátuljából előrerúgva kipenderítette kezéből a fegyvert. Azt, hogy erre miként volt képes, Emma később maga sem tudta megmagyarázni, hiszen a következő pillanatban ismét a két ülés közé zuhant, úgy beverve a fejét, hogy percekig csak homályos kavargást látott maga előtt.

A kocsik ismét a déli egyenesbe értek és felgyorsultak. Az élen haladó Frank Wingate, aki mindeddig semmit nem vett észre a kavarodásból, értetlen nézte a két porondmestert, akik vörös zászlókkal integetve próbálták leállítani a futamot. Az amerikai – fegyelmezett hajtó lévén – már épp készült meghúzni a kantárt, lelassítva négy felajzott paripáját, amikor feltűnt neki, hogy a háta mögött valami nagyon nincs rendjén. Amint megfordult, egy ütött-kopott fiákert látott, amit Albert Law harci szekere és egy foltos indián ló üldözött. Az utóbbi lovasa épp ekkor kászálódott vissza a nyeregbe, hogy aztán feltérdeljen, majd rá is álljon arra.

¹⁸⁸ Csak egy pillanat! (angol)

– Micsoda nyugtalan fickó! – állapította meg magában Wingate, s mivel a bérkocsi túl közel került hozzá, figyelmen kívül hagyva a porondmesterek kétségbeesett hadonászását, hagyta, hogy négy lova, Dandy, Jackson, Gill és Fashion kedve szerint továbbfusson.

Amint Harry Forster felállt a nyeregre, a közönség szinte már nyüsztetett, hörgött, örvengött a gyönyörűségtől. A Pinkerton-ügynök a nyelvével csettintgetve biztatta gyorsabb futásra a foltos paripát, majd amikor egy vonalba értek a bérkocsival, elrugaszkodott. A nézőtér felől orkán erejű hangvihar hömpölygött a versenyzők felé, ami csak fokozódott, amint a pestiek felfogták, hogy itt épp valamiféle romantikus küzdelem tanúi lehetnek, melyben a gonosz „leányrablót”, aki egészen a római kolosszeumig ragadta magával ártatlan áldozatát, most épp egy indián lovon érkező fiatalember (bizonyára a lány igaz szerelme – hát ki más?!) fogja alaposan megbüntetni ocsmány gaztettéért – vagy valami ilyesmi.

Harry Forster valóban átugrott a fiákerre, ahol azonban Inzsol már várt rá. A pincér revolvere ugyan elveszett, de akadt nála kés, amit a kabátja alól rántott elő. A penge felhasította az ügynök fehér ingét, véres csíkot hagyva maga után, ám az amerikaiinak közben sikerült két tiszta ütést is bevennie, amittől Inzsol megszedült.

Mikor a pincér lezuhant a bakról, és a fiáker mögött vágatató Wingate lovai, majd a harci szekér is áthajtott rajta, véres péppé zúzva a fickót, a közönség soraiban több nő elájult, számos kisgyerek zokogni kezdett, a férfiak közül pedig sokan úgy vélték, hogy ez még a Barnum-féle humbugból is túl sok. Szerencsére a cirkuszi balesetekhez szokott porondszemélyzet, melynek a fejébe alaposan beleverték, hogy a műsort semmi, de semmi nem zavarhatja meg, villámgyorsan cselekedett. Hatan futottak be a hippodromba, tették hordágyra Inzsol Sándor holttestét, és miközben kifelé vitték szerencsétlent, széles vigyorral mutogatták, hogy „az artistával minden a legnagyobb rendben, épp csak kicsit megütötte magát”.

Az izgalmak egyébként sem értek véget, hiszen a fekete fiáker még mindig versenyben volt! A véres ingű fiatal hős, akibe az utóbbi tíz percben máris legalább két tucat pesti leány és asszony szeretett bele halálosan, kénytelen volt lemászni a továbbra is vadul vágatató lovak

farához, hiszen csak így érhetette el a „gaz nőrabló” által elejtett gyeplőt. A művelet felettébb kockázatos, ám annak, aki az imént két lábra állt a lova nyergén, és onnan átugrott egy száguldó bérkocsira, az ilyesmi már meg se kottyán – legyintettek a magas széksorokban ülő hivatalszolgák, pelyhedző bajszú jurátusok és egyéb vizesnyolcas uracsok.

Harry Forster végül valóban megállította az elszabadult fiákert, majd a közönség ovációjától kísérve annak utasterébe nyúlt, hogy onnan két erős karján emelje ki a még mindig kissé kába Emmát. Mikor a nővérem felfogta, miért tapsol, őrvöng és éljenez körötte tizenkétezer romantikus lelkületű pesti polgár, tekintetét – némi nehézségek árán – a Pinkerton-ügynök felé fordította, és így szólt:

– Árulja el nekem, miszter, honnan veszi a bátorságot, hogy ily szemtelen közelségbe kerüljön hozzám, ráadásul ennyi ember szeme láttára?

– Azt én nem tudom, Miss – felelte Harry Forster. – Abban viszont egészen biztos vagyok, hogy ha még úgy ötven-hatvan évig a karomban tarthatom magát, akkor boldog emberként fogom leélni az életemet.

13

Végszám

Pest, 1901. április 22.

Hárman álltunk Mr. Bailey lakókocsijának előterében, és elgondolkodva szemléltük a padlón szerteszórt cipők szomorú regimentjét. Tőlem jobbra Rudnay főkapitány olykor halkán fel-felmordult, mint álmában a bolhás eb, míg balról az impresszárió lemondó sóhaját véltem hallani.

– Nem értem – törte meg végül a csendet Mr. Bailey. – Sehogy sem fér a fejembe, miként voltak képesek meglopni a kasszát.

– Az emberi aljasság határtalan – mondta sekély bölcsességgel a székesfőváros sokat látott főrendőre.

– Nem! – kaszált a levegőbe türelmetlenül szivarjával az impresszárió. – Félreért, uram! A lopás indítékát értem, de a technikája... A módszer, ahogyan végrehajtották, az számomra továbbra is rejtély.

– Kövessük a pénz útját, uraim – javasoltam, s bár az előtérben meglehetősen szűk volt a hely, leguggoltam, hogy alaposabban is átnézhessem a helyszínt. – Ezek itt mind az ön cipői, Mr. Bailey?

– Egytől egyig – felelte az impresszárió. – Abban a szekrényben tároltam őket, amit most kegyed szemlél.

A meggyfából készült tároló valójában a lakókocsi beépített része volt, miként szinte minden más bútor is. Mögöttünk hatalmas gardrób foglalta el a helyet, tele a cirkuszigazgató ruháival, míg a cipősszekrény fölött kalap- és kabátfogasok, közvetlenül a bejárat mellett pedig kovácsoltvas sétabot- és esernyőtartó állt. A lábbelik tárolására szolgáló rész ajtaját nyitva találtuk, ahogyan az alját is, mely – mint kiderült – egy ügyes kis csappantyúval zárható titkos rekeszt rejtett.

– Erről fogalmam sem volt – mutatott Mr. Bailey a sötéten tátongó üregre, amiben akár egy felnőtt ember is elfért volna, ha kellőképp összehúzza magát. – A lakókocsim egyedi tervezés, de a munkálatokat Edward Schaeffer felügyelte.

– Ez még az Államokban történt?

– Well, méghozzá négy évvel ezelőtt.

– Tehát a lakókocsi minden porcikáját ismernie kellett kerekektől a tetőkéményig, beleértve ezt a titkos rekeszt is!

– Sőt, minden bizonnyal az ő utasítására készült. – Mr. Bailey beleborzongott a felismerésbe. – Tehát már a turné előtt eltervezte, hogy meglop minket!

A tetteseknél talált pénz mennyiségéből, valamint Vogt és Schaeffer éjszaka felvett vallomásaiból máris sejthető volt, hogy – bár valóban sokat loptak – a Barnum és Bailey bevételeinek mégis csak alig öt százalékát kaparintották meg.

A cirkusz szalagjaival gondosan összeköteget papírbankókat, melyek legjava 5, 10 és 50 forintos, továbbá számos tavaly kibocsátott, ropogós 20 koronás volt, előző nap a tolvajok két bőröndbe pakolták át, amiket aztán a fiáker ülései alatt meg is találtunk. A vászonzsákokba porciózott pénzürmékkal nem akarták nehezíteni a dolgukat, így azok most is ott heverték a titkos rekesz alján.

– Szabad? – kérdeztem a lakókocsi belsejébe nyíló ajtó felé intve.

– Ó, well! – készségeskedett Mr. Bailey. – Kérem, hölgyem, érezze otthon magát!

A guruló igazgatói szállás belseje egyszerűen lenyűgöző volt. Az előtérből egy hatalmas szalonba léptünk, ahol egyik oldalt óriási

bőrkanapé, vele szemközt három bőrfotel, közöttük pedig mahagóni berakású, alacsony dohányzóasztal állt. A faburkolatú falakat rézkarcok, metszett üvegű villanyos lámpák, arabs és kínai mintás drapériák fedték, lábunk puha szőnyegen taposott, a vitrines szekrényekben italok, poharak, mives porcelánkészletek és bőr- valamint bársonyborítású könyvek sorakoztak. A hatalmas ablakokat ívesen lehulló, aranyzsinóros, bordó függönyök keretezték, kivéve egy helyen, ahol a szövetet Schaeffer letépte a rézkarnisról, és magát az üveget is kitörte.

– A szemközti ajtón túl a hálófülkém található, mely egyben a dolgozószobám is – magyarázta Mr. Bailey. – A hálóból tolóajtó vezet a toalettbe. Ha kívánja...

– Nem, köszönöm! – háritottam el a további idegenvezetést, majd szembefordulva a két férfival így szóltam: – Azt hiszem, uraim, hogy immár szinte mindent tudunk, amit kell. Ha megengedik, összefoglalom az esetet. A Barnum és Bailey európai turnéja során egy jól szervezett bűnbanda fosztogatta a cirkuszt. Tagjai William Vogt segédpénztáros, Edward Schaeffer, az igazgatói lakókocsi felelőse, valamint az első két évben Ed Stock Pinkerton-ügynök, majd annak halála után Inzsol Sándor felszolgáló, aki az étteremsátorban az 5-ös számú asztal pincére volt.

– Meg ne feledkezzünk arról az átkozott gazemberről, aki az éjjel kicsúszott Makkay markából! – horgadt fel a harag Rudnayban. – Még most sem értem, miként történhetett ekkora infámis malőr. A detektívek végig szemmel tartották a két petróleumos hordót rejtő női toalettet, sőt, a gyújtózsínort is, ám amikor meglátták, hogy kovakő szikrája pattan a sötétben, úgy viselkedtek, mint a vonatfüttytől megrémült lovak. Makkay jelentése szerint látták a fickó körvonalait, ám a bányászsinóron tovarohanó láng látványa szinte minden rendőrt arra készítetett, hogy megpróbálja eltaposni a sebes kis tüzet. Ez volt az oka annak, hogy végül csupán két detektív eredt a pacák nyomába, az egyikük rákiáltott, a másik több lövést is leadott, ám mindhiába.

– Ne kárhoztassa az embereit túlságosan, Béla bácsi – csitítottam a főkapitányt. – A pasasér cirkuszi ember, a sátrak közti járatok minden zugát ismeri, így nem csoda, hogy sikerült meglépnie.

– Most is itt van közöttünk, well – bámult ki a tört ablakon Mr. Bailey, majd mint aki álomból ébred, megrázta magát és felénk fordulva legyintett. – Bizzák csak rám a dolgot, majd én megtalálom azt a gazembert. Engem most inkább a pénzlopás módszere érdekelne. Tudtommal Vogt és Schaeffer erről az éjjel semmit nem volt hajlandó mondani, és amíg ez a titok homályban marad, addig mások is lophatnak a bevételből.

– Amint már korábban is mondtam, uraim, kövessük a pénz útját! Mr. Bailey, elmondaná nekünk részletesen, mi történik a bevétellel, miután az a jegyárusítók kezébe kerül?

– Természetesen! – Az impresszárió, mit sem törődve az európai etikettel, helyet foglalt az egyik bőrfotelben, és újragyújtotta kialudt szivarját. – A jegyszedők a bevételt kicsi, zárható vaskazettákba teszik, amiket aztán a pénztárak zárása után fegyveres kísérettel az irodasátorba visznek. Ott a főpénztáros, Mr. Hutchinson felügyelete alatt több más alkalmazott a papírbankókat címletek szerint szétválogatja, majd a cirkusz saját szalagjával összekötegeti. Az érmékkel kevesebb a gond. Azokat zsákokba gyűjtjük, hogy majd később válogassák szét.

– Ezek szerint a nap végén meg sem számolják a bevételt? – csodálkoztam.

– Túl sok időbe telne – mondta Mr. Bailey. – Jobb, ha ezt a munkát annak a banknak az alkalmazottaira bízuk, amelyik az adott városban átveszi tőlünk a pénzt.

– Értem. Miként fest tovább a kötegetelt és bezacskózott pénz útja?

– Az irodasátorban áll a mi nagy trezorládánk, amit talán már önök is láttak.

– Valódi szörnyeteg – bólintott Rudnay. – Különösen a furmányos zárszerkezete keltette fel a figyelmemet, amit csak két kulcs egy időben való elfordításával lehet kinyitni. Bárcsak nálunk is ilyenben hurcolnák a pénzt! Sokkal kevesebb bajunk volna az útonálló csirkefogókkal.

– Well! – mosolyodott el a dicséret hallatán Mr. Bailey. – A mi jó öreg trezorládánk már a turné első napja óta szolgál minket. Még az Államokban csináltattam egy igen ravasz és tapasztalt lakatossal, aki

egész életében cirkuszoknál szolgált, így pontosan tudta, milyen fontos a bevétel gondos őrizete.

– Visszatérhetnénk a pénz útjához? – figyelmeztettem a két elkalandozó férfit. – A zacskók és bankókötegek tehát a trezorládába kerülnek!

– Well! – kurjantott ismét az impresszárió. – Az irodasátorban pakoljuk meg pénzzel a ládát, mindig legalább öt alkalmazott és az én jelenlétemben, majd lezárjuk, és zárt fedelű, saját fiákerünkre tesszük azt. Ezután négy fegyveres alkalmazott ül fel a kocsira, akik közül a hajtó és a hátsó saroglyán álló puskás ember személye olykor változik, ám a ládát minden esetben William Vogt segédpénztáros és az általa kijelölt Pinkerton-ügynök kíséri.

– Ez nagyon érdekes! – kiáltottam fel Vogt nevét hallva. – Kérem, folytassa!

– A kocsi elhajt a bankhoz, amivel korábban megállapodást kötöttünk arról, hogy átveszi és a londoni bankszámlánkra utalja a pénzt. A ládát Vogt és az őt kísérő ügynök a bankban nyitja ki, ott az alkalmazottak megszámlálják, majd kiállítják az átvételről szóló bizonylatot. Valójában én magam is csak másnap reggel tudom meg, hogy mennyi volt az előző napi bevételünk.

– Úgy vélem – kezdtem óvatosan –, hogy a pénzt kizárólag a kociút során lophatták ki a ládából.

– Erre természetesen én is gondoltam – biccentett Mr. Bailey –, sőt, miután tegnap éjjel kiderült Vogt bűnössége, annak is utánanéztem, ki volt korábban az a pinkerton, akit kísérőjeként választott.

– Na és?! – biztatta Rudnay Béla a makacsul hallgató impresszáriót, aki végül úgy adott választ, mint aki szégyelli magát korábbi figyelmetlensége miatt.

– Vogt még Londonban szemelte ki a fickót, mondván, benne bízik a leginkább.

– Szabad lesz végre a nevét? – szóltam rá, miután ismét elhallgatott. – Vagy mondjam ki inkább én? Ha nem tévedek, a trezorkocsit kísérő ügynököt Ed Stocknak hívták, és azonos azzal a pinkertonnal, akit a németországi Landshutban oly különös körülmények között gyilkoltak

meg, és akinek a halálát ön néhány helyi rendőr megkenésével eltussolta!

– A maga szájából, hölgyem, ez már-már úgy hangzik, mintha én is bűnös volnék a cirkusz kifosztásában – háborodott fel az impresszárió.

– Az, hogy kifosztották, erős túlzás, tekintve, hogy a tolvajok a napi bevételnek mindig csak úgy az öt százalékát emelték el – jegyeztem meg epésen. – Számoljunk csak kicsinyt, a könnyebbség kedvéért most koronában! A Barnum és Bailey 1898-ban és 99-ben két turnét tartott Angliában, majd két évre átruccantak ide, Európába. Korábban már összeadtam, így tudom, hogy ezen időszak alatt összesen 1121-szer léptek fel, a befolyó összeg pedig előadásonként átlagban 18 000 korona volt. Így tehát a Barnum eddigi összbevétele 20 178 000 koronára rúg, amiből a tolvajok hozzávetőlegesen 1 000 000 korona értékű angol, német és osztrák-magyar valutát emeltek el.

Mr. Bailey és Rudnay főkapitány egyként ámulva néztek rám.

– Milyen agyafűrt eszecsskéje van magának, hölgyem! – szólalt meg végül az impresszárió, arcán oly lekezelő mosollyal, hogy legszívesebben ráborítottam volna a mahagóni cirádás dohányzóasztalát. – Gondolom, a számításaihoz igénybe vette az én Sol Stonom segítségét is.

– Nincs szükségem fejszámolóművészre ahhoz, hogy néhány egyszerű összeadást elvégezzek – feleltem hűvösen. – Miként arra is teljesen egyedül jöttem rá az utóbbi néhány percben, hogy mi volt a tolvajok módszere. Ha most velem fáradnak, be is mutathatom a bizonyítékot.

A két pasasér még mindig megkövülten meredt egymásra, miközben én sarkon fordultam, és elhagyva a szalont, leszálltam a lakókocsiról. Az örök, akik az éjszakai túszejtés helyszínét vigyázták, kalapjukat érintve köszöntöttek, majd csodálkozva nézték, amint a rendőrfőkapitány és az impresszárió komor arccal loholt utánam.

Az irodasátorban is meglepetést okozott viharos érkezésünk, hiszen addigra már mindhármunk arca kigyúlt a sietségtől.

– Íme, az ön tolvajbiztos trezorládája – mutattam a vasalt szörnyetegre. – Megtennék, hogy kinyitják a zárat?

A főpénztárnok kérdőn pillantott Bailey-re, aki kurtán biccentett, mire Mr. Hutchinson és egy segédpénztárnok, akit Vogt helyére neveztek ki, láncon fityegő kulcsokat vett elő. A láda könnyedén nyílt, ám teljesen üres volt.

– A tegnapi bevételt már elszállítottuk a bankba – közölte az impresszárió.

– És hosszú idő óta először biztosra vehetik, hogy az valóban a *teljes* bevétel volt – mondtam. – Most pedig elárulom önöknek, miként lopták meg a cirkuszt a saját emberei. Ugyebár a ládát egy öreg cirkuszos készítette?

– Well! – bólintott Bailey.

– Akkor hát nem meglepő – hajoltam a monstrum fölé, hogy kezemmel kitapogassam annak belsejét –, ha ez a holmi éppoly trükkös, mint a cirkuszban szinte minden.

Halk reccsenés, néhány kattanás, majd éles csettenés hallatszott, és a titkos zárszerkezetnek hála a láda alja felnyílt.

– Íme egy újabb titkos rekesz! – mutattam a körém gyűlő pasingereknek. – Vogt és Ed Stock a cirkusz és a bank közötti úton ezt nyitották ki, és pakolták bele a napi haszon egy részét. Vigyáztak, hogy sose legyenek túl mohók, így a dolog senkinek nem tűnhetett fel, hiszen szállítás előtt a pénzt senki nem számolta meg, a bank pedig már a lefölozött bevételről állította ki a nyugtát.

– Na és a jegyek? – kérdezte a főpénztárnok. – Ha a bevételt nem is, de azt gondosan számon tartjuk, hány jegy fogyott! Amennyiben a kimutatás eltér a bevétel összegétől, azt észre kellett volna vennünk!

– Csakhogy az eladott jegyek száma pontosan egyezik a befolyt összeggel, igaz?! – kérdeztem, mire bólogattak. – Ez csak természetes, uraim, hiszen Vogt utólag mindig megszámlolta, mennyi pénzt emeltek el, és az alapján könnyedén meghamisíthatta a jegyeladás adatait, hiszen annak vezetésével... – ezt Aladár bácsitól, a kikiáltók főnökétől tudom! – ...is ő volt megbízva!

– Lássuk csak, jól értem-e – morogta a bajsza alatt Rudnay főkapitány. – Ezek szerint William Vogt és Ed Stock a láda dupla fenekébe rejtve visszahozta a szajrét a cirkuszba, majd még aznap éjjel

kiszedték onnan, és átadták az egészet Edward Schaeffernek, aki Mr. Bailey cipőit alá rejtette azt.

– Eddig stimmol – helyeseltem.

– Csakhogy tegnap alig húszezer koronát találtunk meg, és a bőröndökben, valamint a lakókocsiban sem akadt egyetlen fia angol font vagy császári márka sem! Hová tűnt a korábbi zsákmány?

– Attól tartok, a tolvajok időnként szétszították maguk között a bevételt – mondtam. – Talán a letartóztatottak közül valamelyik majd hajlandó lesz elárulni, hogy a turné során ki hová tette a maga részét. Úgy sejtem, volt, aki elszórta, más talán a saját titkos bankfiókjába utaltatta át.

– Most már csak azt nem értem, hogy jön a képbe Inzsol és a titokzatos negyedik bandatag – csóválta a fejét Mr. Bailey.

– A magyar pincér Stock utódjaként került a társaságba – feleltem. – Miután Annie Jones kileste és zsarolni kezdte őket Münchenben, a banda békésebb tagjai úgy határoztak, hogy fizetni fognak. Ezt egyedül a Pinkerton-ügynök ellenezte, aki aztán Landshutban berúgott, és részeg dühében rátámadott a pénzért érkező Annie-re, aki lelőtte őt. Ekkor a banda igen nagy slamasztikába került, hiszen csak úgy tudtak lopni a napi bevételből, ha a pénzt szállító kocsiban ülő mindkét személy be van avatva.

– Hiszen emlékszem is! – kiáltott fel Mr. Bailey. – Bécsbe érve utasítottam Mr. Hutchinsont, hogy jelöljön ki új kocsikísérőt, amit ő meg is tett. Csakhogy bárki került mellé, Vogt az illetőt másnap már nem fogadta el. Folyton talált valami nevetséges kifogást, miszerint az egyik túl sokat beszél, a másik udvariatlan vele, vagy köpköd, és a többi. Engem rettentő mód bosszantott a dolog, hiszen a bécsi turné kiemelten fontos állomása volt a cirkusz körútjának, így végül egészen Vogtra bíztam a dolgot.

– Ő pedig, élve a lehetőséggel, egy olyan kocsikísérőt vett maga mellé – mondtam –, akinek semmi köze nem volt a Barnum biztonsági szolgálatához, viszont Stock halála után a banda csendben beszervezte, így folytatódhatott a lopás!

– Inzsol! – hördült fel az impresszárió, kérdő tekintetet vetve Mr. Hutchinsonra. – Mégis hogy fordulhatott elő, hogy senkinek nem tűnt fel, miszerint a pénzünket egy pincér kíséri?!

– Mi az ön közvetlen utasításai szerint jártunk el – tárta szét karját a főpénztárnok. – Miután önnek elege lett abból, hogy naponta zargatjuk a kocskísérő problémájával, azt mondta, bizzuk a dolgot Vogtra és passz!

– Ekként történt – bólintottam –, hogy miután Annie Jones jogos önvédelemből lelőtte Stockot, újabb imposztor került a trezorláda mellé.

– *Jogos önvédelem?* – fintorgott Rudnay. – Szóval azt javasolják, hogy őt se tartóztassam le?

– Ugyan mi értelme volna, Béla bácsi? – simítottam meg a karját. – Szegény nő már így is eleget szenvedett, a férjétől kapott pisztollyal pedig tényleg csak az életét védte.

– Így tehát meg kell elégednem két élő és egy római harci szekér által halálra zúzott tolvajjal, valamint a bolond angol nővel, aki a szerelmét védve puffantotta le az őt korábban fojtogató plakátragasztót – mondta a főrendőr tarkóját masszírozva. – Csak azt tudnám, hogy a gyújtogató, akit elszalasztottunk, mi hasznára volt a tolvajoknak?

– Nekem valami azt súgja, hogy ő lehetett az egész trükkös lopás értelmi szerzője – feleltem csendesen. – Ha a cirkusz tovább maradna, biztos elcsíphetnénk, de sajnos elfogyott az időnk, hiszen a Barnum ma éjjel sátrat bont.

– Ej, de bolond világot élünk – sóhajtott a székesfőváros főkapitánya fáradtan –, és a humbugkirály... már megbocsásson, Mr. Bailey!... világraszóló truppja csak még bolondabbá tette az egészset.

– Bolondabbá? – nevetett az impresszárió, miközben mindhárman elhagytuk az irodasátrat. – Meglehet! Én azonban mégis azt remélem, hogy ha a magyar királyi rendőrségben nem is, de a pesti közönségben azért szép emlékeket hagyunk!

Az ólomszürke pesti ég alatt, mely immár harmadik napja fenyegetett esővel, ám a szórakozni vágyók kedvéért mégsem kezdett könnyeket hullatni, ismerős társaság várt ránk. Annie Jones remegő vállát Madame Orlócy karolta át, míg a nővéremet, aki olykor még mindig szédelt kissé, Harry Forster támogatta. Látszott rajtuk, hogy

fontos mondanivalójuk van, amibe a „mágnetikus csoda” nagy vehemenciával mindjárt bele is kezdett, ám izgalmában elfeledte, hogy angolul kéne szólnia.

– Mondják meg szépen a szemünkbe, hogy mi a *stájsz*¹⁸⁹, aztán jóccakát!

Mr. Bailey kérdően pillantott rám, én pedig készségesen siettem a segítségére, lefordítva a magyar szavakat.

– Drága Annie! – lépett az impresszárió a szakállas nőhöz, s mint jó atya, magához ölelte őt. – Ne félj, mindent elrendeztem, nem lesz semmi baj. A főkapitány úr igen megértő, így az ügyedben nyomozás és per sem várható, én pedig azt remélem, hogy továbbra is velünk maradsz, hiszen a Barnum a te családod.

– Ez szép! – bólintott hatalmasat Madame Orlócy. – Hát Zolinóval mi legyen? – bökött saját mellkasára.

– Amennyiben elég erősnek érzi magában a mágnetizmus delejét, várja a különlegességek színpada – felelte Mr. Bailey, aki a szemem láttára változott át szigorú üzletemberből gondoskodó cirkuszigazgatóvá.

– Az öklöm még sajog kicsit – mutatta fel lila és vörös foltoktól tarka kezét Madame Orlócy –, de a közönséget nem szabad cserben hagyni!

– Na és maguk? – fordult felénk az impresszárió, miután a nővérem mellé léptem. – Gondolom, már nem kívánnak kikiáltókként dolgozni?

– A munkát valóban átadnánk másnak – mondtam –, ám mielőtt hazatérünk, én szívesen elbúcsúznék az itteni barátainktól, s aztán életemben először megtekinteném a Barnum és Bailey világraszóló műsorát, amit még sosem volt szerencsém látni.

– Legyenek a vendégeim, drága magyar hölgyek! – tárta szét karját az impresszárió. – A díspáholy ma este csakis az önöké!

Így esett, hogy Emma és én a virágokkal, papírgirlandokkal, jégbe hűtött pezsgővel és mézédess török süteményekkel dúsan megrakott erkélyi zsöllyékben ülve néztük, amint a hippodrom által körülvelt

¹⁸⁹ Helyzet, szituáció. Feltehetően a német 'steiss' (hátoldal, háttér) magyarított szlengje.

három manézson és két porondon egyszerre zajlik a szemképrázttatás. Jöttek az elefántok, majd a kecses műlovarnők, miközben a kerek és négyszögletes színpadok egyikén japán akrobaták egyensúlyoztak hajlékony bambuszrudakon, mellettük kerékpáros zsonglőrök dobálták egymásnak karikaikat, a harmadikon bohócok botlasztották egymást, a fejük fölött pedig légtornászok lengtek és ugráltak egyik trapézáról a másikra.

Azt azonban, hogy a varázslatos este legváratlanabb csodáját nem odalentről, a porondok egyikéről, csupán egyetlen méterre tőlem, a páholyunkban pukkantják a képembe, álmomban sem gondoltam volna. A hippodromban körbefutó kikiáltók szócsövei épp a Ceballos csoport kötélmutatványaira és Lizzie Seabert repülő gyűrűkkel végrehajtott számára hívták fel a közönség figyelmét, mikor Emma átnyúlt a közöttünk lévő asztalka fölé, és csupán annyit mondott:

– Én maradok!

Pontosan tudtam, miről beszél, de nem akartam hinni a fülemnek.

– Úgy érted...

– A cirkuszban, igen – bólintott azzal a tündéri mosolyával. – Már Mr. Bailey-vel is megbeszéltem a dolgot. Szegény azt hiszi, hogy én is olyan éles eszű detektív vagyok, mint te, és ha összefogok Harryvel, a Barnumnak többé sosem lesz gondja a bűnözőkkel.

– Na és... – nagyot nyeltem, mert valahonnan gombóc került a torkomba. – Valóban összefogsz azzal a pinkertonnal?

Emma tekintetében kislányos, huncut fény csillant, mint amikor gyerekkorunkban közös csínyre készülve titkos szövetséget kötöttünk egymással.

– Ki kell derítenem – mondta –, hogy a cirkuszt vagy őt szeretem-e jobban.

– Jesszumpepi! – adtam az ijedtet. – És mi van, ha mindkettő elfér a szívedben?

– Akkor tudni fogom, hogy otthon vagyok.

Buda, 1901. május 18.

Gyönyörű májusi éjjel volt. A Svábhegy fölé csillagpettyes, ében égbolt feszült, és nyitott ablakomon a tüllfüggönyt langymeleg szellő lebegtette. Első napom az Ambrózy-villában, amit immár teljes jogon, mint a ház úrnője éltem meg, az Andrássy útról való teljes kiköltözés csinnadrattájával telt. Tagjaimban ólmos fáradtság, lelkemben bénító szomorúság ült, mégsem voltam képes elaludni. Feküdtem a szobámban, hallgattam a park titokzatos neszeit, amiket olykor-olykor a nyugal munkát őrző Bogi vakkantásai zavartak meg, és a plafon finom mintázataiból próbáltam kiolvasni a holnapot.

Mi dolgod neked a jövővel, Hangay Mili, ha még a mával sem bírsz el? – gondoltam bosszúsan.

Agáta mama délelőtt szállt vonatra, hogy végleg maga mögött hagyva a székesfővárost, Tanára költözzön. Vele tartott Terka néni és Gáspár bácsi is, mi pedig, a villa régi-új lakói majdnem teljes létszámban kísértük ki őket az állomásra.

– Itten van a kamra kulcsa! – nyomta kezembe a súlyos vasszerszámot kerekded szakácsnénk. – Vigyázz rá, kicsi lipinkamadaram, hogy liszt, cukor, só és a bödönyben zsír mindig bőséggel legyen, mert akkor az éhség sosem fogja kerülgetni a házadat!

– Úgy lesz, Terka néni – fogadkoztam, mire ő közelebb hajolva, hogy más ne hallja, csendesen hozzátette: – Azt se feledd, Milikém, hogy ha borsóból, babból, lencséből egy-egy szem hiányzik, azt még lehet az egérre fogni, de amikor maréknyi a leltárhiba, na, akkor bizonyos, hogy a szakácsné benne a ludas! Habár – és a morc Horáknéra pislantott, aki hátrébb állva nézte, miként búcsúzkodunk – úgy kapiskálom, hogy ez az asszony mégiscsak jó cseléded lesz neked.

A vonat lépcsője mellett eközben Gáspár bácsi ropogtatta meg alapost Suha Isti, aki próbálta takarni, mégis látszott, hogy könnyes a szeme.

– Mondjad meg annak a vén kutyának – okította az Ambrózy-villa leköszönő kocsisa fiatal tanítványát –, hogy ha nem vigyáz a házra, a címeres kocsira meg a két lóra tisztességgel, én azt Tanán is megtudom, és akkor visszatérve szó nélkül kettébe töröm!

– Ugyan már, Gáspár bácsi, hisz Bogi régóta tudja a dolgát – mondta Isti.

– Én nem is róla, inkább arról a kivakarózott csibészről beszélek, aki ottan feszeng a szakácsnétok mellett – biccentett fejével Herrdoktor felé az öreg kocsis. – Aszongyák, kutyából nem lesz szalonna, pedig ő ennek most éppen az ellenkezőjét igyekszik bizonyítani. Én meg aszondom, tartsad rajta a két csipás szemedet, mert az ördög nem alszik, az őrangyalok viszont néha biz' elszundikálnak!

Agáta mama a vonat lépcsője mellett állva sokáig beszélgetett Richárddal. A báró úr, aki immár egészen kikelt a betegágyból, fejét meghajtva, komolyan hallgatta édesanyja csöndes szavait, majd dacosan felvetve állát a távolba fürta tekintetét, mint aki több szóra nem kíváncsi. Úgy tűnt, a tanai birtokra költözők mindegyikének volt valami jó tanácsa számunkra, ám drága anyósom okosságaitól az én férjürem biz' megbántódott, vagy legalábbis elege lett belőlük.

A Nyugati indóház csarnokát sürgető vonatfütty töltötte be. Ideges kalauzok futkároztak az első osztályú kupék mellett, alázatosan kérve a még mindig búcsúzkodó utasokat, hogy szálljanak fel végre. Jómagam Agáta mamához siettem, hiszen őt még nem is volt alkalmam megölelni. Richárd udvariasan hátrébb lépett, hogy ne zavarjon minket, sőt, hátat is fordított nekünk, sétapálcájával türelmetlenül kocogtatva a peront.

– Hát ezt az embert meg mi lelte? – néztem utána. – Olyan utálatos, mint egy fogfájós rinocérosz!

– Ne is törődjék vele – mosolygott rám Agáta mama, kezét a karomra téve. – Tudja, milyen nehezen viseli a változásokat.

– Volt elég ideje megemésztetni a költözést – mondtam. – Míg az ágyat nyomta, más dolga sem akadt.

– Nem is azzal van baja, gyermekem – szólt az anyósom elnézően, hogy ennyire értetlen vagyok. – Csak épp a mai nap döbbsent rá szegény, hogy nő, és mátol egy fedél alatt él a feleségével.

Ezt hallva különös módon nekem is kedvem támadt dacosan felvetni az államot és a távolba nézni, mint korábban Richárdnak, de még időben megfegyelmeztem magam.

– Türelem! – szólt Agáta mama. – Ennél többet nem tanácsolhatok, gyermekem. Legyen türelmes és állhatatos, mert az én fiam igenis képes szeretni, csak épp kimutatni képtelen azt.

Erre emlékezve éjjel úgy vetett ki magából az ágy, mintha tüzes kemence volna. Felvettem könnyű hálóköntösömet, majd az előtérbe lépve hosszan hallgatóztam. Férjem – vajon nevezhetem-e így, ha fiatal házaspárunkra még mindig külön ágyban alszunk? – szobájából pissenés sem hallatszott ki. Napközben alig találkoztunk, mivel a vasútállomásról visszatérve mindketten az Andrássy útról áthurcolt holmik rendezgetésével voltunk elfoglalva. Horákné könnyű, gyors ebédet tett elénk, melynek elköltése után Richárd a birtok végébe ment, hogy ott Suha Isti és Boskó kibővített szálláshelyének végső csinosítgatását ellenőrizze, míg én Herrdoktorral és Tóti Böskével Pestre, a Rókusba hajtottam.

A portán belépve elsőként Fröhlich Sándorral találtam szemben magam, aki épp kötözésről jött.

– Hogy van mindig, szerkesztő úr? – kérdeztem tőle.

– Ebsont beforr – mutatott kendőben pihenő karjára. – Schaeffer golyója nem ért csontot, így nálam lassanként minden rendben lesz.

– Na, ennek örülök!

– Nem úgy, miként szegény Rudnay főkapitány az elnémult tanúknak!

– Maga meg miről beszél?

– Kegyed még nem hallotta?! – ámult a hírlapíró. – Úgy tetszik, Pesten manapság mézben járnak a pletykák!

– Mondja már, ha van mit, ne csigázzon! – vágtam more képet.

– A három gyerekről szól a hír! – bökte ki végül. – Tudja, akik beszöktek a Barnumba, hogy világot lássanak!

– A kis Páter, a lakli Beja meg a pufók képű Grizi – bólogattam. – Mi van velük?

– Csak annyi, hogy mire a főkapitány berendelte őket kihallgatásra, valahogy mind megkukultak. Egyedül az a három jómadár látta, ki volt a pénztolvaj banda negyedik tagja, ám személyleírást ma már egyik sem tud adni róla, mert a kihallgatásuk előtti napon a Barnum sajtófőnöke...

– Watkins!

– Az, az! Szóval Mr. Watkins mindhármat felkereste, hosszan elbeszélgetett velük, majd komoly pénzt nyomott a markukba, mondván: a cirkusz ennyivel tartozik nekik. A váratlan jutalom aztán

meg is tette a hatását, mivel a kölköket másnap már hiába faggatták a főkapitányságon, csak vonogatták a vállukat!

– Szóval Watkins lefizette őket?! – kerekedett el a szemem, ám Fröhlich a fejét rázta.

– Dehogy Watkins, inkább maga a cirkusz! – súgta sokat sejtetően. – Így Mr. Bailey, ha jól sejtem, már azt is tudja, amit Rudnay Béla sohasem fog!

– Vagyis hogy miként néz ki a Schaeffer-féle tolvajbanda valódi főnöke!

Márka úgy fogadott minket, mint ahogy azt József tehette annak idején Betlehemben a három keleti bölcessel. Gyanakvón pillogott ránk az ágyából, a magasra stószolt párnák közül, és mielőtt bármit mondhattunk volna, azt vizslatta, hoztunk-e néki otthonról valami finomságot.

– Üres a kezük! – derült fel kis komornám arca. – Akkor ez csakis asztat jelentheti, hogy...

– Hazajöhetsz, igen – bólintottam, s már ugrottam is, hogy visszanyomjam őt a párnákra, mert tudtam, ha ezt nem teszem, még képes, és azonnal a nyakunkba szökken. – Hohó, csak nyugalom! Haberern doktor azt mondta, nem szabad szertelenkedned, mert a műtéti heg még mindig igen érzékeny.

– Hantál csak az a sintér, nem kell komolyan venni – legyintett Márka, de azért mégis fekvé maradt. – Hisz mért is engedhetne haza, ha még mindég dögrováson vónék?

– Azért, mert én szépen megkértem rá, és az egész háznép nevében ígéretet tettem, hogy otthon vigyázni fogunk rád – feleltem.

– Tényleg mind ezt fogadták?! – kérdezte Márka, ám a tekintetében kétkezés ült.

– Ezt bizony, méghozzá maradéktalanul – erősített meg szavamban Tóti Böske. – Elsőnek én tettem esküt, mivel közös a szobánk, és így közélről figyelhetek rád. Utánam jött a Horákné, Boskó...

– Hát a többiek? – gyűrte a szemöldökét kis komornám. – Nekik tán kabátgombot sem ér az életem?

– Hülye vagy, fiam! – pirítottam rá, játszva a szigorú bárónét. – Pontosan tudod, hogy Herrdoktor és a báró úr is aggódott érted!

– Azok igen – morogta Mück Mári a takaróján matatva, mint a duzzogás kicsiny, ám nagyon is eleven puttója. Ezt látva aztán muszáj volt felnevetnem.

– Tudom én, kit hiányolsz a névsorból – mondtam neki –, csak azt furcsállom, hogy éppen felőle kérdezel, pedig még mindig nincs neki se huszár, se tűzoltó, de még postás egyenruhája se.

– Tehetek én róla, hogy mégis hiányolom azt a randa képit? – rántotta meg a vállát Márika.

– Ő is hiányol téged, és ezt, mikor majd este a párnád alá belesel, meg is tapasztalhatod – szóltam kacsintva. – De aztán értékeld ám, amit ott találsz, mert a bolgárkertészek ilyen kora tavasszal igencsak méregdrágán adják a rózsát!

Mück Mári fülig pirult, én meg szétkattintva a retikülömet, bontott levelet húztam elő.

– Amíg az elbocsátó papirosokra várunk – mondtam –, olvasgassunk kicsit!

– Levél jött Emmácskától?! – sikkantotta kis komornám, egészen megfélekedve Suha úrfiról. – Mit ír, merre jár, és hogy megy a sora?

Nővérem, aki a Barnum és Bailey társulatával tartott, minden városból küldött képeslapot, ám most először szánta rá magát, hogy borítékba rejtett, részletesebb beszámolót küldjön.

A levél, amit a kórteremben felolvastam, így szólt:

Drága kishúgom, Mili,

ott az egyre távolibb székesfővárosban,

hazudnék, ha azt állítanám, hogy nem hiányoztok nagyon, ám akkor se róna igaz sorokat a tollam, ha azt írná, hogy visszavágyom oda, ahonnet elindultam.

A Barnum és Bailey úgy reklámirozza magát, hogy ő a világ legtöbb csudát bemutató truppja, s biz ebben semmi túlzás nincsen! Rám legalábbis annyi szép meglepetést, varázsos élményt, kacagtató gyönyörűséget ontott az utóbbi napokban, hogy alig győzőm számba venni őket.

Elsőnek is képzeljétek el, hogy minden költség nélkül, szabadon bejárhatom egész szép Magyarországot! Pestről indulva másnap már Székesfehérvárott, azután Pécsen, Eszéken, Újvidéken, s ki tudná fejben tartani, még hány városban léptünk fel, a siker pedig mindenhol eget rengető és szívmelengető volt. A magyarok igen szeretik a mi bolondos humbugjainkat, hiába szólnak le minket egyes – különösen a keresztyén és konzervatív – lapok fanyalogva. Szegény búskepű firkászok, legyen nekik olyan a világ, amilyennek láttatni akarják, vagyis szürke és komor. Mi itt a cirkuszban napról napra azt tapasztaljuk, hogy aki pusztán szórakozni, nevetni, felüldülni kíván, az tőlünk elégedetten távozik.

Én pedig azon vagyok, hogy a kikiáltás nehéz mesterségén túl más hasznomat is lássák. Ebben nagy segítségemre van a híres bohóc, Spader Johnson gyönyörű felesége, az édes Minnie, aki valahogyan felfigyelt rám, és mikor Nagybecskerekén támadt némi szabad időnk, behívott a lovardába és nyeregbe ültetett. Kiderült – mondja ő –, hogy komoly tehetségem van az idomított paripák kecses léptetéséhez, így azóta mindennap leckéket ad, s már Mr. Bailey-nek is szolt felőlem.

Képzeld csak el, Mili, a nővéredből végül még műlovarnő lesz!

Na jó, a legfontosabb híremet sem odázom tovább, mert tudom, hogy az én kishúgom ezt várja leginkább!

Május 10-én Nagyváradra értünk, ahol szokás szerint két előadás volt betervezve, ám azokban mi már nem vettünk részt, mivel előző nap Harryvel szabadságot kértünk Mr. Bailey-től, amit ő készséggel meg is adott. Rögvest vonatra szállva egyenest Marosvásárhelyre mentünk és hát... Nem kertelek; Mr. Forster őseurópai szokás szerint papuska elébe állt és megkérte tőle a kezemet!

Gyűrűs menyasszony vagyok, húgocskám, mit szólsz te ehhez?!

Gondolom, s remélem, hogy legalább annyira örülsz, mint ahogy azt a mi jó papuskánk tette, aki egyszerre sírt és nevetett. Úgy vélem, erdélyországi könyvkereskedő még sosem ölelgetett oly hosszan és kitartóan texasi cowboyt, mint amennyit ő lapogatta, szorongatta az én meglepett Harrymet, aki – ó, ha láttad volna! – zavarában úgy pirult, mintha nem én, de ő volna az eladósorba került leány.

Néhány nap vendégeskedés és derűs ismerkedés után (melyet én, mint tolmács éltem végig, hisz papuskának ezer kérdése volt a vőlegényhez) a friss atyai áldás birtokában megint útra keltünk, hogy aztán május 14-én Kassán érjük be a Barnumot.

Utazunk hát tovább, drágáim, ám mivel a menetrend igen szigorú, azt, hogy az esküvőnk hol és mikor lesz megtartva, még magam sem tudom. Madame Orlócy, akivel közösen tartjuk a lelket szegény Annie Jonesban, aki még mindig nem heverte ki a sok megrázkódtatást, és önmagát hibáztatja (megjegyzem: részben jogosan!), amiért „mágnetikus barátnénkat életveszélybe, annak öreg barátját, a Nagy Glincerettit pedig egyenest a halálba sodorta... Szóval Orlócy asszony azt mondja, hogy nem szabad a házassággal túl sokáig várni, mert a férfi mind állhatatlan, és ha nem kapja meg, amiért úgy ácsingózik (mármint a nászi örömet), hát képes más szoknyák után kóricálni.

Az én Harrym azonban, bizton tudom, kicsinyt sem csélcsap! Boldog vagyok, mint még soha! Boldog bizony, mert úgy érzem, hogy hosszú és keserves bolyongás után itt, a folyton vándorló cirkuszban végre otthon vagyok!

Szerető nővéred

Emma

– Na, szer'usz világ! – csapta össze a két tenyerét Márika. – Mostan már akárhová nézek, minden teljességgel szerelmeta, csak én heverek itt békésül a paragon!

Nem csak te, kis butám! – sóhajtottam magamban akkor éjjel Ambrózy báró csukott ajtaja előtt állva, majd csendesen leosontam a konyhába, hogy igyak egy pohár vizet. A villa némán, sötéten, békét árasztva vett körül, én mégsem tudtam megnyugodni. Átosontam az ebédlőn, csupán a kintől beszökő csillagfényre hagyatkozva, és megnyitottam kicsinyt az egykori titkos börtöncella ajtaját. Odabenn apró lángra tekerve pislákol a petróleumlámpa, ágyában pedig halkán szuszogott Tóti Böske és szemközt vele Márika. Óvatosan behúztam az ajtót, majd visszatérve az ebédlőbe már épp a konyha felé vettem az irányt, mikor a szemem sarkából apró fénycikkanást vettem észre. A nagy fanciaablak halkán zörrenve nyílt, pedig próbáltam teljes csendben közlekedni. Kintől sűrűn, édesen áradt a májusi lég, ám bebújva köntösöm alá hiába próbált lehűteni, a bőröm tetőtől talpig valami nyughatatlan lázban égett.

– Maga meg miért idekinn dohányzik? – álltam meg Ambrózy báró mögött, aki a Pest városának távoli fényeire néző padon ült.

– Minek füstöljek be mindent odabenn, ha már itt is kellemes? – felelte dühítő okoskodással.

Megkerültem a padot, és leültem mellé.

– Valóban az – mondtam, feltekintve a milliomm csillagot szikráztató égre. – Rádásként ezzel a sok égi lámpással meg a hegy csendjével együtt nagyon romantikus.

– Az volna? – nézett körül csodálkozva, mint aki készséggel hinne nekem, csak épp nem látja a dolgot hitelt érdemlően bizonyítottnak.

– Akiben van érzés, annak az! – feleltem tüskésen, mire ő sóhajtván eldobta a szigaretli csutkáját, és komótosan rátaposott.

– Bocsásson meg, Mili – szólalt meg ezután –, de negédes udvarlást hiába vár tőlem.

– Akarja a fene, hogy bájjúnárrá változzék! – csattantam fel. – Én csak annyit... Csupán azt szeretném, hogy... Tudja mit, én sem fogok udvarolni magának! Szóljon, ha végre el tud fogadni a feleségének, de

akkor is, ha közben rájött, hogy hiba volt nőül vennie! Addig is ajánlom magamat, és szép, magányos éccakát, báró úr kedves!

Felálltam és bementem a házba. Hogy utánam jött, azt észre sem vettem, csak mikor a szobám kilincsét érintve ujjai a kezemre simultak. Megfordultam, ő fölém hajolt, s aztán...

Aztán lett, aminek lennie kellett...

Epilógus

Buda, 1901. június 10.

Máríka a nyitott ajtóban állt, fején fekete gyászfátyollal, ami az egész arcát eltakarta.

– Tessenek irányítani, mer' ebben a miskulanciában semmit sem látok! – mondta, két kezében tartva a hatalmas ezüstitálcát, amin két főre reggeli és a napi sajtó hevert.

– Hát a Böske? – kérdeztem csodálkozva. – Miért nem ő jött fel?

– Az mostan nem ér rá, mer' hogy éppen megjött a Hutzinger kifutója, aki mindig ilyenkor, dél környékén szok' érkezni, és át kell venni tőle a primőrt.

– Már dél volna? – mordult Richárd, s tán mindjárt ki is ugrott volna az ágyból, ha vissza nem nyomom őt a párnákra.

– Gyere csak a hangom irányába – biztattam Márikát –, és közben áruld el nekem, kit gyászolsz ennyire?

– A fátyol nem temetés, csak a tisztesség miatt szükségeltetik – magyarázta Máríka, óvatosan az ágyhoz poroszkálva. – Szép dolog ugyanis a szerelem, de én a máséból szikrányit sem szeretnék látni, különben még elmegy a kedvem az egész férjhezmeneteltől, oszt akkor szer'usz világ!

Nevetve vettem át a tálcát kis komornámtól, aki nyomban sarkon fordult, és elhagyta a boldog jövőjére oly veszedelmes házaspári szobát. Miközben én piritóst kentem, Richárd az újságot kezdte böngészni, ám mikor épp az első falattal kínáltam volna, felkiáltott:

– Ezt nézze, Mili! A cirkuszból írnak!

Kezembe vettem a lapot, melynek a hatodik oldalán nyúlfarknyi cikk virított.

(Barnumék balesete) Budveiszből táviratozzák nekünk, hogy Barnum cirkusza odaérkezett. A város közelében szerencsétlenség érte *Morris Jakabot*¹⁹⁰, Barnum főpénztárosát. Leesett a vonatról s halálosan megsebesült. Kórházba szállították. ¹⁹¹

– Szóval Bailey végül mégis megtalálta a negyedik tolvajt – mondta Richárd.

– Valóban úgy gondolja, hogy ez a Morris ötlötte ki az egész hepagjt, és próbálta felgyújtani a cirkuszt?

– Az emberek, ha már több mint négy éve utazgatnak egy vonaton, nem szoktak csak úgy kiesni belőle!

– A lap azt írja, hogy Morris főpénztárnok volt – töprengtem el. – Csakhogy ez nem igaz!

– Bailey mégis ezzel a titulussal jelentette le őt a sajtónak – mosolyodott el Richárd, tekintetében azzal a különös fénnnyel, amit a kivételesen szellemes megoldások számára tartott fenn. – Azt hiszem, Mili, hogy ezzel magának üzent: „Rájöttem, ki lopta el a pénzem, és megbüntettem érte!”

Akaratlanul is borsódzni kezdett a hátam, ám ekkor az én férjürem félredobta a lapot, és karjával szorosan magához ölelve engem, a fülembe súgta:

– Mondja, Mili, maga szerint nagy illetlenség volna, ha reggeli után is ágyban maradnánk?

– Illetlenség? – néztem föl rá. – Az talán nem, de hogy kellemes, az egészen bizonyos!

¹⁹⁰ Valójában **Jack Morris** a Barnum & Bailey egyik jegyárúsítója volt.

¹⁹¹ A hírt a *Pesti Hírlap* 1901. június 10-i száma közölte.

VÉGE